M. S. en 4.º pergamino, bien tratado, con 220 hojas.

Apuntes legales

Rotulata

Materias legales

Primus Quinternus magistri Piquer. 1 1

Escolastica Relationes In Iustinianeas Institutiones

Moribus et ratione
probatissimum est in unaquaque re tractanda eas
prefationes premittere que antiphrasim et valem
ad rem dicendam tractationem habent ut a plan
tone philosophorum aut dubitem principe tradu
Tullius libro 4.o de legg. comprobatur huiusmodi
namque prefationes libentius nos ad materie pro
positae lectionem producunt et cum eo delebi
simus evidentiorem cuius initium prestant
ut eleganter docet Gaius J. C. in l. 1.a ff. de
origine iuris quam dupticum sententia in perator noster
sive Institutionum libris proemium pre
fationis loco preposuit. Ut igitur et nos has
Scolasticas recitationes illotis quasi manibus
agrediamur opere pretium duximus aliquae
etiam premittere quam brevissime prelimina
1.m Sit quod licet Institutio
nes eo differre ab Institutis ut deantur test.
Laurentio Valla L.o 4.o de linguae lat. cap.
1.o quod Instituta sint mores consilio et ratione
sumpti nec non etiam incepta et principia
Institutiones vero preceptiones quibus homines
instituuntur atque docentur; qua ratione hec
1.a iuris elementa Institutiones et non In
stituta apellari debere doctores cum ...
Iustiniano pro qua communi opinione pulia
facit huius voluminis inscriptio quam ...

[illegible]

Institutiones divi Justiniani Sacratissimi principis
perpetui augusti necnon pro earum commendatione
ubi Justinianus ipse non semel has juris ysagoges
Institutiones et non Institutia appellant. nihilo
minus tamen hoc volumen Institutia dici posse ma-
nifeste comprobatur tum ex eo quod ipsemet Justinianus
in epistolis graecis et praefationis Florentinus Ul-
pianus Paulus. et omnes graeci juris autores ut ex
digestorum indice constat illud Institutia vocant
tum etiam ex eo quod Vegetius et probus antiquissimi
grammatici Institutia et Institutiones promiscue ac-
cipiant et pro eodem usurpent

2m. praedubitandum est

Optimo divisae fuerunt hae ab Imperatore nostro huiusmodi In-
stitutiones seu Institutio in quatuor libros quia optimi
Jure consulti quem hoc volumine informare Justinianus
in judiciis et controversiis discaptandis potissimum vo-
lebat hac pro jure maior jure consulto ac earum
omnium rerum de quibus judicia constant cogni-
tio necessaria est. constat autem judicia tribus
partibus perficiuntur nemo s. ex litigatoribus
haec est ex reo et actore ex materia sive qua liti-
gatur quae res dicuntur vel obligationes nam quisque aut
quod suum est aut quod sibi debetur postulat haec est ita
judiciorum instituendorum exercendorumque via
ac forma. quae cum ita sint manifestissime constat ae-
quinam horum librorum partitio instituenda esse
nam cum tres sint Institutionum partes 1a in qua
agitur de personis litigantium 2a in qua trac-
tatur de causis propter quas litigatur et 3a in qua

Dicéditur de litigandi et litium dirimendarum formulis consequens erat ut tripartita quoque Illius divisio esset. Ita ut p° de personis tanquam de causa efficienti 2° de Rebus et obligationibus tanquam de materia et 3° de actionibus tanquam de forma agendi sed cum iam Immodica esset 2ª partis lo situdo si In uno l.o universa illa de rebus et obligationibus disputatio conferretur propterea comodius visum fuit eam In duos libros Ita partire ut priori loco de Rebus et altero de obligationibus disceptaretur unde fuere optimo factum est ut Institutiones nostre In quatuor libros dispartite et divise conspiciantur quamvis simillimus ordo In Iure temporum ut ... sibi invo et chuis In locis adventane videri Inde aliquantolum fortur batur reperiatur

3m et ultimum predibuerim versatur duicamodum quam Indo explicandis Institutionibus observare et sequi volumus. Alii enim non solum veteres Interpretes sed etiam recentiores In hoc fuis negotio et varia atque omnino diversam metodum observasse aliam nimis diffusam nimis confusam aliam. sed nos In illarum Institutionum explicatione prolixiores comentarios ~~....~~ omittemus qui universam fere Iuris huc transferre conantur atque difficiles questiones quae Incipientibus magis obesse quam prodesse possent. Imo ~~.....~~ cum Institutiones ideo ab Imperatore compositae sint ut ex illis p.a Iuris elementa percipiantur et Ipse precipiat ne Incipientium Ingenia multitudine hac varietate Rerum deterreantur

Ut jn d(ict)o lib(ro) j. gi(tu)r jnfra de Just(iti)a et Jure. Sed non ergo gene
rius ut d(ic)itur text(us). Una voce explicata definitione
divitiones et colectionas, quibus potissimum jnstitutio
nes constant diligenter jnquirenius et Scriptorem
damnus ita ut hac levi viam alternata [illegible]
ab jpsis jncipientibus cognosci ac percepi facile queat et
hec de prolegolem(enis)

Rubrica

Ad Rubricam tria continet

hec Rubrica primum est divini nominis jnvocatio
Ut comunis d(octor) existimat q(uod) jn omni negotio onesto pre
mitti oportet ut est text(us) jncap(i)te non obseruet(ur) [illegible]
Secunda quest(i)o legitima quia ubi d(omi)nus non est fundamen
tum ibi nullius boni operis est super edifitium
Cap(itu)lo cum Paulus [illegible] quapropter comuniter d(oct)or
adoctorib(us) queritur an jnvocatio nominis divini
sit de substantia jnstri et comunis doctorum Re
solutio est q(uod) licet prium sit eam semper jn ho
nesto negotio premitere tamen si a tabellione omissa
fuerit propterea jnstrumentum non videtur aut viciat nullu(m)
Reddatur. alij vero putaverunt [illegible] jn nomine
domini non ad jnvocationem divini nominis sed potius
ad gratiarum actionem referenda esse [illegible] ubi
jnstinianum deo gratias ageret eo q(uod) sibi jmperium
concessum q(uo)d idem jnstinianus maximum [illegible]
num afirmat jn novella sua constitutione [illegible]
[illegible] interpretatio verior et comuni doctorum
calculo Recepta

2a pars Rubrice est epigrafes q(uod) omnia
jmperatoris nomina complectitur [illegible]

tione premittendum Cesareo nominis vocabulum
genus esse atque prenomen, nomen, agnomen, et cognomen
ut [illegible] docet Ottomanus in suo lexico in
verbo nomen ubi inquit propria noa Imperatoris dividi
in quatuor species vzt in prenoma, noma, agnoma,
et cognoma

Prenomen est quod nomini preponitur ut
in nostra epigrafe sunt illa d.a prima verba Im
perator Cesar Flavius, licet enim Imperatoris nomen
olim extante Republica cognomen esset quo a Senatu
Romano decorabantur Illi qui suis auspitijs sole
situm ducentes aliquos hostium millia in acie se
lidentes obtinuerunt sue militie exemplum dederunt
postea tamen factum fuit ut Imperatoris titulus e
cognomine in prenomen haberet secundum quod primo Caium Iulium
Cesarem illum usurpasse Suetonius in eius vita
scribit dicens hunc primo Imperatoris prenomen perpe
tuum et cognomen patris patrie a Senatu accepisse
quorum utrumque a Tiberio Cesare recusatum fuisse
idem autor attestatur. unde factum fuit ut Impera
toris nomen Sacrosanctam Romani Imperij dignitatem
significare, Cuius principis electio ordinarie ad sep
tem Germanie viros spectat videlicet ad archiepiscopos Mo
guntinensem Treveris et Colonie et ad quatuor laicos
scilicet ad comitem palatinum Reni, ad ducem Sa
sonie ad marchionem Brandenburgensem et ad
Regem Boemie ut dicit glossa in cap. ad apostolice
verbo illi extra de sententia et re iudicata lib. 6.
hoc observato [illegible] vivente Imperatore Cesar
ante coronationem dicitur Cesar Romanorum

Dicatur Rex post coronationem vero Impe-
rator in qua triplex ei corona imponitur, prima ferrea
quam recepit ab Archiepiscopo coloniensi ad denotan-
dam Imperatoris fortitudinem qua rebelles vincere de-
bet, secunda argentea quam ingressus Italiam recipit ab Ar-
chiepiscopo mediolanensi qua munditiem et cla-
ritatem quae in principe esse debet designat, tertia est aurea
qua a Romano pontifice coronatur ad significandam
supremam Imperatoris dignitatem nam sicut aurum
excellentius est omnibus metallis ita Imperatorem ex-
cellentiorem esse debet omnibus aliis Regibus et principibus
de quo est glosa ordinaria in clementina prima super
verbo vestigia de iure iurando et tex. celebris ubi
canonistae in capitulo venerabilem extra de electione
et electi potestate ex quibus manifeste constat appella-
tionem Imperatoris vocabulum esse praenomen. Sic

Praeterea patet eadem ratione
hoc verbum Caesar, ex cognomine in praenomen habiisse nam
nemo ignorat hoc Caii Iulii primi Imperatoris cognomen
fuisse qui cum suo testamento Caium Octavianum
adoptasset eius cognomen in praenomen accepit quem
Tiberius Caligula et alii successores secuti sunt
unde factum est ut non solum hoc praenomen in suc-
cessoribus Imperii quasi hereditarium maneret verum
etiam ut Caesares appellarentur qui vivo Imperato-
re heredes Imperii designati essent quos ut supra
diximus hodierna die Romanorum Reges appellamus.
ut Caesar similiter in eis veri vitae memoriae protinus
et quocumque modo Caesaris verbum accipiatur constat
ex cognomine in praenomen abiisse.

Eodem etiam modo Im-
perator noster flavius prenominatur quod prenomen a
Vespatiano Imperatore emanavit Svetonius in
ejus vita scribit qui a flavia familia nova et
ignobilis orbus fuit nam cum ejus filij titus et domitia-
nus Imperij successores familie nomen retinuissent
postea longo intervallo Constantius et magnus Con-
stantinus eius successor illud prenomen repeti-
tum usurparunt ob ejus magni constantini me-
moriam Imperatores orientales hoc etiam flavij pre-
nomen receperunt vel uti flavius valerius Marti-
anus, flavius valerius leo, flavius valerius Zenon,
flavius valerius anastasius, flavius valerius Justin.
cui nepos ex sorore flavius Justinianus successit et
haec de prenominibus nostri Imperatoris. Preterea nomen
est quod familie originem declarat ut in nostra ex gra-
tia Justinianus quod nomen a parvunculo suo Justino
emanare a quo primo consul creatus de inde consortes
et in Imperij societatem ascitus fuit quidam falso
posuerunt cum satis constet illum ante adoptionem
hoc nomen habuisse a patre suo qui itidem Justi-
nianus vocitus fuit ut recte Natus Ignatius in nostri
Imperatoris vita scripsit
De inde ai nomen nihil
aliud est quam quae a stirpe quis ad dungi solet vel
ut intelligendum Marcellus alemani cuius potius
fratrus ex quo a nomine Justinianus sortitus esse
a populis de provincijs de viachis ut hoc explicavi
doctores hic candem cognomen dicitur ...

Subiungitur qualia sunt hec verba prius felicis [illegible] que ad fanum tam populo Romani accomodatio hec nobilia habet ut in l. 1.ª C. de officio pretoris affricae l.ª 2.ª [illegible] extradit vartus l.ª 5.ª de lingua latina verbo tum plautus.

3.ª Tandem Rubricae pars continet institutionum dedicationem ideo cupide legum iuventuti quia duo precipue in eo requiruntur quisquis ad haec dicat petitiam primum ut sit huius studij cupidus ardens vel cum suras vigilantibus scripta dicantur ut in l. pupillus 24.ª ff. q. infraudem. 2.ᵐ ne in ipsum iniciatur vitio labore nam licet senis estudium discendi non sit abdicandum cum nulla sit etas ad discendum sera vel obtimo ut [illegible] exemplo compro bari potest ex latto in l. apud Iulianum 20 ff. de fidei commissarijs libertatibus ubi dicit, et anno septuagesimo et etatis discendi cupiditate teneri referens Iulianum dixisse et si alterum pedem in tumulo haberem non pigerem aliquid addiscere tamen iuvenilis etas ad huiusmodi estudium magis apta et idonea reputatur quo enim quisque est iunior eo prespicatior et docabilior esse assuere presumitur ut docet glosa in l. gallus in principio super verbo filius ff. de liberis et posthumis et est obtr. tex. in l. precipimus 37 ff. de edmitio edipto cuius ley rationes redditas est in ipso libro ma ticis lect.ª 30 questio 4.ª

[illegible] Ad proemium Institutionum

tota hec prefatio [illegible] nitentio hos quatuor institutionum libros confirmant

de qua meminit Imperator in l. 2ª ff. sequin
pros per primus versiculo admonuimus. Ita
{ veteri iure eum cleanda in tres divisa partes
pa velut terra est quadro Imperatoris officia
describuntur: cum enim civilis, ut ita alio
aliter libro politicorum pr. cap. 3.º in bellorum
et pacis opportunitate divisa sit, consequens
est Imperatorem utrumque reipublicae tempus
necesse sine armorum et legum presidio admi
nistrare non posse, quapropter optime Iustinianus
~~Iustinianus dixit Imperatoriam maiestatem~~
~~non solum armis decoratam sed etiam legibus~~
~~oportere esse armatam~~ ubi consulere in bellis
legibus quod armorum est et rationa
est legum tribuere armis ut ostenderet
utrumque alterius opera et concilio egere
et ipse met Iustinianus fatetur in l. 1.ª
in principio C. de Iustinianeo C. confirmando:
Sicut enim tempore belli opus est legionibus ad
disciplinam militarem conservandam, sic
tempore pacis opus armorum est iurisconsultorum
dicta sententijs, notatur in l. qui restituere
ff. de rei vendicatione et Iustinianus dicit
l. cum interest Reipublicae ne delicta maneant
impunita l. ita vulneratus ff. ad legem aquiliam
2.ª scilicet prefationis pars esse
vel istius potest in qua Iustinianus qualiter eas in utraque
officio gerant docet et militari omisso in quo quam mi
nisse veri fuit fuerit testes [illegible] legiones
que compluribus sub Romanum imperium

in voluminibus de quibus et literarum nro Justiniano magis
ingenio(?) videmus Triboniano ingenti [illegible] ex tri
bus Justinianus qui cum jus civile [illegible]
in tres codices scilicet Ermogenianum, gregorianum
et theodosianum in quibus omnes imperatorum consti
tutiones pauci quidem ex post theodosium
in morem facta continebantur, in nonaginta novem
libros edicti perpetui a Salvio Juliano compositos qui
magistratuum edicta complectebantur et denique in duo
fere millia librorum et trecies centena millia [illegible]
versuum linguas veterum J.C. voluminibus
dissipata erat ut habetur in constitutione digestorum
pandectis prefixa, illud colligere, digerere, atque in
ordinem redigere in animum induxit, et ideo
die 13a februarii anno domini quingentesimo vigesimo octavo im
perii Justiniani 2o ex tribus antiquis codicibus ermo
geniano, gregoriano, et teodosiano, novum codicem com
poni mandat ut habetur in l. 1a C. de novo codice fa
ciendo et die septima aprilis anno domini quingentesimo vigesimo
nono imperii tertio codex iam compositus Justinianeus
inscriptus promulgatur dicta l. 1a in principio. praeterea
anno domini [illegible] 30 imperii quarto die decima nona mensis
decembris ex Justiniani [illegible] illis jurisconsultorum [illegible]
pandectas [illegible] confici jubet ut in l. 2a C. de veteri
jure enucleando. Pandectis tribus sequentibus annis
[illegible] plenis sed nondum editis, die 21 novembris anno domini
533 imperii septimo institutiones sunt compositae
et eodem anno 16 die decembris pandectae [illegible]
[illegible]
[illegible] tamen [illegible] confirmati [illegible] vulgo [illegible]
[illegible] volumina [illegible] [illegible] l. 2a C. de veteri

Iure enucleando. Eadem die qua aliae constitutiones
emanarunt, una alia ad antecessores de ratione et methodo
docendi Iuris, quod proemium dicitur, alia ad [illegible]
de confirmatione Digestorum Iuris, ex ipsa inventio Pan-
dectarum Florentinarum [illegible] quae eodem die
Institutiones et Digesta vulgo iubentur. Deinde die 17 no-
vembris Anno Domini 534 Imperii octavo Iustinianeo
Codice abolito ad secundam eius editionem mandavit
monitus est atque ipsum longe emendatiorem in duodecim
Libros distributum, quibusdam detractis et additis quin-
quaginta novis constitutionibus edidit et speciale de eo
quem hodie habemus et repetitae praelectionis titulo
notatum Iustinianeum, cuius quandoque [illegible] Institu-
tionibus mentio habetur. Insuper id temporum spatio ea-
dem Iustinianus ipse subsequentibus annis, eo quod cum non
tantum antiquum pandectarum et novarum Institutionum
et Codicis Ius corrigeret et in melius reformaret, varias
fecit constitutiones non dubitasse factum est ut ii qui tem-
poribus accessere eas omnes in unum corpus in novem colla-
tiones sive partes distributum redegerunt. Hinc sequitur
Ius omne a Iustiniano propositum et promulgatum constare
quatuor Institutionum, quinquaginta ff. duodecim C. re-
petitae praelectionis libris, centum sexaginta octo novellis
in novem collationibus distributis, tredecim edictis, quae omnia
quatuor voluminibus concludebantur. Sed hodie glossarum
mole accedente sex ut videre licet.
Tandem Imperator in calce tertiae et
ultimae praefationis post eius cupidam legum iuventutem
quam hic adloquitur ad Iuris studium exhortatur magna
laborum praemia et pulcherrimum finem honorum studiorum
pollicendo ut Reipublicae gubernationem quandoque ipsi
[illegible] Iuris legalis peritia quaererent et [illegible]

[illegible] quo tempore Sup. Lib. 4. [illegible] qui tribuit Jura et quadragesima Imperatoris Justiniani [illegible]
Constitutione [illegible] finali dicit leges nemini non Juspaci
pertractare [illegible] neque [illegible] maiestate [illegible]
Suprimiis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] alacri cupido [illegible] legalem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fabricata
nem vestra [illegible] legitimo opere complet[illegible]
summa cum laude et felicitate [illegible] [illegible]
[illegible] regere et moderare valeatis

Ad Librum primum Institutionum

Titulus de Justicia et Jure titulus primus

Ad paragraphum primum [illegible]

ex lege Justicia decima [illegible] hoc titulo [illegible] De Jure [illegible] Imperatoria [illegible] a qua Jus ipsum derivatur [illegible] [illegible] quadam gramatica derivatione qua composita [illegible] a Juris simplicibus deminant [illegible] secundum [illegible] [illegible] [illegible] quolibet ex [illegible] magis [illegible] principium et causa a qua Jus derivatur [illegible] de regimine principium manifeste [illegible] [illegible] constat et [illegible] [illegible] valde lib. 6 cap. 36 [illegible] gramaticorum liberalibus

Sed ante quam Justiciam definiamus [illegible] ne huius vocis omonimias perturbemur [illegible] [illegible] proponemus. 1º enim significat [illegible] divinam [illegible] quam Deam et Jovis filiam [illegible] [illegible] [illegible] esse una [illegible] Deo qua [illegible] Justicia dicitur [illegible] [illegible] nobis [illegible] [illegible] Justus facit qua [illegible]

a Deo donati Renovamur spiritu mentis nostrae et non
modo reputamur sed justi nominamur et sumus ut habetur
in sacro S.to Co.lio tridentino sessione 6.a cap.o 7 in qua digne
justitia nostrum gratia connumeratur unde asserunt primi parentis
in quo vires inferiores rationi et ratio Deo ita subiiciebantur
ut omni ex parte rectitudo homini conveniret status justitiae
originalis vulgo a theologis nuncupatur cum de eo loquitur
in textu distinctione vigesima tertia quaestione 1a
2.o accipitur justitia largo et com-
muni quadam significatione quatenus generalis quaedam virtus est
omnes complectens et dicitur ~~duo~~ sive generalis virtus duplici ratione
justitia p.a quia proprium est justitiae actiones et contractus omnes
in qua sunt aequitate consistere et hoc ipsum omnes virtutes
praestant cum consistant omnes in quadam aequitate et de-
bita proportione secundum regulam rectae rationis a qua
sive per excessum sive per defectum recedatur vitium com-
mittitur ut beatus doctor Hieronimus in cap.o 66 Isaiae igitur
merito collectio omnium virtutum justitia appellatur. 2.do quia
cum proprium sit justitiae reddere unicuique quod suum est
ut infra dicemus quidquid includit rationem absolutionem
debiti ad justitiam pertinebit atqui per omnem virtutem
reddit animam Deo quod ei debetur cuius legi conformatur ergo omnium
virtutum collectio dici potest justitia
3.o sumitur justitia pro ea
aliquam ~~dam~~ virtute qua quisque ut pars in ordine ad totam
Rempublicam perficitur quae nihil aliud est quam actus om-
nium virtutum quatenus ad commune bonum et rectam
Reipublicae gubernationem referuntur nam cum leges
non pro privato commodo sed pro communi civium utilitate
conscribantur cap.o erit autem lex quarta distinctione
praescribere debent quae ad publicam utilitatem pertinent
ea de omnes virtutes spectant ut docet Aris.s 5.o l.o ethicorum
Cap.o p.o unde illa virtus qua vel leges ferendo vel latas o[bservando]

temperando ea facere volumus q felici Rei publicae statui maxime sunt conducibilia sive Justitia legalis seu legitima dicitur Justitia quidem quia alterum respicit sc. rem publicam, quae ad quemcumque hominem tanquam totum a sua parte dicitur et rationem habet debiti cum quilibet homo qui est pars alicuius Societatis eiusq. fruitur commodis speciali debito obstrictus est ad procurandum bonum illius Societatis q omnia ad rationem Justitiae pertinere non ambigitur. Legalis vero sive legitima quia pro obiecto habet id omne qd legibus jure vel constitutum est et respicit enim bonum virtutum principaliter est vel viri [illegible] supra in ipsa Justus dicitur vero secundario et velut quadam justitia ut docet divus Thomas secunda 2ae quaest. 58. a articulo 6 quae omnia receptissima sunt. Difficultas tamen manet an huiusmodi legalis Justitia sit virtus generalis an specialis et licet Aristoteles Jnducto l.o 5.o eticorum cap. 3.o dicat non esse partem virtutis esse specialem aliquam virtutem sed universam, ideoq. eo probare conetur quia sicut quemadmodum injustitia legalis non est specialis malitia sed omnia [illegible] sic Justitia legali non est specialis virtus sed potius collectio omnium virtutum nihilominus tamen veriorem hanc [illegible] divi Thomae sententiam ubi supra communiter a Theologis receptam asserentem justitiam legalem specialem virtutem esse a ceteris moralibus virtutibus distinctam quia velle et procurare Bonum Reipublicae habet speciem honesti et laudabilis quae non invenitur in ceteris [illegible] aliarum virtutum ergo distincta ab aliis a ceteris virtutibus cum distinctam habeat Rationem formalem licet materialiter per omnes virtutes diffundatur.

2.o [illegible]

[illegible] ex locutione [illegible] in speciem Justitiae singula significatione [illegible] conclusionibus accipitur [illegible] Justitia [illegible]

3.o et ultimo [illegible] Justitia [illegible] et contracte quatenus [illegible]

una ex quatuor cardinalibus que subdividitur et est vel ri-
gore justitie generalis et 2m alterum ut supra dividitur in di-
stributivam et commutativam hec circa contractus et ali-
orum rerum permutationes versatur illa ad penas et pre-
mia distribuenda proratione et varietate meritorum per-
tinere videtur

Quibus sic prelibatis justitia secundum ultimam
significatione definitur constans et perpetua voluntas
jus suum cuique tribuens ut ex Ulpiano in l. justitia 10 ff
de titulo tradidit Justinianus hic et dicitur superius constans
et perpetua voluntas tunc ad denotandum hic non esse defi-
nitam actualem justitiam sed potius habitualem ac vim [illegible]
tionis voluntatis generatam voluntati constanti et per-
petue idest firmiter inherentem nam justitia voluntatis
habitus est eodem divus Thomas 2a 2e q. 58 articulo 4o
et habitus qualitas quedam dicitur firmiter subjecto adhe-
rens teste Aristotele in predicamentis cap. 1o de qualitate
et merito quia est consuetudinis que est altera natura
et ex variis actibus generatur 2m eundem Aristotelem
2o ethicorum cap. 1o tum etiam ad denotandum non suf-
ficere ad hanc virtutem consequendam voluntatem
habere tribuendi alicui quantum [illegible] aliquo [illegible]
quod ei debetur sed desiderari quod ipsa voluntas sit constans
et perpetua idest circa omnes et omni in casu nec
mutabilis nec [illegible] possibilis nec [illegible]
affectu flexibilis. Et licet nemo in hac vita tam juste vivat
ut quin aliquando flectatur cum in [illegible] timide [illegible]
[illegible] in hominibus adeo esse [illegible]
dicatur ut nullum [illegible] omnis [illegible]
[illegible] Justinianus
[illegible] constitutione [illegible] ut autem nemo [illegible]
[illegible] asserendum est justitiam humanam eternam et
perpetuam [illegible] ut [illegible]
[illegible] constans sed potius [illegible]
[illegible] justitie [illegible] posse [illegible]

y dest 2m. quadra Pretat esse contraria et 2m. propositum
et intentionem quam Justus habere debet perpetua et constans est licet ratione subi et possilitatis humanae in natura que possit lapsum pri mi ominis proclivus est ad malum
relquando Justus flectatur et cadat. Sequitur de Jus de
Jus suum cui que tribuens que verba propriam Justitie
munus significant finalem in se positum Jus idest debitum
unicuique reddatur et equalitatem inter cuiusque in contractu ea negotio servetur cuius licero l.º 9.º de inventione
Justitiam abitum et quia animi comuni utilitati
conservatum, suam cuique tribuentem dequitatem et l.º ad
herentem 2.º Justitiam equitatem et debet Jus unicuique
tribuentem pro dignitate cuiusque ex quibus constat [...]
hanc virtutem respicere comuni rationi et quod dicta excecratio si adire adolescentem quapropter [...] bonum
dicitur abale l.º 5.º eticorum cap. 1.º 9.º et 6.º

Ad Paragraphum Juris Peri

Gentie descriptum est dicta l. Jus ut. 10. vera civile
Jurisprudentia fit eo titulo

Jus multoties quo nomine [...]
varias habent significationes ut in l. Jus pluribus modis 11 ff
hoc titulo quarum precipue quatuor sunt 1.ª qua significat
idemque Jus suum seque secundum equitatem et rectam rationem unicuique debetur quo sensu accipitur a Justitiae
in 2.º principio illi Jus porrectas idest Jus suum et debitum et
opponitur iniquo sive inequali qua significatione objectum
est ure Justitie

2.ª qua significat ut omne quod tenz comu e [...]
hoc est id quod faciendum dictat non solum summa illa
ratio insita in natura subem ea que facienda sunt prohibemque contraria que lex dicitur et de lutio l.º 1.º de legi bus
decima [...] quid vel generis vel populus, vel consuetudo in [...]
dicta l. Jus pluribus modis ff eodem qua significatione
dicit Justitie legalis sive legitimo obiectum bit

vt nobis que supra diximus facile constabit
& sicut textus noster iuris sig-
nificatio quando accipitur pro potestate iuris regulas
consuli sive pro res cohaerentes et (...) communitates et omni-
um constitutio ius dicitur ut in sequenti titulo in de bonis
(4.° et vltimo ius sequum re-
ctum significat ius quod boni et equi dicitur ab vlpiano
in d. l. 1. et a lege nostro in foro 3.° sub titulo de verborum
significatione etc. iuris prudentia sub dicta l. iusta et in
hoc nostro §. vos ius sub hac significatione definiam diuina-
rum atque humanarum rerum notitia iusti atque in-
iusti scientia [illegible] in hac definitione illa verba notitia sive
scientia promiscue [illegible] accipiuntur et eandem
habitum significant, vt ab vlpiano constat in dicta
lege 1.a in qua [illegible] facultas cum [illegible] [illegible]
ad [illegible] humanarum atque diuinarum rerum quia
[illegible] ius aliud publicum et aliud priuatum est.
D. huius [illegible] titulo [illegible] [illegible]
Sacerdotibus et magistratibus [illegible] ad singulorum
vtilitatem pertinent constat [illegible] D. huius [illegible]
vnde manifeste apparet diuinas et humanas res [illegible]
obiectum materiale esse [illegible] diuina et humana [illegible]
[illegible]. et tandem [illegible] iusti atque iniusti ad obiectum
formale huius [illegible] denotandum quod ius tum atque iniusti
est cum res diuinas et humanas [illegible] iurisprudentia [illegible]
[illegible] quatenus ad iustum atque iniustum referuntur quae
propter ad iure [illegible] pertinebit iustum atque iniustum
cognoscere vt equum ab iniquo separet licitum ab illicito
discernat sic vt bonos non solum metu penarum sed premi-
orum [illegible] exhortatione efficere cupiat vt dicit vlpianus in
dicta l. 1.a

[illegible] Ad §. huius igitur 3.° [illegible] consonat lex 2.a §. sed cum
[illegible] de veteri iure enucleando et proemium ff. in
versiculo itaque dicto procul.

[illegible] quando [illegible]

a professoribus cum ideo dum ... tradatur [illegible]
despiciat, iuris prudentiam praecursum incipiendum esse a le-
vioribus et simplicioribus hoc est a primis causis seu elementis
ut late explicat alias l. 1. principiorum cap. 1. et [illegible]

Text. Iuris praecepta sunt haec, honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere

Ex dicta l. Iustitia 10 ff. de iust. et iure consonat textus in
titulo de verborum significatione et [illegible]

Quamvis praeceptum verbum fre-
quentius pro mandato seu iussione accipiatur, nihil tamen ...
quando principium significat compositum a propositione prae
et a capio capis, quasi praeceptum, id est ante ceptum, ut ...
Comitatur quid ad ... ita habet hec cogitantem praefui-
sse tanto praecepti boni contentus esse et ... virgilio
ubi dicit: Cogite oves pueri si lac praeceperit aestus,
ut nuper frustra pressabimus ubera palmis.

In qua significatione ac-
cipiendum est exordium praecepti ... quia hunc
nullam dictionem iuris imperator nobis proposuit ... eadem
vim habere debet quam ad omnes ius spectat. Unde cum ...
vocem praeceptum sumptum pro iussione solam tribuatur ...
perfecti iuris ut deducitur ... in l. legis virtus ff. de legi-
bus, dicendum necessarium est hic non esse sumendum ...
sed potius quatenus principium significat quod ... et
germanus ... censura sic iuris praecepta ...
principia ... moralis philosophia desumpta et fundamenta
... ad quorum normam totum ius est constitutum
sunt sequentia.

Primum est honeste vivere per quod non solum re-
primitur libido verum etiam appetitus faciendi quod decet esse
honestum, quamvis sicut videatur l. non omnes et l. semper
ff. de regulis iuris, nec ideo minus hoc iuris praeceptum ...
quod ius concubinatum permittat ut est videre ... toto titu-
lo ff. de concubinis, quia ius tolerat hec minori in ... ...
... ... honestatem ... minime ...
... ... habere ... ...

2m est Alterum non ledere hoc etiam vide-
tur esse principium naturale. dictat enim naturalis
ratio ut quod tibi non vis alteri ne facias. text. in cap. 1o. 1a. dis-
tinctione cuius rationem assignat [illegible] ... his verbis. Cum inter nos cognationem quandam natura constituit
consequens est hominem homini insidiari nefas esse. et hoc
quidem preceptum reprimitur ira, et omnis corporalis [illegible]
que ulciscendi causa non vero defensionis fit ...
... tuendam ...
... et vim vi repellere
omnia iura permittunt l. ... causa ...
... moderamen ...
l. 1a. C. de his qui vi ... primum ... sit ...
officiorum

3m est ius suum cuique tribuere id est ... alterum vel ...
... permutando ...
pena ... premio remunerando ut ...
... per hoc preceptum reprimitur avaritia dictat enim naturalis
ratio nemini licere cum alterius iactura locupletari ...
... pecatum ...
... in 6o.

Ad § huius estudii finalem intentionem

l. 1a. § 1o. ff. ...

Huius estudii id est huius artis seu legalis
scientie ... labore et estudio ...
fine ... hoc est partes ... ac si diceret ...
Iustinianus ... ratione ...
... publicam et privatam, publica est ...
publico; privata vero ...
cum ius esse quod ad estatum Rey Romane espectat ...
... Reypublice utilitatem ... privatam vero quod ad
singulorum utilitatem pertinet hoc est ... principaliter
ad privatam cuiusque civis vel ... ordinatur generaliter

quidem non collectivi sed distributivi namque ad unum
quemque spectat pertinet ius speciale seu privilegium. Dicitur ad
privilegia d.a distinctione de quo in §. sed et quod principi placuit
infra in sequenti titulo videbimus.

Sed videtur nequaquam
iuris nomen mereri posse quod privatorum respicit utilitatem
cum cap. erit autem lex 4.a distinctione ubi habetur quod lex
debet esse constituta non pro privato comodo sed pro communi
civium utilitate igitur quod privatam respicit utilitatem
ius esse non potest. Cui obiectioni respondetur dicendo quod licet ius pri
vatum in primo et parte privatorum utilitatem respiciat nihil
hominus pro communi civium utilitate est conscriptum cum
ex privatorum utilitate resultet publica utilitas ut docet
Iustinianus in novella sua constitutione 8.a in §. cogitatio
et in §. finali ipsa de his qui sui vel alieni iuris sunt
pariter etiam ex publica utilitate maximum resultat
privatorum commodum et ideo addidimus illa verba
in primo parte et principaliter ut animadvertamus in his duobus
iuris speciebus solum Imperatorem considerasse utilitatem quam
principaliter afferunt et notandum quod in consequenti
venit cum in ipso non curetur de his quae in sequenti annu
nime vel l. p.a ff. de auctoritate tutorum sed omisso modo trac
tatu de iure publico de privato cum nostro Imperatore diceramus
quod dividitur in naturale gentium et civile cuius ocasione
Iustinianus sequentem aggreditur titulum non negando
etiam ius publicum eodem modo partiri posse cum certum sit
ex his tribus fontibus omne ius fluxisse

De iure naturali gentium et civili

Ad §. primum

Aggreditur Imperator in hoc titulo iuris privati expositionem et
tractationem a iure naturali et merito quia secundum vel
antiquius est et cum ipso genere humano proditum in singulis

Secundus

Loquer.

11

Infra de Verum dicitione q[t] sic Natura Naturalex fuit dictum deo eo q[t] illud non dicissimus aut legimus sed de natura ipsa arripuimus et ausimus ad q[t] non docti sed facti non instituti sed imbuti sumus ut Sicero in oratione pro milone atestatur necnon in 1.° et 2.° l.° de legibus et generaliter sumptum definitur: notitie seu comunes scientie mentibus hominum naturaliter seu divinitus incite de bonis moribus optimam et absolutissimam vivendi rationem proponentes, ut constat ex ter. in cap.[t] jus naturale 1.[a] distinctione

Dividitur autem jus naturale a doctoribus in primevum et secundevum primevum definitur ab imperatore q[d] natura omnia animalia docuit natura idest deus qui natura naturans ab ecclesiis dicitur vel potius vis insita a deo. Rebus que natura naturata apellatur. Reliqua huius definitionis verba de notant hoc jus comune esse tam hominibus quam ceteris animalibus que in celo in terra et in mari nascuntur q[t] videtur dificile eo q[t] bestie juris proprie participes esse nequeant cum jus in ratione consistat et bestie rationis expertes sint l. 1.[a] ff. si quadrupes pauperem fecisse dicatur. Unde dicendum est imperatorem hic metaphorice locutum fuisse non intendentem significare bruta animalia proprie huius juris participa esse sed improprie quia in eis reperiuntur quasi juris vestigia sicut etiam de arboribus liberalibus asserit Callis 2. p.[s] [illegible] cap.[l] 8. et Julius 3 definibus aut de jure materialiter sumpto intelligendus est quasi his verbis diceret imperator volens incipientibus hoc jus facile demonstrare [illegible] subratione juris naturalis primevi continerentur [illegible] non solum naturali ratione observant [illegible] jus proprie et formaliter dicitur. Verum etiam [illegible] ut instinctum [illegible] naturae [illegible] [illegible] de cum bestie participes sunt

ut instinctum et inclinationem istam naturalem consti- tuere materialiter tamen sunt participatio illius. Quod ut facilius demonstretur duo hic exempla proponimus 1. maris et feminae coniunctio et liberorum procreatio atque educatio. haec enim a iure naturali primaevo constituta sunt et ideo communis omnium animalium est coniunc- tionis appetitus procreandi causa et cura quaedam eorum quae procreata sunt ut scribit Cicero l. 1o de officiis cui astipulatur Arist. l. 1o politicor. in cap. 1o dicens: ne- cessarium est maris et feminae coniugium quorum utrum- que altero deficiente esse nec [illegible] consistere procrean- di causa idque naturale est ad generandum quale ipsum [illegible] tale quid alterum relinquendi. et secundum [illegible] naturae nimirum est alimentum iis quae procreavit praebere itaque quotcumque nascuntur a quo nascitur alimentum ei relinquitur quod licet in hoc sint non tamen eadem omnino ratione homines ac bruta animalia ad ea naturae munera moventur nam bestiae appetitu et naturali desiderio duntaxat moventur utpote eis superioribus auctoritatis regimine carentibus homines vero non tam appetitu et naturali desiderio quam ratione reguntur ut apprehenditur ex Demosthene [illegible] quo dicta et facta scri- persequitur quae ita habet: neque enim hi homines [illegible] causa filios procreare nam eius libidinis explendae fa- cultatem [illegible] abunde suppeditant [illegible] sitimum est diligentem [illegible] spectari [illegible] heribus [illegible] nobis liberi gignantur quas [illegible] dominum ducimus et domi liberos ipsi primum ac [illegible] quia filii liberos suscepturus est alii nascituri ea parat omnia quae ad victum cultumque [illegible] utilia fore [illegible] aestimat. Quae omnia discrepant a ratione naturali in hominibus observandam non est dubium [illegible]

Ius sunt proprie et formaliter consistunt [illegible] madi [illegible] et feminae coniunctio [illegible] matrimonium [illegible] iustum [illegible]

Advertit quod intelligitur de Conjunctione animorum
et non corporum quia nuptias non concubitus sed con-
sensus facit l. nuptias 30 ff de Regulis Juris

[illegible] Ad §. Jus autem Civile 2.um describitur
ex Lege omnes populi 9.o ff de Justitia
et Jure Juncto §. Jus autem gentium
3.um describitur ex l. 4.a et 5 ff dicto
titulo et § finali

Licet permissum Justinianus Insti-
tutionibus de Jure naturali gentium et civili agat
nos vero quia jam agere cepimus de Jure naturali
profitiliori minerva dulcissimi de illo agemus et pro-
sequendo Juris naturalis divisionem supra positam
dicendum est Jus naturale secundarium [illegible] aliud est
quod id quod naturalis ratio nullo naturali inclinatione
seu instinctum agitata sed lumine naturali humanae
rationis [illegible] animo [illegible] illustrata apud omnes
gentes constituit unde quia hoc jus a naturali ratione
et obtum est naturale, et quia apud omnibus
gentibus interest commune gentium appellatur ut in [illegible]
§. Singulorum Institutionum. Verum in divisione differt autem
hoc jus naturale secundarium a jure naturali primario
quia primarium omnibus animalibus materialiter saltim
seu metaphorice, secundarium solis hominibus inter se
commune est l. 1.a § finali ff de Justitia et Jure
et quia ratio ista naturalis quam hoc jus gentium inde dicitur
duplex est alia pura et absoluta quae ultra [illegible]
et nullam habet rationem ad commerciorum usum et hu-
manas necessitates alia respectiva humanis ne-
cessitatibus et commerciorum utilitatibus [illegible]
ideo duplex etiam est hoc jus naturale quod gentium appellatur

de primaevum et secundaevum. Ius gentium primaevum
est quod naturalis ratio per se et sine ulla [illegible] na-
turali ultro iudicavit et aliquo [illegible] Rerum usu
et humani convictus necessitate inter omnes homines
constituit velut [illegible] deum Religio et ut parentibus
et patriae pareamus l. 2 ff. de iustitia et iure. Ius autem
gentium secundaevum definitur quod naturalis ratio ab
aliquo iure inductum usu et humanis necessitatibus exigen-
tibus inter omnes fere gentes statuit ut [illegible]
Ius autem gentium

Differt hoc ius gentium secundaevum a primaevo
quia in primaevo naturalis ratio ultro et per se iudicat in se-
cundaevo vero non ultro sed necessitate exigente [illegible]
unde fit ut ius gentium primaevum omnino cum ipso humano
genere proditum sit cum ratio naturalis quae cum hominibus
nata est statim absolute et simpliciter edixerit. Ius
autem gentium secundaevum non omnino nam si illius [illegible]
[illegible] constitutiones consideremus sine dubio intelligemus
ab initio non fuisse sed postea post lapsum primi parentis
et ideo post naturam humanam corruptam communi
gentium consensione successu temporis introducta esse
[illegible] illas considerando quae enim illius constitutiones
necessaria vel maxime probabili omnium [illegible]
consequentia a naturali ratione et a communi [illegible]
divinitus hominum mentibus impressis [illegible]
haud dubie credendum constitutiones [illegible]
de earum [illegible] sententiam [illegible]
humano genere initium habuisse nam cum ipsa
et communis ratione non minus [illegible] ipsa natura
humana conditio atque creatio intelligendum [illegible]
iam inde a genere humano [illegible] constitu-
tionum facta fuisse fundamenta atque [illegible]
[illegible] quibus postea [illegible] constitutiones
tanquam a fundamento [illegible]

[illegible]

Quare ~~[illegible]~~ hoc jus quod secundum se omni et tamen naturale
dicatur non solum ad superatur ... inducti sed sin-
gulorum singula de rerum divisione vbi agens de modis
adquirendi dominium quarundam ... rerum
dominium nam simul jure naturali quod [illegible]
appellatur jus gentium quae verba necessario intelligenda
sunt de jure quod secundum se Cum dominia hoc jure et non
primeva sint distincta ut statim videbimus. rerum etiam
traditioni a jure consultis jus naturale seu equitas naturalis
appellatur l. 1.a ff. locati l. si quis 64 ff. de condictione
indebiti l. 9.a ff. de adquirendo rerum dominio l. 1.a
ff. de pactis cum plurimis alijs ex quibus manifeste constat
falsam esse opinionem quorundam antiquorum ... in
tum nulla ratione jus quod secundum se sit naturale dici
posse.

Huius juris ut jam ad eius exempla deveniamus duo
dicuntur capita 1.m dividere res 2.m dividere gentes. nam cum
res omnes sint quod primaevo communes omnibus essent cap.
jus naturale 1.a distinctione cap. dilectissimis 2.a quaestione 1.a
l. 9.a ff. de adquirenda possessione quod intelligendum negative
negative id est nullius non positive hoc est omnium
dominium proprie communis dominij causa ... omnium
~~[illegible]~~ dominium maliter non... erat homines ... quae
sibi opus erat ... dicti ... rationi
diviserunt rerum dominium dominia distinguendo
cum ... primum caput eius ... distinctum
minorum seu limitum agrorum positio et
... rerum nam cum dominium distincta essent
... contingebat ne cuius abundare ... quae
... gravius ... et necessitas docuit commer-
cium quibus secundum necessitatem ... commutare
... utilibus inventa ... mutare ... quae
non ... contingebat ut ... alter

si ego de speciarum Justiciam rationem quot tam
ad ci pere velles est illa materia que fortior... sed
solo usu que peculium appellatur ut in meum secundum
estimatus esset et sic emptio venditio sui continuta
fuit l. pa ff de contrahenda emptione et vendictione
eodem modo omnes fere contractus sunt introducti prior
ut significat J.C. in dicta l. ex hoc iure § ff de Justicia
et iure qui nomen dumtaxat exceptis quia a iure civili
prohibentur quos refert ibi glossa super verbo fere
et in dicta l. ex hoc iure super verbo quibusdam

Sed etiam dominia rerum di
stinctio et hominum depravatorum malitia dicto pro commun
hominum tranquillitate et societate conservanda et pro hu
mana aut dicta reprimenda gentes sunt unite in quo secun
dum suum iuris caput constitit unde derivantur populorum
et civitatum constructio regum creatio regnorum consti
tutio bellorum captivitatum servitutum et manu
missionum inventio quae servitutes qua ratione naturali
iuri contrarie dicantur statim dicemus et sic de iure gentium
accedamus iam ad ius civile de quo hic nostra est disceptatio

Jus autem civile multipliciter accipitur
pº generalissime omne ius quo cives utuntur significat sive
illud sit naturale sive civile sive scivitati proprium et in
hac significatione ius civile seu politicum exponitur ab oeconomico
sive domestico ab Aristotele 5º ethicorum cap. 6º secundo pro
prie et ius petre accipitur pro eo iure quod cuique civitati
proprium est et tunc opponitur iuri naturali et gentium
ut habetur in . § . Jus autem civile 3º augustius restrin
gitur ad ius quod ab alio quod apparet constitutum est et oppo
nitur iuri pretorio ut in . § . Jus autem civile 7º ff de
Justicia et iure quarto et augustissime retrahitur vel ad
significandas leges duodecim tabularum vel disputationem
et illam interpretationem prudentum que sine scripto ve
niebat ut in lib pomponius in . l. 2ª §. his legibus ff de

Origine Juris.

Igitur Jus civile in 2a et propria significatione acceptum ita commode definitur: quod quisque populus vel civitas sibi ipsi Jus constituerit ut hic In § Jus autem civile et Institutis de omnes populi ff. de Justitia et Jure vel ut alij nationis In cap. ... Jus civile hac distinctione quod quisque populus vel civitas sibi proprium divina humana causa sibi esse naturali et civili ratione statuit. Jus namque civile divina providentia a naturali ratione non recedit omnino neque per omnia ei servit ut In § Jus civile 6. ff de Justitia et Jure, a quibus definitionibus non multum recedit ea definitio quae habetur In terpretis ... Civitas hic constituta quia eius dem civitatis sunt et nomine unius populi vel civitatis hic non intelligimus id quod vulgus sub nomine populi vel civitatis intelligit sed potius totum unum Regnum seu unam provinciam quae a uno Rege eisdem legibus gubernatur quae unus populus vel civitas una quodammodo esse videtur ut ex definitione p. de legibus constat ubi dicitur: Inter quas porro est communio legis inter eas est communio Juris quibus autem haec sunt inter eos communia, et civitatis eius dem habendi sunt sub Caius Julius Cesar de bello gallico ... provinciam civitatem unam appellat et totum nostrum valentinum Regnum quod ab eodem Rege eisdem Juris seu legibus gubernatur merito una civitas seu populus dici potest.

Differt autem Jus civile a Jure naturali seu gentium varijs modis p.o In eo quod Jus civile perpetuo unum idemque nomen non retinet sed ex unaquaque civitate appellatur veluti Draconis vel Solonis leges Jus civile atheniensium, Licurgi vero leges Jus civile lacedemoniorum sicut et nos alter diximus leges nostras Jacobi Regis primi qui ... augmentis et sic ... forum ... Jus civile valentinorum dicitur et Jus quo Romanus populus utitur Jus civile Romanorum appellatur quod ipsi per antonomasiam et excellentiam ...

quod jus civile Romanorum necdum dictum romanum
civis sit civitatis vestiae sed S. Jus autem civile sed
verbo sed coties idem dicitur jus quiritium quia romani
qui quirites etiam nominabantur vel a caudo tacio cival...
ideo fit dictis quod ipsos fuerat curetorum qui del vitis
ab eo Romanis a Romulo in civitatis atque imperij so
cietate Receptus fuit et conventum fuit ea eos vel populus
ab illo urbs ab hoc denominaretur quemadmodum ...
ione constare potest l.º 4.º de lingua latina et finis
Dionysius l.º 2.º antiquitatum et plutarchus in vita vel ...
mulo postea quirino ut communiter eos dictum a... dicto a
asta quam manu gerebat quiris dictas prius latini ut
Rolo q. pasquam deum fecit fuit vocari jus ut restat
eos ... comprobatur l.º p.º de legibus ubi dat Ro
mulum post ... sum fuum proculo Julio dixisse se
deum et et quirinum vocari quas et alias rationes
... convexit ovidius l.º fastorum 2.º his versibus

Prima luce vacua est at tertia dicta quirino
qui tenet hoc nomen Romulus ante fuit
Sive quod asta quiris priscis est dicta sabinis
Bellicus a telo venit in astra deus.
Sive suo Regi nomen posuere quirites
Seu quia Romanus Junxerat ille cives.

Ex quibus tamen ut inde Redeamus
unde digressi fuimus manifeste liquere constat jus civile ...
perpetue unum idemque nomen non retinere sed a bona
... civitate apellari non sit jus naturale vel gen
tium sed potius semper et perpetue unum eodemque no
men retinere eo q. eque ut diximus omnes gentes
eo utuntur.

2.º differt jus civile a jure naturali et gentium
quia hoc naturalis ratio constituit ... natur... ...tione
... ... et maxime probabile omnibus ... gen
tibus ... consequentiam derivatur ut ...

Illud vero licet q.d admodo a naturali ratione eadem descendere videatur ut docet Steno q.° de legibus non sunt necessaria consequentia sed omnino probabili secundum eaque quisque civitas semper publica utilia sibi r. n. tum ut in l. Jus pluribus modis 11. ff. de Justitia et Jure

Illi vero dicit. 3.a differentia sunt. Jus civile et naturale seu gentium in eo consistere q. Jus naturale seu gentium commune sit omnibus hominibus cum naturalis ratio ab omnibus per eque servetur, vigent Jus vero civile habeatur sed unaquaeque civitas sunt pro proximi Jus habeat distinctum ab alia civitate

4.° et ult. sic differunt q.t Jus civile saepe mutare soleat legi aut consuetudine Jus autem naturale seu gentium perpetue sit immutabile maneat ut inquit ibi supplementum Jn § final. et ceteris. Jam principio 4.a distinctione

Ideo autem Jus civile mutabile dicitur quia tota eius vis et efficacia non pendet ex ratione cum illud probabile sit ut supra diximus sed potius ex legislatori arbitrio ideo quae nil minus saepe mutari soleat contraria legislatoris voluntate corrrectione legis nihil tam naturale 35. ff de Regulis Juris quia probatur commodissime allegatur quinti et eorum l. 7 mer finis uniq. art. ttt. Jus civile comparavit quae eorum arbitrio mutant. Contra vero Jus naturale est gentium ideo enim per sua mutabilitate sed sibi quia eius vi et efficacia pendet ex ratione ubi expresse suadet natura bonum et expresse et inconguia ordet. ut ? dicta l. Jus pluribus modis in principio et ideo quid quid ei adversatur iniquum est et injustissimum et magis Juris legis ve nomen meret quam illam medesime praecepta dicipotunt quae Justini Imperii quae mortifera pro salutaribus continent ut inquit

Tullius 2.° de legibus neque huic Resolutioni obstat
quod dicitur hic in §. Jus autem gentium in fin. ibi
verbis: ubi servitutes naturali Juri contrarias esse
proscribit. Jam constitutio Juris gentium ser-
vitutes introducens facit ex parte sesane sempotius
mutat Jus naturale homines homines libera esse
dictans nam proprie servitutes et dicere non esse
naturali Juri contrarias sed ideo contrarias dici
primo intuitu et quantum ad homines attinet con-
traria apparent. dictat enim naturalis ratio omnes
homines nati esse quae libera ulto judicante et absque
ulla necessitate et in hoc casu semper et perpetuo
id adeo aequum justum quae est ut oppositum sit
iniquum sit sed non ita in eo ... quae ut ad
ventum aliquis circumstantiae onerari non
usu de Jure Belli circumstantia praesupposita oportet
net naturalis ratio dictat aequius et rem ...
et capta servare quam poena morti ... §. Jure
infra de libertinis quia illa circumstantia Justi
Belli eximit ... a numero eorum quae sibi illis
praecepti naturalis rationis ulto et sponte
judicanti conveniunt et aliis urgentibus contra
ii facit unde cum advenit talis circumstantiae
objectum mutet et casus sit omnino diversus
nulla datur contrarietas neque oppositio cum oppositio
debeat esse de eodem subiecto. Vide ...
Cumatt. in lib. de ...

titulus Ad §. Constat autem quod ... de §.
Captivus ex §. Jus civile

6.a S. hoc igitur jus ff. de Justitia et Jure et ad S. Non inelle-gant. Inst.

Accedamus iam ad Juris civilis populi Romani tractatum cuius originem ab Institutis duarum civitatum atenarum et lacedemoniis deducere testatur Justinianus lib. Jn S. et non Jnelegante ubi subaudiendum est verbum quae sique et Justinus quia non solum Jus civile Romanorum ab Institutis earum civitatum leges et aliarum multarum emanavit ut ex Livio L. 3.o et dionisio alicarnaseo et dionisio L.o 10. apparet eadem. procuius originis enarratione sciendum est ... Regibus Romanis obstupendi tanquam facinus per vim ... et L. tribunitia lata. Cuius ... tribunus celerum Rogator fuit quas leges Regi ... et consulibus creatis sub dictis leg. plurimum reipublicae consulerent animadvertentes quirites ... publica autoritate anno ab urbe Romani legum egestatem ... condita 302 decem viros constituerunt ... qui ut dicitur vel eorum legati peterentur a graecis civitatibus qui ut dicit vel eorum legati ... ut explicat Livius dicto L.o 3.o ... missi a graecis civitatibus leges postularent casque Romanis in decem eboreis tabulis praescriptas retulerunt quibus aliae duae postea adiunctae ... leges duodecim tabularum appellatae sunt ex quibus totum Jus civile Romanorum originem duxisse scribit pomponius Jn L. 2.a a S. ... gibus satis ff. de origine Juris. Jn illis enim graecis civitatibus ita agi solitum erat ut lacedemonij Jure non scripto uterentur atenienses vero Jure scripto dicto S. nostro et non Jnelegante. cum igitur Jus civile populi Romani originem trahat ... ad Institutis earum civitatum non Jnelegantes constare dicitur ex Jure scripto et non scripto quod non est intelligendum ita ut ... maiorum mores sine scripto a populo Romano conservati sint nam ... constare potest scripto, ...

dictis tabulis ellorijs sed quia hac de nomine eum Justinia-
ta cita et non expressa eorum autoritate constituta fuerunt
nam jus non scriptum a iure scripto non eo differt quod
hoc scriptum sit illud vero non sed potius ex forma [illegible]
cendi ipsummet jus. ut infra in §. ex non scripto dicemus modo
de jure scripto quia sextius et nobilius est videamus et de ill[o]
Jure de non scripto nempe de consuetudine agemus

Subdividitur autem jus scriptum in sex
species sc. in leges plebiscita senatusconsulta principum
placita magistratuum edicta responsa prudentum ut hic
et apud Ciceronem in dialogo de partitione oratoria quequidem
species a causa efficienti distinguuntur potestas tamen post Ju-
stinianicam juris compositionem eadem est

titulus

Ad §. Lex est quantum descriptum

ex dicta lege 2ª §. [illegible] ff. de origine juris

Prima species juris scripti lex est mul-
tas habens significationes prima et generalior qua sumpta justi-
tam naturalis quam positivi regulam significat ut in l. 1
et 2ª ff. de legibus. 2ª quo accipitur pro eo quod naturalis lex
dictat ut apud Ciceronem 3º de Republica et 1º et 2º de legibus
3ª qua omne jus civile complectitur quo frequens apud Aristo-
telem est ut in l. 1º 5º ethicorum cap. 3. et l. 1º 5º cap. 1º 3º 7º
et alibi passim. 4ª qua jus civile scriptum duntaxat deno-
tat sed naturalia in statu institutionalibus habes. quinta qua per anto-
nomasiam juri duodecim tabularum significando aplicatur
ut in l. [illegible] 7ª §. si pascicar ff. de pactis. juncta lege, cui-
us ff. de servitutibus rusticorum vel alicui peculiari le-
pro materia subiecta ut l. julia de adulteriis. l. [illegible]
lex Rhetie comprobatur ex text. in l. hoc modo ff. de conditioni-
bus et demonstrationibus et in l. prosperam ff. qui et a
quibus 6ª et ultima qua ad nam ex juris scripti speciebus
significandam quo aretur ut in princ. §.

Lex autem in hac ultima
significatione accepta dicta a legendo dicta quia [illegible]
est a vententibus selecta ita communi definitur [illegible]

qᵉ Populus Romanus Senatus magistratu interro-
gante vel Viceconsule constituebat. In primis declarandum
Jus Scriptum generis locum occupare. Ingenti definitione
est manifestum cum omnibus illis de eo speciebus subdi-
tioni. S. ultimo loco adnumerati conveniunt. Sequitur
desinde qd. populus Romanus constituebat, descriptio universi
civis quaestenta causam sufficientem denotant, pro quarum
Intelligentia, observa Romulum ipsis urbis Rome cuna-
bulis, gentem suam partes divisisse in patres videlicet
ac plebem patrum vero nomine dictiores, et aetate, virtute
ac nobilitate prestantiores significat, ceteros omnes quasi
animas antes tractantes, plebis nomine comprehensos; patres
a senio idest aetate provecta dicti sunt Senatores quasi se-
niores quorum filii patritii quasi patrum filii denomi-
nati sunt et medium locum obtinere, superiores inter
patres ad plebem in quo censu accipi debet patritii nomen
hic Reprobato opinione nostre glose confundentis cum
isto medio ceri statu summam patritiatus dignitatem de
qua agemus In. S. filius familias isto quibus modis Jus
patrie potestatis solvatur inde constat populi appella-
tione universos Romanos cives contineri Senatores R. pa-
tritios et plebem, apud quos omnes cum facultas esset condendi
leges eis a regibus ~~[illegible]~~ Repetita [illegible] ut in earum latione
~~sequentem~~ formam observarent ipsi at consules centuriatis
comitiis per cornicinem calatis idest universo populo publico
preconio in foro seu campo martio convocato ei qᵈ deferren-
dum erat proponerent Rogationes ad plebem que legibus immi-
fieri solebant per haec verba: velitis jubeatis quirites, quas sub-
sequebatur populi consensus, ita explicatus, ut si rogationem
acceptare, et legem fieri vellent in tabulas ubi id quod de-
rendum erat [illegible] continebatur duas litteras depinge-
bant ~~[illegible]~~ V. R. qui: Uti rogas significabant: si nollent
A. Antiquo. hoc est nihil novare volo antiqua probo sed
quoniam Consulas [illegible] Belli implicati numquam

Etiamq. plurimis passis Opera dictent. Legum Roga
in
Juris dicti non poterant pretores, dictatores, aut consules, Sub.
negotio Jurisdictio conspicuerunt ~~Et ad [illegible]~~
~~[illegible] de acquirendo rerum dominio [illegible] defendendo~~
~~dominio [illegible] Jus naturalle. ff. de Justitia et Jure~~
~~Cum autem comunem gentium~~
~~[illegible] approbationem [illegible] intelligimus [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~probationem [illegible]~~
~~[illegible] omnes populi [illegible] Justitiae et Juris [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~naturali ratione [illegible] et [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible] ab aliquibus [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible] liberorum [illegible]~~
~~natura probrosa et mala [illegible]~~
~~[illegible] ad Legem Juliam de adulteriis [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible] Baldus [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible] populorum moribus [illegible]~~
~~regimen et politica [illegible]~~
~~temporis [illegible] ratione [illegible]~~
~~similiter [illegible]~~

~~originem ut eleganter docent Franciscus Covarr.~~
~~f.° q.° [illegible] cap. 5. n. 8. et 9. [illegible]~~
~~de [illegible] [illegible] 232~~
~~[illegible] p.a parte cap. 5. n. 1. et 2. [illegible]~~
~~[illegible] quest. 2.a n.° 9.° [illegible]~~
~~[illegible] Mendoza l.a 2. [illegible] quest. 2.a 4.a n.° 11 [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~Sed ut diluamus 3.m et [illegible]~~
~~ostendamus [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible] titulo idem [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible] ibidem [illegible] quidem~~
~~[illegible] sub [illegible]~~
~~[illegible] dicta l. [illegible]~~
~~Vieta [illegible]~~
~~Quaquidem [illegible] absolutum~~
~~3.m argumentum [illegible] ostendi [illegible] ubi supra n.° 60~~
~~[illegible] demus auctoritatem [illegible]~~
~~legibus [illegible]~~
~~[illegible] contrarias [illegible] jam ante [illegible]~~
~~[illegible] facilius [illegible]~~
~~[illegible] dicemus [illegible]~~
~~olim [illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
Ut ex Livio l.° 27 Dionisio l.° 4.°
et ex aliis colligitur, ex quibus jam plana et expedita
apparent illa verba diffinitionis illa nova extraordina-
rio magistratu, sutentia gente velut consul et de
ipso met consule rogante vel alio magistratu
senatorio sententiale quod idem est loco et vice consulis
2.a Spetie [illegible] Scripti [illegible]

appellatur sub a plebe et antiquo verbo sciscere quod est statuere
statuere dictum quod sic definitur: Jus scriptum quod populus
plebs plebeio magistratu interrogante vel veluti tribuno
constituebat ut docet Imperator in proemio de jure nat.
Intelligenti autem oportet quod eodem tempore duo fuere
Romae plebeii magistratus tribunus scilicet plebeius et
aedilis plebis qui anno ab urbe condita 259 cum plebs a pa-
tribus secessit ab ipsa plebe in sacro monte ubi confugerat
creati et postea sequenti anno post finem secessionis e se-
natu approbati et confirmati fuerunt ut notant doc-
tores [illegible] in l. 2a. §. deinde [illegible] ff. de origine
juris. Dicti autem tribuni fuerunt eo quod olim in tres
partes populus (ut diximus) [illegible] qui vel sin-
gulis singuli creabantur vel quia tribuum suffragio
ad id munus eligebantur: aediles vero ab aedibus quia aedi-
ficium aedibus praeficerat in quibus omnia sua plebs de-
ferebat ut eleganter refert Jureconsultus in d. l.
§. his demum temporibus 20 ff. de origine juris. Sed quamvis
duo essent Romae plebei magistratus et quamvis tamen illud
aedilem plebis ut [illegible] plebiscitum rogaret sed solum
tribunum ut colligitur ex l. 1a ff. ad legem aquiliam
[illegible] §. illud [illegible] est [illegible]: l. aquilia unde pl.
biscita: a [illegible] non [illegible] loco. Leges tribuniti
dictae fuerunt sicut et illae quae ab universo populo sanci-
bantur Consulares

Sed ne eorum plebiscitorum originem ig-
noremus sciendum est plebem propriam sibi jus consti-
tuere coepisse anno ab urbe condita 304. quo tempore
plebs 2a a senatu secessit cuius secessionis initium fuisse
dicitur Virginium quendam militem propter stuprum
ad Appio Claudio uno ex decemviris cum eius
filia commissum ut scribit Pomponius in dicta l. 2. §. ini-
tium fuisse.

Valebant autem antiquitus huiusmodi ple-
biscita dumtaxat apud plebem non ligatis patriciis
neque senatoribus [illegible] a legibus [illegible] distinguebantur

quibus utputa A populo latis universi Cives tene-
bantur atque inter populum et plebem eadem inter
legem et plebiscitum esset proportio sed postea ad sequen-
das sedandas discordias quae inter plebem et senatum con-
tingere solebant placuit constituere ut plebiscita pariter
ut leges universos cives ligarent de quorum validitate
tres leges latae fuerunt quarum prima Roga fuit ab
oratio valerio Consule anno ab urbe condita 304. plebe
in aventino monte recedente quae accepto nomine
a suo Rogatore dicta fuit orata. Secunda Roga est
a quinto plucio sextone dictatore Anno 414. a quo etiam
publilia denominata est tertia tandem a quinto
ortentio consule aut potentiis volunt dictatore anno 467.
ortentia dicta de qua mentio habetur ... de quibus omnibus
... scribit Alexander
... materia ... genealium
ab Alessandro. l.° s.° dierum genealium

Ad § Senatus consultum
D.ni de Saijtulo l. 2. ff.
de orig. ff. de origine
Juris.

R.a Spectat Juris Slayti Senatus consultum
est pro cuius declaratione ... opportet quod verbum con-
sulere nihil aliud significat quam rogare sive con-
sultare et eam per consultationem sententiae sive
deserere unde fuit quod senatus censebat atque
iubebat senatus consultum dicebatur quod recte dif-
finitur hoc scriptum quod Senatus iubet atque constit-
uit. Et quamvis Senatus consultum a primis urbis
Romae cunabulis originem duxisse videatur cum ...
mulus statim condita urbe senatorum ordinem

Jus sibi traxit Centum numero proximum consilio u-
teretur ei[us]q[ue] curam populi Romani tribueret ut de
summa rei publicae Romanae cognosceret ut constat ex
Dionysio l.° 6. tamen ad initio nec[non] perpetua fuerunt
Senatus consulta ex eodem Dionysio l.° 9. nec[non] autoritatem
legis abuerunt ut colligitur ex hoc textu et ex dicta l.
2. de [illegible] ff. de origine Juris. sed postea l. Regia
lata de qua in sequenti § agemus, populus in Imperatorem
omne jus et potestatem transtulit quibus propter prop-
[illegible] numero [illegible] fuit [illegible] conveniri [illegible]
in suffragia mitti non potest ut dicitur in hoc § plane
comissa transferre a populo ad senatum [illegible]
augusto ut theodorus marsilius [illegible] quam ut
non desint qui audeant affirmare hoc jus l. ferendi
a populo ademptum fuisse et senatui tributum. cesaris [illegible]
[illegible] et [illegible] quia senatus augenda potentia sue
[illegible] ut ex tacito l.° p.° annalium et suetonio in
Tiberio cap. 30. [illegible]. Sed ut [illegible]
[illegible] et [illegible] tale est [illegible] eo tempore senatus [illegible]
posse l. non ambigitur g. ff. de legibus nec[non] [illegible]
dum hoc loco Romanae Imperatoris constitutionis [illegible]
id quod [illegible] proponere oratione [illegible]
quam senatus decretum [illegible] sequebatur ut videtur
[illegible] legis cum [illegible] ff. de donat-
ionibus inter virum et uxorem.

d. l. [illegible] prin[illegible] [illegible] d. l. 1.a ff. de con[stitutionibus] principum

Ad l. et § Quod principi placuit 7. de scripto Jure. l. 1.a ff. de constitutionibus Principum

Nota

Quarta juris scripti species est
principis placitum vel ut uno nomine cum Justiniano

statuur Constitutio, Procuius intelligentiae scire oportet populum Romanum omnes Reipublicae formas expertum fuisse, monarquiam a principio idest unius hominis principatu, democratiam ex publicis Regibus hoc est popularem imperium et aristocratiam, eo tempore quo decemviri et tres viri Romae gubernabant, quae paucorum optimorum principatus dicitur, de quibus Reipublicae speciebus pulcre aristoteles lib. 3. politicorum cap. 5. et tandem in ultima omnium monarquia requievit, et sibi principem constituens iure dedit ut quod illi placeret ratum esset dicta l. 2a. §. novissime ii. ff. de origine iuris vel ut alii Justinianus, et etiam eum omne imperium et potestatem consessit idest dedit principi imperium non tantum in provinciales et subditos populi Romani verum etiam in illum idest in se, et quamvis in textu nostro dicatur legem quodquid principi placuerit esse generalem aliquam talem quam forte acceperunt aliqui distinguentes inter principis potestatem absolutam et ordinariam verius tamen esse non quamcumque principis voluntatem pro lege servandam fore sed solam rationi conformem ut colligitur ex cons. l. digna vox. C. de legibus unde potestatem illam absolutam adnegant doctores praedictae autoritatis, et reprehendunt et affirmant tanquam tirannidem

Concessa autem fuit suprema haec principis potestas a populo apud quem legum condendarum residebat autoritas, per legem de eius imperio latam quae regia dicitur, ut in l. 1a. ff. de constitutionibus principum nec non in l. 3a. C. de veteri iure enucleando ea quidem ratione quod ea lege l. Regia antiqua de unius imperio Romulo Regnum fuerunt lata, et post modum ex publicis Regibus antiquatis octaviani augusti dominatu renovata fuit nomine tamen Regio, obvectis odium

Propter sanguinis superbi facinus ius imperandi ad principes translato ut scribit Dionisius, L. S. etiam lex imperij appellatur in l. ex imperfecto C. de testamentis propterea quod de sanis imperio sui et augusti lex in l. apud eum ff. de manumissionibus que de augusti et eius successorum dominatu agit

Sed illud non est hic pretermittendum pro nostri expositione aliquali complexum quod constitutiones seu principum placita alia sunt personalia alia generalia, personalia privilegia dicuntur ut hic et in capite privilegia 3a dist. sine que ad consequentiam non producuntur ut in l. 15. ff. de legibus vel ut alibi dicit Justinianus ad exemplum non trahuntur idest explicatione ad similia non extenduntur quemadmodum generalia extendi solent. l. reg. 10. cum aliis sequentibus ff. de legibus

Generalia vero que sub explana principis iurisdictione emittuntur ut omnes generalia ... ius commune dicuntur ut sunt ... nostri ... per legitimam alicuius ... facta sed potius ius commune ... dici deberet ut notat ... communiter ... seu ... principum constitutiones vel ... ad modum rescripti vel ad modum decreti, vel ad modum edicti ... dicuntur ad modum rescripti quando princeps ad libellos presentium vel alterius consultationes aliquid per epistolam constituit cuius generis sunt omnes decretales epistole que gregorij noni iussu compilate fuerunt ... Raimundum a clemente octavo ... anno 1604 die 29 aprilis ... feliciter ...

dum Rescripta emanare dicuntur ad modum vel cum quando princeps sedens pro tribunali cognoscens de aliqua lite aliquid pronunciat, et tandem ad modum edicti constitutiones profesuntur, quoties princeps motu proprio aliquid praecipit ut sunt apud nos generales pragmaticae sanctiones quae omnes tacito nomine principum speties uno comuni nomine constitutiones ut dixi finis apellantur

Ad §. pretorium quod edicta consonat [illegible] in l. [illegible] autem civile 7.a §. Ius pretorium ff. de Justicia et Jure quibus consentientius est [illegible] in l. 2. §. eodem tempore 10. et §. cumque consules 27. ff de origine Juris.

Quinta speties Juris scripti fuit pretorium seu onorarium dicitur. pretorium quidem quia a pretore introductum fuit, honorarium vero quia hi qui onores gerunt, hoc est magistratus autoritatem huius Juris dederunt ut docet [illegible] procuius explicatione prius oportet pretorii nomen apprehendendo dicimus duplicitur sumi posse p.o proprie et stricte pro eo magistratu qui jure agit judicia. l. 2o §. cumque consules. ff. de origine Juris qui anno ab urbe condita 389. ideo creatus fuit ut juri dicundo preesset hoc est jus [illegible] gerere [illegible] senatus consultis principum [illegible]

et prudentum Responsis constitutum erat
vel publice vel privatim per tabulas reddendis
unde Juris tota illius auctoritas versabatur ut
publicam. Reipublice utilitatem Jus civile juvare
supleret, corrigeret; l. Jus autem civile, 7a. ff. Jus.
pretorium ff. de Justitia et Jure l. 1o. 14. ff. de
testibus. legis vero condende potestatem non habere
ff. quos autem infra de bonorum possessionibus quo fine
dubio Jus humanum voluit Jus humanum hic humanitatis
pretorium. edictus non modicam Juris auctoritatem ha
bere; quasi diceret quod licet non modica eorum esset
auctoritas non vero tanta ut legis potestatem sequeretur.

Pretor igitur qui legem quedam sequen
dicitur a Cicerone 2o. de legibus seu Jus humanum
adeo s. eorum cap. 4o Jus quod erat Juris pretorium
et Juris dictione subsequebatur ut ex Papinio referr
a Graviana Jus l. nam ut ait l. 3. ff. de legibus ad Juvando
vel Jus supplendi corrigendi, sufficiendi et ad equitatem
et bonam fidem summo stricti Juri oppositam
utiliter et humaniter redigendo

2o. similiter Pretor. amplexe ex
nexie quatenus omnes magistratus complectitur
Jus qua significatione vel nominibus aliqui obstr
nant similiter sumpti. Cum sub nomine edictorum
pretoriis omnia alia magistratuum edicta com
prehendantur, non solum civium pretores sed et alii
magistratus. edicta proponebant in urbe ut semper
tribuni et alij. sed precipue ediles curules, ut hic di
citur et Jus. l. 2. infra. si quadrupes pauperiem fe
cisse dicatur. et toto titulo ff. de edilitio edicto quorum
omnium quod magistratuum edicta Jus pretorium
in longa significatione complectitur et diffinit
potest Jus illud quod magistratus Jus scripserunt quod magis

tratus dicebant Iubebantque.

Ut autem hec magistratuum edicta Omnibus Innotescerent pretor illa palam proponere consueuit idest Inicio magistratus In albo scilicet tabula dealbata Ius quod eo anno dicturus erat pro-scribebat ut Omnibus Innotesceret dicta l. 2a. § eodem tempore ff. de origine Iuris.

Hec autem edicta licet antiquitus perpetua nominarentur sed annua dumtaxat hec cum magistratu expirarent ut ex Cicerone constat In tertia verrina ubi habes: qui plurimum tribuunt edicto precoris edictum l. Annuam dicunt esse. postea tamen Cornelius tribunus plebis cum animaduerteret multitudinem et varietatem edictorum Rei publicae perniciosam esse legem tullit ut pretores ex edictis suis perpetuis Ius dicerent quieris ut Inquit asconius pedianus In oratione pro Cornelio, gratiam tulit Ambitio his pretoribus qui varie Ius dicere solebant et efficit ex albis que publice proposita essent Recedere possent quapropter factum est ut annua illa pretorum seu magistratuum edicta ad modum varia et confusa colligerentur et sub ordinem suplexibus et contrariis resecatis Redigerentur quod primo per aulum ofilium factum fuit ut In l. 2. ff. ab hoc versiculo de his auditoribus ff. de origine Iuris, postea vero et longe feli-cius per saluium Iulianum summe autoritatis hominem et pretorii edicti ordinatorem vt dicitur In l. penultima C. de condictione Indebiti. Hec tandem constitutione ab adriano lata et a senatusconsulto-
approbata statutum fuit ut ex edictis perpetuo seruaretur Iuris dictionis a salvio composito sub certi ordinem Redacto magistratus perpetuo Ius dicerent persidere aequo stare essent quapropter merito

In tertiae Iuris Spetiei membro Decenseri

Quod attinet ad ediles duo olim Romae fuerunt et edilium tribunicia potestate cuius tribunis duo a plebe singulis annis creabantur de quibus Jam supra egimus in l. 2. ff. in versiculo plebiscitum. Alii vero qui Iuri dicundo praeerant eiusdem tribunis duo etiam ex patrum numero creabantur qui eo quod senatorium magistratum obtinebant curules dicebantur forsan solo quod iuri dicundo sellis curulibus id est in curules pedes habentibus uterentur ut finibit huius l. 7. a genium l. 6. cap. 9. vel ut fert tradit l. 3. tentus a beato Isidoro l. 20. etymologiarum cap. 11. eo quod curru veherentur. quorum ediles edictum de rerum venditione in l. 1. ff. de edilit. edicto et ad eandem causam pertinent edicta stipulationes l. stipulationum s. versiculo pretorie. ff. de verborum obligatione postea vero tentus edilium ab his aperto resare adsumitur. quod ut firmamentum praeessent alii duo ediles constituuntur et cereales dicti fuerunt ut docet pomponius in l. 2. de capite de fide et sardinia 23. ff. de origine iuris

Ad quartam Responsa prudentium facit textus in dicta l. 2a. § successit Sextus ff. de origine Iuris

Ultimam Spetiem Iuris Scripti Responsa prudentium seu Iuris consultorum inquit textus pro cuius intelligentia scire oportet quod Patri Romani legibus duo de fine tabularum cum ius civile crebro oriretur necessarium fuit ut perituram esset iure periti qui de suis dubiis et contro versis consulentibus Responderent

Ut deducitur ex tex. in l. quidam consulebant 37. ff. de re iudicata, si aliquando dubio aliquo inter-
cedente virorum conventi quaestionem illam
agitabant atq. desidebant l. si fideiussor 25. C.
de nuptijs et tunc dicebatur disputatio fori de qua men-
tio habetur, in dicta l. 2. ff. de legibus ff. de origine
iuris. et si inter se disentientes virorum conve-
nire non poterant tunc quod resolvebatur a pluribus
observabatur et tale responsum opinio dicebatur, si vero
omnes virorum conveniebant tunc tale responsum
sententia appellabatur. ut notat Theophilus hic idcirco
Justinianus ut omnes respondendi modo a vobis
iureconsulti ipsitatos competendere iure obtinuo
hic dicit responsa prudentum nihil aliud esse quam
sententias et opiniones eorum quibus permissum
erat iura condere

Antiquitus enim mos hic de iure re-
spondendi communis fuit omnibus qui eius iurorum studio
luminum fieri id munus subire volebant. quae consuetudo
in civitate obtinuit a fine imperij decemviratus
et fuit usque ad Augusti tempus permansit quo tem-
pore multi magne auctoritatis fuerunt consulti tem-
pore quorum numero fuit Sextus Aelius cui etiam publica
domus in Sacra via data est quo facilius consuli posset
Postea Lucius Crassus Quintus Mucius, Scaevola, Servius Sulpitius Gallus,
Aquilius, et alij permulti. Relat. in dicta l. 2. a. §. servius
Sulpitius, fere § 35. Post tamen primus omnium Augustus
constituit ut nemo de iure responderet nisi cui ipse ius
ab eodem concessum esset similiter ut omnium quos
ipse aprobaret responsa iudices sequerentur eo
tempore iureconsulti et signare et sigilari caeperunt
quae facultas de iure respondendi [illegible]

masurio sabino ut dicit [illegible] l. 2. [illegible] 4
ff. de origine juris et quia absque consultorum re-
sponsis judices recedere non poterant ideo ab imperato-
re nostro hic dicitur eius jus facere posse idest jura ad
interpretare ut imperator semet ipsum declarat in-
dens statim nam antiquitus consuetudo erat ut esset
qui jura publice interpretarentur ex quo manifeste
colligitur quod huiusmodi legum interpretes post facul-
tatem eis a principe concessam interpretando jura
condere dicuntur l. ultima C. de legibus quam ob
sam huiusmodi jurisconsulti legum conditores passim
ipsi jure apellantur dicta l. [illegible] 25. C. [illegible]
l. nulla 23. C. de procuratoribus et l. [illegible] C. communi
[illegible] magnifico

[illegible] Ad §. Ex non scripto alias sine
scripto ~~[illegible]~~ quod facit lex. jus.
l. de quibus 32. cum sequentibus
[illegible] ff. de legibus

Jam de jure non scripto hoc est de con-
suetudine videndum est et ne [illegible]
sine appareat consuetudinem [illegible]
[illegible] factione et non sine sed [illegible]
[illegible] multis aliis ad quisita consuetudi [illegible]
[illegible] §. finali ff. de legatis p.o [illegible] consuetudo [illegible]
etiam in animalibus §. [illegible] de re[illegible]
[illegible] l. naturalem [illegible] §. [illegible] ff. de
adquirendo rerum dominio. 2.o [illegible] consuetudo
[illegible] et [illegible] apellatur [illegible]
[illegible] intelligendus est lex nostra [illegible]
[illegible] moribus 3.o [illegible] consuetudo [illegible]

qd resultat ex usu et moribus plurium personarum
et sic similiter sumpti, que propria sunt consuetu-
dinis significatio ex quibus infertur mores differre
a consuetudine quamvis [illegible] in cap. mores
[illegible] distinctione et aliquibus confundantur nam mo-
sus ritus est seu observatio quedam non lege
sed Judicio et opinione sic utentes confirmata
consuetudo vero est usus morum diuturnus, mos
igitur factum hominis notat et est principium con-
suetudinis consuetudo vero est veluti moris propagatio
et eadem in differentia que inter actum et habitum da-
tur inter mores et consuetudinem reperitur

Quibus premissis consuetudo defi-
niri potest Juxta modum, Jus non scriptum
moribus [illegible] introductum [illegible]
[illegible] maioris partis usus eorumdem [illegible]
tacito consensu populi sine sanctione receptum [illegible]
similans! l. de quibus ff. de legibus unde usus seu mores
causa sunt [illegible] causa Juris non scripti quibus
intercedentibus consuetudo generatur consensus vero
populi, qui in ipsis moribus inest efficiens presumitur
sine sanctione tacite inducatur forma sed vero
ipsum ita ex moribus introductum et generatum
consuetudo que triplex esse potest. 2a Jus praeter Jus
et contra Jus. consuetudo vero que secundum Jus
est Indistincte valet cum nihil aliud sit quam
ipsa Juris observatio. que autem contra vel praeter Jus
est non Indistincte valet sed dummodo habeat sequen-
tia requisita

Primum est tacitus totius populi consensus
dicta l. de quibus ff. de legibus aut saltem maioris ipsius partis
argumento legis nulli textu ff. qd cuiusque universitatis
et legis qd maior ff. ad municipalem. verus quidem
aut presumptus ex scientia et patientia illicita nec [illegible]

enim leges scriptae, ut mores, lex quibus dicitur consuetudo maioris partis populi quae facit sed quod est scriptum fecit et lex quae erit fungi pro maximo opere differt a iure scripto quod publica expressa autoritate et non tacita firmatur atque inducitur. unde redue iuris teses non differunt interiecti superdicam adnotare cepimus [illegible] quia una scriptis mandata sit altera non nam lex ius scriptum non redacta valet et obligat cap. 1. de renuntiationibus in 6. et consuetudo litteris mandata consuetudo non definit [illegible] consuetudinibus feudorum ad obertos et gerardos ius scripturam redactis manifestum habemus exemplum igitur distinguuntur ex forma introducendi seu potius ferendi ius quia ius scriptum publica expressa autoritate sancitur consuetudo vero moribus utentium tacite comprobatur verumtamen quia lex scribi consuetudo vero sine scriptis manere solebat ideo illa ius scriptum haec vero ius non scriptum dicitur

Secundum Requisitum est, ut id quod moribus introducitur sit rationabile alias enim potius corruptella quam ius diceretur l. quod non ratione ff. de legibus cap. finali extra de consuetudine cap. frustra 8. octava distinctione. unde non debet esse consuetudo contra bonos mores nec occasionem delinquendi praebere debet sicut enim lex ita et consuetudo quae pro lege habetur sancta onesta possibilis et reipublicae utilis esse debet Canone erit autem lex quarta distinctione. unde plane infertur consuetudinem iuri divino aut naturali contrariam nulla ratione valere quia equitati et rationi naturali opponeretur quae propter ius naturale divina providentia constitutum immutabile est supra exposuimus pariter etiam non valebit consuetudo quae publicae utilitati opponeretur sicut etiam nec ius scriptum l. [illegible]

~~Cr~~ C. si contra jus vel utilit. [illegible]

3m. Requisitum est tempus im-

[illegible] ex [illegible] ibi nam dum tempus im-
memores hoc esse legitimum praescriptionis tempus
continuum. l. fin. C. quae sit longa consuetudo
quapropter inveterata consuetudo dicitur judicata
lege legibus. si inveterata seu diuturna. l. diu-
turna § 3. ff. de legibus. legitimum autem prae-
scriptionis tempus in jure civili decennio diffinitur
cujus consuetudo sit praeter seu contra jus secundum
glossam communiter receptam in dicta l. diuturna
et in dicta Rub. C. quae sit longa consuetudo ubi ad
consuetudinem inducendam longum tempus re-
quiri dicitur, longum autem tempus esse decem
annorum spatium, § 1. Insti. de usucapionibus
quod tempus incipit currere a primo die a quo praeter
ter vel contra juris dispositionem fit et est de-
natum jure vero canonico, si consuetudo sit
praeter jus sufficiunt decem anni, si contra jus ca-
nonicum quadraginta annorum cursus est de-
siderata ut docet glossa in dicto cap. finali super
verbo legitime et utroque jure si contra ea quae princi-
pi reservata sunt in signum supremae potestatis
vel utissimae legitimationes et primorum et im-
positiones vectigalium requiritur immemoriale
tempus secundum communem doctorum sen-
tentiam pro quo est pulcher textus in [illegible] super
quibusdam de verborum significatione l. 6.
ceteris [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] con-
traria sectiva

4um et ultimum est actuum frequentia
[illegible] et in dicta l. fin. C. quae sit longa consuetudo et [illegible]
[illegible] 3. [illegible] C. de [illegible]
[illegible] [illegible] concl[illegible]
et receptum est judicis arbitrio [illegible]

ium defuncta in ulti Cr [illegible]

[illegible] concurrent [illegible] vera et pro
pria consuetudo confirmetur eius [illegible] vis. [illegible]
eadem ac legis erit ut ex nostro textu [illegible] similibus [illegible]
cumlegit [illegible] notum [illegible] toto titulo ff. et C. de leg [illegible]
[illegible] interpretetur l. [illegible] et finali C. eodem et etiam [illegible]
[illegible] sed et [illegible] 28. ff. dicto titulo [illegible] ubi
lex deficit [illegible] observatur [illegible] l. diuturna. [illegible]
optima interpres [illegible] de interpretatione 37. ff. de legibus
et legem abrogat non [illegible] consuetudinem [illegible]
non [illegible] de quibus sed etiam per contrariam consue
tudinem [illegible] naturali [illegible] titulo [illegible] 2. C. [illegible]
consuetudo [illegible] nisi lex nominatim [illegible]
[illegible] declaratur ut [illegible] 30. C. [illegible]
et in toto titulo de statutis et consuetudinibus [illegible]
[illegible] titulo [illegible]
de [illegible] paragraphis [illegible]
[illegible]

Tractatus [illegible]

De S. omne [illegible]

De [illegible] l. [illegible] ff.

de statu ~~[illegible]~~ hominum

[illegible] hunc [illegible] vulgo [illegible]
[illegible] ius [illegible] contrarium [illegible]
connectionem [illegible] pariter [illegible] observationem [illegible]
[illegible] hoc [illegible]
[illegible] rationem [illegible] omnes [illegible]
[illegible] libertis [illegible]
[illegible]
[illegible] glossarum [illegible]

vi mali qua fuit iniquum aut non [illegible] [illegible]
Jo. nobis subiungit divisionem ejusque ratione summa
rerum obiecti partitur. Quid quidem de personis agit. In eo quod
de rebus pertractat et in eo quod de actionibus disserit
et praesertim [illegible] in hoc § de iure personarum
sermonem instituit et deinde [illegible] usque dum
[illegible] de rerum dominijs et actionibus cum
quia personarum maior quam rerum et actionum dignitas
est ff. [illegible] [illegible] de rerum [illegible]
[illegible] [illegible] 44. [illegible] [illegible] edicto, [illegible]
quaelibet personis rerum et actionum [illegible] conf. [illegible]
non potest sicuti in [illegible] fundamentis sane et [illegible]
cum omne ius [illegible] gratia [illegible] ut [illegible]
et in l. 2. ff. de statu hominum.

[illegible] summaria [illegible] ff. de statu hominum.

Ad. §. Summa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

... Hominum ...

Personarum sive conditio seu status quod idem
est ut probat titulus integer ff. de statu hominum
duplex est nam vel homines sunt liberi vel servi
quae summa idest potissima et generalissima personarum
divisio est omnes quidem qui sunt homines complectens nec
aliqui inter liberos homines et servos [illegible] [illegible]
cum nemo partim liber et partim servus esse queat [illegible]
namque [illegible] partem minuit non potest [illegible] [illegible]
[illegible] ita [illegible] talis [illegible] [illegible] [illegible]
qua conditio [illegible] libertatem minuere videtur [illegible]
[illegible] quam [illegible] conditioni non [illegible] [illegible]
[illegible] ff. [illegible] ff. de conditionibus et demonstratione
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] conditio libertatis [illegible] est [illegible]
vel simpliciter vel tempus libertati [illegible]

Inter recte per dominum Inter liberos ac servos dici solent quia donec conditio impleatur, alterutrum liberi statu adveniat licet interim statu liberi esse esperent, attamen pro tempore servi sunt, ut probatur text. in l. statu liberorum 9. ff. de statu liberis, pariter etiam de ascriptitijs et censitis qui alio nomine glebarum servi dicuntur dubitari poterat an essent liberi et partim servi essent cum aliquo in casu servis aequiparentur ut probat text. in l. neduum huius C. de agricolis et censitis lib. 11. ibi quae enim differentia sit inter servum et ascriptitium cum utraque in domini sui positus sit potestate et possit servum cum peculio manumittere et ascriptitium cum terra a dominio suo expellere, idem quod disposuit text. in l. coloni C. de agricolis censitis et colonis lib. etiam 11. sed tamen quamvis in aliquibus servis assimilentur ut ex supradictis legibus constat, et licet propter servi aliquando dicantur tamen in rei veritate liberi sunt ut patet una voce ex plurimis.

Titulus Ad §. Et libertas 3. de servis. Item C. lege libertas 4. ff. de statu hominum facit solus 29. titulus de servitutibus lib. 90.

Premissa summa personarum divisione qua omnes homines in liberos et servos distributi fuerunt de qua supra diximus explicat Imperator in praesenti ad quid res servitus sit, a quibus homines liberi in praesenti qui liberi appellantur. Libertas inquit est naturalis facultas eius quod cuique facere libet nisi quid vi aut iure

Prohibeatur) dicitur proximi naturalis facultas quia libertas a natura est. l. libertas 4. ff. de statu hominum l. manumissiones 4. ff. de Iustitia et Iure § seq. Dominus 64. ff. de conditione indebiti coquibus constat naturam ab initio omnes homines liberos procreasse. nihilo ideo minus haec facultas naturalis dicetur illis qui libertatem ad dominis per manumissionem acceperunt, nam libertas illa in rei veritate que manumittendo conceditur non tam dari quam restitui nec tam nouam adquiri quam amissam recuperari censetur quod eo rerum similitudine intelligetur qui aliquandiu apud hostes fuerunt post liminio reversi non nouam civitatem et libertatem aliquis sumunt sed pristinam recuperant, est ergo etiam in libertinis hominibus naturalis facultas sed glebo inter vallo quasi post liminio quodam repetita unde facile deprehenditur facultatem hic sumi pro iure seu potestate naturali cuique quod quisque facere libet iuxta Ciceron. l. 1° de offitijs: libertas (inquit) propriumm est sic viuendi ut velis et idem in paradoxis: quid est (inquit) libertas nisi potestas viuendi ut velis cui adstipulatur Arist. l. 5° politicorum cap. 9. ubi dixit libertatem in eo positam esse, ut quod quisque velit faciat, sed haec facultas seu naturalis potestas vi aut iure aliquando prohibetur quae verba ea pertinent ut intelligamus libertatem non propterea infringi si quis vi, aut iure quandoque prohibeatur facere, libet enim vi, prohibetur facere quodlibet qui a latronibus captus est et tamen hic servus non fit sed liber manet l. qui a latronibus 19. ff. qui testamenta facere possunt l. Hostes. 24. ff. de captiuis et post liminio reuersis.

hcm cumquisq teneatur secundum leges et Iuris dispositiones vivere Iureque quisq. prohibetur id facere quod tamen Ius est Servus tamen propterea non fit sed liber manet ut dicendo In pclementaria eleganter his verbis advertit Legum hic sicio servissimus ut liberi esse possimus. igitur libertas Iure optimo definitur naturalis facultas eius quod quisq facere licet nisi quid vi aut Iure prohibeatur nequi huic resolutioni obstat dicere hanc libertatis definitionem etiam servitio convenire cum servi naturaliter habeant facultatem faciendi quicquid libet nisi vi aut Iure prohibeantur nam respondeo facultatem habere faciendi quicquid libet Iurisconsulti definitione sumi pro potestate arbitrio suo vivendi quatenus Iure permittitur ut ex supradictis colligitur unde cum servi Iure civili sint . propterea l. quod attinet 32 ff. de regulis Iuris aut dubie potestate privati erunt arbitrio suo vivendi quatenus Iure civili permittitur quod pulcre docuit nobis Iure Supra disputatione relatus a Laertio dicens libertatem potestatem esse pro suo Iure agendi servitutem vero eius Iuris privatione.

Hinc patet iam servitutem consistere in quadam privatione facultatis naturalis arbitrio suo vivendi quatenus Iure permittitur qua privatio ab omnibus fere dominibus primitus Iusto bello praesupposito recepta fuit quapropter servitus hic dicitur Constitutio Iuris gentium qua quis contra naturam domino alterius subiicitur et dicitur constitutio pro constituto. Postea tamen, certis casibus (ut statim videbimus) Iure civili etiam introducta est, quae sicut contra naturam videatur et dicatur hic introducta propter vero contraria non est. ut supra in explicatione §. finalis praecedentis tituli vidimus.

Servi autem &c

De Seruitute et de Iure Seruorum §. ff. de statu Hominum

Inter dictis bellis ex exigente necessitate etiam fuerunt seruitutes ut supra diximus in dicto §. Ius autem gentium supra ex iure naturae gentium et ciuile ex quia multi de vinctis hostibus ob illud odio in captiuos se diebant constitutum fuit ut venderentur ad hoc ut ministerij humani subijcerentur ac per hoc seruari necesse con- fieri sunt vide a seruando dicti fiere serui sicut etiam mancipia ab eo qd manibus capiebantur ut in ca. precedentis tituli dicitur.

Serui autem aut nascuntur aut fiunt. nascuntur ex ancillis nostris qui vernae dicuntur. fiunt vel iure gentium idest captiuitate aut iure ciuili cum homo liber maior viginti annis sese venundari patitur ad pretium participandum qd exempli loco ponitur erant namque alij modi quibus homines liberi iure ciuili serui fiebant ut per ingratitudinem ut in nouella constitutione 1. 78. §. Illud. vero. Item per contumaciam vnius anni serui fient. l. 1o. §. penultimo C. de adiectione tollenda Item serui pene effecti idest ad mortem ob aliqd capitale delictum damnati l. qui vltimo. 29. ff. de penis de qua pena supra fusius videbimus in §. pene serui. quibus modis ius patrie potestatis soluitur tandem liber homo iure ciuili seruus efficitur si cupiditate actus hoc est ut ~~seruum~~ seruum alter fecit venundari se passus sit l. siquis filio ff. si §. de iusto. olim enim respublice non nisi actoribus seruis vtebantur quos actores publicos cornelius tacitus lib. 1o et 2o vocat et est textus in l. 1a et 2a. C. ne quis liber inuitus actum gerere cogatur libro vndecimo

Requiruntur autem (ut ad exemplum nostri textus videamus) sex requisita omnino necessaria ad hoc ut liber homo per venditionem dicatur factus servus. primum est ut sit maior viginti annis quia cum hoc fuit constitutum ne ante bene aetatem suam libertatem amitteret quam aliis propter aetatis imbecillitatem sine concilio praestare non potest. l. minis servum C. de liberali causa. 2m est quod eo animo vendatur ut particeps fiat pretii. l. non ideo minus. C. dicto titulo. 3m requisitum est quod vere et omnino effectu pretii particeps fiat l. pa ff. quibus ad libertatem. 4m ut vendatur ignoranti conditionem venditi. l. liberis. §. regnis suis. ff. de liberali causa. 5m est ut fiat ipse qui vendi se permittit conditionem suam. l. 2a. ff. si libertus ingenuus esse dicatur. 6m et ultimum est quod per interpositam personam vendatur quia si ipse ipsum emptor non posset emere nam sciebat liberum esse eum servum esse alterius per quod constitueret emptor in mala fide fuerit ex his timaret liberum deficeret quantum requisitum et ratione illius emptio corrueret. His igitur requisitis concurrentibus venditio sui ipsius procedit nec restitutioni opus rescinditur tamquam non facile quod tot et tam excogitatis solemnitatibus introducitur mutari et tam excogitatis solemnitatibus introducitur mutari dumest ex regula legis divus antoninus. ff. de restitutione in integrum tum etiam quia ubi res prorsus mutatione in integrum statum non cadit restitutio ..... ex l. si ex causa §. papinianus ff. de minoribus

De ingenuis titulus 4º.

ad § 1m de sublatione legis et senatorum s.

§. Ingenui ff. de statu
hominum conforma le[x]
si quis 23. ff. de captivis
l. 2. C. de ingenuis ma-
numissis et Julius Paulus
lib. 2. sententiarum
tit. 24. §. ultimo.

Ex liberis et servis hominibus servi nullum habent inter se discrimen ut probat tex. in §. finali precedentis tituli et in l. 5. et ser-vorum 5. ff. de statu hominum quod intelligendum est quoad statum et conditionem non quo ad officia varia namque erant servorum officia et alia aliis nobiliora ut colligitur ex l. in fictio 8. et ex l. quesitum est §. idem respondit ff. de in-structo vel instructo legato, ex l. [illegible] 62. et ex l. servis legatis 81. ff. de legatis 3. cum similibus liberi autem vel sunt ingenui vel libertini ingenui nascuntur libertini fiunt de ingenuis agemus hic de libertinis in titulo sequenti

Ingenuus his dicitur qui cum sole ipso libertatem vidit l. Cum inter C. de fidei commissariis libertatibus [illegible] ut explicat [illegible] qui statim ac natus est liber est, nasci autem [illegible] si quis vel ex duobus liberis sive ingenuis sive libertini et erit ingenuus ut hic vel ex duobus [illegible]

et erit Servus illius cuius est mater. Mater enim solo equiparatur et quemadmodum quod solo seritur aut implantatur solo cedit iure quo accessionis seu radicum. §. si titius insula denexum dicimus ita et ancillae partus domino cedit. vel ex altero libero et altero servo et tunc si pater est liber mater vero serva servus erit si vero contra pater est servus mater vero libera liber erit quia quantum attinet ad causam status partus sequitur ventrem ut hic et in l. partus ff. C. de rei vendicatione et in l. ultima C. de liberali causa cum similibus et ratio est quia his in casibus iure civili pater semper incertus est mater vero serva cum qua non nuptias contrahere liberum cum serva prohibeatur. §. 9° infra de nuptijs. l. cum ancillis C. de incestis nuptijs et quoties legitimae desiderantur nuptiae partus incertus est quo ad patrem non vero quo ad matrem. l. semper ff. de in ius vocando ad quam sententiam iura in libertatis prestatione respicientes statuerunt ut filij ex altero libero et altero servo habita matrem et non patrem sequerentur quemadmodum spurij hoc est vulgo quaesiti seu ex incerto patre nati ut inquit Iustinianus hic. Sed cum hec ratio iure canonico cui in hac materia standum est cesset, quo cautum est servos licite nuptias contrahere et nihilominus servos manere cap. 1° ff. de coniugio servorum ideo omissa ratione incertitudinis ex parte patris recurrendum est ad communem et vulgarem rationem nostrae definitionis quae habet favore libertatis introductum fuisse quo ad statum et conditionem partum ventrem sequi et non patrem quia mater pluribus temporibus cum in libertatis prestatione fuisse posse quam pater. cum

a Patre solum pendeat, in fieri quod momentaneum est, a matre vero in esse fieri et conservari per discursum novem mensium et in quocumque momento huius temporis sui conceptionis, sui partus, sui quali bet medio tempore mater libera fuerit partus liber erit ut probatur tex. hic et in l. et fere nimium ff. de statu hominum quod contra iuris regulas videtur statutum nam summo iuris rigore qui ex legitimo connubio nascuntur tempore conceptionis statum sumunt qui vero ex illegittimo matrimonio non concipiuntur statum sumunt eo tempore quo nascuntur ut docet gaius lo. de institutionibus titulo. 4. ulpianus in fragmentis titulo. 5. et facit tex. in l. Imperator adrianus ff. de statu hominum favore tamen libertatis de filio nostro texto. Necessario fiet, ut docet paulus 2. lo. sententiarum titulo. 24. et ratione etiam civili fulcitur nam qui in utero est in cibi utilibus iure civili natus censetur l. qui in utero ff. de statu hominum unde licet postea mater ad servitutem deveniat non debet calamitas materna ei nocere qui in utero est ut inquit Iustinianus hic sicut enim crimen paternum vel pena paterna nullam maculam filio infligere potest l. crimen ff. de penis sic calamitate materna filius pregravari non debet cum nemo alterius crimine pregravetur. cap. non debet extra de Regulis iuris in sexto.

Hoc tamen omnia iure nostro ex senatus mutata fuerunt iacobo lo. Aragonum Rege statuente quod partus patrem etiam quoad statum sequeretur quando et pater ad libertatem ingenuitatem ve prodesse ~~bene~~ mater vero obesse possit vers. foris 21. et 23. titulo. lo. l. 6. foro iurium; igitur

apud nos Ingenuus habetur qui ex altera liberi o vel altera servo natus erit sive pater liberi servum et mater libera sive inversa vice mater servaet pater liber.

Fili Ingenuis quicumque Ipse sole libertatem videntur adiungi possunt et illi qui per sententiam Ingenui pronuntiati sunt quamvis sive veritate Ingenui non sint sed libertini ut in l. Ingenuus 25. ff. de statu hominum. Item etsi qui nati servi et postea manumissi restitutionem natalium impetrant l. 2. ff. de natalibus restituendis. Sed non sine Inter Ingenuos adnumerantur qui Ius annulorum aureorum a principe accipiunt nam huius modi imaginem Ingenuitatis non statim consequuntur l. ... C. de ... et ... Ingenui vivunt quasi Ingenui moriuntur quasi libertini. l. 3. ff. de bonis libertorum. pro quo sive oportet veteres annullis aut ferreis usos fuisse postea tamen augescente luxu tam annuli ex auro et argento conflarentur. ferreis ... servis argenteis libertinis ... aureis autem annulis Ingenuis atributi sunt ut do et Beatus Isidorus. l. ... etimologiarum Cap. 32. unde ... libertini a principe Ius aureorum annulorum peterent ut ... Ingenui viderentur. l. qui Ius. S. ... de Iure aure annulorum. per quam Impetrationem omnia Iura ingenuorum consequebantur reservatis Iuribus patrono l. finali ff. dicto titulo unde vere Ingenui non efficiebantur ut expresse docuit Dionysius ... ... medicum Impetrasse ab augusto annulum aureum et statim subiungit esse ... libertinum.

A. D. P. Franciscus Carbonat.

quartus.

...ellus

L. 2. C. de Ingenuis manumissis

Loquitur hic Imperator de servitute erronea
Inquia repertus in gentibus manumissionem pariet
et ideo eleganter in his verbis illis in servitute fuit
ut servitus erronea distinguatur a vera, in illa
constitutus hic Inquia natalibus non obstare ma-
numissionem ideo Ingenuitati et liberis eius conditioni
ditioni non nocere manumissionem sed Imperatorem
huiusmodi declarari debere non obstante erronea
et putativa servitute a qua manumissus esse videtur et
in dicta L. 2. C. de Ingenuis manumissis unde
sequitur securare dispositionem nec dicere in Inluo
fuisse ad pretium participandum pecuniam pa-
tri fuit quia non ex erronea servitute sed bona
clementia manumissus est qui Ingenuitate [illegible]
tam tributas sed videlicet Iudicium. L. homo liber 22.
ff. de statu hominum et. L. cum pacto 11. §. de
liberali causa limitatur etiam Regula nec dicere
Inluo qui post erroneam manumissionem in li-
bertinitate concernit unde transacto quinquennio
post manumissionem non auditur ad proclamandam
Ingenuitatem sed ipsum principem adire cogitur
L. 2. ff. si libertus Ingenuus esse dicetur sed
nonnisi fuit Ingenuitata fuit decuri quinquennii meo s.
et quocumque tempore recipit in Infamitat
allegatio ut hic et in L. finali C. ubi causa status
agi debeat.

20 Libertinus titulus 5. ff.
quintus

Titulus ad § libertini instit. de ingenuis partim ex l. libertini 6. ff. de statu hominum et partim ex l. manumissione 4. ff. de justitia et jure

Hic premittendum est an quae sit inter libertum et libertinum differentia dic... nam olim libertini qui ex his ta... nominabantur. libertini vero eorum filii ut tranquillus tantum in vita claudi... ... sunt jura in l. 1. verbo libertinis ff. de ... tionibus ... et in l. 2 ff. de bonis libertorum ... vero libertini ... ... differunt tamen ratione nam libertinorum ... ... conditio seu status hominum significatur sicut nomine ingenuorum ... libertorum vero vocabulo ... ... hominis significatur ... tamen ad patronos ... relatio ... ut colligitur ex l. ... liberos ingenuus ... dicitur et observatur ... l. 4. de lingua latina cap. ... libertum et libertinum eadem observatio quam ... patrem familias ... nam cum familias patriam ... statum significamus ... qui sui juris est l. nam civium 4. ff. de ...

qui sui vel alieni iuris sunt. l. pronunciatio §. 95. §. familie ff. de verbo. signif. at cum simpliciter patrem dicimus resp. tantum liberi cum patris nomen profertur

His premissis liberti dicuntur qui ex iusta vera et propria servitute manumissi sunt manumissio autem est datio libertatis l. manumissiones 4. ff. de iustitia et iure dicta ab eo quod qui manumittebantur velut de manu [illegible] et potestate dominorum liberant. manus enim non [illegible] pro potestate sumitur dicta l. manumissiones et [illegible] titulo ff. de servis exportandis. manumissio autem originem a iure gentium sumpsit ut habetur et in dicta l. manumissiones quem admodum enim iure gentium inductum est ut bello capti fierent capientium sub eodem iure equum visum fuit ut qui redimere, se posset a [illegible] servitute, se liberarent quod eodem modo postea in illis quoque qui servi nati erant receptum fuit unde factum est ut cum omnes homines uno communi naturali nomine appellarentur iure gentium tria hominum genera esse cepere liberi et his contrarium servi et 3.m genus libertini ut docet Justinianus hic.

Titulus ad §. multis autem modis 2.m facit tex. in l. 1. C. de latina libertate tollenda in l. non est 7. ff. de [illegible]

De manumissis vindicta
vel praeuiis instrumentis
— titulo quinto

Uno loco gloriat Imperator Inquit. Ex quibus vsi modis manumissio procedat et quo loco aut tempore manumissio fieri possit. Ad primum accedens quinque manumittendi modi referencentur apud Romanos. Et primus fit in ecclesia coram religiosissimo Antistite ecclesie interveniente aliqua scriptura a manumittente subscripta et subsignata vel alteris qui introductus fuit manu Constantini. Lege de quo adest titulus in eodem C. de his qui in ecclesiis manumittuntur et sine dubio sucessit originem que traxisit ab illo quisencia lustrali olim fieri agebatur quod non obscure deducitur ex illis constantini verbis ac latis in l. 2. C. dicto titulo qui religiosamente in ecclesie gremio servis suis meritam concesserint libertatem eadem eo iure donasse videatur quo civitas Romana solemnitatibus decursis dare consueuerit. vbi sub decursarum solemnitatum nomine, solemnitates antiquatas intelligit que observari erant solite in manumissione que censu lustrali fiebant

Procemii intelligentia cuiusque scire oportet censores lustris singulis hoc est. i. quoque anno vniversos Romanos in campo martio recencere consueuisse vt vnus quisque eorum coram ipsis suum censum Romane Rei publice debitum profiteretur

Unde factum fuit ut illi servi qui volente domino censum sunt [illegible] cives [illegible] manumissi censerentur et cives Romani effecti qui manumittendi modus censualis [illegible] servi dicebatur teste Maqueobio [illegible] l. 2 de oratore [illegible] orta fuit: an hi qui domini voluntate, census esse [illegible] sit conditum [illegible] ne liberi. sed quia Roma [illegible] hic manumittendi modus [illegible] manumissio in [illegible] facta fuit [illegible] ut diximus ideo [illegible] Constantino [illegible] sui [illegible] sequitur a [illegible] celetam nominat

[illegible] manumittendi modus vindicta servi dicitur [illegible] titulo [illegible] et C. de manumissis vindicta [illegible] autem vindicta [illegible] qui apud magistratum manumittebantur [illegible] est Rome apud pretorem vel consulem in provinciis vero apud presidem vel pro consulem ut [illegible] titulo [illegible] vel apud prefectum egipti [illegible] apud prefectum [illegible] manumissis vindicta.

Erat autem vindicta virgula seu festuca qua magistratus [illegible] servi manumittendi caput [illegible] percutiebat [illegible] etiam dicens, [illegible] liberum esse [illegible] In topicis [illegible] quae magistratum [illegible] quo precedere solebant [illegible] solemnia verba [illegible] servi manumittendi [illegible] hominem liberum [illegible] ut scribit [illegible] l. 12. [illegible] solemnia verba legibus [illegible]

loquitur in l. manumissio ff. de manumiss. et
vindicta et tandem postea sub hac querela
q. dominus servum manu de terra apprehensum
coram magistratu alapa percussum et
servum altum demittebat ut pertinet seu libe-
ratus: d. dicenti.

Ceu stentis viri

quibus magistratum dant ex forma

Quam si ex plicans comitus inquit quare
manumittebant eos alapa percussos sicut magis-
bant et liberos confirmabant q. et beatus
donec nectant f. ig. et melegrarum cap. et
quam servum alterum ideo sicut dicitur ut
iudicaretur datam esse potestatem manumissio
quoqua versum voluerit abeundi. Haec autem
virgula seu festuca dicta est vindicta a vindicio
vitalorum seu ut alij volunt aquilarum familiae
servio, quies q. nobilium adolescentium qua
coniurationem deprimendi consulibus pro
refecit libertate et civitate a Bruto donatus est.
ac solempnitate ideoque observatum refertur
ut qui ita liberati essent vindicta manumissi
dicerentur ut referunt dionisius de s. et Livius. l. 2
et alij permulti et meminit iure consultus in
l. 2. §. initium ff. de origine iuris.

q. manumittendi modus per testa-
mentum fit codicillos aut aliam quam alie
ultimam voluntatem licet super infecta sit
l. in testamento de ff. de fidei commissarijs

libertatibus quod fieri potest dupliciter vel enim directo relinquitur libertas hoc modo liber esto liberum esse iubeo et tunc testatoris fit libertus et orphinus appellatur sive caronitus quasi orci sive carontis sit liber idest illius qui dicitur caronte cad rentem seu sepulturam descenderat § penultimo infra de singulis rebus per fidei commissum relictis l. directis. 10. et ibi glossa verbo orfini C. de testamentaria manumissione nullius namque viventis libertus est l. si iterum § de bonis libertorum quamvis ad familiam defuncti pertineat l. tu stella ... planè ff. de legitimo tutore unde et familiae libertus dicetur ff. l. si solus ff. de manumissis testamento. vel relinquitur libertas per fidei commissum ut puta rogo fidei comitto heredi meo ut servum Seiuum meum manumittat et tunc non testatoris sed heredis libertinus fit ut in dicto § penultimo infra de singulis rebus procedit quod titulus ff. et C. de fidei commissariis libertatibus

§ modus procedit quando sacerdos in ecclesia coram quinque testibus adhibitis servus a domino manumittitur l. unica. § sed et si quis C. de latina libertate tollenda

Quinto per epistolam nemo mereri ... sed consulto et specialiter ad hoc ... l. finali C. de liberali causa. l. ... C. de probationibus ... non solum dominum ... subscribere debet sed etiam quinque testes ... modo ... imperatore ... tradi ...

alij per multa assine statuti erant quorum
praecipua pars ad numeratur, in dicta l. unica
C. de latina libertate

Iure autem nostro valent iis
quatuor tantum, servos manumittendi modi, scilicet
testamento §. 4. titulo de testamentis lib.
2. proximum. publicis instrumentis, aut nuncu
patione nulla adhibita scriptura quorum duo
bus testibus §. 5. dicto titulo aut gravem vel
ansulae a domino facta ut §. 5. tot constra titulo
de servis fugitivus lib. 2. proximum

Explicatis manumittendi
modis operae pretium est ut videamus ubi et quando
manumissio fieri possit et cum manumissio volun
tariae sit iuris dictionis cum ex mera domini volun
tate pendeat ut colligitur ex l. 2. iuncta ibi
glosa ff. de officio proconsulis ideo qualibet die
sive festo sive profesto manumissio fieri potest
necessaria ad manumissionem requiritur quod magi
stratus pro tribunali sedeat sed in transitu
fieri etiam solet vel ut cum praetor pretis aut
proconsul in balneum aut theatrum profectus
lavandi gestandi aut ludorum gratia ut
docet Iustinianus hic et canis in l. non est. 7.
ff. de manumissis vindicta

Ad L. Falcidiam de Iusto
pandectarum L. adulterio

C. de Latina libertate tollenda et per Justinia. CS. l. unica C. de Latina libertate tollenda consonat caius Lib. Institutionum p.º et Ulpiani Institutionum tit. p.º (primo)

Triplicem Recenset Justinianus hic Justae libertinitatem Romanam, et Latinam et Dediticiam. Romana libertinitas dicebatur illa qua illi fruebantur qui cives Romani efficiebantur per Justam manumissionem quae Justa libertas apellabatur hoc est plenam integram perfectam ut in l. 2. C. si adversus libertatem et talis qualis erat apud Ingenuos manumissos hoc discrimine habito q.º hi semper liberi illi servi aliquando fuerunt quam libertatem omnes manumissi a civibus Romanis ante augusti tempus consequebantur ut notat Justinianus hic

Latina vero libertinitas illa dicebatur qua libertate donati ex l. Julia norbana medium libertatis gradum adipiscebantur et ad similitudinem Colonorum Latinorum. Latini libertini dicebantur ut Imperator noster attestatur. Ita in l. unica in principio C. de latina libertate tollenda praecipuis latinae libertinitatis pleniori intelligentia fore oportet Romanos consuevisse

hos in colonias latinas mitteri quibus interdictio damnati aqua et igni interdictum fuit nec non etiam eos qui sponte ad hoc sua nomina dabant ut refert Cicerone pro Caecina et pro domo sua deducitur. Si vero qui in colonias Latinas mittebantur cum essent ... civitatem Re-cepti Romanam civitatem hoc est ea que ex privilegium Romanorum erant admittebant ut optime Boetius Interpres Ciceronis in Topicis inquit: ista in Latinas colonias profectione mediae capitis diminutionem contingere) huiusmodi igitur Latini coloni dicebantur deprano certe in hac re mentis titulo p.º quo praeposito cum augustus civitatem Romanam libertorum manumissioni conterminari animadverteret eius effusa vel Romana libertate non sine ingenti discrimine removere cepit quemadmodum Suetonius in vita testatus est. Hinc variae leges fuerunt inter quas Iulia norbana recensetur a Marco Iunio Silano et Iunio norbano Balbo consulibus lata quos Tiberij era post augusti mortem consules docuit plinius lib. 2 cap. 87. qua lege cautum ut si servi qui neque vindicta neque testamento neque sensu lustrali in censu locum manumissio fuit facta sub censu sed aut per epistolam vel inter amicos manumissi essent non cives Romani sed eodem iure quo latini coloni censerentur unde ad similitudinem colonorum Latinorum norbani, libertini Latini dicti fuerunt qui solo a Romanis distant

Romanis Omnia quae propria erant Civium Romanorum concedebantur, unde testamentum facere, justas nuptias contrahere, filios in patria potestate habere poterant et ea omnia exercere quae propria erant civium Romanorum at vero latini his omnibus destituebantur ut ex ulpiano, et caio, ubi supra comprobari potest.

Dedititia tandem libertinitas ita dicebatur qua fruebantur illi qui infimum libertatis gradum per manumissionem adipiscebantur. l. unica C. de dedititia libertate tollenda lege elia sentia fuit edicta a S. Elio et caio sentio consulibus lata Imperante augusto anno ab urbe condita 756. unde suetonius scribit augustum cavisse ne unius unquam tenerique quis ullo libertatis genere civitatem adipisceretur quapropter. servi illi qui post admissa criminalia supplicio subditi et publice pro criminibus se si fuerant aut in quorum facie aut corpore quecumque inditio aut signa aut ferro inpressa ita ut deleri non possent quocumque modo. a dominis suis manumissi essent, habere in infimam eam dedititiam libertatem consequerentur ut ex caio et ulpiano. in locis supra citatis aperte comprobatur. dedititi autem fuerunt huius modi liberti ni dedititii ad similitudinem quorumdam latinorum colonorum qui (ut scribit suetonius lib.) post Rebelionem contra rem publicam exercitu populi Romani per exerciti sese ei populo dederunt qui eo quod premio victi non fuerant non servos populus efecit sed in dedititionem accepit ita liberos esse permisit ut non longe ab servorum conditione habeant civitate eis in perpetuum interdicta quamvis per cuncta...

modi manumissi eandem consequerentur libertatem quam populus Romanus latinis illis dedititijs con[cesserat] ideo libertini dedititij appellati fuerunt.

Istius autem modi huius modi dedititij liberti a latinis discriminabantur quod quia latini aliquot modis civitatem adipisci poterant quos V[l]pianus fragmentorum enumerat titulo 3. dedititij vero nullo modo. 2º quia latini heredes iusto scripsi rant ut idem docet Vlpianus fragmentorum titulo .22. quamvis contradicat caius lib. institutionum .1. capite etiam ipso dedititij non poterant. 3. quia latini commercium cum civibus Romanis habebant quo destituti erant dedititij ut constat ex his quae scribit suetonius ubi supra.

Iam igitur ex his explicatur ea distinctio triplex libertinorum status qui Iustinianum antea fuerat superest iam animadvertere quod latina et dedititia libertate sublata singulis Iustiniani constitutionibus ut in l. unica C. de latina libertate tollenda. et in l. unica C. de dedititia libertate tollenda solum iusta seu Romana remansit ut docet Iustinianus benignissimo ex divina die ex iusti[tia] Iustinianus benignissimo . . . fuit ingenuis hominibus . . . ani novella cui cordi fuit ingenuis hominibus publicanis frequentari . . . quam libertinis . . . libertorum omnino sublata libertinorum . . . C. de bonis libertorum videtur siquidem manumissi hodie fiunt non libertini ut in novella ingenui . . . ne libertini . . . aureo indigeant annulo.
78. ne libertini

[illegible signature]

Cerbul.

Causis manumittere non possunt. vulgo quibus ex causis manumittere non licet.

Ad §. Non tamen 2.do consonat tex. in L. Fiscus 46. ff. qui et a quibus. et tex. in L. 1.a C. qui manumittere non possunt. Vide ea. tit. §. 1. §. cadem. 10. et Vinn. hic. Insti. titulorum §. 1. §. Non tamen.

Prosequamur superiori titulo ab tum fuit de manumissione quid sit, quomodo, ubi, et quando fiat, sequitur in hoc et sequenti titulo disserere de personis quae ex certis causis manumittere non possunt. namque cliaferdia de qua supra meminimus. libertatem amplissimam manumittendorum servorum a jure duodecim tabularum concessam. L. verbis legis 120. ff. de verborum significatione coarctavit ... de qua restrictione in hoc titulo agemus et licet multa fuissent ... legis capita duo tamen praecipua hic referemus quo ad primum prohibuit libertatis praestationem

in fraudem creditorum factam q[uod] in ista manu
noster illis Brevissimis et ideo obscurissimis
verbis explicuit: qui in fraudem creditorum
manumittit nihil agit quia lex aelia sentia
impedit libertatem que verba dupliciter intel
ligi possunt p.º idest collata libertas nulla est
pro quo sensu facit tex. in L. cum hereditas §. in
principio et in L. si mortis. 10. ff. qui et a quibus
quia lege prohibente et resistente facta est
L. non dubium. 5. C. de legibus. 2.º nihil agit
idest collata libertas valet et tenet sed tamen
Recindi et Revocari potest a ipsis creditoribus
in quorum fraudem facta est facit tex. in dicta
Lege cum hereditas. §. si tibi in L. si quis in
regnis 7. ff. qui et a quibus. in L. p.ª C. qui manu
mittere non possunt et in L. si creditoribus
C. de servo pignori dato manumisso quibus in similis
libertatem in fraudem creditorum collatam
recindi Retractari et Revocari posse dicitur
que verba cum sine privatione habitum pre
supponunt. L. nam et. 7. ff. de in integrum restit.
L. decem ff. de verborum significationibus
Et confirmatur ex eo q[uod] alienatio in fraudem cre
ditorum facta valida est Revocari tamen potest
ab ipsis creditoribus in dicta ad hoc propria actione
pauliana nimirum ut in L. p.ª ff. de his que
in fraudem creditorum igitur pariter dici

dum est q[uo]d si quis servum in fraudem creditorum manumiserit valebit manumissio sed tamen nihil agebit manumitens quia creditores qui in quorum fraudem manumissus est possunt talem manumissionem revocare

Doctores utrobiq[ue] nonnulli ut late Jacobus Cuyaci nomianus dissolvant hic arguunt inter creditores et dominum servi manumissi ut nimirum manumissio nulla sit quoad creditores et sub procedat dicunt primum iure lectum nos[tr]i tes. et iura pro eo adducta quoad dominum vero servum non ist. valida cum non possit dominus eam dicere nullam allegando in fraudem creditorum factam fuisse quia allegaret propriam turpitudinem et allegans propriam turpitudinem non auditur. l. cum pro parte adis. 4. C. de revocandis donationibus. qua propter. huius modi libertas quae valida confertur. Respectu domini aut creditoribus revocari dicitur [...] in finibus supra proxime iuncto censu adductis

[...] tamen est q[uo]d talem manumissionem omnino non valere et comprobatur ex caio lib. institutionum 1º §. rursum et Ulpiano in fragmentis titu. 1º §. eadem eo[dem] modo eadem epistola sen. C. qui manumittere non possunt et §. qui itaque ubi manumissi liberi non sunt sed. se fausti ubi creditoribus non liceret esse suum

pretendentibus cum domino non liceat hac de causa agere nullius erit qui retractare seu revocare manumissi libertatem quam potius de facto quam de jure possidet cum libertas per talem manumissionem collata nulla de jure sit. et sic explicanda sunt jura in contrarium adducta cum in commentionem veniunt de retractatione restitione seu revocatione hujusmodi libertatis ut intelligantur de retractatione seu revocatione facti non vero juris et ad rationem in contrarium adductam respondemus longe interesse inter libertatem et ceteras res. nam cum libertas inestimabilis valoris sit semel competens irrevocabilis esse ut probat tex. in l. si ex causa. §. papinianus ait. ff. de minoribus et in §. semel infra eod. titulo ideo collatio libertatis. l. sen. petita fuit ne creditores fraudarentur quae irrevocabilis cum secus sit in aliis bonis ideo eorum alienatio licet facta in fraudem creditorum l. non impeditur. sed ipsis creditoribus pauliana actione revocabitur de qua egimus anno elapso in §. Item si quis. infra de actionibus.

Ad §. Licet autem Dom.

[illegible] L. pe.

C. de necessariis servis here-

dibus instituendis.

Inquo per eandem. l. ex hac scriptura. Secunda re-
Domino non soluendo seruum manumittere
dicitur quis non soluendo quando non potest
solidum soluere l. soluendo . 112. ff. de ver-
borum significatione. quia neque eius propria fa-
cultate sufficiunt neque fideiussorum
illius satis enim esset si per alium soluendo
fuisset. l. si plures. 20. §. praeterea. ff. de fide-
iussoribus. est igitur casus quando quis suo
testamento unum ex seruis suis solum eodem
instituit et ne se seruum. Imprimis debet hoc
fieri in testamento, non autem inter viuos tunc
enim desperet ratio legis ex his sententie de qua in no-
tis. in versiculo. valde. 2. debet fieri per insti-
tutionem et non per legatum seu fideicommissum
propter eandem legis rationem. 3. debet unus
solus seruus institui heres et non plures cohe-
redibus autem primo loco institutus remanebit liber
et heres. l. qui soluendo. 60. ff. de heredibus insti-
tuendis et si ambiguitas fuerit quis eorum
primus nominatus sit utrumque liberi et heredes erunt
fiet. l. qui soluendo 42 ff. eodem titulo. 4. debet
esse heres solus et probat noster textus et plures alii
iuras in tantum quod licet per regulam legis quamdiu
3. ff. de adquirenda hereditate sit constitutum et
quamdiu institutus hereditatem adire potest substi-
tuto locus non sit. limitatur casu quo institutus sit
seruus a beo qui soluendo non est. et ei sit substitutus

liber nam tunc subsistit, et liber si adire hereditatem voluerit erit heres et servus substitutus servus remanebit. l. filius qui solvendo .57. ff. de heredibus substituendis, est tamen casus singularis in l. servi qui solvendo 88. ff. dicto titulo, ubi non adiecto quo heres servus liber et heres sit. ultimo debet esse talis servus qui manumittitur quia l. senatus consulto vel aliqua alia iuris specie vel hominis dispositione libertatem non habeat impeditam, l. si non servi 83. ff. dicto titulo.

Interdum valde animi prospiciendum erat continentur verba quae legis ratio quae [illegible] in hoc casu provideat permissa servi heredis institutione quae in eo consistit quod defuncti [illegible] heredes et successores habere ut ex nostro textu et l. qua. 7. ff. de interrogatoriis actionibus apparet ne [illegible] defuncti iniuria afficeretur per bonorum venditionem eorum nomine publice factam quae venditio seu bonorum proscriptio ab quibus [illegible] infamia [illegible] efficeretur, ut etiam infra ad titulum de successionibus sublatis quod etiam in nomine [illegible] apud veteres colligi potest [illegible] pro [illegible] et [illegible] consulto in l. curator. 5. ff. de curatoribus furiosorum.

[illegible] Ad § [illegible]
et [illegible] de [illegible] [illegible].

§. penultima. (Cum servus)

Qu. Servus sine libertate

Institui valeat?

Erat antiquitus necessarium secundum plurimorum sententiam quod institueretur servus ab eo qui solvendo non erat cum expressa libertatis mentione ut in nostro textu. hic et textu in l. qui solvendo. 42 in l. filius qui solvendo. 57. ff. de heredibus instituendis cum plurimis aliis quamvis esset valde inconveniens fuisset a quibusdam antiquis legum conditores ut refert Imperator in l. penultima. C. de necessariis servis heredibus instituendis qua constitutione omnino tamen inconvenientiam sustulit ut mentionatur hic et in §. 2. infra de heredibus instituendis statuens libertatis hereditatis favore ut si quis servum suum scripserit heredem sine libertatis mentione liber et heres efficeretur. cuius decisionis haec est ratio. quia qui vult aliquem finem necessario etiam vult omnia quae ad talem finem praefixa ordinantur. l. ad rem mobilem. 57. ff. de procuratoribus et cum in nostro casu velit testator suum servum heredem existere. hocque esse nequeat absque libertate ideo per necessariam consequentiam velle debet ut liber efficiatur. idem dicendum est si ille qui solvendo non est servum suum testamento cum expresso

libertatis mentione heredem substituat ergo
codicillis libertatem adimat quia tunc nihil
ademisse censeatur. l. si ita scriptum. §. 1. regula
Juris est. ff. de liberis et posthumis. l. sed et si. 6. §.
finali. ff. de heredibus instituendis quia quoties sunt
duo coniuncta unum sine alio consistere non potest
unum sine alio tolli non potest. l. tria predia
et ibi glossa. ff. de servitutibus rusticorum. l. sed
ff. de adimendis legatis. unde cum servus sine liber
tate heres esse nequeat consequens est libertatem
illo servo qui liber et heres institutus est ablata
hereditate adimi non posse. neque huic resolu
tioni obstabit text. in l. si servum usumfructum
§. de usufructu et si forte. ff. de usu et habitatione
ubi statuitur quod si ab usufructuario legato fructus
adimatur totum legatum censeatur ademptum
quando sunt duo quorum unum sine alio esse
nequeat separatim perimendo unius et alius adi
mitur. cum respondeo dispare esse rationem
quia fructus sine usu nonsolum fructus non potest esse
sine usu sed etiam usus fructus fructus
ubi inquit Jureconsultus fructus in dicta l. si servum
ibi usus fructus an fructus legetur nihil interest
nam sine fructu usus fructus unde qui ab usu fructu
adimit fructum usum etiam tunc adimit at
sine libertate non potest hereditas quam vis libe
ritas sine hac nostro casu possit. Ceterum etc.

Quint. nequeat deo q[ue] ex liberali causa ... nemo
nihil consequitur ademptum cum absque seruo
Institutum maneat et heres sine libertate esse
nequeat

Tertius. Ad s.c. In fraudem 4.
scriptis ex. In fraudem
10. ff. qui et a quibus

Diximus supra manumissionem
in fraudem creditorum factam nullam esse
ipsi defraudementis habita fuit et ideo
in presenti nobis Imperator dicit duplicem
esse fraudem, nempe concilij et euentus
seu quidem est affectus et effectus fraus con
cilij seu affectus definitur dolosa maquinatio
seu animus fraudandi intentus, hic nomine
quatur effectus, fraus vero euentus seu effectus
nihil aliud est quam vera et realis contin
gens laesio seu fraudatio creditorum ...
nonsequente animo decipiendi ...

Si ... declarat sup.
manumissio hic primum legis elucente carue
supra propositum tantum procedere ubi a
fraudem ... ueniunt ... concilij et euentus.
l. ... C. qui manumittere non possunt, et dicta
l. quidam fraudem ... 10. ff. qui et a quibus manu
missi. limitatur tamen hoc ... fideli

comissaria manumissione que ut vulla, ho
frans dum [illegible] ereditorum [illegible]
pertes. In l. finali. C. qui manumittere non
possunt. et In l. 4. §. si quis autem. ff. de
fideicomissariis libertatibus. diversitatis autem
ratio quia directa libertas [illegible] testatoris morte
et hereditatis aditione sine heredis facto confirma
tur statimque competit. l. 1.º C. de fideicomissariis libe
tatibus. fideicomissaria vero pendet ab herede, ideo
prestanda que est per manum heredis qui tamen
legatariis in hoc casu ad implere non obligatur. l. in
[illegible]. C. ad l. falcidiam. l. 1.º §. penultimo
ff. ad trebellianum.

tex.
tituli 8.

ad. §. eadem. l. s. cum duobus
sequentibus usque ad finem tituli
tituli descripti. ex l. 1.º C. de
manumissis vindicta et ex variis le
gibus ff. dicto titulo. consonat ulpianus
in fragmentis. titulo 1.º §. eadem
et caius lib. 1.º titulo 1.º §. ultimo.

[illegible] legis [illegible] capit
cavebatur quod minor 20 annis dominus idest
ad supremum non [illegible] 20 anni
ff. de manumissis vindicta servum manumitti
non posset nisi vindicta. [illegible]

tum. § 4. ff. de iis libert. causa manumitto nis apud concilium prius approbata, solebant namque magistratus apud quos huius modi manumissiones agebantur in concilium adhibere, Romae quidem quinque senatores et quinque equites Romanos, in provinciis vero viginti recuperatores, cives Romanos, ut docet Ulpianus in fragmentis titulo p.° I. eadem lege. et quia manumittendum causas examinarent et eorum concilio approbatae manumissiones procederent. sunt autem iustae manumissionum causae quam plurimae adeo ut certa metiri regula non potuerit cum multa merita in ciderequeant quibus honestum sit libertatem cum decreto praestare. ideoque iudicantis arbitrio relinquuntur. ut ait Paulus. in l. et ani. 25. ff. de manumiss. vindicta, quasdam enumerantur hic nonnullae et plures in l. si minor. 11. cum tribus sequentibus. ff. de iis. tit. loco observato quod semel causa in concilio approbata et admissa manumissione non permittitur postea illius retractatio neque aliquid retrahendo. de veritate seu falsitate causae ut pariter ex. ... semel autem causa in concilio probata sive vera sive falsa non retractabitur et ... in l. si ... ff. de iis tit. ... summum

veriorem doctorum sententiam ... [illegible] sam
hic pro qua sententia facit tex. in dicta. l. justa
ibi: nam causae probationi contradicentium vel ...
verba probationem et sub veritatem causae ostendunt
non autem justitiam vel injustitiam unde
in tex. nostro. illa verba sive vera sint sive ... pro
prie sunt intelligenda non autem sive justa sive
sive injusta ut vult glossa ubi supra

Prevalebit igitur cognitione causae et non aliter minor viginti annis dominus
manumittere non poterat et non aliter. l. elia sentia ita
rigide dis ponente quam temperavit justinianus hic
ut complet. l. 7. liceat inter. testamento non autem inter
servitutis libertates relinquere nostr. tex. in. l. sinite
g. postremo iure omnino immutatum sunt praeteralium
ratio in nostro tex. posita in versiculo. quae non erat
ferendum etc. et statuendum fuit quod l. 17 complete
quae etate iam testatori licet. l. quaetate. s. ...de
testamentis. et ... frater. 4. l. qui testamenta
facere possunt et libertates testamento dare ut in
novella. 19. unde intelligitur ... praetorem ...
... elia sentia et arguitur ex hoc tex. et ex dicto
novello quod l. nova corrigens in uno non censetur
corrigere in alio.

De lege fufia caninia.

Volendo ... 7.

De . S. unicum de latina
lib. Suma . Libertate
...

Animaduertens Augustus
Ciuitatem Romanam seruorum manumissio
nibus contaminari ... et cole
gitur ex dionisio . lib. 4. antiquitatum ubi
de hac conqueritur variat ut liberam manu
mittendi libertatem Jure . 12. tabularum pa
tribus familias concessam de qua In . l. verbis
legis . 120. ff. de verborum significatione ...
gere . l. Julia . Inter quas . l. fusia caninia
recensetur . anno ab urbe condita . 752 a publio
fusio camillo, et caio caninio, gallo, consulibus
Rogata qua cauebatur ut ... usque ad ...
testamento manumittere liceret partem dimi
diam, ad decem usque ad . triginta tertiam a
triginta usque ad centum quartam a centum
usque ad quingentos quintam neque ultra amplius
quam centum manumittendi Jus esset ut docet
ulpianus In fragmentis titulo 7. S. l. fusia . caius
lib. Institutionum titulo 2 . et paulus . lib. 4. sen
tentiarum . qua de causa robiscus scribit : tacitum
Imperatorem seruos omnes suos urbanos manumisisse

Intracentum tamen ne caniſi[illegible] transgrederi videretur. Sed dubitari poteſt qua ratione ac lege augustus potius facultatem manumittendi in ultima voluntate quam inter vivos restrinxit cui dubio respondetur hoc ideo factum fuisse quia facilius quis in testamento totam familiam suam manumittebat quam inter vivos ut recte Jacobum dionisio ubi supra collegit itur qui ita habet: hi equidem nam nullas libertatem unireas familiae post mortem suam legasse ut mortui liberalitati, et humanitati laudem adſcriberentur et lectos in quibus mortui efferebantur magna pileatorum turba sequeretur. unde factum fuit ut facultas in ultimis voluntatibus manumittendi praedicta lege limitaretur quam inter vivos quelibet ... lege limitaretur quam inter vivos quelibet ratio tantum procedebat in testamento pagani non vero in testamento militis cui nunquam potestas manumittendi in testamento fuit restricta et limitata. l. testamento § 1. ff. de manumissis testamento. sed postea Justinianus sua constitutione l. unica [illegible] ubi volunt caninia eo quod libertates impediret sustulit quam constitutionem ob (?) breviter refert et habetur in l. unica C. eodem

De his qui sui vel alieni
Juris sunt. titulus octavus

Ad. D. Rmi de scriptum ex. 3o

titulus In principio §. hoc conven-
titulo confirmat canius in lib.
3o. Institutionum titulo 3.
et Ulpianus in fragmenti
titulo. 4. et 5. 2.

Proponitur hic ab Imperatore nostro secunda personarum divisio. Prima namque dividuntur in eos qui sui iuris sunt et eos qui alieno iuri subiiciuntur et omissa dispu tatione primae partis posterioris partis. Secunda subdividitur in eos qui sub dominica et eos qui in patria potestate versantur et [illegible] explicatur hoc et sequentibus titulis quae explicata et quae apparebit cum huius [illegible] interesse contrariae sint et contrariorum eadem sit disciplina ut docet hic Imperator et in §. [illegible] infra de [illegible] ex quibus [illegible] argumentum quod dicitur a contrariis de quo post Aristotelem et sic [illegible] in topicis [illegible] Everardus in topicis cap. 75.

titulus Ad. §. In potestate se cumbunt
cum sequentibus usque ad
finem qui describit

servum [illegible] ... 4.o
[illegible] q.o agitur et ex l. 2. ff.
eod. titulo.

Dominicae potestatis effectus

Duo sunt hic tex. proponuntur primus est
adquisitio per servum de quo infra. titulo
per quas personas nobis adquiratur et tunc
loco agemus, secundus vitae necisque potestas
potestas erat quae ideo veteres maiores nostri
[illegible] habebant ut gl. in l. 2. ff. ad l. aquiliam
qui secundus potestatis effectus mitigatus fuit
postea per antoninum quum enim constitutioni
refertur hic et ab ulpiano in l. 2. ff. eod. titulo
quae continebat caput quod est ne liceat dominis
servos suos occidere magis quam alienos eo ut
par esset pena occidentis proprium ac alienum
servum de qua pena deinde agemus in l. 1. ff. ad
leg. corneliam infra de publicis iudiciis quod planum
procedit quando dominus sine causa legibus cognita
servum suum occideret at vero si ex iusta
causa legibus cognita [illegible]
ut ex nostro tex. et ex dicta l. 2. ff. eod.
titulo. a contrario sensu [illegible] iustae
autem causae legibus cognitae [illegible]
per quas et liberum hominem occidere iura
permittunt ut propter adulterium l. marito
ff. ad legem iuliam de adulteriis [illegible]
et l. 4. ff. ad l. aquiliam. l. [illegible]

c. ad legem Corneliam de sicariis illatam
in servum. l. viii ff. de iustitia et iure
l. sed et partus ff. qd. metus causa cum si-
milibus. secundum caput constitutionis
erat ut qui supremo domino in servum pro-
prium saeviret servo carere cogeretur non
enim est novum ut ob malum usum aliquis
res propria auferatur sic enim patet quan-
do ex eadem de causa filium emancipare
cogitur. l. file nanes. iv. C. de his co[illegible]
audientia et sunt alii permulti casus quibus
domini coguntur res proprias aut vendere
aut perdere de quibus Sebastianus et per doctores
quos congerit Gomezius variarum resolutio-
num cap. 2. de emptione et venditione
expedit enim rei publicae ne sua re quis male
utatur.

Neque primus fuit Antoninus qui inhu-
manam dominorum saevitiam in servos co-
ercuit ut ap. Seneca qui ante Antoninum vixit
lib. 3. de beneficiis manifeste deprehenditur
ubi: potest (inquit) dare beneficium domino
servus si a domino iniuriam potest accipere
atque de iniuriis dominorum in servos qui
audiat positus est qui et saevitiam et libi-
dinem et in praebendis ad victum necessarium
avaritiam compescat. hoc idem colligitur
ap. Ciceronem l. 1. de officiis ubi habet: memi-
nimus et adversus infimos iustitiam esse
servandam quibus non male praecipiunt

qui ita iubent uti ut mei enarrasse [illegible]
ram eo diligentiam et iustitiam [illegible]
antoninum suo [illegible] quibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] terminos angustiores ut ex illius [illegible]
Antonii seu rescripti tenore comprobatur
qui refertur hic et in l. 2 ff. eodem titulo

a. [illegible] De patria potestate
Titulus nonus.

[illegible] Ad § [illegible] usque
[illegible] usque ad finem [illegible]
[illegible] l. 3 et 4 ff. de his qui sui
vel alieni iuris sunt.

Alieno iuri subditi etiam ex supra
dicta divisione sunt qui in potestate parentum
adsunt quae potestas ex triplici causa provenire
potest ex iustis nuptiis ex legitimatione et
ex adoptione de quibus suo ordine agendum et in
primis liberi [illegible] nepotes et deinceps ex
iustis nuptiis progeniti in potestate parentum
sunt utique et in l. 3 ff. de his qui sui vel
alieni iuris si tamen ex filio sint nam ex filia
natus [illegible] [illegible] familiam sequuntur
l. familiae 196 ff. de verborum significatione
l. cum legitimae 19 ff. de statu hominum
unde qui ex viro et uxore legitima nascuntur
sunt patris potestate [illegible] nisi [illegible]

Patrem habeat sub cuius potestate sit nam
tunc etiam nepos esset in potestate aui ex eo
q. quia ab alio possidetur aliquis possidere
non potest. l. filius evenit. 25. ff. ad legem
Juliam de adulterijs cum igitur hec [illegible] esto
Justae nuptiae presuponat manum [illegible] con
sequitur hoc ius proprium ciuium Romano
rum fuisse cum licitum tantum esset ciui
bus Romanis iustas nuptias contrahere. §.
Justas de nuptijs. hodie vero cum omnes ingenui
ciuium Romanorum iure potiantur. l. in orbe
17. ff. de statu hominum et omnes libertini effe
cti sint ciues Romani nouella. 78. cap. 5. omnes
liberi homines iure ciuili iustas nuptias
contrahent et liberos suos in potestate
habebunt

Sed q. diximus ius patriae potestatis
proprium fuisse ciuium Romanorum bene se
intelligendum quo ad eius originem nam si
eius ortus ius spectamus negari non poterit iure
naturae ac gentium fuisse proditum. l. cum
natura precipit liberos parentum im
perio subiectos esse ut docuit arist. [illegible]
lib. 1. politicorum. cap. 8. et ut parentibus
pareamus. l. 2. ff. de iustitia et iure
et apud omnes gentes animaduertimus
filios parentibus obsequium et pietatem
prestare communi dictis aquiescere
patria potestas quantum atinet ad suam
naturam originem iuris naturalis [illegible]

regentium cuius utriusque parentis tam patri
quam matri communis: sed intelligendum
quo ad patriae potestatis incrementum
formam quam a iure Romano accepit
tamquam considerata prout apparet ex
praemissa civium Romanorum et filii
patri ac ascendentibus per lineam mascu-
linam tribuit unde consultissime addi-
tur Romanis in nostro textu particulam [illegible]
talem ad significandum caeteras etiam
gentes patriam potestatem in filios habere
sed non talem qualem habent Romani nam
hoc civium Romanorum proprium quia non
[illegible] receptum. l. patre 3. ff. de his qui
sui. de [illegible] lege et eandem in l.
duodecim tabularum comprobat ut
[illegible] hominis. nº. 2. Romanorum [illegible]
[illegible] effectus [illegible]
[illegible] quia [illegible] institutionum
libris traduntur et eos congerimus [illegible]
glossa et commentatoribus relinqui

Titulus. De nuptiis titulus 10.

Ad rubricam

Expeditis [illegible]
de patria potestate quam matrimonium
[illegible] in nuptiis [illegible]
[illegible] decimus [illegible]

Ex ponit. q. Sit Sermus de dicendir. quanta
[illegible] fiunt [illegible] dici [illegible]
1°. traditur qui ad legitimum matrimonium
requirantur. sed 2°. quae personae [illegible]
matrimonium [illegible] sed 3°. quae
dni personae [illegible] qui talia contrahunt
et [illegible] 4°. tandem [illegible] quibus [illegible]
naturales, liberi [illegible] legitimi [illegible]
suo ordine [illegible] [illegible] cum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
generatione definiatur.

Primo, n. [illegible] maris atque fe-
minae coniunctio matrimonium appellatur
[illegible] femina [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] augustino lib. 20. [illegible]
[illegible] cap. [illegible] vel a matris nomine [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
teste augustino. lib. 19. cap 6. vel [illegible]
[illegible] [illegible] matris [illegible] patris [illegible]
liberorum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] proles [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] gregorius [illegible] [illegible]
connexione [illegible] [illegible] [illegible] commi-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] capitulo [illegible]
l. [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] dicitur coniugium [illegible] [illegible] [illegible]

C De nuptijs apres posteriore con corrente sunt q. est copula viri con juges dicuntur q. duo partes eiusdem jung. vt. ters. exprimat lib. 9. 4. appellat. consortium. l. q. ff. de ritu nuptiarum. l. ... de nuptijs q. contrahentes eiusdem fere ... pres ... et ... consortes sunt et tandem aput. ... nuptie dicitur vt ... et ... jo. ... de palatio ... et alibi ... eo q. aput mulieres nubunt velamine ... obnubat vt late docuerunt tertullianus ... lib. de virginibus vel. sanctus ... lib. 9. etimologiarum. cap. de conjugijs et marcus varro. lib. 4. de lingua latina

Nuptie preterea q. nubium conjugium consortium seu matrimonium aliud est legitimum aliud ratum et aliud consumatum matrimonium legitimum dicitur. illud. q. solo. legitimo consensu contrahitur quale esse potest. aput infideles ratum vero esse q. ... tantum more fidelium celebratur et in ... sacramentum esse consumatum tandem dicitur q. omnino copula carnali ... supletum q. ... ... titulo de matrimonio. cap. vero ... sed di... et probantur ... cap. ... 28. questione. p.

Tandem matrimonium
pro ut abstrahitur a legitimo rato et con
sumato recte definitur: maris et feminae
coniunctio individuam vitae consue
tudinem retinens. § 1.° instit. de patria
potestate. facit text. in l. 1.ª ff. de ritu
nuptiarum in Cap. 27. q. 2. et ibi ... 2. q.
primis dicitur coniunctio non corporum
sed animorum qua quidem coniunctione
alter alteri sese tradit ad coniugalem usum
expresse vel tacite quae coniunctio in mero
consensu consistit unde dicitur nuptias
non concubitus sed consensus facit
l. nuptias. 30. ff. de regulis iuris. ubi sequitur
de iure in definitione individuam vitae con
suetudinem retinens et. si ... ...
voto et proposito. § 1.° ff. de iure dotium
ita ut sensus sit ex proposito et voto contrahentes
coniungi debent ut individuam vitae
consuetudinem retineant hoc est retinere
promittunt ut exspectat tho. filius ...
ratione sustineat potest enim modo de
mittitam de iure civili quam canonico
nec refragatur ex eo. § fin. ...
ex quibus datur causa matrimonium
dirimi posset ut constat ex toto titulo ff.
et. C. de divortiis et repudiis nec non
iure canonico quo matrimonium ratum
et non consummatum dissolvitur aut per
professionem alterius coniugis in religione

reg. à gloss. in cap.º ex publico 7. de h
de conversatione conjugatorum et in
concilio tridentino sessione 24. de re
formatione canone. 6. Aut Romani pon
tificis dis pensatione ut est glossa commu
niter secuta in dicto cap. ex publico quamvis
etiam eodem jure matrimonium non tamen
fuit consummatum inter duas personas con
ru... ... ...
ter nec... ... ... cum illo in
... in ... vitam agere dissoluitur
cum primum ... ad secundas con
vo... ... ... ut docet Thomas in quarto
sententiarum distinctione. 33. questione
1ª articulo ... capite
quando ... ...
... matrimonij vinculum per ...
... nam respondeo ... ... con
jugium in ... ...
... dici ... his in casibus dissolvi posse
cum ... contingat preter ... contra
... ...
fuit copulatus ut ... ...
... ... contra ... ... con
... ... 32. questione
secundo
... ... M. S. ...

Ex varys Interpre-
torum restrictisq. Titulis
explicatione ad breviem
descripto

Explicat Justinianus Juris-
ex. primam huius tractatus partem ut
quae requirantur ad justas nuptias contrahen-
das et quinq. requisita a nobis sub hoc ordine
explicanda proponit: primo est conditio con-
trahentium. sc. q.d cives Romani sint non
latini neq. peregrini aut servi quia inter
cives solum Romanos jus connubij versatur
ut Ulpianus fragmentis titulo 5. his do-
cuit verbis: Connubium habent cives Ro-
mani cum civibus Romanis cum Latinis
autem et peregrinis ita si concessum sit
sed cum hodie omnes liberi sive ingenui
sive liberti nisi sint civium Romanorum sint
fruantur ut supra ad principium tituli
de patria potestate diximus omnes etiam
liberi justas nuptias contrahere possunt
servi autem non nisi contubernium. l. cum
ancillis C. de incestis nuptijs. l. adoptivum
14. §. idem tamen ff. de ritu nuptiarum
et conjuges non vir et uxor sed contubernales
dicuntur. l. quaesitum. 12. §. contubernales

ff. de Jnstitu to vel substi mento legato. l. Julius. 21. ff. de conditionibus eodem mon(s)trationibus eorumque filij non legitimi sed na turales reputantur, l. Licio hominis. 6. C. de Suis et legitimi heredibus. l. lucius. 3. § (in) q(ui)b(us) heredes. ff. ad trebellianum. Jure tamen ca nonico cui semper in hac materia standum nulla differentia est inter personas libe ras et servas sed tam iste quam ille matri monium contrahunt ut constat de eo to. titulo extra de coniugio servorum quod Jure nostro valentino fuit comprobatum pertectum in foro. 19. titulo. 9.° lib. 6. ... secundum Regiustam est inspectas ... pubertate ... pubertas autem ex ... situ corporis inspiciebatur ... Lib. de ... 11. ubi habet: tempus ad nuptias ... aut aptum aut ineptum ... nuptias quidem mares ... autem puellas ... pubertas usque spectet. sed postea ... dica inspectione ut inquit Imperator in. §. 1. Jnfra. quibus modis. tutela finiatur. ... statuit ut masculi. 14. anno femine 12. ... beres ... l. finali. C. quando tutores vel curatores ... quae ... natura ... computantur unde necesse est quod maiores ... totum filij ...

diem Anni .14. et foeminae totum post extremum
diem anni 12. ut explicat ibidem et Iusti-
nianus in novella. 100. Ratio autem cur
de aetate puberes censentur est quia regu-
lariter in illa aetate et non antea moveri in-
cipit vis generationis in masculis et purgatio
foeminarum ut sequitur Macrobius in Somni
lib. 1º cap. 6. ex quo intelligi possunt [illegible]
l. 4. ff. de ritu nuptiarum in l. [illegible]
ff. quando dies legatorum cedat in l. haec conditio
10. ff. de conditionibus et demonstrationibus in l.
Doti promittere.. 69. ff. de iure dotium. Iure
autem canonico hoc etiam aliquantulum im-
mutatum est quo ex potestate quo eundi ali-
quando ante [illegible] tempus et ut dicunt
doctores malitia supplet aetatem. cap. puberes. 3.
cap. de his. 6. et cap. finali extra de despon-
satione impuberum; compertum namque fuit
non solum feminam ante annum. 12. peperisse
sed etiam masculos ante ~~ante~~ annum. 14. liberos
genuisse. refert enim Albericus in suo lexico
verbo matrimonium puellam novem annorum
peperisse et divus Hieronymus in epist. ad
Vitalem presbiterum scribit puerum decem
annorum nutricem suam gravidam reddidisse
et Salomonem regem anno decimo genuisse
Roboam et Achaz anno aetatis. 11. procreasse
Ezechiam. Ceterum Reg[illegible] est

Consensus eorum qui contrahere debent
qd est planum et utroq. Iure expeditum
cum sit de substantia et veluti causa fi-
nalis matrimonij dicta l. nuptias. 30 ff. de
Regulis Iuris. cap. sufficiat. 27. quaestione 2
qui consensus declarandus est verbis aut
ad significandum consensum de praesenti
vel aliis sentris signis perque consensus absol
et congrue declaretur cap. cum apud. 23. et
cap. tue 25. extra de sponsalibus — quantum
Requisitum est consensus parentum Iure Civili cum
filij familias iustas nuptias contrahere non possunt
nisi praecedat patrum consensus ut hic et In l. 2. In
l. nuptiae 18. ff. de Ritu nuptiarum. In l. ne filium
12. C. de nuptijs. qd. Intelligitur procedere In filijs sub
patria potestate sub sistentibus. In Emancipatis vero alia
Ratio filiorum ac filiarum nam filij emancipati
qui separatas domos ac familias a parentibus habent
etiam sine parentum consensu uxores ducere possunt
l. ~~[illegible]~~ filius. 25. ff. de Ritu nuptiarum filiae vero
quamvis emancipatae et viduae ante 25. aetatis annum
sine parentum consensu nubere non possunt l. viduae
18. l. si conjunctione. 20. C. de nuptijs. qd. civili
et naturali Ratione Introductum fuisse dicitur
a Iustiniano hic naturali quidem quia ipsa na
tura dictat parentibus obedire. l. vel [illegible] 2. ff. de
Iustitia et Iure et quia aequum esse videtur
ut parentes qui ad eam usque aetatem habere

eo curarent hoc honoris habeant ut matri-
monio consentiant, ciuili vero quae parentibus
invitis eorum filiae a suis glanibus deducantur
et ne filij familias qui sub horum parentum
domibus habitant mulieres invitis ac decentia-
tibus parentibus in eorum domus intro ducant
quibus Matrimonijs et alijs statutum est parentum consensus
precedere debere ad hoc ut filij familias justas nuptias
contrahere possint idest validas quantum attinet
ad jura ciuilias puta ciuitatis et familiae l. paulus
ff. de statu hominum. non vero. quo ad earum vin-
culum cum matrimonium quo ad eius perpetuum
vinculum a filijs familias contractum sine pa-
rentum consensu valeat et teneat tum jure ciuili
ut aperte paulus. lib. 2. sententiarum. titulo. 19. his
docuit verbis: Eius voluntate patris matrimonia jure
non contrahuntur sed contracta non dissoluuntur; quam
jure canonico ut in cap. cum causam extra de
Raptoribus, ubi Pontifex maximus non negat pa-
rentum consensum in filiorum nuptijs in-
tercedere debere, sed affirmat, matrimonium
in ipsis parentibus contractum non debere resolui
quod verum esse probat etiam textus in cap. cum locum
de sponsalibus et in dicto capite
sufficiat. 27. quaest. 2. juncto capite honorantur
27. quaest. 2. Igitur quamvis praesertim nostri
saeculi non sit parentum consensus in
matrimonijs filiorum familias tamen
consilium est et admodum reipublicae

ville ut cum eorum consensu contrahilitia
quæ propter Jure ciuili filio puniuntur
filij familias qui sine præcedente parentum
consensu contrahunt q.ᵗ tale matrimonium
licet validum et indissolubile sit, iniustum
dicatur. In iusta uxor. et in iusti liberi vide, et
Justinianus hic. §.º secundum ius ciuile ut iusta
et legitimæ nuptiæ a filijs familias contrahantur
necessario præcedere debet parentum suorum
consensus. fuerit subsequatur nuptiæ ab initio
iustæ non sunt sed ab eo tempore quo pater filij
aut filiæ coniunctione consentit ut in l. si uxor
§. si quis uxorem. ff. ad. l. Juliam de adulterijs
atq. ita evenit ut patris ratihabitio locum hic non
retrotrahatur. q.ᵗ etiam sic in l. q.ᵗ §.º ff. de his qui
notantur infamia.
Sed hodie stante Sacro tridentino
sinodo hæc omnia cessare constitutum quo constitutum
fuit q.ᵗ non solum matrimonium a filijs familias
sine parentum consensu contractum validum
quoad vinculum et indissolubile esse verum
etiam legitimum et iustum quoad iura ciuitatis
et familiæ ut est tex. in cap.ᵒ p.ᵒ sessione. 24.
de reformatione ubi proponuntur omnia requisita
de iure diuino ad iustas nuptias contrahendas ne-
cessaria quamuis filius contrahentes sine aliqua
iusta causa mortaliter peccare ex legitime
per tex. in cap.ᵒ honorentur. 32. questione. 2.

titulus

Ad §. verbo quae fuerint
de furiosis et §. furiosi
vide l. 25 C de nuptiis

Cum supra dictum sit ad iustas liberorum nuptias iure civili contrahendas parentum consensum in quorum potestate sunt prorsus requiri dicto §. initio dubitatum fuit an furiosorum filii matrimonium contrahere possint. Furiosi enim consentire non possunt cum furiosorum nullus sit consensus, l. furiosi 40 ff. de regulis iuris, l. 2 C de contrahenda emptione, et in omnibus et per omnia absentium vice et dormientium loco habeantur, l. 2 §. penultimo ff. de iure codicillorum, l. ubi non voce 124 ff. de regulis iuris, l. 1 §. 3 ff. furiosus, l. ? de acquirenda possessione. Et desumptum fuit in hac dubitatione furiosorum filios uxores ducere non posse, filias vero nubere posse, ut refert Iustinianus noster. Diversitatis ratio in eo versabatur quod filiae nulla ratione augere possunt suorum patrum familiam sicut eam filii augent, cum liberi ex legitimo matrimonio nati patris non matris familiam sequantur, ut vidimus supra ad titulum de patria potestate. Unde ne filii aliorum patrum familias iis non consentientibus filii augerent, decreverunt veteres furiosorum filios uxores ducere non posse, filias vero nubere posse. Sed Iustinianus noster ad exemplum filiarum familias permisit etiam filiis uxores ducere, et tam filiis quam filiabus sufficere furiosos parentes non contradicere, l. Sancimus 25 C de nuptiis.

Quartum tandem et ultimum requisitum est ut inter eas personas matrimonium contrahatur quae neque nefariae neque incestuosae

nuptias faciant. l. nemini. 17. C. de nuptiis
de quibus in sequentibus textibus usque ad §. Si adversus
ab ea late agemus hoc observato quod in casu nuptiae
illae dicantur quae inter cognatos collaterales, seu
affines contrahuntur, quae vero inter ascendentes et de-
scendentes cognatos fiunt non solum incestae sed etiam
nefariae apellantur

Ad §. I. Non omnes. 3. cum
sequentibus usque ad §. Si ad-
versus quorum concordantiae
sunt in lectio ad Sullam

In his textibus agitur de personis
quibus iure civili permissum non est matrimo-
nium contrahere propter necessitudinis impe-
dimentum hoc est propter cognationem et agnatio-
nem quibus eas ad iungemus personas quas quo-
que iure canonico propter eandem rationem etiam pro-
hibitum est coniungi.

pro cuius explicatione, scire
oportet cognationem triplicem esse carnalem,
legalem, et spiritualem, de quibus suo ordine vide-
bimus carnalem de qua in dicta cognatione C. ista tractaturi
sequenturis est eos et diximus definimus: vinculum perso-
narum ab eodem stipite propinquo descendentium
vel quarum una descendit a altera carnali propagatione
contractum vnde quibus coniuncti sunt consanguinei
apellantur quasi de uno seu comuni sanguine nati
et progeniti. l. 1. ff. unde cognati in cuius ratione
habenda utriusque iuris doctores lineis atque gradibus
utuntur.

Linea in qua nihil aliud est quam collectio plurium personarum ab eodem stipite provenientium vel sucessive propagatione coniunctarum gradus continens numeros que distinguen-
dicitur autem stips illa persona a qua ceterae de quorum cognatione queritur descendunt sicuti philippus secundus hispaniae Rex stips est caroli quinti imperatoris et ferdinandi omnium descendentium
eius

Linea preterea est triplex asendentium descendentium et transversalium. Lineam asendentium constituunt patres avij. proavij. ab avij. tritavij et Reliqui asendentes, lineam decendentium faciunt filij nepotes, pronepotes, abnepotes, aenepotes et trinepotes, et tandem linea transversalium complectitur omnes consanguineos qui neque asendunt neq decendunt sed ex latere sivere coniunctis sunt ut fratres consobrini, patruus, et matertera, avunculus et amita, e in toto titulo in frade gradib; et in l. primo ff. dicto titulo

Deinde linea transversalium subdividitur in equalem et in inequalem equalis diciatur quam constituunt consanguinei eque distantes ab eodem stipite ut fratres et fratrum filij inequalis vero linea dicitur quando consanguinei inter quos cognatio metitur non eque a stipite distant ut patruus et filius fratris et amita, et filia sororis

Gradus tandem est summa qua in linea distantia per expraxeum qua designatur quota cognationis remotione duas pluras ve personas

differant dilbus ad similitudinem scalarum
vel potiusnum proclivium quas ita ingredimur
ut a p.o in proximum idest in eum qui quasi ex eo na-
scitur transeamus, ut iure consultus l. 10. §. gradus
ff. de gradibus

His sic positis ut computationem graduum
cognoscemus Regulas quasdam prenotare oportet.
Est igitur p.a Regula, iure canonico in ascendentium
et descendentium lineis quot sunt personae una dempta
tot sunt gradus filius e.g. p.o gradu patri coniungitur
nepos avo secundo pronepos proavo tertio

Secunda Regula
in linea transversa equali quoto gradu alter eorum
inter quos cognatio metitur distat a communi stipite
tot distant inter se [illegible]

3.a Regula in linea transversa
saltem inequali quoto gradu remotior distat a com-
muni stipite eodem distant inter se nec in his
Regulis est aliqua controversia apud veteres iuris
canonici professores

Iure vero civili unica constitui-
potest Regula pro omnibus lineis scilicet quot sunt per-
sone una dempta tot sunt gradus facta semper com-
putatione ab illa persona de cuius cognatione
queritur usque ad illam cum qua cognatione me-
titur. His equidem Regulis graduum computatio
distinguitur quas doctores in [illegible] di-
ligentia exponunt sed ita facilia itaque sunt
nec repetenda fore censuimus

Ex his tamen constat inter
ius civile et canonicum in hac graduum com-
putatione in linea transversali differentiam

Cuius Rationem assignat Gratianus. Juxta p.
2. 35. quest. 5. canones. Enim quo ad matrimo-
nium gradus distinguunt q[uia] quidem matrimonium
Inter duas personas contrahitur et ideo Intra [illegible]
salibus de duabus personis unum gradum consti-
tuunt. Jus pontificium [illegible] quo ad succe-
ssionem quod ab uno in alterum defertur consan-
guinitatis Jura et gradus singulos definiunt
quare ut promiscue in utroq[ue] foro quo ad [illegible]
canonum computatio [illegible]
In arbore consanguinitatis cui similis [illegible]
nus, Juxta de gradibus cognationum. In [illegible]
vero ac successionibus utroq[ue] foro legalem computa-
tionem esse observandam in aliis autem contracti-
bus et ceteris similibus actibus quelibet compu-
tatio in proprio foro est servanda ut communiter resol-
vunt doctores In arbore et aliis in locis
[illegible] pro habilitate [illegible] in-
teligentia nos [illegible] fit p[rim]a conclusio
Inter acendentes et decendentes carnales in infinitum
prohibite sunt nuptie ut probat [illegible]
in l. q. non omnes [illegible] nuptie [illegible]
[illegible] de ritu nuptiarum et [illegible]
[illegible] Inter parentes [illegible]
conclusionem etiam de Jure canonico proce-
dere communiter tenent doctores cum [illegible] in arbore
consanguinitatis quamvis non definire [illegible]
dicant licet [illegible]
non posset casus quo [illegible]
posset cum suo adnepote cui quinto gradu con-
jungitur matrimonium contrahere [illegible]

he conuerso

Secunda conclusio in linea transversali iure civili inter eas tantum personas nuptie prohibentur que inter se parentum liberorum ue loco habentur nulla graduum habita consideratione idque ex eo manifeste patet quia cum nepte eius fratre aut sorore quamvis quinto gradu a me distet facta civili computatione uxorem ducere non possum l. sororis 39 ff. de ritu nuptiarum quia parentis loco ei sum et ideo regula nostri §. duorum in versiculo cuius cuiusque absolute sumpta falsa aut dubia est in his tamen qui ascendentium et descendentium inter se cum locum habent verissima et perpetua est ex diverso autem consobrini qui in quarto gradu iure civili sunt matrimonio iungi possunt ut hec in dicto §. duorum et in l. 3. de ritu nuptiarum que persone ad numerantur hic a §. inter eas usque ad §. affinitatis exclusive in l. nemini 17 C. de nuptiis in l. ult. C. de incestis nuptiis et in l. sororis 39 ff. de ritu nuptiarum

3. iure canonico olim inter consanguineos transversales ad 7 usque gradum inclusive hoc impedimentum durabat c. [illegible] et c. [illegible] 7. 2 quest. 2 sed Innocentius 3 sane 7 gradus prohibitionem ad 4 graduum reduxit prohibens omnino in illo gradu et non ultra matrimonium ut habetur in c. non debet [illegible] de consanguinitate et affinitate alia graduum numeratio iure canonicum ... Co. 3. quest. 5. 3. [illegible] et [illegible] dicti observantis clementina ... de consanguinitate et affinitate

Huius modi autem conclusio ... procedit in cognatione carnali ... [illegible] ... nuptias ... [illegible]

est status rerum et naturalis tantum ut docet nostrates. in l. ff. illud. certum est. Cro. in l. libertinus. 3. in l. adoptivis. 14. versiculo nullo necti vulgo quaesitam et in l. eo nihil ~~tamen~~ ~~tamp~~. 54. ff. de ritu nuptiarum]

Ratio autem prohibitionis conjugalis copulae inter consanguineos seu cognatos ... consistit quia per quod ... caritas ... amicitia habeatur ... sanguinis conjunctio ad hanc inter cognatos amicitiam conservandam oportet conjungi inter eos quos nulli quasi sanguinis vinculo remotissime et novae amicitiae contrahantur et caritas ... augeatur ut docet divus augustinus lib. 16. de civitate dei. cap. 16. et colligitur ex cicerone lib. 1. ... ratio quae traditur a jure ... quia ad jungi potest. ratio quae ... adoptivis. 14. in vers. ... nec vulgo quaesitam. ff. de ritu nuptiarum ubi ... matrimonium inter consanguineos ... naturale jus et pudorem ... in matrimonijs contrahendis ... semper in conjunctionibus ... inspiciendum ... et contra pudorem ... 42. ff. de ritu nuptiarum et ... eam quem consanguineam uxorem ducere ... quibus proxime attingit unde ... inter ... personas nuptiae contrahantur ... minime caste sint ... 9. ... cap. de ... ... procedit inter ascendentes et descendentes ... ut ... jureconsultus in ... ult. ff. de ritu nuptiarum inter ... nuptiae contrahe rentur ut docet ... lib. 4. ... mine ... conjunctione nimis ... partes ... et parentum ... ...

tam etas adolescentulorum matrimonijs non bene conuenerit et hec de consanguinitate seu cognatione carnali.

Vis de impedimento consanguinitatis sequitur iam secundum diuitionem supra propositam de legali cognatione dicamus que vt ab eius definitione exordiamur nihil aliud est quam necessitudo ex adoptione surgens hoc est ex gratuita alicuius filiorum electione qui vel eius potest de homine sui iuris efficit adoptatus adoptatus transit in potestatem patris adoptantis vel de homine in patria potestate constituto et tunc adoptio in sese etiam dicitur et adoptatus in potestatem patris adoptiui non transit sed iura patris naturalis ita illibata manebunt ac si non fuisset naturalis familiam translatus nisi a patre naturali aut materno aut paterno si ibse fuerit emancipatus patri fuerit in adoptionem vt in l. cum in adoptiuis penultima C. de adoptionibus et in § adoptione infra et sequenti vbi latius hoc explicabimus.

Contrahitur autem hec legalis cognatio inter liberum legalem eiusque vxorem et parentem legalem eiusque coniugem vt hic in § non omnes et in l. adoptiuus. 14. ff. de ritu nuptiarum necnon in cap. § 30 quest. 3. inter quas personas durat prohibitio etiam dissoluta ciuili cognatione idest finita adoptione ex dicto § ver. adeo. et ex l. per adoptionem. 17. ff. de ritu nuptiarum quod omne etiam procedere de iure canonico communiter tenent doctores cum glossa in cap. § extra de cognatione legali

Tertio ratione huiusmodi legalis cognationis

tionis prohibemur uxorem ducere amitam vel a[...]
ter itaque adoptivam necnon etiam magnam amitam
vel materteram magnam ut hic in §. Item amitam
et in l. per adoptionem. 17. ff. de Ritu nuptiarum.
Sed videtur difficile materteram per adoptionem dari
posse cum hae tantum adoptionis cognationes contra-
hantur quae legitime essent idest quae agnatorum jura
haberent si naturales similes essent. l. si qua. 12. § a[...]
tiae. ff. de Ritu nuptiarum materteram autem
necessario mihi per matrem attingere debet et per con-
sequens inter me et eam jus agnatorum esse non potest
cum agnati illi dicantur qui per virilis sexus co-
gnationem juncti sunt. l. sunt autem 7. ff. de le-
gitimis tutoribus. nihil hominus tamen vere et
proprie quandoque matertera per adoptionem dari
potest. puta si quis duas filias in potestate haben[s]
me extraneum adoptaverit in nepotem quasi ex
altera filia natum ut in casu §. licet supra et non[...]
Tunc enim sine dubio de familia et agnatione avi me[i]
adoptivi essiciar et per consequens agnatus sororis ma-
tris meae sub eadem potestate existentis quae mat[er-]
tera per adoptionem mihi facta est secundum ve[...]
ram resolutionem glossae in loco nostro §. item ami[tam]
et in dicta l. si qua ubi latius habes in hoc igitur
casu poterit nostri textus desitionem de [...]
per adoptionem procedere nec est cur admittam[us]
correctionem hominis tam ad abrandro ex cogitata[m]
quae semper odiosa fuit

Pariter etiam contrahitur haec le-
galis cognatio inter filium ut arrogantis seu adoptantis
et ipsam arrogatam seu adoptatam. ut hic in §. se[d]
si qua per adoptionem et in cap. [...] extra de [...]
cognatione legali [...] adoptio [...]

Rogatione imo idem fuit utroque casu dicendum
est secundum glosam in dicto cap. 1. quam
ibi secuntur doctores communiter licet non desint
qui aliter male audeant non ita oriri cognationem
legalem ut matrimonium impediatur inter filium naturalem
tantum et filiam adoptatam eo quod per adoptionem
esse filiam adoptatus non transeat in patriam po-
testatem adoptantis ut diximus verum opinio
negativa atque verior est quam etiam probat glosa
in cap. 1. 30. quest. 3. ubi tamen adoptione durante
cognatione similiter omnino inter hos transversales legalis
impedimentum in dicto . sed si qua per adoptionem
et in dicto . per adoptionem. 17. ff. de Ritu nuptiarum
[illegible] matrimonium illud tamen contractum inter
prohibitos durante adoptione minime valet nec
subsistit nisi novus accesserit consensus soluta
adoptione, glosa communiter secuta in dicto cap. 1. de
cognatione legali. sed quod diximus cognationem
contrahi inter filium adrogantis seu adoptantis
declaratur ut tantum procedat quando filius
legitimus [illegible] simul et est subiectus
potestati [illegible] naturalis
tantum aut legitimus tantum [illegible] aut legitimus
et naturalis simul sed tamen emancipatus
tunc nullum ei subest impedimentum [illegible]
[illegible] contrahere possit se-
cundum doctores cum glosa in dicto . sed si qua
per adoptionem et in dicto cap. 1. extra de legali
cognatione

decimo quarto [illegible] Videamus jam de Cognatione spirituali

Et licet pro explicatione nostrorum verborum [illegible]
[illegible] legali et carnali cognatione tamen quia [illegible]
natio spiritualis ad [illegible] sanguinem [illegible]

Ex generatione contrahitur. S. Th. in [illegible]
in additionibus quest. 56. articulo 2. ideo pro [illegible]
notitia impedimenti necessitudinis [illegible] spirituali
cognationem precipua tantum summatim [illegible]
Dicitur igitur spiritualis necessitudo ex baptismatis
et confirmationis sacramentis tantum quibus spi-
ritualiter nasci videmur: quemadmodum enim
carnalis nativitas duplex est una quasi nativitas
in utero in qua adquirit id quod natum esse a deo possi-
bile quod non possit extra poni sine periculo altera
quasi nativitas ex utero in qua iam cognatum [illegible]
in utero tantum roboratum est ut possit sine pe-
riculo exponi exterioribus periculis: sic spiritualis
nativitas duplex est una quasi nativitas in
utero que fit per baptismum quo regeneratur ali-
quis quasi fiendus in utero ecclesie altera est
quasi nativitas ex utero que per confirmationem
contingit per quam proles roborata extra [illegible]
alenum uterum foris exponitur ideo ex baptismate
et confirmatione tantum et non ex aliis sacra-
mentis iure canonico spiritualis cognatio ma-
trimonium dirimens [illegible] ut constat
ex compluribus capitibus 30. quest. 1. et ex toto tit.
extra de cognatione spirituali tam in antiquis
quam in sexto

Dividebatur olim haec spiritualis cognatio
in tres species videlicet in paternitatem, compaternitatem
et confraternitatem. paternitas versabatur inter
baptizantem, confirmantem, vel suscipientem ex una
et baptizatum seu confirmatum ex alia cap. [illegible]
sexto. 30. quest. 1. cap. [illegible] de cognatione spirituali
in 6. compaternitas erat inter prefatos patres
spirituales ex una parte, et patres naturales baptizati
vel confirmati ex alia [illegible]

sexto extra de cognatione spirituali. Tertia species cognationis spiritualis ex spiritu[ali] ... parente ad uxorem qui eius antea cognitam (?) ... debatur cap. martinus 4. extra eodem non tamen ad fornicariam docet glosa a multis recepta in cap. si quis ex uno 30 trigesima quest. 4. ea ratione quod istud sit spirituale vinculum nec desiat (?) ex illicito coitu oriri quamvis contrarium sentiant aliqui non contemnende auctoritatis doctores inter quos scribitur divus thomas in 4. sententiarum distinctione 42. Confraternitas tandem erat inter baptisatum vel confirmatum ex una parte et filios carnales baptisantis confirmantis et suscipientis ex alia sive ante collationem sacramenti geniti sive post cap. p.o cap. super 3. cap. tua 7. extra eodem titulo. sed omnia hec omnia sic dicta ac limitata exhibitunt per sacrum concilium tridentinum sessione 24. cap. 2. ubi statuitur ut de cetero tantum admittatur unus aut unus et una ad baptisatum de fonte suscipiendum quem vel quos ad hoc parentes elegerint et solis ultra designatos baptisatum ... spiritualem cognationem non contrahant inter quos dicitur ab baptisato ... et illius patrem et matrem necnon inter baptisatum et baptisantem baptisatique patrem et matrem spiritualis cognatio contrahitur et eadem cognatio que ex confirmatione contrahitur confirmandum et confirmantem illiusque patrem et matrem ac suscipientem non ampliatur

Necessitudine confirmationis cognatos esse ... atinas supra ... ex spirituali cognati...

Super est ut sed ... ... breuiter
attamus quae n[on] aliud est quam propinquitas
personarum ex carnali copula proveniens sed
orta cognationes ... diuersis sun...
per copulam iunguntur ... non ... ...
S. de gradibus et affinibus. ... ...
et non ... ... copula est ... ...
ad ... ...
fuit fornicaria ut in cap. ... ...
de eo qui cognouit consanguineam uxoris suae
in capite ... 24. ... ... in cap. 2.
... consanguinitatis et affinitatis ...
decidit ... ... sessione
24. de Reformatione cap. 4. ... ...
... quo ad impedimentum ... ...
... ... de nuptiis que
prohibet ob affinitatem ... ...
sui uxorem accipere idq[ue] ... ... est ... ...
per ... uoluntariam ... ...
... ...
in cap. ... ... de eo qui cognouit
... ...
... cum dormiente ... ...
... ... cum dormiente ... ...
et tandem ... affinitatem contrahi ...
... ... esse ... naturali
... ... uiolatio
... uirginei ... ...
(quae ... ... uocant) ... ...
... ... theologorum et canonistarum ...
sententia ... ... auctoritate ... ...
... ... ad affinitatem contrahen-
dam ... ...

minis receptione, nec tamen necessarium est [illegible]

vnius [illegible] [illegible] feminis [illegible]

quod earum semen [illegible] rationem [illegible]

non est necessarium ut [illegible] n. 6. [illegible]

generatione animalium cap. 19. et 20. [illegible]

necessarium est ut Galenus [illegible]

tionem tenet lib. 2. de semine [illegible]

[illegible] natura [illegible] [illegible]

[illegible] virile semen femineum [illegible]

[illegible] sepe mulieres concepisse [illegible]

Praeterea [illegible]

ratione etiam [illegible] praedictis [illegible]

qui eodem modo connumerantur de gradibus con-

sanguinitatis nam quot gradibus [illegible]

tatis cognati [illegible] tot [illegible] gradibus

affinitatis [illegible] hoc ostendit

[illegible] quia [illegible] non [illegible]

affinitatis [illegible] sed esse quasi [illegible]

[illegible] Item nec [illegible]

cognati mariti et uxoris [illegible]

[illegible] idest filius mariti ex alia uxore

et filia uxoris ex alio marito [illegible]

contrariae [illegible] affinitatis [illegible]

mariti. [illegible] l. generaliter. 34. §. mariti. ff. de

ritu nuptiarum [illegible] l. [illegible] 39. §. de verborum

significatione [illegible] cap. 7. [illegible] de

[illegible]

[illegible] conclusio [illegible]

civili [illegible] affinitatis gradus [illegible]

[illegible] affinitatis

Veneratione matrimonium inter eos contrahi non
potest nimirum et [illegible] tanquam privignus
et noverca vitricus et privigna, socrus et gener
socer et nurus ut in textu. l. affinitatis in fi. ne
mini. 17. C. de nuptijs quia parentum et liberorum
locum inter se obtinent. l. 4. §. [illegible] ff. de
gradibus. nomine autem privigni non tantum
filius sed nepos et pronepos uxoris meae intelligitur
et nurus nomine non tantum uxor filij mei sed etiam
nepotis ac pronepotis uxor. et socrus appellatione
non tantum uxoris meae mater sed avia et pro
avia comprehenduntur. l. adoptivus. 14. §. huius
videndum. ff. de ritu nuptiarum. Item nuptiae
eodem iure prohibentur inter aliquas personas propter
quasi affinitatem ac honorem [illegible] ut l.
l. nemini. 17. C. de nuptijs. utpote socer maritus
frater et soror ratione uxoris [illegible] sororis
ipse maritus et soror uxoris

2a conclusio iure canonico inter
omnes ascendentes et descendentes impeditur conubium
[illegible] sint nuptiae quem ad modum [illegible]
[illegible] sanguineis propriis [illegible]
nunc sententia [illegible] optimus quolibet [illegible]
[illegible] in affinitate ex legitimo concubitu
proveniente. inter transversales vero olim [illegible]
[illegible] impediebatur usque ad septimum gradum
[illegible] conclusio in primo genere affinitatis [illegible]
3o 35. quaest. 3. In secundo vero genere usque ad
quartum. cap. de propinquis. 3. dicta causa et
questione et in 3. genere usque ad secundum
gradum ca. [illegible] dicta 35. quaest. 3.
sed de iure [illegible] in quintum [illegible]

[illegible] primo [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] non debet [illegible]

[illegible] [illegible]

In secundo et tertio et [illegible] a la decima [illegible]

sessione 24. de Reformatione cap. 4. est consti-

tutum propter affinitatem ex fornicatione con-

tractam [illegible] impedimentum dirimens [illegible]

tum usq. ad secundum gradum [illegible]

[illegible] vero usq. ad quartum [illegible] [illegible]

capitulo non debet in [illegible] affinitatis [illegible]

[illegible] [illegible] provenientes [illegible] impe-di-

mento affinitatis

Sed quia affinitas [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ideo est [illegible] [illegible]

affinitas etiam dicatur ut colligi potest ex l. [illegible]

[illegible] ff. de gradibus [illegible] publicae honestatis [illegible]

semper est [illegible] l. [illegible] 12. et l. [illegible]

[illegible] [illegible] numero videamus ff. de ritu nup-

tiarum [illegible]

ideo non abre erit pauca de hoc impedimento

in presenti subnectere. Promiscui [illegible]

oportet publicam honestatem [illegible] esse [illegible]

[illegible] matrimonio rato et non con-

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] contractum [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] matrimonii

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] cap. [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] cap. [illegible]

Probatur prima pars [illegible] Romani
Jure civili Justitia publicae honestatis [illegible]
impedit et dirimit matrimonium [illegible]
personas quae [illegible]
[illegible]
[illegible]
quae etiam [illegible]
uxoris [illegible] Repudiatae [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
sponsam [illegible]
[illegible] uxor et [illegible]
[illegible] videndum [illegible]
[illegible]

2a conclusio Jure canonico publicae
honestatis impedimentum ex sponsalibus con
tractum olim, hoc est sponsalia valida essent [illegible]
[illegible] usque ad quartum gradum protrahebatur
dicto cap. ad audientiam 4. de eo qui [illegible] sponsa
libus. Hodie vero tantum hoc oritur impedimentum
ex sponsalibus validis nec ultra primum gradum procedit
ut in concilio tridentino sessione 28. de Reformatione
matrimonii cap. 3. Si vero contrahitur matri
monio rato et non consummato, hoc validum
sive invalidum matrimonium sit usque
ad quartum gradum inclusive dicto cap.
ad audientiam et dicto cap. [illegible]

vel Leonj [illegible] aliquid de hac onestate [illegible]
[illegible] magnum de [illegible] ut quia quin[illegible]
[illegible] motu proprio [illegible] qui incipit ad
Romanum spectat [illegible] [illegible]
[illegible] comprehensa esse [illegible] [illegible] cap.
[illegible] [illegible] a congregatione cardinalium
fuit declaratum

sed quia pro [illegible] huiusmodi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Rev. [illegible] ad [illegible] sumus pro [illegible] [illegible]
alia permulta ut docet [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ideo [illegible] pro aliquali [illegible]
huius materie per summa capita [illegible] observanda
observantur omissis antiquatis. Recensemus [illegible]
[illegible] impedimentum [illegible] matrimonium
[illegible] contrahentium versatur sed quia non [illegible]
nis error [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 11. [illegible]
[illegible] [illegible] ideo pro [illegible] huius im-
pedimenti [illegible] oportet errorem [illegible]
[illegible] contingere nam vel est error [illegible] ut
si quis putans se [illegible] [illegible] cum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] aut putans contra-
[illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible]
[illegible] vel est error qualitatis ut si quis [illegible]
contrahere cum casta et onesta persona et contra-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
vel est error persone [illegible] si quis putet [illegible]
cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Septimus.

a verit, eo filium ducem aut marchionem esse vel est error conditionis ut si quis credit se cum persona libera contrahere cum [illegible] duo his autem erroribus duo prima errorum generaliter dubie matrimonium vitiare non possunt quia non erratur in substantia sed potius in qualitate rei et qualitatis error consensum non excludit dicta l. aliquin. ff. de contrahenda emptione duo vero posteriora dirimunt matrimonium quamvis consummatum fuerit ut elegant [illegible] gratianus in cap. [illegible] 29. quest. 1. et ratio est quia matrimonium per se requirit consensum contrahentium l. nuptias ff. de regulis iuris. et huiusmodi errores consensum omnino deferunt. l. si per errorem 15. ff. de iurisdictione omnium iudicum [illegible] in substantia rei et corpore erratur. l. in venditione ff. de contrahenda emptione et venditione

Septimum impedimentum

dirimens matrimonium esse votum solemne quod vel emittitur in professione alicuius religionis approbatae ut in cap. consuluit de conversione coniugatorum ut in sacro concilio tridentino fuit de [illegible] sessione 24. de reformatione. cap. 9. requiritur autem quod religio in qua professus est conversus sit maior qua votum 3. ordinis dominicanorum aut franciscanorum secundum [illegible] dico cum sint etiam non dirimunt matrimonium aut in voto simplici solemni quod emittitur in susceptione sacrorum ordinum ut in cap. [illegible] extra de clericis coniugatis et cap. primo. et cap. [illegible] etiam in capite

eum profitentem. 32. distinctione ad hoc vide

eos sacris ordines obligari quam vis eius

propositum non fuit illud servare nec [illegible] ad id se

obligare ut in cap.° 2. eod[em] 20. distinctione

[illegible] Impedimentum est

criminis, Crimina autem impedientia sunt [illegible]

adulterium, scilicet, homicidium, et [illegible] criminis

nec non etiam raptus. [illegible] contingit cum [illegible]

[illegible] convenit cum aliquo ut occidat alterum

coniugem ad hoc ut possint inter se contrahere

[illegible] committi debet utroque machinante [illegible]

laudabilem, q.° extra de conversione infidelium

[illegible] machinante [illegible]

non sufficit nisi adulterium simul [illegible]

cap.° super hoc. 3. extra de eo qui duxit in matri-

monium quam polluit per adulterium [illegible]

dum crimen est adulterium [illegible] coniugium

con[illegible] alterius dat ei ipse cum qua adulterat

[illegible] ducendi eam post mortem viri sui cap.° signi-

ficavit extra de eo qui duxit in matrimonium

[illegible] non [illegible]

[illegible] tale non [illegible]

[illegible] cap. 2. [illegible] et [illegible]

subest impedimentum, licet illa est coniug[illegible]

cum qua adulterium perpetratur quam [illegible]

matrimonium [illegible]

et habitatione cap.° [illegible] extra dicto [illegible]

[illegible] probabiliter [illegible]

non [illegible] impedimentum et si [illegible] alter

Ignorat fuerit in statu esse si [illegible]
timentes contrahere aut non contrahere. c. 4° q°
extra de sp. et. Tertium crimen est Raptus cum enim
aliquis rapit feminam et homo parentum aut alio-
rum quorum est cura ipsius. In vitis jure civili in dignans
non potest contrahere cum illa. l. unica. C. de rapt.
virginum et viduarum. Jure vero ecclesiastico non fuit
distincte sed toto tempore quo fuerit in raptorum quo
si contraxerit matrimonium est nullum sed debet
in loco libero constitui a raptor et tunc si volue-
rint poterunt denuo contrahere. ut fuit statutum
in sacro concilio Tridentino dicta sessione 24. cap. 6.
ubi autem concilium Tridentinum non est admissum
validum erit matrimonium si rapta videre consen-
tiat in nuptias cum raptore etiam si ea fuisset
subreptus [illegible] cap. ultimo extra de raptoribus

Nonum impedimentum con-
sistit in dispari [cultus] fidelis enim cum
non dum baptizato licet sit catechumena [con-]
trahere omnino prohibetur cap. [illegible] et ibi glo. 28. q.
secunda

Decimum impedimentum est violen-
tia seu [vis] quae continetur cap. veniens. 15. extra de sponsa-
libus [et] jure positivo in cap. significavit
extra de eo qui duxit in matrimonium [illegible]
autem [illegible] metus ille quo minus malum
maioris vitandi causa eligitur [illegible]
Thomas. lib. 4 sententiarum distinctione 29.
articulo [illegible]

Undecimum impedimentum

Dum [illegible] vir a[illegible] procedere [illegible]
[illegible] conjugium durante
vinculo primi matrimonii [illegible]
contrahere [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible]

Quo [illegible] conditio
[illegible] in matrimonio contrahendo [illegible]
matrimonii [illegible] matrimonium [illegible]
[illegible] in cap. ult. extra de conditionibus appositis

[illegible]
impedimentum matrimonium dirimens [illegible]
impotentia coeundi [illegible] impotentia
dirimens matrimonium [illegible]
perpetuum naturale aut [illegible]
[illegible] naturalem [illegible]
[illegible] cum sequentibus [illegible] cap. [illegible]
et 3. et [illegible]
et [illegible] de impedimentis dirimentibus

[illegible] 12 [illegible]
[illegible] Ce. 6 [illegible]
[illegible] tt. 5.
[illegible]

Praemissis [illegible] quod [illegible]
[illegible] contrahere [illegible]
nos [illegible] alias jure canonum [illegible]
contrahere prohibitas [illegible]

Sequitur [illegible] nec [illegible] [illegible] nuptiae
ambas [illegible] nuptiali contrahentur. [illegible]
apparuim primo esse nullatis contrahendis nuptiae
namque [illegible] per [illegible] [illegible] contrahere
non essent [illegible] propter nec [illegible] nec [illegible]
nec [illegible] propter nuptias intelligitur [illegible]
omnia matrimonium [illegible] nec [illegible]
ex talibus nuptijs procreati [illegible] parentum
tum [illegible] sed tales [illegible] quales vulgo
quaesiti qui [illegible] [illegible] [illegible] dicun-
tur [illegible] et in L. [illegible] 52. [illegible] de ritu nuptiarum
in L. [illegible] 4. C. de incestis nuptijs [illegible] pa-
tris [illegible] ut in novella [illegible] cap. 18. [illegible]
nostro valentino firmatur foro. lib. 19. et 15. tit. 9.
L. 6. [illegible] quibus [illegible] filij ex dam-
nato coitu nati nec quidquam ex bonis paren-
tum [illegible] legati donationis [illegible] vel
causa [illegible] [illegible] [illegible] perficere [illegible]
[illegible] [illegible] possint [illegible] filij
[illegible] ut nec alimenta consequi possint
novella [illegible] dicto cap. 18. unde [illegible]
[illegible] [illegible] de incestis nuptijs
sed hoc [illegible] tamquam naturali [illegible]
alienum jure canonico corrigitur ut in capite
cum [illegible] S. extra de [illegible] in matri-
monium [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] etiam [illegible] foro ultimo

Secunda [illegible]

Uxor donatio propter nuptias [illegible]
[illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] dicta l. quicontra. 4. C
de incestis nuptijs ~~eu~~ l. cum hic status. 75. §.
ultimo. ff. de donationibus inter virum et uxorem
quapropter huiusmodi cum alterius muliere non com-
petit in matrimonium secutum et consumatum
[illegible] utrique ex vero [illegible] et ex dicta l. quicon-
tra. Dicitur autem cum alterius muliere condictione
sine causa copula non secuta. l. ult. C de condictione
[illegible].

Sextaigena comminatio [illegible] iure est
Omnium bonorum privatio singulis et unicuique
eo [illegible] et [illegible] personae fuerit commixtis casti-
gatio Novellae 12. Cap. 1.o ex quo desumpta esse
authentica incestas. C. de incestis nuptijs. confisca-
tionem autem bonorum ita pro [illegible]
ut [illegible] ex priori matrimonio [illegible]
libera bona non ad fiscum sed ad legitimos liberos
transferantur qui et parentes [illegible]
naturales sicut pater in quo etiam [illegible]
tamen patere ut dicitur in l. ultimo de [illegible]
[illegible] poena iure novellarum seu authenticorum in-
troducta licet civilis procedit etiam in con-
trahentes in gradibus prohibitis iure canonico
cum huiusmodi canonica prohibitio [illegible]
novellarum seu authenticorum [illegible]
[illegible] locum habeat
in iure nostro valentino [illegible] in foro. 66. et. de
[illegible] quo statuitur confiscationem
[illegible]
[illegible]

in terei incurrunt legi magestrae; et, sodomia quibus penis ex communicationis sententia ubi iure incurrenda antistiti reservata, sive ancilla ad secta fuit clementina unica de consanguinitate et afinitate.

Sed quamvis in iustae nuptiae per petentes invalidae sint non tamen semper locum habet penis supra dictis sed tunc dumtaxat quando contrahentes scienter eas contraxerunt non ignorantes impedimentum namque si ex habita contra matrimonio inpedimentum impedimentum fuit tale probabili ignorantia a contrahentibus ignorabatur legitimi sunt dummodo nati aut saltim concepti fuerint ante notitiam impedimenti coniugibus adhuc manentibus in bona fide capite cum inter 2. extra qui filij sint legitimi aut saltim alterorum in bona fidei perseverante capite penultimo eodem titulo. Deinde qui iusta facti ignorantia in iustas nuptias contrahunt excusantur omnino a pena dictae legis qui contra 4. C. de incestis nuptijs unde non solum non manet confiscata dos donatio propter nuptias et cetera lucra que alterius ex contrahentibus quesitum transl[...] sunt verum etiam et casus contraentes ut erantur secundum veriorem et receptiorem doctorum sententiam pariter etiam iuris et probabilis ignorantia iuris eosdem excusat a predicta pena admittendi prefata bona sed non operatur lucri adquisitionem ut est ex ettisi glo. in l. si adulterium 38. ff. verbo. illicitum. ff. ad legem Iuliam de adulterijs et quosdam in dicta l. qui contra. 4. C. de incestis nuptijs. Tandem vero cessant pene corporali[...]

confiscationi ipso iure et excomunicationi
latte sententie ex presse requiritur dolus non
sufficit affectata seu crassa ignorantia quia iura
in genere statuentia requirunt expresse dolum
et ubi exprimere solet requiritur et alias non
sufficit. l. igitur. 12. § et generaliter. ff. de liberali
causa capite. libero. 4. extra de sententia excomuni-
cationis fundo. cap. si quis suadente diabolo.
17. questione. 4.

Al § Alijquando. 13. et
ut et confonat. l. cum qui
10. C. de naturalibus liberis
et ff. in § sin autem in fine
seccion talibus concessit legitimato
prefieruntur nouella. 17. et

Decimo octaua

(Fuera del caso mismo de la causa
Patrie potestatis usque de iustis nuptijs et
quitur. Sam secunda quae legitimatio est filio-
rum naturalium, procuramus explicationem
fuere oportet iure ciuili eos filios dici natu-
rales qui neque ex iustis nuptijs neque ex dam-
nato coitu nascuntur vel ubi filij ex concu-
binatu. ... 78. § des heredes. ff. ad l. ...
... l. ... libera. C. de liberali causa
vel ex concubina nati. ... C. de naturalibus

riberis. huius modi igitur filij qui neque arrogantur neque reprobantur a iure, sed soli naturales dicuntur duobus potissimum modis ex naturalibus efficiuntur legitimi et ad patrum potestatem redeunt. primus fit per oblationem in curiam, ut traditur a Theodosio in l. si quis. 3. C. de naturalibus liberis, probatur a Justiniano in dicta novella 89. in principio. Decurionis specialiter nomine fuit olim et curiarum etiam in municipijs et coloniis, ut est a Rome senatum, quaproter decuriones seu curiales proportione sic respondebant senatoribus, dicuntur tamen decuriones eo quod initio cum coloniae deducerentur decima pars eorum qui deducebantur curiis ideo publici concilij gratia conscribebantur. l. pupillus. 239. § decuriones. ff. de verborum significatione.

Si autem decuriales publica munera perferebant, quae principum et reipublicae maiestati fuerunt ut magna cum difficultate invenirentur qui decuriones esse vellent, ut ... ... Barnabas Brissonius, lib. 4. antiquitatum cap. 18. adeo ut Trajani aliisque principibus poenae ... loco curijs addicebantur teste Cassiodoro lib. 9. Suetonio ... cap. 9. et lib. 6. cap. 7. et lib. 7. cap. ult. quapropter postea fuerunt principes multa et varia privilegia decurionibus ... quibus ad hoc onus suscipiendum invitarentur ut in l. curiales et ibi auctoris. C. de decurionibus lib. 10. et inter alia hoc est consensit Theodosius ut nimirum naturales filij legitimorum

Jura consequerentur si vel a patre offerrentur curie ut decuriones essent et publica munera subirent vel si officio ordini officii de curiis natos darent vel denique si filie curialibus matrimonio copularentur.

Sed huiusmodi legitimandi modi hodie iam in desuetudinem abijt et huius loco successit illa legitimatio que fit principali rescripto ut in novella 74. cap. 1° ex quo desumpta est autentica preterea C. de naturalibus lib. et confirmat fori 10 et 11. tit. 9. lib. 6. fororum.

Secundus legitimandi modus fit per subsequens matrimonium qui primo a Constantino introductus fuit deinde a Zenone et tandem a Justiniano comprobatus. l. divi Constantini 5. l. cum quis 10. C. de naturalibus liberis. dicta novella 89. cap. 8. et dicta novella 12. cap. 4. ubi ut locus sit quatuor potissimum requiruntur. primum ut filius naturalis procreatus sit ex matre libera, iure novo etiam ex ancilla manumissa tamen postea ac in matrimonium ducta novella 18. cap. ult. Secundum ut natus sit ex ea concubina cum qua parentes tempore coitus matrimonium contrahere poterant dicta l. cum quis 10. cum sequentibus. C. de naturalibus liberis. Tertium ut mater filiorum legitimandorum nullo alio coniugio iuncta sit aut coniuncta fuisse ignoretur ex eis de[...] Quartum ut interveniant dotalia seu nup-

tralia Instrumenta vt 8. et Instrumenti q. sic mentionem faciens. de fructo ytit. tio. q. que Costat Indicta: q. cumquis. quo alias ad Iustum matrimonium necessaria nonerant. l. donationes 31. infine. ff. de donationibus sed solo concensu perficiebatur. l. nuptias. 20. ff. de Regulis Iuris

Iure autem canonico matrimonio secuto Inter parentes licet dotalia Instrumenta coalianted ... Iure ciuili ... fitiant naturales liberi. legitimantur. cap. tanta. 6. extra qui filij sint legitimi cum eo consonat fonus. g. lib. tt. 1. lib. 6. foro ... obseruato qd Iure canonico quo In hac materia vtimur etiam In seculari foro cum matrimonium hic celebratur Inter seruos vt supra vidimus et concubinatus prohibitus sit cap. nemo. 32. quest. 4. cum dicti filij ex concubina tanti ex damnato coitu suscepti dicuntur et qui ex coniugio sermonio procedunt legitimi exipso, sequitur vt illi tantum filiorum naturalium nomine Intelligantur qui ex his parentibus nascuntur qui conceptionis tempore matrimonium poterant Intersese contrahere vt tradunt canonistae In cap. Innotuit extra de electione.

Vlaid ... titulus.
Vndecimus
Ad S. Consultum ...

Legitimationes 1. 3.ª et 4.ª
ad tit. consonat vigesimus
Juramentum tt. 8. et
causis tt. 9. instituti
tionum tt. quinto)

Prosequitur Imperator in hoc titulo explanationem causarum patriae potestatis quas tres esse supra in titulo de patria potestate diximus, justas scilicet nuptias, filiorum naturalium legitimationem et adoptionem, quarum duae priores ut in praecedenti tit. explicatae sunt, superest videre tertia hoc est de adoptione agamus.

Adoptiones antiquissimae et usitatissimae fuisse deducitur ex [illegible] lib. 1.º Institutionum tt. 5. natura similitudo, ut aliquis filium habere possit quem non generavit et [illegible] atque [illegible] altus legitimus naturam imitans ad liberorum solatium introductus, unde intelligitur adoptionis verbum nihil aliud significare quam alicuius in filium gratuitam electionem et adoptare nihil aliud quam optione facta deligere atque in filium assumere quem admodum quo obtati [illegible] dicebantur qui delecti senatoribus in senatorum numero referebantur

Cum dictis autem generica adoptio
in arrogationem et adoptionem subjecto ge-
minatim fuit a genere nomen et frequen-
ter in iure accidit sicut in cognatione et famil-
dictione est videre. ad rogatio est quae principali
Rescripto de homine sui iuris fit ut docet Iusti-
nus tit. de liberis dicta fit his qui ad rogat rogatur
hoc est interrogatur an velit eum quem adoptatu-
rus est iustum sibi esse filium et hic qui adop-
tatur rogatur etiam an id fieri patiatur vel tre
casus supra et in ... de adoptionibus. Rei-
tandem adoptandi modus olim stante Republica
apud populum comitiis curiatis celebratur ut in-
quit ulpianus in fragmentis tit. 8. Principio
eorum a maioribus proditum erat ut nullus Ro-
manus civis aut civitatem aut libertatem
amittere posset nisi ipse auctor factus esset
ut eleganter docuit Cicero pro domo sua. populo
itaque convocato tribunus plebis rogationem
proponebat in hunc modum: velitis iubeatis
quirites uti lucius valerius lucio titio tam
iure legeque filius siet quam si ex eo patre ma-
trefamilias eius natus esset utique ei vitae necis-
que in eum potestas siet uti patri endo filio
est haec ita uti dixi ita vos quirites rogo. quam
populi consensu iubebant ut docet a-
gellius lib. 5. noctium atticarum cap. 19 le-
ce Tabulis ubi supra. sed postea cum populus
Romanus lege Regia et ... suum et suas po-
states omnes in eum imperium transtulisset

Secus enim quia vt huiusmodi a Regnantis [illegible]
principibus descripto adhiberentur hoc est vel per
Imperatorem vel magistratum cui imperium [illegible]
tenui sui indulgentia vt in l. 2. et in l. [illegible]
tionis. C. de adoptionibus et docet [illegible]
nus hic posse [illegible]

Adoptio vero specifice

Dicitur itaque de filiis familias fit hoc est de omni
quibus in potestate [illegible] est quae [illegible] solum poterat
agi coram magistratu cui legis actio erat. l. 1. ff.
hoc titulo. l. 1. C. eodem. l. 2. §. vlt. l. 3. ff. de officio
pro consulis. Hic autem magistratus legis actionem
habere dicebatur apud quem merum et mixtum
imperium erat, in fasces, sequendi [illegible]
aliquando capitalium sententiarum [illegible] erat
vt a parte deducitur ex Livio lib. 26. ibi: [illegible]
[illegible] adde virgas et securim [illegible] quod ad merum
imperium et ius gladii pertinet, mixti imperij
exemplum habemus apud [illegible] maximum
lib. 7. ibi cum cohaeredatum [illegible]
licet Bonorum adolescentis possessionem ei dedit
heredis quae l. agere [illegible] non esse. Bonorum
rum possessionem ad mixtum imperium pertin[illegible]
l. imperium 3. ff. de iuris dict. omnium iudicum
[illegible] igitur apud eam magistratum ex [illegible]
[illegible] ad [illegible] quorumque [illegible]
Romanus adeo [illegible]
[illegible]
[illegible]

Patri adoptivo mancipabat hoc est in manum
tradebat atque vice mutua duos nummos quasi
in similitudinem pretij accipiebat et tamen
patri adoptanti eo tradebat hoc secundo et tertio
facto adoptans filium a patre naturali vindicabat
hisque solemnitatibus adoptio perficiebatur ut
probatur [illegible] [illegible] de antiquitate [illegible]
[illegible] lib. 4. Institutionum titulo 6. et
ut [illegible] titulo 19. quibus solemni-
tatibus a Justiniano sublatis in l. cum in adop-
tivis penultima C. hoc eodem titulo hodie [illegible]
adoptio tantum ex iure magistratus imperium
agit [illegible] actis publicis intervenientibus
hoc est actu adoptionis in libros publicos
vulgo registra relato sed iure nostro valere
[illegible] adoptio absque auctoritate
publicis expediri potest dummodo explicetur
utroque praesente [illegible] eo qui adoptat et [illegible] qui
adoptatur et scriptura publica adhibeatur ut in
foro p.o et 4. tt. 6. lib. 3. fororum

ad § sed hodie secundum
de [illegible] ex l. cum
in adoptivis penultima
C. hoc titulo

Quae vetera [illegible]
[illegible]
[illegible] adoptio [illegible]

[illegible] autem [illegible] [illegible] [illegible]
patrio. In adoptione vero [illegible] specifica[illegible]
[illegible] conside[r]abantur [illegible]
quando filius familias [illegible] naturali
per [illegible] [illegible] In adoptionem [illegible]
secundus quando ascendenti primo casu quando
extraneo [illegible] non ascendenti quamvis
sanguineo, tunc jura [illegible] [illegible]
[illegible] transeunt in patrem adoptivum
[illegible] cedendi ad [illegible] sed principaliter
Remanent omnia quo ad naturalem patrem
et respectu patriae potestatis et respectu
successionis ab intestato [illegible] [illegible]
naturalis [illegible] filio [illegible] dicitur [illegible]
[illegible] veterum [illegible] consultorum altercatione
[illegible] sopita [illegible] l. cum in adoptivis
C. [illegible] In secundo vero casu quando in adop-
tionem ascendenti datur nihil fere remanet penes
patrem naturalem sed concurrente duplici vin-
culo et cognationis naturalis et legis plene
transit in potestatem patris adoptivi [illegible]
[illegible] succedit bona patris naturalis [illegible]
[illegible] nisi [illegible] casu quando [illegible]
[illegible] [illegible] emancipatus
esset [illegible] l. cum in adoptivis §. 1 et [illegible]
propria et peculiaria [illegible] adoptionis [illegible]
[illegible]

Ad §. Cum autem impuberes

Textuum Illustratum
In l. neis ei. 17. cum se
quentibus. ff. de titulo

Plura Requiruntur ad arroga
tionem quam ad adoptionem specificam
ut ex praecedentibus textibus et praesenti
colligitur et merito quidem quia qui in
adoptionem datur corrigitur [illegible]
[illegible] non licet ei qui in arrogationem
suscipitur et consequenter multo plura re
quiruntur in arrogatione quam [illegible]
[illegible] ad quod est ex nostra [illegible]
provinciis [illegible] debemus pupillos
[illegible] arrogari non posse cum [illegible]
tutores in pupillos tantam habere autoritatem
ut caput liberum fidei [illegible] alieni
ditioni subiicere possent ut docuit [illegible] lib.
[illegible] noctium atticarum cap. [illegible] sed postea [illegible] an
tonini constitutione [illegible] permissum fuit [illegible]
modo ea observarentur quae ad [illegible]
[illegible] quorum unum est ut causae
cognitio praecedat de qua olim [illegible]
publicos in comitiis [illegible] de quibus supra
meminimus et [illegible] pontifices [illegible] consules
qui [illegible] ex iure [illegible]
[illegible] ut [illegible] imperi
dictatoriae [illegible]
aput concilium principis vel praesidis ex.

Ossius p[ro]s viri ... Comitione agitur ...

... Infine C. hoc titulo In cui[us]
Investigatione sex sunt consideranda
primum est conditio patris arrogantis an scilicet
sit liber vel servus nam servi cum adoptione
legitimus sit l. altius legitimi ff. de ...
quibus sunt adoptare non possunt quia quantum attinet
ad jus civile pro nullis habentur. l. quod attinet
32. ff. de reg. iur. Secundo considerandum est
aetas patris arrogantis ut sit quod non sit minor
60 annis nam minores magis studere ...
liberorum procreationi quam arrogationi
nisi forte morbus aut valetudo in causa sit
vel arrogans sit persona coniuncta tunc ...
licet minoribus 60. annis arrogare si alia
fuerint idoneiqua ... omnis fraudis
suspitio cessat. l. si paterfamilias 15. §. in arro
gationibus ff. de adoptionibus. Tertio conside
randae sunt arrogatoris ... et pu
pilli qui arrogatur ... ex ...
comparatio ... an salubris adoptio posse ...
intelligi. l. nec ... primum ... ff. ...
... quarto ... plures arrogare nisi amplissimum habeat
patrimonium ut dicta. l. si paterfamilias 15. §.
in arrogationibus iuncta ibi glossa super verbis
iusta causa. Quarto attendemus ...
liberorum ... non debet primus ...

unum aut plures filios habet arrogare a[liquem] quem pupillum ne aut filiorum quos ex iustis nuptijs procreat ... diminuatur spes aut ... arrogatio fiat nimis generose quam dig... erit eum ... qui dici ... in eo ci. §. preterea quinto patri arroganti vita est consideranda seu ius vite filijs qui pupillum vult in familiam suam redigere at. Summo opere est inquirendum ut magis pupillo intersit vite sobrietas quam divitie multe viri vir onesto et probo licet pauperi pupillum divitem arrogare quam divitij dicta ... ci. §. interdum. Sexto et ultimo finis et intentio arrogatoris est consideranda, ne ad arrogandum aliquis obturpem causam moveatur ... ut pluriumorum arrogatum de precetur ... prohibetur tutorem pupillum arrogare ... ideo cum arroget ne ... rationes reddat dicta ... ei statim in principio et in §. 2. ubi decidit ... tantum concedendam esse pupillorum arrogationem his qui vel naturali cognatione vel sanctissima affectione ... arrogare cupiunt et hec de causa cognitio ...

Preterea qui adrogare vult pupillum debet cavere restiturum ce bona pupilli vel ... si pupillo emancipatione secuta ... agenut vel illis ad quos arrogatione infecta ab intestato pertinerent si infra ... pupillum mortuum fuerit ... quam cautio fieri debet datis fideiussoribus ... faciendi ... hic est ... in ... ei.

17. ad finem. ff. loc. et Cod. l. 2. C. eodem quamvis alias nude promittere significet l. sancimus. 3. C. de verborum significatione pro nam publica persona [illegible] ... publica [illegible] et [illegible] non publice persone magistratus intelliguntur [illegible] §. nos autem instit. de [illegible] tutore [illegible] publicus erat Republica [illegible] antiquitus servi publici tabularij esse [illegible] id est instrumenta publica recipere [illegible] quae con[illegible] Sed postea tradidit honorius et [illegible] dolus id prohibuerunt. l. 3. C. de tabularijs lib. [illegible] et ideo Imperator hic tabularium personam publicam non servum publicum vocat

Ad. §. Item non aliter. 4. Con[illegible] sriat [illegible] In. l. ult. C. si quis in fraudem patroni

Disputant DD. constitutione arrogationis et qui arrogare possint super [illegible] ut de eius dissolutione locasse DD. emancipatione arrogationis an [illegible] arrogatori filium arrogatum emancipare [illegible] et dicendum [illegible] [illegible] nisi [illegible] causa et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] in fraudem patronis Cause autem [illegible] emancipationis [illegible] super verbo nisi sunt illae quibus [illegible] ad donationem [illegible] [illegible]

Brevis Ad 2. lib. Institutionum civilium Justiniani Imperatoris semper augusti Comentarius.

tit. **De Rerum divisione et adquirendo ipsarum dominio titulus primus.**

tit. Ad Rubricam et ad §. superiore lib. primum.

Hec Rubrica a teofilo inscripta habetur De Rerum divisione inscribitur ab aliquibus vero additur et qualitate frequentius tamen inscribitur De Rerum divisione et adquirendo ipsarum dominio et continuatur cum precedentibus in hunc modum: quoniam totius Juris obiectum seu materia specificam in quo ius civile versatur in tres divisa est partes in personas scilicet Res et actiones ut post Jureconsultum in l. 1. ff. de statu hominum. docuit Justinianus in §. 1. supra de iure personarum. in §. ult. de iure nat. ideo de personis iam absoluto tractatu in cursum totius lib. 1. proximum est ut ad res accedamus.

Porro Rey appellatio absolute

Sumpta latissima est ac vitalis quae infinita quidem nisi se quod ea non comprehendatur. quamobrem a logicis terminus transcendens dicitur hoc est superans omnia significata varie tamen adaptatur ad res varias atque diversas significandas quapropter perquam plurimas significationes ex diversis JC. Rescriptis Imperatorum constitutionibus et bonis autoribus attulit Simon Scarrius in suo lexico verbo Rerum. In Justi tamen Res stringitur et omne id quod a personis et actionibus distinguitur solum complecti videtur sive corporale fuerit ut praedia sive incorporale ut servitutes et obligationes ut infra de rebus corporalibus et incorporalibus videbimus et adverte hoc vocabulum sic praesumptum plus latet quam pecuniae verbum nam pecuniae significatio quo angustatur adeo quae in nostro patrimonio sunt Rei autem vocabulum ea quoque complectitur quae extra patrimonium ~~sunt~~ sunt ff ut in l. Rei § in principio ff. de verb. sig. quapropter Iure optimo Imperator statim in principio huius tituli omnes quotquot sunt res distribuit in eas quae in patrimonio nostro sunt et eas quae extra patrimonium nostrum habentur. patrimonium enim hic pro bonis accipitur et in bonis esse dicuntur non solum ea quae alicui in patrimonio versantur sed etiam quae acquisibiles sunt licet alicui in patrimonio non extent ut sentit glo. hic super ver. patrimonio unde huic nostrae divisioni illa equipollet quam tradit Iure C. in l. 1a ff. hoc tit. qua divisae sunt Res in eas quae sunt iuris divini ut sacrae

Religiose et sancte et eas que sunt humani Juris ut omnes res prophane.

Rursus subiungit Justinianus aliam quinquepartitam Rerum divisionem que est vel ut prioris comprobatio argumento quasi a partibus ducto qui sic incipit Omnes Res vel sunt comunes vel publice vel universitatis vel nullius vel singulorum: ex his nullius Res nec sunt nec esse possunt in bonis nostris quia divini Juris sunt cetera alia Rerum genera profana sunt et aut pluribus collective aut singulis distributive adquiruntur. § summa rerum divisio Recte in duo genera diducitur.

His tamen aliqui textum generis adiungunt earum usus Rerum ut pote servitutum que nec ex bonis nec extra bona nostra sunt secundum l. 3ª ff. de usu et usufructu legato. falluntur tamen nam licet servitutes quatenus per se non subsistunt sed rei aliene hoc est predio accedunt l. in aliena. 10. §. 1. ff. de usucapionibus in bonis non esse videantur. dicta. l. 3ª.: at Revera ut comunis tradit cum earum nomine actio et exceptio detur. §. eque si agat. infra. de actionibus. l. 2. ff. si servitus vindicetur in bonis computande sunt argumento legis Rem in bonis. 52. ff. de adquirendo Rerum

dominio. l. Bonorum 49. ff. de verb. sig-
quam obrem et ille diminuere patrimonium
dicitur qui servitutibus non utitur. l. 4 et 6.
ff. q. in fraudem credit.

Et. Ad. §. quedam enim. 2 cum
septem sequentibus usque ad §.
singulorum inclusive

Iam Imperator in his §. §.
sigillatim secundam ex supradictis explica-
rerum divisionem prosequitur facilioris intel-
ligentiae initium sumens ab his quae in bonis
nostris non esse dicuntur et nullius dicuntur
quae in rebus ipsis sunt differentia alie enim
quae actu nullius in bonis sunt iure tamen
gentium singulis vacant et occupantibus
conceduntur. l. littora 51. ff. de contrahenda
empt. quo in casu patebit ibi: littora nullius
esse dixit et omnes communes quia nullius
in bonis sunt singulis adquiri posse tradi
dubio in. d. l. Iure igitur in. fin. sed huiusmodi
res nullius ad presens in. titulum non
attinent cum res profane sint et singulis
adquiri possint quod sufficere ad hoc ut
in patrimonio nostro esse dicantur iam
supra vidimus. Secundo dicuntur res nullius
quae ad aliquam pertinent universitatem

l. §. 1.° ff. de rer. div. ubi gaius improprie loquens ut ibi aduertit glo. agens de rebus universitatis publicas res nullius esse affirmat sed rei vera et comuniter modi res nullius improprie appellantur nam licet nullius privati in bonis sint profanae ex sistunt et in hominum patrimonium cadunt cum eorum dominium alicuius sit. l. 1. ff. de interdictis universitatis scilicet ut hic in §. universitatis, tertio et proprie res nullius dicuntur quae divini iuris sunt ideo quia ob hominum comertium effugiunt ut res sacrae religiosae et sanctae nostro §. nullius dicta l. §. 1.° ff. de rer. div.

Huiusmodi igitur

Res quae prope nullius dicuntur aliae sunt divini iuris proprie ut res sacrae et religiosae aliae quasi quemadmodo ut res sanctae dicta l. §. 1.° de rer. div. eo quod ad similitudinem divinarum incorruptae et inviolatae ab hominum comertio exemptae et ab omni iniuria tutae sint et licet sacra et sancta interdum confundantur ut docet Trebatius apud Macrobium lib. 3. cap. 3. et Aulus Gallius aque festum lib. 16. vere tamen distinguuntur ut hic §. docet Justinianus

Sacre enim sunt que pu-
blice hoc est rite et solemniter consecrate
et divinis ministerijs dedicate sunt, non
quas privatim quisq. sibi constituit - l.
sanctum. §. Sacre ff. de rer. div. que de-
dicationes olim stante Republica a consuli-
bus populi de iussu Romani eorumq. et potes-
tatem seu imperium summi cuiusq. [illegible]
latum perficerent. Ipsum autem frequen-
tius contingebat per pontifices ex principis
autoritate ut non obscure deducitur ex
tex. in l. sacri. §. ff. rer. div. qui concione
advocata et ritu quodam singulari adhibito ca-
pitibus vellatis populum accendebant in quo car-
men praefabantur et tibicine praeeunte con-
cepta quedam verba enuntiabant idque
ritte et usq. adeo religiose ut ne quidem a verbo
aut sillaba caderent ut eleganter explicat
Alexander ab Alexandro lib. 6. genialium
cap. 14. et Carolus Sigonius lib. 1. de antiquo
iure civili Romanorum. Sed nostro
evo his gentilium exclusis [illegible] superstiti-
onibus omissis per religiosissimos antistites
Deo huiusmodi res consecrantur ut in ca.
nullus cum sequenti de consecratione
distinctione 1.

Porro res sacre in genere sumpte
in duplici sunt differentia, aliae quae directe

et Immediate ad usum seu cultum di
uinum dicate sunt Benedictione a quo
episcopali sacri constituta ut templa
Donaria hoc est calices et ornamenta eccle-
siastica et de his loquitur Iustinianus hic. Alie
que non simpliciter et Immediate ad cultum
diuinum sed potius ad sustentationem seruien
tium deo et ministrorum eccle sola donatione
seu alia constitutione priuata dedicantur
que vulgo bona ecclesiastica appellantur et
licet minus proprie sacra etiam dici posse
ex eo comprobatur quod furcalo sacrilegij cri
men comitatur etiam si a non sacro surri
piantur cap. sunt qui opes et cap. sacri leguim
cum multis alijs 17. questione 4. et generaliter
res deo dicate quocunque titulo siue donationis
siue venditionis siue permutationis siue
pignoris obligari seu alienari prohibentur
utriusque Iuris § sacre et Iu. l. sancimus. 21. Iu
l. iubemus. 14. Iuncta autentica hoc Ius con
nel tum est. C. de sacro santis ecclesijs et
In nouella. 7 et toto titulo extra de rebus eccle
non alienandis ratio autem huius modi pro
hibitionis ea esse potest quia res sacre nul
lius hoc est In comertio hominum non sunt
ut supra est expositum

Excipiuntur tamen

Urgerent casus qui notantur per tex. In
dicta. §. sancimus glo. et doctores. In dicta. l.
Jubemus super verbo Inscribantur et ad tres
casus principales Reduci possunt primus per
tinet ad pietatem ex causa enim pietatis per
mititur alienatio horum bonorum pro redemp
tione captivorum si christiane fidei consortes
ab hostibus capti vemant Redimendi et nihil
aliud suppeditet unde Redimantur quia omnibus
hominibus quibuscunque vasis vel vestimentis pre
ferri debent ut habetur In dicta. §. sancimus. item
pro alimentis pauperum et egenorum si Intol
leranda famis ita premat ut pauperum et e
genorum vitis succurrendum sit dicta. §. san
cimus autem enim ecclesia habet non ut servet
sed ut eroget et subveniat In necessitatibus
Cap. aurum. cap. gloria 12. quest. 2. secundus
casus pertinet ad necessitatem ut si es alienum
urgeat ecclesiam et aliunde persolvere ne
queat dicta autentica hoc ius porrectum et
autentica preterea. C. de sacrosanctis eclesiis
tertius tandem ad utilitatem refertur si e
clesie conditio ex tali alienatione melior
evadat novella. 120. cap. hoc idem. 5.

Ad hoc autem
ut supredictis casibus rerum sacrarum alie
natio teneat sente ut Interveniant solem

nitates necesse est. p.a cognitio causae vt
scilicet superior prelatus cognoscat num alie
natio expediat ecclesie necne. 2. decretum
prelati ecclesie vt notatur in cap. statuimus
contra decanos altioribus. 3. consensus totius clerii
suie capituli cap. placuit. 12. quest. 2. quibus
solempnitatibus. quarta addi potest scilicet rebus
sacris omnino necessaria que bene dictione seu
capali sacri consecratione dedicantur nimirum
vt nullo casu obsecrentur quin prius eorum forma
et esse arbitriale corrumpatur, conflectur, destruatur,
cap. comperimus. 14. quest. 6. his igitur omnibus
solempnitatibus observatis fiaere rei, alienatio
tenet et res distracta ex sacra profana effi
citur nam profanum proprie dicitur id
quod ex sacro vel religioso in usum hominum
conversum est macrobio teste lib. 3. cap. 3.
aggenus vrbicus in comentarijs ad iulium
frontinum de limitibus agrorum confirmat
his verbis: profanum est quod cum sanctum esset
postea in vsum hominum et opera factum ve
nit ecfestus. lib. 14. sicut tamen inquit pro
fanum est quod fani religione non tenetur
licet aliquando profanum vocetur quod quis
propria auctoritate quasi sacrum sibi con
stituit vt licet in s. sacrum et econtra
his solempnitatibus desistentibus vel ex
earum altera non tenet alienatio et
quicquid fiet dissipatur iure canonum ...

sacrilegium committit et excommunica-
tionis penam incurrit cap. 1 sacrile-
gium. cap. quisquis. §. sacrilegium ponitur
§. Siquis. l. 17 quest. 4. Iure autem civili
ecclesia rem alienatam venditam pretio non
reddito ut in continentia quaerit. C. de sacro-
sanctis ecclesijs 6

Religiosi autem redduntur
sepulcra mortuorum quos unus quisque
privata auctoritate facit mortui autem
principalius Religionis causa illatione
l. 2. l. cum in diversis. 44. ff. de Religiosis
et sumptibus funerum et ideo Religiosa
a Religione seu Relinquendo dicuntur
neque enim nuda voluntas sufficit sed re-
quiritur cum voluntate factum videlicet mor-
tui illatio eo animo facta ut perpetuo ibi
sit quia si quis eo animo corpus intulerit
quod cogitaret inde alio postea transferre magis
temporis gratia deponere quam ibi sepelire
sentiebatur ideoque locus profanus manebit
l. si quis. 40 ff. de Religiosis que omnia plane
procedunt quando mortuus in proprium se-
pelientis locum infertur. Sed dubitari po-
test quid iuris si in communem locum mor-
tuus inferatur et est tunc distinguendum
an purus sit nec ne. purus dicitur locus
qui neque sacer neque sanctus neque Re-

-rigiosus est. l. 2. §. Prinus. ff. divi[sio]. Et
et in comunem locum purum invito socio
mortuum inferre non licet ind. §. nostra
quia in re comuni potior est ratio prohibentis
l. Sabinus. 28. ff. comuni divi[dundo] nisi
forte unus ex dominis inferatur quo tamen
sine ceterorum consensu recte ibi potest se-
peliri. l. si plures. 41. ff. de religiosis. in comu-
ne vero sepulcrum idest in quod corpus vel
religquie illate sunt. l. monumentum. 42. ff.
de religiosis mortuus recte infertur ut hic in §.
religiosa et in dicta l. Interdum §. ult. ff. de
rerum divitione si vero dominus nullo modo
consensit his qui intulit aut tollere eo quod
intulit aut loci pretium prestare cogitur l.
his qui intulit. 7. de religiosis i[d]est vero do-
minus hossa que ab alio illata sunt vel corpus
effodere vel eruere propria autoritate non
potest sed principis jussionem spectare debet
alioquin in factum actio adversus eum erit
l. ij. a. 8. ff. eodem tit. quod si usus fructus ci
alterius est proprietatis, consentiente usu
fructuario locum debet facere religiosum
velut in §. religiosa quod de contrario in usu-
fructuario idem dicendum est. per tex. in l.
3. ff. de religiosis. in l. locum ff. de usufructu

Eo ut tamen a surrerettanos
publica etiam egent dedicatione cum sepelliri

rimo posite nisi in loco sacro cap. ad hec extra de Religiosis domibus. cap. in ecclesia xvi. 13. quest. 2. hoc est in ecclesia aut in semen... secus quam solemniter et cum dedicari constat ex Gregorio turonense lib. 4. de gloria confessorum cap. 34.

Sancte denique res sic dicuntur a sagminibus herbis quibusdam quas legati populi Romani mittentes ad hostes ferre solebant ne eos violarent. l. sanctum ff. de rerum div. vel a sanctione ut in l. sacri. g. §. proprie ff. eodem. Ille sunt que neque sacre neque Religiose neque profane existunt sed ab hominum iniurias sanctione quadam idest pene gravis adiectione munite defensae ac prescripte sunt quasi sancte idest sanguine sive confirmate atque stabilite incorrupte et inviolate quo enim modo l. sancte dicuntur quia sanctione quadam sunt submixse ut in dicto §. proprie Legati l. ult. ff. de legationibus muri et porte civitatum. Alii in §. sancte et in l. ult. ff. de rerum div. neque non etiam valla castrorum argumento legis 2. §. in bello ff. de re militari

Profane Rursus et adquisibiles res quas in nostro patrimonio esse diximus quadrupliciter possunt

iuris dicioni secundum maiorem vel mi-
norem adquisitionem quam dece pre-
sent etenim vel sunt res comunes vel
publice vel universitatis vel singulorum
comunes sunt quas natura ipsa iam inde
a primordio mundi non solum omnibus eque
hominibus imo et animalibus maxima
parte sue communione exposuit sic dicte
quia iure naturali eorum usus venit in co-
munionem ut aer, aqua profluens, lu-
xens saturiens vel de cello cadens, mare
et littora maris ut in Inst. § et quidem
et in l. 2 ff. de rer. div. et non solum littora
comunia dicuntur ratione aderentie
et connectionis prout denotare videtur
tex. in dicto § et quidem sed etiam sim-
pliciter ut in lege in principio a litto
§ licet tamen ff. de servitutibus

Publica autem res dicuntur eo
iure gentium institutione evidenter quod ad
alicuius dominium spectant tanquam ad populi
dominium ut flumina sunt vel ut portus flu-
minum et ripparum usus l. 4 § sed flumina
cum l. sequenti ff. de rer. div. inde dici communes
et publice res in obedientia que tamen eo quod
illo omnibus hominibus comunem usum pre-
beant quam propter comunem et publicum
speciem conspiciuntur et ... commendantur. l. prescriptio ff. de public.

aspicibus l. aristo. 10. ff. eodem. l. Respiciolam
bus § comune ff. de adquirendo rerum do. foro 11.
tt. 12. lib. forom. In multis tamen fuerece diffe
runt. sed precipue in duobus primo quod comu
nium rerum usus non solum hominibus sed etiam
animalibus comunis est. Publicum vero ho
minibus solum competit et ratio diversi
tatis sumitur quia illarum usus naturalis et publi
institutum presuponit harum vero usus arte
et industria conservatur. quapropter una
et eadem res diversis respectibus considerata
comunis et publica esse potest vel ut contin
git in flumine quod consideratum
tamquam aqua profluens comune
usum omnibus animalibus ut in dicta
l. 2. ff. eodem. ut eleganter docet ovidius
lib. 6 metamorfosis s. Quid quid prohibetis
aquas usus aquarum comunis est.
Et cum aliis qualitatibus
ero comune in dubiis paralis publicum est.
secundo differunt proprietate nam comunium
rerum proprietas nullius est ut in § reparatum
in l. littora 51 ff. de cont. emp. et ven. in l. ego
30. § ult. ff. de adquirendo rerum dominio
rerum vero publicarum proprietas alicuius est
sive populi aut singulorum l. 1. ff. de ser
vitutibus quamobrem quod ero comunibus quis edi
ficaverit eius proprium fit ut si quis in littore
edificaverit soli dominus constituatur

Quamvis edificanti maneat dicta l. litoral dicta l. ergo l. qui in litore ff. de adquirendo rerum dominio l. in tantum 6. ff. de rer. div. publica autem non ita omnibus vacant ut quis in flumine publico edificaverit aut in ripa edificium suum non faciet quia fluminis publici proprietas populi Romani earum vero privatorum est dicta l. ergo et dicta l. 1. ff. de interdictis edificium etiam aut populi aut privatorum erit.

Ceterum talia publicarum rerum usus cuilibet permittitur sed moderatus sit non vero in immoderatu rei publice aut privati noxius l. 3. ff. ne quid in loco publico l. quamvis 50. ff. de adquirendo rerum dominio sed quoque et communium proprietas occupanti cedit si occupatio nullatenus non cuipiat detrimentum ut colligitur ex dicta l. 1. § ad versus l. 4. ff. ne quid in loco publico et in lege quamvis 50. et ideo etiam edificando in publico aut communi loco melius est publicam autoritatem adhibere ut ait eadem l. quamvis.

(?) Preterea universitatis res appellantur que in una quaque civitate aut populo ad communem usum destinatae sunt ut vie publice teatra stadia lege si sententia 6. ff. de contrahen. et ex Cuy. § 1. Instit. de inutilibus stipulationibus nam eam bona

ne pro pria civitatis sunt quae hos in publico non habentur sed in patrimonio pecuniae populi aut civitatis publica dici solent. l. quod in littore. 14. ff. de adquirendo rerum dominio dicta l. sed si in ... ff. de contr. emp. qualia sunt bona civitatis l. inter publica 17. ff. de verborum significatione ut sunt predia, vectigalia mancipia eorumque peculia ex quibus comodum refertur. In ea rerum publicarum ex iure vulgo ad oltoribus autoritate et utilitate publica dicuntur; illa vero que usibus publicis civium exposita sunt et universitatis proprie dici possunt diximus publica etiam autoritate tantum appellantur cum hae tamen dici crimine quod si populi Romani sint proprie prece quae publica glossentur. Fuero aliarum civitatum a Bulne. l. bona. 15. cum l. sequenti ff. de verb. sig. hoc verum animadverso quod huiusmodi res quae alicuius sunt civitatis unquam publice dicuntur eo significatione quoad communem usum omnibus hominibus praebentes publicis esse in gradibus sunt.

Singulorum denique dicuntur res quae singulis adquiruntur id est quarum dominium singulis adquiri potest ubi in Inst. singulorum in l. 1. §. proprie ff. de ... Rerum divisione cuius occasione

Doctores sui de dominio fitius quamquam agunt. Sed nos ob brevitatem id tantum per summa capita attingemus.

Dominium itaque sic dictum a domo ut sit dominus sui quod olim dominia eatenus tantum porrigerentur quatenus domestici fines sui quod propriae nostrae usitate a domo appellarentur domestica ut sui supra de heredum qualitate docet Isidorus lib. 10. etimologiarum et macrobius lib. 1. saturnaliorum cap. 15. ita potest definiri Jus proprietatis. l. servo. 14. C. de pignor. vel quod fuit idem recidit: Jus quo res proprie seu nostra est. l. recte. 25. ff. de ver. sig. et huiusmodi definitiones recte et sui numeri absolutae sint pariter tamen doctrinae gratia ... communiter a doctoribus describitur: Jus de re corporali libere disponendi nisi quatenus lex prohibetur. Dicitur imprimis Jus quia dominium res est incorporalis seu in jure consistens adeo ut simpliciter Jus dicatur a paio lib. 2. Institutionum tit. 1. rer. nostri: ubi juri nostri eas res esse dicit quas singulorum vocat Justinianus ... quapropter hoc verbum Jus in hac definitione genus erit cum plura alia jura esse constet ex toto tit. proxime sequenti. Ad dictum de re corporali.

eo q. Rerum incorporalium nullum proprie dominium sit dicta l. rebus [?] 25. ff. de ver. sig. vt nec possessio l. rerum 43. §. 1. ff. de adquirendo rer. do. nisi quadam iuris interpretatione l. qui usumfructum 3. ff. si usufructus petatur. Sequitur Praeterea libere disponendi enim effectus dominij est l. femine si illud c. de secundis nuptijs vt qui res sua vti, frui, ad arbitrium possit. l. in re mandata c. mandati et tandem additur nisi quatenus l. prohibetur ad denotandum aliquando contingere vt his qui rei dominus sit rem vendere et distrahere ad libitum non possit vt infra ad tt. quibus alienare licet aut non videbimus

Porro causa efficiens dominij ius est vel gentium quod et naturale dicitur vel, ciuile et vtroque iure varij sunt proditi adquirendi dominij modi de ciuilibus agetur infra tt. 6. modo de naturalibus prius dicamus quia antiquiores et cum ipso genere humano originem traxere vt ex his quae supra diximus [?]. Iuris autem gentium de iure naturali manifeste constat. quot autem huiusmodis sint non satis liquet [?] enim infra tt. sequenti et ad §. vltimum tt. 9. quatuordecim numerat non nulli auctores plures plures commemorant, sed nos quinque summas ac

generalia naturalium adquisitionum genera, statuenda, censemus nimirum occupationem, accessionem, spesificationem, perceptionem fructuum ex re aliena, et traditionem, atque redigemus reliquas omnes in easdem

De occupatione

Ad § Ferae igitur. 12. cumque sequentibus

Occupatio in genere sumpta ita fineri potest: iusta rei aprehensio de ea aprehendentis voluntate constans cuius duae sunt species prima est occupatio rerum quae nullius sunt alicuius tamen esse possunt et hoc nomine generis retento occupatio dicitur esse spesifica de qua in hoc § cumque sequentibus agemus, secunda occupatio est earum rerum quae alicuius sunt quo pertinet captivitas in bello seu praeda bellica de qua in § Item ea infra agemus

Ad primam autem speciem referri potest primo occupatio rerum quas communes in gradu primus eas enim in sua naturali libertate et promiscuo usu relinquit ius gentium quo ad ab eius

occuparentur idest per naturalem posetioné
apreenderentur aqua dominium rerum
fuisse ait Jurisconsultus in l. 1. § 1. ff. de
adquirenda posetione et ratio traditur ab im
peratore rei in § fere in ver. qd enim videlicet
quia res communes nullius sunt et id qd nullius
est naturali ratione occupanti conceditur
qd et docuerat antea gaius in l. 3. et paulus
in l. nunquam 31. ver. tesaurus. ff. de adqui
rendo rerum dominio. que ratio vt apertius
perluceat scire oportet Jure gentium primebo
omnia bona fuisse communia non afirmative et
positive idest omnium hominum propria co
munis dominij causa sed negative idest
nullius postea vero crescente hominum ma
litia non contenti homines his que sibi opus
erant vsu exigente et humanis necesita
tibus paulatim per vsum practicum ceperunt
rerum omnium dominia distinguenda
vt est tex. in cap. Jus naturale prima distinc
tione & in cap. dilectissimis. 12 questione 1.
vnde profluit qd res omnes qua communes
erant primo ocupanti concedebantur vt eru
dite docuit Ciçero lib. 1. de officijs his verbis
Cicero. similis quae est privatorum desumpsit ideo
eo quia suum cuique fit eorumque natura
fuerant communia quod quisque obtingerit id
quisque teneat. hinc papila in mari e...

ficata continuo edificanti cedit. l. ergo §. quin supra ff. de adquirendo rerum dominio quia maris proprietas comunis est, unde insula in mari nata quia comunis esse credetur. et Cujacium supra primi occupantis fit. §. insula in supra dicta. l. ergo. unde edificans in litore talis qui edificium occupat dominium nanciscitur quamdiu edificium durat. l. Intantum. §. ff. de re. divit. fiunt denique animalia quae terra mari celo nascuntur. quia comunia proximus fiunt occupantis ut eleganter explicat tullius de crisippo. lib. 3. de finibus ibi; cumque haec animalia comunia [illegible] persone licet per eandem naturalem legem quae [illegible] primo occupanti adquirere et habeatur. in. l. 1. 3. et in. l. quod. in litore. 14. ff. de adquirendo re. do. in. l. 1. §. 1. ff. de adqui. pos. et sui. 6. 8. edocemur in quibus quatuor questiones [illegible] quas solito brevitate modo proponemus.

Prima est. que animalia occupatione nostra fiant et secundum mentem Justiniani tria animalium genera sunt distinguenda alia enim prorsus feras, ut [illegible] apri, lupi, et pices, omnes et hae capientium omnino fiunt ut hic in. § fere cum similibus supra proxime [illegible]. Alia e contrario prorsus mansueta ut gallinae, anseres, oves, de quibus hac regula tradenda utcumque [illegible] fiunt etiam si conspectum nostrum [illegible] nostra et intelligantur ideoque occupantis non

dEmo sed quia merandi animo detinuerit furti tenetur. §. gallinarum Infra. l. si pauonem ff. de furtis ubi pauonis mansueti fit mentio quia pauonum quemadmodum et gallinarum aliorumque animalium domesticorum secundum doctrinam aristotelis In problematicis sectione. 10. cap. 44. alij sunt naturaliter seu agrestes de quibus In. d. l. pauonem Infra. alij sunt cicures seu mansueti ut Varro lib. 3. de Re Rustica cap. 7. et columella lib. 8. cap. 11. Alia denique fere quidem natura sunt mansuefieri tamen ac sicurari solent ut apes pauones feri, ceruj, columbe, et similia hec distinctio adhibetur antequam sicurentur seu mansuefiant idest antequam ire et redire sole ant propterea feris adnumerantur ut colligitur ex d. §. ferre Infine Junct. d. l. apium rectius eo tamen quoque quem de apibus non mansuefactis Intelligi oportet. Mansuefacta autem seu sicurata Animalia quamdiu ire et Redire non desierint mansuetorum Jure censentur ut colligitur ex l. 3. §. quidam Recte. ff. de adquirenda possessione et ideirco occupanti non conceduntur. l. 4. ff. de adquirendo Rerum do. fero. l. tt. 12. lib. 9. forum sed qui ea aprenderit furti nomine conueniri poterunt. l. pomponius. §. §. cum pomponius. ff. f. melius et si eundem quod si consuetudinem Redeundi amiserint Jam ad naturalem feritatem Reuersa primo occupanti cedunt per Inde atque si nunquam mansuefacta fuissent. dicto l. pauonum.

Secunda questio est

cuius modi occupatio esse debeat ut dominium fere quae-
ratur et Respondet gaius Jureconsultus. In l. na-
turalem. §. si illud. ff. de adquirendo rerum do.
et Justinianus [illegible] In §. illud contra debatum
veram et perfectam esse debere. Ita ut non sufficiat
feram letaliter vulnerare aut in laqueum inii-
cere sed omnimodam et perfectam apprehensionem
exigi quia multa accidere possunt [illegible] sicut [illegible]
de a lege [illegible] Inquam [illegible]
protendere videtur proculus Jureconsultus in l. in la-
queum. §§. ver. summa. ff. de adqui. re. do. [illegible]
dium vocatur an sufficiat siluam in qua ferae va-
gantur naturaliter sepibus circumseptam esse
ut a silue domino iam occupatae intelligantur et
Respondendum est occupatas non intelligi quia
in naturali libertate adhuc relicte sunt et quae
obtinet in [illegible] qui in [illegible] aut laqueo nostro
sunt secundum l. 3. §. item feras. ff. de adquiren-
da possessione quae licet de possessione loquatur idem
tamen de dominio dicendum est quod si nostra in-
dustria fere vivariis inclusae aut pisces in piscinis
aues et volucres in caueis aviarijs detinentur cum
naturalem libertatem amiserint a nobis possi-
deri in dominio nostro esse censentur ex eodem
§. item feras dicte l. 3.

Sexta questio est quo pacto
ferae occupari debeant ut nostrae fiant et Res-
pondetur quocunque loco sive in proprio non dis-
stat [illegible] communi [illegible]

§. ult. ff. de iniurijs et de publico in §. flumina

in quo de Alieno in §. fere hic et in l. ult. §.

item ff. quod vi aut clam. dominus tamen ipse

viderit prohibere potest ne quis aucupandi

aut venandi causa fundum quis ingrediatur

dicto §. fere. l. divus. 16. ff. de servitutibus prediorum

Rusticorum. foro. 2. tit. 14. lib. 9. prorem. in

gressus tamen illis non potest ut aliquibus locis

de dicto Argumento a contrario sensu desumpto

ex §. fere in illis verbis: si his previderet etc.

quod non probo ex dicta l. divus. 16. et ex dicto foro. 2.

quid autem si prohibitus ibi venetur aut aucupe

tur in iniuriarum sexte domino tenebitur dicta l.

in iniuriarum. 13. §. ult. ff. de iniurijs hic vero

quod legerit ut communis contra glo. hic tenet furtum

fateri quia nullius erat nec enim ultra lege

factum esse ut spectare prohibitionem vel quia

ad quisitio ferarum impediatur. vel fere agri

domino applicentur. que Resolutio adeo vera est

ut procedat etiam ubi ea animalia que ire

niantur in illis fundis quatenus fructus in vena

tione consistunt cum etiam animalia ibi va

gantia sint in naturali libertate Relicta

et sic ius dominus predij non plus iuris habeat

quam quivis alius extraneus neque obstat

huic Resolutioni. tex. in l. Item si fundi

9. in §. aucupiorum. ff. de usufructu. ubi

aut aucupiorum quae in ex venatione Redditum

Cetris alii: ad. D. Juri. civilis ad fructuarium pertinere aucupationem et piscationem. Ex cuius Responsi- one infertur Domino duntaxat vel usu- fructuario si illius fundi fructus alicuius sit. Licere in locum venari aucupari et quibus ad eo concessum fuerit. Unde tamen non sequitur feras intra eum fundum existentes ad eum jure dominij ante occupationem pertinere. Quia propter si extraneus venator invito domino vel usufructuario Respective fundum venandi aut aucupandi gratia ingrediatur. Licet ille injusto agat feras quas cepit suas non facere cum nullius in bonis sint ex Ratione restricto cum similibus.

Supradicta tamen Resolutio est ita intelligenda videlicet venator non teneatur ad Restitutionem earum ferarum quas per ve- nationem habuit neque ad earum estimationem teneri sed tamen ad estimationem damni quod per eam venationem domino fundi prohibiti dedit. In qua estimatione habenda est Ratio ferarum quas nisi extraneus venatus fuisset dominus fundi cuius vel usufructuarius seu con- ductor Respective habuisset Ratione damni dati cum iniuria per venationem ipsi domino usufructuario aut conductori qui venari jure ac justitia solitus intra proprium agrum fuit

quartaque stio est quo
usq Animalia sub dominio nostro maneant
que ex supradictis in prima questione facile
dirimetur nam pro sunt ferae tam diu nostra sunt
quamdiu suam naturalem libertatem non
devenerint · l. pomponius · 44 · ff. de adquirendo
rerum dominio q. explicat Iustinianus Iubae
§. ferae Iustine et in §. apium ver. examen Iustra
ubi verbum difficilis cum communi prosp[...] ricaccio
et quando difficilis sit persecutio ferae ex quo Iustine
non est definitum sudicii arbitrio relinquitur
mansuefacta vero donec consuetudinem
revertendi non deserverint · §. parvorum Iustra d.
pomponius · d. §. item pomponius · ff. familiae
ercisceundae · fro · 1 · tit. 12 · lib. 9 · fororum · mansuetae
denique quamdiu consumptae non sunt · dicta l.
pomponius · d. §. ult. rei Iure Romano q. Ius
gentium pro quo subiectum est obtinent
mores tamen et principes nostri hac in parte
non nihil ab hoc Iure deflexerunt prohibita
venatione piscatione vel aut saltem restricta
ut in cap. neme Retra · tit. de pace tenenda
Iurisdictio feudorum qt. non sustinuit fieri ha
iniqua Iusta causa subsit doctores retinent
quia non ita Iure gentium occupatio ferarum
sanctam Iure naturae quae habet bonitatem ex ad
ventum alicuius sircumstantiae de honestam
non posset ·

Ad hanc occupationem
rerum communium redigitur etiam inventio re-
rum litoralium, id est earum quae in littore nascun-
tur, ut gemmae, lapilli, margaritae, coralia, quae
inventoris fiunt quoniam nullius fuerunt et occupa-
biles sunt ut docet Justinianus et Iure consul-
tus l. 3. ff. de re. divis. et quadrat item Inst. 9. Inst.
t. 12 lib. 9 forum. Quod tamen tunc obtinet cum duo
concurrunt. Primum ut ante nunquam antea inventa
fuerint, nam inventa hoc est apprehensa ab aliquo
et sic adquisita etsi postea deperdita, inven-
tori non cedunt quia alicuius sunt etiamsi
non in littore, ubi reperiuntur nata, sed in
re publica dispersa jaceantur, non sunt inventoris,
sed furti obstringitur qui lucri faciendi animo
ea detinuerit, argumento legis falsus § 3. l. qui
alienum ff. de furtis, sicque intelligendus lit-
teris in cap. si quid invenisti 14. quaest. 5. ubi Gra-
tianus ex Augustino dicit qui inventum non
reddit furtum committit. Secundo ut corporaliter
apprehendantur ut supra de feris bestiis diximus; nec e-
nim vidisse aliquo, aut ostendisse satis est, sed posses-
sionem nancisci exigitur l. 1. § 1. ff. de ad-
quirenda possessione quae ipso solo animo absque cor-
porali apprehensione non acquiritur l. 3. § ...
ff. eod. tit. ibique a proprietate verbi invenire
non aliter eo quod invenire nihil aliud est
quam in rem venire, hoc est apprehendere l. ...
Rotano, 13. C. de fidei. instrum. et mandatariis,
quod ad plurimum casuum decisionem notant
Doctores hic et praecipue in l. 1. et l. 3. ff. de
adquirenda possessione

His igitur Indicis con-
venientibus littoralibus jure naturali inventoris fiunt, nisi aliqua speciali lege earundem
primaria adquisitio impediatur, quemadmodum
in litoribus occidentalibus prohibita est Hispanis
quibus aliena opera gemmas quaerunt, prout habetur
in Repertorio pragmaticarum Hispaniae et me
rito quidem, quoniam bona litoralia licet jure
gentium primaevo sint communia, ad postquam
jure gentium secundario Regiones et provinciae
divisae fuerunt. l. ex hoc iure. ff. de Justitia et jure
et singulae earum suis vicinis et incolis appropri
atae, non licet v.g. Gallis accedere ad quaerendas
gemmas ad nostra litora, quia bona huius provin
ciae iam sunt velut propria Hispanis, quamvis in
ter ipsosmet Hispanos communia, unde jure optimo
possunt Hispani condere leges quibus prohibeant
Gallicis non solum illic quaerere verum et invento
sibi adquirere, hac eadem ratione cum littora
Indiarum sint alterius provinciae distinctae
ab Hispania, Rex Hispaniorum ut supre
morum protector et utriusque provinciae prin
ceps statuere potuit ne Hispani in Indiarum li
toribus quaererent gemmas neque eas sibi aliena
opera invenerent sibi adquirerent.

De Thesauris. ~~1~~ 34. 26.

#11 Praeterea ad hanc ocu
pationem reduci potest inventio thesauri
et rerum thesaurus generaliter dicitur id omne
quod in futurum usum asservatur ut colligitur ex

§ Item habes. 22. ff. familie [illegible] uel
l. thesaurus. 15. ff. ad exhibendum. l. peregre
44. ff. de adquirenda possessione cum similibus
hic vero specialiter significat veterem depositio-
nem pecunie, aliarumque mobilium (alij legere malunt
monilium) cuius memoria non exstat ut iam do-
minum non habeat. l. unica C. de thesauris. lib. 10.
l. nunquam. 31. § thesaurus ff. de adqui. re. do.
thesaurus. Et quia nullius sit. Regulariter fit
eius qui invenit dicta l. nunquam. 31. quando
autem integer quando dimidiatus inventori
cedat explicat Iustinianus in [illegible] distinctione
facta loci. Siquidem [illegible] sed tu plenius distin-
gue aut thesaurus invenitur arte magica et
plene fisco applicatur dicta l. unica. C. de thesauris
lib. 10. ea ratione l. nemo. 5. C. de maleficis et
matematicis que leges cum penales sint in odi-
um et detestacionem magice artis non obli-
gant nisi [illegible] mente [illegible] condemnatione
[illegible] fisco totus applicandus sit. Si in alieno fundo
inveniatur affirmant aliqui nec minimum quod domi-
nus fundi defraudetur pro parte sine culpa, licet
non sine causa, presertim [illegible] que a iure civili de-
pendent qualis est fisca thesauri dispositio ut do-
minus fundi dimidium accipiat: alij tamen nec
improbabiliter non ab eo pro dimidietate privandum
senserunt si in culpa non fuerit cum penas suas au-
tores egredi non debeat. l. sancimus. C. de penis.
Aut thesaurus invenitur absque magica arte et tunc
aut in loco communi et plene fit inventoris quia co-
munis loci proprietas nullius est. § et quidem
supra ubi latte dixi si [illegible] nemo est cuius

tione loci pars aliqua adquiri possit aut
invenitur in loco publico aut universitatis et di
midia thesauri pars Regi aut universitati adqui
sita altera inventori reservatur ut hic et in l. 3. §.
si in sepulcris ff. de iure fisci aut thesaurus in loco privato
omnino alieno et tunc iterum est distinguendum
in hunc modum aut casu et fortuito inventus est
et eque inter inventorem et dominum loci parti
tur aut invenitur data opera et totus fit domino
loci ut hic et in dicta l. unica C. de thesauris lib.
10. quod ideo cautum fuit ne daretur occasio violandi
sepulcra quapropter inventor in hoc ult. casu non de
netur suam partem ante iudicis sententiam domino
fundi dare cum pena sibi in hodum ilorum intro
ducta qui contra l. prohibitionem thesauros in a
lieno conquirunt aut thesaurus invenitur in loco
omnino proprio inventoris et plene inventori
cedit aut in loco communi inventori et alteri
et tunc tres thesauri partes fiunt inventoris
quarta ad eius socium spectat ratio est in promptu
quia una dimidia pars thesauri inventi plene
est inventoris inventionis tt. altera vero dimidia
loco cedit quapropter cum alterius partim sit inven
toris et partim alterius sine dubio inter eos pars
illa est distribuenda aut tandem thesaurus inve
nitur in loco sacro aut religioso et integre cedit in
ventori ut hic quoniam locus sacer aut religiosus
nullius est. d. nullius, supra ideoque non subest
aliquis cui iure dominii loci pars aliqua in
venti thesauri debeat tradi

[illegible] et [illegible] contrarie calistratus Jureconsultus in dicta l. 3. §. si filius, ff. de jure fisci ubi thesaurum in hoc casu partim fisco partim inventori cedere affirmat uni [illegible] tati omissis variis solutionibus, dicendum est diversas opiniones fuisse in hoc casu inter imperatores adrianus enim censuit integre pertinere ad inventorem divi vero fratres ex equo dimidium inter inventorem et fiscum quam ult. sententiam secutus est calistratus in dicto §. si filio, ex imperator tandem justinianus reprobata divorum fratrum sententia confirmavit opinionem adriani naturali ratione sequutus [illegible] tamen cum loca sacra et religiosa in dominio esse [illegible] gantur et [illegible] alienorum jure senciantur eodem modo [illegible] inventi thesauri ad ecclesiam eiusque prelatum spectant ut communis [illegible] docet contra glo. in cap. si quis. 14. quest. 5.

[illegible] eo jure utimur [illegible] in hoc regno ~~eo~~ tertia pars thesauri inventi fisco applicentur. quartamen [illegible] in loco proprio sibi [illegible] inventoris [illegible] sibi [illegible] cedat, si vero in alieno ex equo inter inventorem et dominum soli distribuatur communicatis ex equo [illegible] in conquirendo thesauro factis ut explicatur in foro. 24. 25. et 26. tit. 12. lib. 9. fororum qui [illegible] etiam cavetur [illegible] quoque data opera thesaurum in alieno effodere modo prius in [illegible] nec caveatur de restituendis que diximus oporte [illegible] et de resarciendo damno [illegible] forte

Insperatur

Thesauri de quibus iam actum est proxime videntur bene seu fodinae metallorum differunt tamen illis quia hec naturaliter fiunt et procreantur ex ipsa met terra influxu celesti mediante et calore solis ut late a philosophis in meteoris explicatur, illi vero hominum industria in terra repositi et absconditi sunt neque aliquam coalitionem seu unitionem cum terra faciunt quaratione Iudicis tinctae solo non cedunt ut supra iam vidimus quia neque partes neque fructus terre reputantur sed quid ex tunc esse additur ex solo superposito tum hec vero partes terre seu eius preestantissimi fructus sunt unde Iudicis tinctae iure naturae solo cedunt quam obrem si in communi loco sint reperiantur stando in terminis eius dem iuris naturae inventori Iudicis tincte cedunt non alicui ac si partem aliquam communis soli occuparet argumento tex. in l. in tantum. 6. ff. de rerum divisione. et tex. in l. quod in litore ff. de acquirendo rerum dominio in vero in alieno. eo sint soli domino competunt. sicut ab eo ignorentur quemadmodum fructus pendentes ex parte ipsius terre ad ipsum terre dominum spectant l. fructus. 44. ff. de rei vendicatione, iure tamen civili et unaquaque provincia seu regno hoc immutatum est apud nostri in moribus receptum ut huius modi venarum

Dominium quocunque loco sint Regi Resti- tuatur et q[ui]a nemo sine principis facultate cal- efodere liceat que consuetudo vt Rationi ab[una]mo dum consonat Jure obtimo earum Rerum do- minio Regij potuit tribuere vt ipse minorum exactione tributorum sumptus precipuorum et exercituum contra infideles posset sustinere sunt tamen preter annumeratas aliæ res nullius que ad occupationem non pertinent vt Bona va- cantia vulgo: Bienes de mostrenco dicta q[uae] li- licet nullius sint quia tamen fisco Inferuntur. l. f. C. de bonis vacantibus lib. 10. nedum ad occu- pationem sed nec ad alium generalem. tt. seu modum adquirendi dominij Jure gentium proditum Referuntur pariter etiam Res habite pro derelicto nullius sunt earum tamen ad- quisitio quia solo a presumdentis voluntate non constat sed eius etiam qui pro derelicto habuit atque ad traditionem magis quam ad occupationem pertinent referri videtur Justiniaus Infra J. §. amplius vbi videbimus.

Ad. §. Item ea. 17.

aliena de prima specie occupatio- nis supereft. 2. hoc est captiuitas seu occupatio in bello, siquidem pro regula traditur Jure gen- tium. capta in bello ab hostibus In Justo idest autoritate principis Jnmito et ex Justa causa

principato, non in iure [illegible] l. hostes 24. l. latrones 47. ff. de captiuis et postliminio reuersis pro bonis fieri occupantium. l. prima § 1. in ff. de ad[qui]renda possessione l. naturalem § [illegible] l. ab eo 7. ff. de adqui[rendo] rerum dominio quibus consonat tex. in foro 4. tit. 14. lib. 9. fororum.

Quam tamen distinctionem, ex iure ciuili recipit breuiter explicandam. Primo res recuperatae idest quae ab hostibus, cum nostrae essent captae, rursus a nostris capiuntur capientium non fiunt sed adquisitiuos dominos iure postliminij redeunt quia non tam captae quam receptae intelliguntur. l. si captiuus 20. l. si quid 28. ff. de captiuis. l. si liberum 14. C. de [illegible] foro 1. et 2. petit secundi tit. ad quos reuertant bona recuperata [illegible] tibus quamquam in immobilibus indistincte procedit in mobilibus eadistinctio adhibenda est. quae colligit ex d. l. 2. ff. de cap. Secundo res immobiles utraque oppida, agri, militibus non conceduntur sed publicantur idest fiunt populi aut principis cuius auspicijs bellum geritur dicta l. si captiuus 20. l. venit 31. ff. de iure fisci adest tex. in foro ult. tit. 14. lib. 9. fororum. 3. praeda bellica capientibus non omnino cedit sed veluti communis efficitur ideoque adquisitores defertur ut magistri militum arbitrio distribuatur secundum tex. in cap. ius militare prima distinctione quamuis breue siquis [illegible] iure [illegible] l. Iulia peculatus

tenebitur per Judea atque si publicam pecuniam
Jntercepisset. l. penultimo ff. ad l. Juliam peccu
latus. Capientium tamen efficitur ex donatione
magistri militum. l. penultima. §. simili. C. de
donationibus, id est si urbe a' hostibus devicta mi
litibus suis diripienda hostium spolia donaverit
q. vulgo dicitur. Saccofato. praeterea praedam a bello
spolia hostium hoc est res mobiles seu se moventes
captas a toto Exercitu aut a tota legione aut co
horte militum, sequitur ergo ut similis dum taxat
vigeat Jus gentium quae a bono milite pluribus
ve similis rationibus, Jn executionibus puta aut di
rectionibus fatiendis occupantur, et de occupatione
satis ad quam redigi edificationem in mari aut
~~Jnsulam~~ natam in maris Jnsule in mari ex parte occupatione
venationem piscationem aut aucupium Jnven
tionem rerum in litoralium Jnventionem thesauri
aut verarum metallorum, et spolia hostium
transeamus nunc ad secundum genus domi
niorum acquisitionis ex Jure gentium hoc est
ad accessionem.

De accessione.

Ad §. Item ea. I.

Accessio etiam est generalis dominii
ad quirendi modus quoniam ideo nostra fit q. rei nostrae
accedat accessio autem est duplex, q. alia na
turalis alia Industrialis: naturalem voco

que absque operatione minime fit sed ex facto alieno vero
que factum nostrum adiugit

Ad naturalem Referentur
primo fetus animalium et partus ancillarum
quae ex animalibus vel ancillis nostris nascitur
Iure gentium in nostro est dominio ut in l. et in
l. 2. in l. Item 6. ff. de adquirendo rerum domi
nio § fetus. supra de Iure personarum [illegible]
accessionis quia partus accessio et velut pars est
ventris Ideo quia ventrem sequitur. l. partum 7. C.
de rei vendicatione eique adquiritur cuius est
venter. l. idem. § 1. idem scribit el segundo ff.
eodem tt. tempore nativitatis. l. ult. ff. de adqui
rendo rerum dominio. foro ult. tt. 13. lib. 3. foro
d. [illegible] § preterea. 19. [illegible]

Secundo ad lubio quoque pro
prietatem verbi. Sed iste: sic Inspiciamus. nihil aliud
esse quam adunatio hoc est appulsus fluminis adri
pam suero vim potestatem hac est factum fuisse
temus. est Incrementum latens. Lento hac cumulo
bundo appulso fluminis tribuendum. quod enim paru
latim consulti a vis magis quasi lambendo flu
men. abstulerit meo [illegible] effectum
duplici Ratione prima naturali quia huius modi
Incrementum unitatem cum terra mea [illegible]
et naturae quo alluvio tam videtur ita ut Intelligi
non possit quantum quo quo tempore sic adiectum
[illegible] Iustinianus post Iure consultum
in l. adeo 7. § preterea. ff. de adquirendo rerum dominio

secundas, civili statuere quia p(ro)lecti? Ita debet vicini
negligentia qui ripam suam premunire p(ro)p(ter) [illegible]
l. 1. §. si riparum. ff. de fluminibus. l. 1. C. de alluvionibus
et per [illegible] curiam necessarium sit ut consideret agenus
urbicus. lib. de conditione agrorum et aquae statio
cessat [illegible] quae [illegible] vi maioris fluminis in [illegible]
dominium meum translata sunt ideoque condici possunt. l.
4. ff. de rebus creditis immo et vindicari quia dominium
non mutant. l. [illegible] §. alfenus. ff. de damno
infecto nisi et coaluerint hoc est unitatem cum terra
mea fecerint ut explicat Iustinianus hic in verbo
plane [illegible] [illegible] explicabitur

Ad. Insulae 20. cum duobus sequentibus

Textus Insula in flumine nata

Insula autem proprie est terra aquis circumflua
id est aquis undique circumdata quae in flumine qua-
tuor modis fieri potest primus est cum agrum [illegible]
alvei non fuit, amnis circumfluit quo quidem modo
causa proprietatis non mutatur sed eius permanet agri
cuius antea quam in formam insulae redigeretur
fuerat ut in hoc §. Insula in flumine [illegible] l. ergo. l. 30.
§. tertius. ff. de adquirendo rerum dominio. l. 1. §.
item si amnis 40. ff. de fluminibus. Ratio est quia
agri species vel non omnino mutatur vel ut muta-
tam concedamus cum nova eius [illegible] forma ex materia
agri sit confecta agri domino cedere debet argumento
§. cum ex aliena [illegible] [illegible] secundus est cum flumen
[illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible]

tur cumque aluendo auget secundo pro regione
In principio textus cum locum qui alvei est siccum
Reliquit et sicum fluere incipit qui omittitur in
Justinianalii eodem tamen iure censetur cumque
cundo ad dictos §. tribus. Quarto cum flumen ipsa
Insulam facit ut non ipso alveo fluminis quo creat
sed virgultis aut alia quavis levi materia ita susti-
netur in flumine ut solum eius non tangat qui
etiam omittitur a nostro Imperatore hic et eodem iure
censetur hec insula cuius est flumen. l. perculamin
§. Si qua insula ff. de acq. rer. do. Insula ergo se-
cundo et tertio modo facta aut privatorum qui pro
priores agros habent aut si mediam fluminis
partem tenet comunis omnium qui ab utraque
Rippa predia possident duplici Ratione. l. quia
Insula videtur sentire Rippis seu agrorum frontibus
utrinque vicinis et ideo pro agrorum parte eorundem
domini cedere debet. 2. quia eo iure iusto modo
vicinitatis fluminis senserunt utilitatem quoque perce-
piant argumento l. secundum l. 10. ff. de Regulis iuris
Preterea sedet insula in ultimis non pro
diviso sed diversis Regionibus ut ex quo rer. § preterea
l. 9. ff. de acquirendo rer. do. etiam diversis Regionis
non equaliter sed pro modo latitudinis cuiusque fundi
que ante Ripam sit ut hic docet Justinianus ita ut
tam dominis cuiusque agri sit quam diu ipsius
extrema Rippe

Ad titulum C. de contrahenda emptione et venditione

Ad Rubricam

Inscribitur hic titulus in codicibus vulgatis de contrahenda emptione
et venditione, in omnibus tamen manuscriptis de empt. et venditione
que etiam verba [illegible] ab Arquerio Florentino in tit. 1 lib. 18
Digestorum. Sed parum refert emptionem ne venditionem dicas, an emp-
tionem tantum vel venditionem tantum, nam et utroque nomine et alterutro
tum idemque contractus significatur l. veteres 19 ff. de actionibus
empti. [illegible] vero Senecae [illegible] Florentino [illegible]
His vero que sub Rubrica titulo scripsere
Bart. Paul. et Fulgosius, nihil de Rubrica, alii [illegible]
et [illegible], et illam continuationem adigerunt Cujacius in paratitlis
et postea in recitationibus [illegible] docte tamen ut solet
et [illegible] exceptionis et singulari insequuntur brevem enarrationem
dedit Bald. et novissime [illegible] plurimis de hoc con-
tractu [illegible] plicati que Romanorum [illegible] scripserunt. Sed
nullo modo [illegible] in paratitlis ponemus commen-
tariorum ad [illegible] libri 4 codicis methodice legere [illegible]
ea quaedam aditum aperire possent ad [illegible]
[illegible] emptioni et venditio-
nem [illegible] cognitionem esse praefatum que latius tractata
in l. 13 commentariorum [illegible] capitibus
[illegible] contractus [illegible]
quentia [illegible] omnium
vel utraque esse videtur non nihil de contractibus generatim
pronuntiemus. [illegible] tamen continuatione quae non obscura
Cum enim superioribus titulis egerimus de mandato
et societate in quibus ex solo consensu mutuo bona fide
nascuntur obligationes recte subnectitur titulus de
emptione et venditione, que et ipsa ex solo consensu [illegible]

Peragitur ex parte ex utroque latere tam emptoris quam venditoris obligationem parit § 1 et 2° Insti[illegible] tit. de obligationibus ex consensu cum aliis ~~[illegible]~~

Primum preludium
de conventione pacto
et contractu

Conventio sui spetie nomen est generale ad omnia pertinens de quibus negotii contrahendi transigendique causa consentiunt qui inter se agunt ut docet Ulpianus in l. 1a § conventionis ff. de pactis ubi et rationem nominis tradit et cum pacto Juris consultus nullum esse contractum nullam obligationem quae non habeat in se conventionem hoc est consensum duorum ~~pluriumve~~ [illegible] vel in idem placitum fuerit gestum. Unde non male ab effectu huiusmodi solent esse J.C. definitiones [illegible] conventio definiri ex mente Juris consulti [illegible] et in l. Juris gentium § [illegible] ff. de pactis [illegible] ad [illegible] l. [illegible] et [illegible] [illegible] ad [illegible] titulum de pactis [illegible] consensus duorum pluriumve in idem placitum [illegible] vel obligatio vel exceptio [illegible]

Consensus generis locus est utere differentie est enim [illegible] quam conventio [illegible] regenitur [illegible] publicis [illegible] sequentia verba [illegible] proprie et specialis conventionis [illegible] in l. Juris gentium § cum l. antecedenti ff. de pactis.

De pacto

Pactum nomine et significatione pacti generalis est conventio [illegible] a verbo antiquo paco [illegible]

Pactio quam nunc pactionem dicimus teste festo pompeyo
derivari putant alij vero a ipso quoque verbo, paco loquo
pepigi cuius meminerunt Tullius 2o retoricorum ad herennium
et quin[illegible] institutionum oratoriarum l. 1 et 10
alij denique a verbo pango quo pepigi ut loquitur tullius
de legibus l. pepigi quod fidem significat quasi pacti
[illegible] quod sint [illegible] convenientes [illegible]
debeat l. 1 [illegible] naturali equitate et de pactis
probabilior est 2a opinio quia primo videtur vetustior
et [illegible] tum auctoritate [illegible] suprema [illegible]
ut Seneque [illegible] ad l. 1 de pactis num. 2o [illegible]
a pago sive paco id [illegible] Romanor [illegible]
atque pactis [illegible] pactum pactio est verbum [illegible]
Ceterum quantum attinet ad propriam vim et significationem
pacti non una est sententia nam vulgo putant pacti ut con
ventionis generalem esse apellationem quod explicamus in
dicta l. 1a. S. est autem pactio et in l. 3a de prohibita
tionibus pactum sive pactionem definiet [illegible] plu
rium [illegible] consensum ad quam con
ventionem quomodo accipi [illegible]
2o retoricorum l. 2 de inventione [illegible] oratore et in
oratione pro marco [illegible]
Sed duarenus [illegible] S. est autem
pactio est lib. 2 [illegible] contendit pacti
speciale [illegible] in iure quam apud tullium [illegible]
[illegible] accipi [illegible] pro nuda pactione
que actionem non parit sed parit exceptionem l. iuris
gentium 7 S. igitur ff de pactis loquo l. ex eo confir
mat quod ex pacto actionem non nasci dicimus in l. [illegible]
ii ff de pres[illegible] verbis in l. legem [illegible] de pactis

quam Duareni sententiam sequitur Cuiacius in Com-
mentarijs ad dictam l. 1.am et l.o 2.o observationum cap. 18 et
alibi saepe Iulio tamen a Duarello dicensus quod recte putat pacti et
pactionis in usu iuris unam et eandem esse significationem ut cons-
tat ex dicta l. 1.a § est autem pactio iuncta dicta l. 3.a in
usu iuris dixi namque proprie et stricte pactio est actio ipsa pa-
ciscendi cuius habita ratione pacto ut etiam contractus fieri
dicuntur in l. consilio 7.a § ult.o de curatore furioso l. si
eius 27 § pactum ff de pactis pactum vero ipsum quod ex pactione
obligatio ut merito obligationum rerum [illegible] et [illegible]
consequutionem [illegible] in dicta l. 1.a de pactis dicitur pacti
a pactione dici ab ea enim ducitur eo [illegible] tanquam effectus a causa
quam obrem metonimice pacti et pactionis appellationibus
promiscue I C. utuntur

Igitur pacti sive pactionis appellatio
quo ad generis [illegible] et sua vi generalis esse [illegible] quae compre-
hendat omne genus conventionis ut comprehendit agens [illegible]
[illegible] ambiguitatibus Cap. [illegible] relatis a Relando l. o 2.o
[illegible] conventione amplectitur quae placitis finibus [illegible] contrahitur et [illegible]
ut sequitur l. sibi 27 C. de locato hoc est quae [illegible] meram
[illegible] nudam conventionem nec nomen nec causam habent [illegible]
[illegible] observatione in [illegible] ad agendum l. [illegible]
7.a ff de pactis et ideo passim ex pacto actionem non nasci dicitur
[illegible] dicta lege l. [illegible]

[illegible] quae significat atque pactum [illegible]
ut in dicta l. 1.a § est autem pactio [illegible]
[illegible] 2.o observationum cap. 18 per [illegible] enim [illegible] pacto
[illegible] eidem placitum consensum [illegible] dicitur pactum
nihil [illegible] conventionem [illegible] [illegible]
in dicta l. [illegible] 7.a et nudum pactum [illegible] dicta l. sibi 27 [illegible]
non [illegible] quasi [illegible] vestitum sed [illegible]
ut [illegible] voluntas nudus consensus hoc est sola voluntas
[illegible] consensus in l. 1.a de [illegible] et [illegible] mutatione [illegible]

Principio de pignoraticia

In eadem etiam dicitur pactum conventum sive pactum et conventum ut [illegible] Paulum lib. 1° Sententiarum tit. 1° [illegible] generatione [illegible] quasi pactum quod ex solo conventu sive conventione nudo [illegible] [illegible] conventa [illegible] pollicetur l. 1 § [illegible] 7. ff. [illegible] de pactis non de omni genere conventionis [illegible] sed de nudo pactione quae [illegible] civili actione [illegible] [illegible] ad [illegible] aequitatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regem [illegible] [illegible]

[illegible] quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contractum non sive pactum [illegible] genere [illegible] ut communis vult sive [illegible] specie [illegible] [illegible] et quaedam [illegible] affirmavit [illegible] generaliter [illegible] [illegible] tanquam genere [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ipsa sic etiam nomine [illegible] [illegible] pactum [illegible] contractu illud [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] ut colligitur [illegible] § [illegible] 7. de pactis [illegible] [illegible] obligationem ad agendum efficacem [illegible] [illegible] eadem lege § [illegible] l. [illegible] 19 ff. contrahendum [illegible] significatione [illegible] pacto ordinario sine actione non nascitur l. [illegible] 27 C. de [illegible] cum [illegible] si aliquando ex [illegible] actio datur [illegible] vel extraordinario iuris beneficio [illegible] quae specialiter pactum confirmaverit [illegible] [illegible] legitima conventio l. legitima 6. de pactis [illegible] quia contractum [illegible] [illegible] [illegible] est ut [illegible] l. [illegible] ff. quinimo [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] contrahitur [illegible] [illegible] ut [illegible] ff. [illegible] l. pacta conventa 72 de contrahenda emptione [illegible]

latius Fachinaeus dicto lib. 2° observationum cap. [illegible]

Itaque ut paucis hec concludamus

secundum Juris idem sunt pactum pactio pactum conventum pactum nudum quicquidem contra mentem Ulpiani in dicta l. 1. § quum 7° et ut tradit Covarruvias in cap. quam sit pactum 2a parte §. 4 n° 12° non male distinguitur conventio que vel nomen vel causam habet et sua [illegible] obligationem non parit nisi parit exceptionem conventio genus est. Secundo differ[illegible] fuguntur nam quod dictum est que nomen non habet hoc est proprium et specialem propter conventiones nominatas de quibus in dicta l. 1. § quum 7° de [illegible] nec [illegible] sunt propter contractus innominatos quibus in proprio nomine cum pactica conventione correspectivas quatamen nomen non habeat una contrahentium. Item etiam semper [illegible] aliquid dando aut faciendo juxta tradita in l. naturalis § a de praescriptis verbis. Tunc enim conventio que a principio erat nuda causa dationis vel facti subsistente in contractum transit et efficacem obligationem parit dicta l. 1. § quum 7 nam enim cum ratio a. cit. lib. 2° observationum cap. [illegible] [illegible] hec pacta correspectiva etiam supplemento alterius partis [illegible] pacta nuda et nec contractus nomen merentur contrarium apparet dicta l. 1. § quum 7a ubi [illegible] conventionis causa interveniente sinalagmata dicantur sinalagma autem contractum est constat ex eadem l. 1. § quum 7a versiculo est enim et l. labeo 19. ff. contrahendum de verborum significatione.

Ex his autem facile quid contractus sit intelligitur nam conventio genus est et cuius species pactum et contractus illud vero est simplex que nec nomen nec causam habens ordinario jure obligationem non producit his vero conventio que habet nomen aut causam habens actionem parit juxta quam traditionem quem magis [illegible] est cuiusque locis supra citatis legitima conventio ad [illegible] species [illegible] et conforme videatur l. legitima 6 ff. de pactis legitima

Cclioris doctrinae gratia ... videtur cum donelo lib. 12 comentariorum Cap. 9. et 10. et in comentarijs ad textum in l. Legem 14 C. de pactis et ad l. ... C. de rebus creditis Conventiones legitimae contractibus annumerantur quod est ... fine ad agendum.

Sed antequam definitionem contractus tradamus de locatione agendum erit. et inprimis cum ... lib. 5. comentariorum Cap. 9. n. 4. ad finem Cap. 2. n. 9. ... contractum dici a contrahitate ... quod ... aliquis ... alterius per conventionem ... Sed ... originatio ... alterius ... de verborum signif. ... dici contractum a verbo agendi dici quasi con... actum contrahere vero a verbo trahendi quasi ... et mutuo trahere. Sed cum contrahere et contractus conjugata ... non ... utrinque ... de etimologia ... alteratium ... tract. 4. de contractibus in principio.

Quare rebus vulgo traditur contractus nomen duci a verbo contraho cuius propria et nativa significatio ut ... est simul et ... in unum ... et ... del significat colligere, congregare, et in unum cogere in l. ult. de curatore bonis dando l. ult. de appellat. recipiendis vel constringere et in angustum adducere quo modo dicuntur contracta ... contracti ... contractiones ... maximum et aliquis ... esse ad ... convent ... non solum ... sed et apud ... lib. 1. et 3. officiorum ... de ... negotio ... a ... in ... qua ... contrahunt quia in unum voluntatem ... consentiant ... aliquid ... l. ... voluntate ... C. de ... l. 3. ff. de obligationibus ... contrahere dicitur quasi una cum alio ... ad unum aliquem obligationem trahere.

quantum atinet ad definitionem ulpianus ...

Quia l. Labeo q. 1. Contractus de verborum significatione contractum describit ultro citroque obligationem, hoc est conventionem ex qua mutuo ac vicissim nascitur obligatio, nec enim contractus est ipsa obligatio sed obligationis causa l. 1. de obligationibus et actionibus metonimice tamen effectus pro causa accipitur in l. Creditores 23. ff. de pignoribus l. stipulatio 38. ... ff. de verborum obligationibus ad ... Maino ... dissertatione ... n.o 3. ... Cap. 2. et latius ... commentariorum Cap. 8.o et ad ... C. de ... n.o 9 et 10.

... contractum ... hoc est mutuo et vicissim alter alteri obligatur ut in emptione locatione et aliis similibus de quibus in ... de obligationibus ... sententiam post glossam et Bart. in dicta l. Labeo ... contractum verbo ultro citroque in l. Contractus 16. verbo contractus C. de fide instrumentorum ... verbo ... de obligationibus et aliis passim ... cum ... triplicem ... acceptionem ... primam propriam quam ... ultro citroque mutuo et vicissim utrimque contrahentes obligat in ... l. Contractum 2.a ... quam ... conventiones ... obligationem ... vel stipulatio mutuum et similia ... de obligationibus ... propriissimam ... ad quasi contractus l. Sed et cum aliquis 16 de negotiis gestis l. ... contrahentes ff. de obligationibus et ... l. cum ... C. de transactionibus ... et ad ... l. omnem 20 ff. de judiciis ... quod in dicta l. Labeo est contractus qui ... obligationem producit significat etiam contractum qui ... tantum ... contrahentium ... obligat in dicta ... 7 versiculo ... enim et apud ... Cap. 2.o ... Quia etiam continet ... commentariorum Cap. 11 n.o 4.o Balduinus ad ... de obligationibus

Sed ego ut non sufficit praedictis tribus modis contractum suspice acceptum ita verissimum semper censui dictum proprie et germanum eaque et quae vere ... supra enarratam et secundum ... juris et autorum ... propria verborum ... dicatur ... contractus dicuntur ... conventiones quae ... utrumque vel unum alterum ad aliquid dandum vel faciendum obligant

Cuius sententiae

Inprimis autorem ... Theophilum ... institution... de obligationibus ubi synallagma definit ... conventionem ... ad ... obligationem et ut alter alteri ... utrique vel unus alteri ... teste Theophilo ... Ottomanus de ... verbo contractus ... commentariorum cap. 8.o ... graeci et latini ... Romani ...

2.o ... sententiae ... conventiones ... talis et similis ... efficaces sunt ad agendum ... de rerum permutatione cum causa ... ut quia ... alibi juris consultus ... sententiam ... et bal. ... C. de pignoratitia; Constat autem ... causa ... obligari ... l. ult. C. de rerum permutatione ... etiam contractus qui ... obligationem ... proprie contrahendae

3.o ... confirmatur autoritate ... de obligationibus quae quasi ex contractu nascuntur ubi Justinianus ... de obligationibus quae proprie ex contractu ...

et tamen egerat de mutuo stipulatione et aliis con
ventionibus ex quibus mutua aliquid dandi aut
faciendi obligatio non nascitur

In similis ex quo videtur quod ... et quia debendi...
bonum petenda est nam stipulacio mutuum donatio ...
mutuo donatio et alie similes conventiones ex quibus homines
alteri dumtaxat obligatur contractus nomine ...
senentur ut in l. 1a in fine de pactis in ... de obliga
tionibus in l. non solum ... eodem in l. certi condictio
§ 1. ... l. similiter 27 de rebus creditis l. ... de
... ... si donationis ... C. de ... l. ...
26 C. de fideicommissis ... l. ...
4 C. de ... l. ... C. de ...
... cum aliis

nec obstat dicta lex ... ...
nificationes ... ...
... quas ... congeruntur ...
di ... de mendoza l. ... disputationum de pactis cap. 4
num. 28 et l. 3 cap. 2 quest. ... n. 2 ...
de contractibus in principio articulo 1. n. 17 et art. 2 n. 10
et alii ... breviter respondendum est ...
non ... ... contractum sed tantum ...
... quandam ... verborum que ...
in ... edicto, quae ... consultores commentantur ...
... actum ... contractum ... elegantur ... adrem ...
... Donelus l. 12 commentariorum cap. 8
et ad ... C. de rebus creditis n. 10 et 11 sequentes ...
... ... verba ... generalia ...
... significationi ... ...
... specialia ut ... verbis ...
... testamenti ... quibus ... tamen ...
... et ... verbo actionis et ... ...
... l. actionis ff. de obligationibus ... l. ...
... de verborum significatione et ... aliis ...

Contra bene firari Generale est quia ut origo et compositio verbi indicat est mutuo facto et genere hoc est facto conventionis ad unum aliquem obligationem trahendo qua sit velum utrumque velum unus alteri obstringitur et tamen quando coniungitur cum aliis verbis finitimae significationi contradicitur et in diversitate loquentium nomen speciei est.

Quam ad dictam legem labeo inexpositionem sequi videntur alio tamen modo applicatam Iulius Pacius dicto tract. p.° de contractibus Cap. p.° Mantica de tacitis et ambiguis lib. p.° tit. 2.° n.° 6.° et 7.° et ego etiam in auctoritatem Iudicatis alta tribuimus etc. locati tum tamen antea inris stipulationibus ad hunc titulum alium pro basseno quae acceptione ferendum est Cortiano l.° p.° quest. Iuris Cap. 2.° et in fine a Fornerio ad eandem legem labeo firmissima et verissima dispositio pro modum non appositio monstrabit inpraelectionibus ad dictam l. § gm 7 ut est census obligans utrosque contrahentes utrosque obligando hoc est obligatio contracta utrique conventione quae tamen dictis pactis legis quia dominationi utro non videatur carere et obtinuit angelis confitetur a Dolaelo ubi supra quibus interpretatio nobis naturam addit paulus comitolus parte p.° de contractibus Cap. 2.° quaest. Spatiorum sit ad tamen usui iuris et sermoni J C non satis congruit.

9.° Nota contractus generaliter definiuntur conventio ex qua nascitur obligatio. Cum obligationem dicimus naturalem et civilem intelligimus quia ex his est ad agendum et definitur Inst. p.° de obligationibus naturalis enim quae ex pacto oritur l. p.° de pactis solo naturali equitati vinculo sustinetur l. stricto quod naturalis de solutionibus et actionem iure civili non parit nisi exceptionem et aliis quosdam iuris effectus quibus de illis inducta l. § gm 7.° ff. vigilant nuda de pactis.

Quam contractus definitionem iis verbis eandem tamen sensu compositam affatim explicat Donellus ad lib. 2.° cap. de rebus creditis n. 8, 9, et 10. l.° 12 commentariorum cap. 8.°

n. 9. et 10. Breviterq[ue] hos [illegible] similem [illegible] dedit Patius, trac[tatu] p[rim]o de contractibus cap[itul]o 2 [illegible] et [illegible] summalis explicatio haec est

Contractus [illegible] potuit communi con[tractu] [illegible] nempe ex conventione et ex [illegible] comm[un]i [illegible] approbatione considerato facti esse et velut materia ex qua con[tractus] [illegible] cum nullus [illegible] contractus [illegible] habeat [illegible] conventionis [illegible] [illegible] dicitur [illegible] obligationis [illegible] conventioni [illegible] generali [illegible] [illegible] Patius [illegible] supra et [illegible] appellationi [illegible] videntur [illegible] 33. de conditione [illegible] l. [illegible] de [illegible] verbis [illegible] de [illegible] contractus [illegible] [illegible] nuda pactio [illegible] [illegible] ex [illegible] de [illegible] cap[itul]o 7. unde explicatur [illegible] contractum [illegible] [illegible] idem consensus [illegible] quidd[am] [illegible] causae [illegible] cum [illegible] probatur.

[illegible] qualis [illegible] et [illegible] et contractus [illegible] quomodo [illegible] facti et contractus mentionem [illegible] accipiendo quando [illegible] alteratur [illegible] C. de pactis [illegible] [illegible] cap[itul]o [illegible] et [illegible] Mantica [illegible] et [illegible] cap[itul]o [illegible] an[no] 9.

[illegible] in contractibus [illegible] non [illegible] doctores consideran[t] nempe substantialia et accidentalia, quae [illegible] persequitur Mantica [illegible] lib. p[rim]o a titulo 2. Breviter Patius dicto tractatu p[rim]o de contractibus cap[itul]o 3. [illegible] [illegible] contractibus [illegible]

Substantialia [illegible] essentialia contractus vocant ea quaecumque contractui [illegible] sicut ut [illegible] contractus [illegible] sive ea ad materiam sive ad formam, sive ad finem, sive ad quid aliud spectent.
[illegible] et [illegible] Baldus [illegible]

Conuenta 72 in principio ff. de [illegible] [illegible] contrahi
de sine quibus contractus subsistere nequit qualia sunt
in emptione conuentio rei pretium dicta l. pacta conuenta
l. nec emptio ff. eodem cum aliis

Naturalia dicunt que con-
tractui non expressa tacite insunt pacto tamen possunt sub-
moueri saluo contractus substantia huius modi edictio est
in contractu emptionis l. ex empto 11° §. ex imprimis
§. vlt° de actionibus empti rei [illegible] et similia cum [illegible]
nonnunquam et assidua consuetudine in naturam [illegible]
fere transfit ad contractus accessorium [illegible] naturalia ap-
pellantur ut argumento [illegible] l. quod finalis [illegible] quia assidua
ff. de seruitutibus docet Zasius apud Mantuanum ubi supra [illegible]
[illegible] in uoto quandoque tamen in iure naturae contractus nomine
quod [illegible] interpretes dicunt intelligitur [illegible] l. Jurisgentium 7° §. qui
primo versiculo item responsum de pactis in §. [illegible] de
[illegible]

Accidentalia denique nunc [illegible] que extrinsecus accesse-
prater substantiam et naturam contractus propriam accedunt ex [illegible] iudicem
l. pacta conuenta in principio in dicta l. Jurisgentium 7° §. [illegible]
in lectura antiqua que tripliciter possunt considerari nam [illegible]
dispositione ad [illegible] contractibus aut pacto conualescentium [illegible]
[illegible] non male dicentur [illegible]
[illegible] ut decretum iudicis in rebus minorum vendendis [illegible]
titulo ff. de rebus eorum et si quid aliud pro forma in con-
tractibus [illegible] desideratur ut [illegible]
[illegible] proximiorum in contractibus minorum
viginti quinque annorum qui uxorem non habent [illegible]
[illegible] titulo de restitutione minorum l. 2°

2° vero inueni contra-
hentium casu ut non alter contractus subsistat quam si ea
accessoria [illegible] naturam induerit [illegible]
emptione ex aliis conuentionibus [illegible]
[illegible] l. contractu [illegible] C. de [illegible]
§. 1° versiculo quod tamen [illegible]

frauteni alio fiunt ut et solet accidentalia proprie dicentur ut est prestatio usurarum in deposito l. 4 d. si conuenit ff de deposito et sunt in numera pacta quamodum tamen contractui non apposita quae contrahentes inseruntur et sequi non ordinariter iudicio d. si conueniat in l. eale C. de conditione ob causam et aliquo aequo

Diuiduntur autem contractus per quamdam varie nam ab origine alii sunt iuris gentium ut emptio locatio depositum et alii dicta l. ex hoc iure ff. de iust. et iure gentium de iure naturali alii sunt ciuiles ut stipulatio l. 5 ita stipulatio 120 d. ... ff. de verborum et emphiteusis l. 1 C. de iure emphiteutico. A nomine vero sunt nominati ut emptio mutuum et alii de quibus in dicta lege iuris gentium vel in nominati de quibus nat. ... l. naturalis ff. de prescriptis verbis: a natura vero alii sunt diuidui aut indiuidui l. 2. l. stipulationes 72 de verborum. a fine alii sunt gratia dantis ut depositum alii gratia accipientis ut commodatum alii gratia vtriusque ut pignus l. ult. quolibet modo re contrahitur ff. in commodato l. 5 l. in eundem ff. commodati ad effectum autem sunt vel ... ultro citroque obligatorii quos synallagmaticos nominet Graeci vel quos antiqui nominant ut emptio locatio aut uno dumtaxat latere quos simplices appellant ut stipulatio mutuum. a qualitate vel bonae fidei vel stricti iuris de quibus in l. actionum 2 actionibus a forma denique ut sextus dicit sed neque quadruplices nam alii re alii verbis alii litteris alii consensu, perfici dicuntur l. 1. et 2. de obligationibus l. ult. instituta eodem titulo

Porro inter hos contractus qui ex solo consensu valent et efficaces sunt ad agendum primas obtinet emptio et venditio de qua nunc dicendum ... de contractibus generatim autem praefati non nulla sunt ... erunt praemittenda

De nomine emptionis et venditionis

1.º notto emere pro sumere et vicissim sumere pro emere veteres dixisse ut observat ... sic ... etiam emere pro accipere ... ...

festum autor est. Sed proprie ad hunc de quo agimus con tractum pertinet cur talem conanus l.o 7o cap. 6o dicitur a pronomine greco, emon, q. est meum quasi fit meum facio quia emptio causa est rei que alterius erat nostre efficiende. A. endites de rerum divisione quam et male glosa probant donelus dicto l. 13 cap. 3o Joannes Robertus p.o animadvertionum cap. 8. reprehendunt tamen pasticij ubi supra no 6o et alciatus [illegible] de mercatoris [illegible] tacitus additum l. [illegible] animadvertionum cap. 8.

vendere autem apuleyo esse fit ab adverbio venum et verbo do quasi venundo dicit ut ait donelus dicto cap. 3o facio ut res exeat et veniat ad eum cui traditur unde res dicitur venum ire pro venire venire frequens in jure et apud latinos et etiam vel nisi ut apud pandectas florentinas in l. 3a ff. de obl. e quis [illegible] tantis ut observat cujacius l.o singulari [illegible] [illegible] quod rarum est

2o notto emptioni et venditioni contractum esse mutue prestationis hoc est ut doctores loquuntur respectivum ex quo res pretium quo [illegible] agitur reprosentum [illegible] natum l. naturalis [illegible] de prescriptis verbis cum quo duplici vel stipulatio compositum [illegible] ex nomine [illegible] tur quod dicitur emere et eius qui rem traditurus quod vendere appellatur ab utroque facto et ab alter utro nomen accepit nam vel dicitur plene [illegible] emptio et venditio vel emptio tantum aut venditio tantum ex simplici in jure obvia cum utroque nomine significatur ex [illegible] verbi huius contractus intelligitur cuius unitas [illegible] monstratur sublata conjunctione que [illegible] et solet ex [illegible] doctoribus in [illegible] emptio et venditio quandoque appellatur [illegible] tituli [illegible] apud pandectas florentinas cum vero [illegible] vel emptio vel venditio dicitur ex verum [illegible] conjunctione et consequenter [illegible] ut loquuntur [illegible] [illegible] relationi [illegible] enim aliud sit vendere aliud emere, alius venditor alius emptor

aliud merx aliud pretium l. 1. ff. hoc titulo. l. 1a de act. permutatione adeo amenitas est tanta ea scilicet ut se ipsa mutuo spectent et visum desinant atque quae ad invicem et regno relatorum natura est uno posito, et aliud ponatur, sublato tollatur quoque ex regula text. in l. finali de acceptilatione in l. 1. C. de cessionibus l. 11. cuius observationi multa in praxi colliges ex praedictis Agnelo in l. 2a 1a parte cap. 2 C. de rescindenda. Motio de contrac. tit. de Emp. et Ven. col. sup. 1a n.
qui ergo emp. dicit necesse est vendicere vend. cum de significando contractu agitur ex parte qui venditionem emp. quoque intelligere debet quam ob rem in l. et elegamer 7 ff. de dolo in l. terra. C. si servus ex textu in l. stabit noe 26. ff. de evictionibus ff. l. ex conventione 11 C. de pactis actio quae competit emptori dicitur venditi et quae emptori venditori dicitur ex empto quia alter utro hoc nomine totus est contractus significatur ac si diceretur actio ex empto vendito vel actio ex vendito empto hoc est ex contrac. empt. et ven. ut observat Curiatius ibi et explicat patris dicto tractatu quodam de emptione et ven. cap. 1 n. 4.
Hinc et liquebit planissime et verissimis censens tex. in l. veteres 19 cum sequenti ff. de actionibus empt. qui veteribus errandi causam et nouis libus praesagio Accursio et Roberto insignes erroris tandem occasione ansam praebuit, quae ibi Ulpianus in emptione et venditione veteres appellationibus promiscue usos. quod ita communiter doctores accipiunt ut indiscriminatim uno usi fuerint pro altero et emptionem dixisse pro venditione et venditionem pro emp. quod certe nec ulla probabilitatis ratio nec iuris aut probatorum auctorum loco aliquo afferetur
Ego autem hic inter pretor ut Iacini promiscue utroque et alter uno nomine eundem contractum significantes quem scilicet vellimus ex venditis simul vel venditione aut emp. ob hunc sindicis cui nomine nominant ut probabimus id enim et ob eandem rationem in locatione et conductione frequens auctorum usum ostendit quam tamen inter praestationem probatam

vide vocis ubi supra n.o 7.o Ratio dicto tractatu eodem cap.e
p.o n.o 4.o donelo dicto l.o 13 cap.e p.o et sic n.o 3.o et 4.o

3.o nam emptionem et venditionem quadrifariam accipi p.o proprie et specialiter pro hoc contractu de quo sumus ac tunc sonat expretio seu vitemper mutatis duorum succumbe concessa... agitur §. p.o Insti[tu]tionum hoc titulo l. p.a ff eodem l. p.a de rerum permutatione l. ex hoc iure §. de iustitia et iure. dicta l. [illegible] 7.a de pactis cum alijs

2.o metonimice vel significat rem ipsam que venditur ut l. eum qui 7.a alias l. videantur 4.o §. idem Julianus ff. de iudicum additione. l. si quis puteum 11.a §. si fundus ubi notat Glosa ff. quod vi aut clam. vel instrumentum ipsum venditionis l. 2.a C quae res pignori

3.o large sumitur pro qualibet alienatione et acquisitione ut in l. sicut §.a §. venditionis et §. Item si debitor ff. quibus modis pignus vel hipoteca sol[vitur] l. p.a §. eam rem. ff. quae res pignori l. 34 §. hoc intendimus ff. de distinctione l. si ego 11.a §. intendimus ff. de publicianis cap.e p.o tit.o de contentione alias controversia inter dominum et emptorem in utilium [illegible] singulis emptioni aut venditioni appellatione permutatio, permutatio dotis datio et his similia continentur

Secundum hec significatio non est propria sed larga et expensiva siquidem emptionis nomen expresse est quo hic contractus de quo sumus ac tunc et non alius signi[fi]catur ut ex §. p.o Institutionum hoc titulo et alijs superius alle[gatis] clare colligitur et probatur l. si pupillorum 7.o §. si preter ff. de rebus eorum l. si quorum 24 ff. de pignoribus l. Item legato 47. alias 49. §. Item intellecto de legatis 3.o singularis quia vel materia asstricta erat interpretationi vel non eadem inveniuntur alienationibus que in emptione disponuntur ratio [il]lius appellatione rationum contractus non ... comprehenduntur idem etiam significat textus in l. si tu alias 29 §. de iure dominio emptorem ff. de contractu

et in Lege statu liberi 29 ff. quintus mutius ff. de statu liberis in illis verbis, quoniam lex duodecim tabularum emptionis verbo omnem alienationem complexa videatur quae fuerat proprie tantum venditio verbis (quod in proprietate solet et tantum ff. singularis. de rebus creditis) iustinianus non proprie les cod tenfurat propter paritatem rationis emptionis appellationem ad omne genus alienationis porrigi ut est tradit a quelleus de retractu lignagii ff. p.° glosa 2.ª n.° 2.° et applicat sarmiento. l.° 2.° selectarum Cap.e 4.° n.° 14.° qui sequitur glosam ibi verbo emptionis et obtime rationem illius aliòquin obscuram aperit et praeterquae quaestionem eam quam agimus an semper emptionis appellatione omnis alienatio contineatur enarrat quare et videndi alciatus l.° 3.° parergon Cap.e 32.° triaquellus ubi supra et glosa 14 a n.° 20. sanchilus in reformatione iuris dialogo. 77. n.° 4 et 5.° de vandus. l.° 2.° variorum Cap.e p.° cuiatius. l.° 2.° observationum Cap.e 7.° Robertus. l.° p.° animadversionum Cap.e 6. 7. 8. 9. et ad eum in notatis antonius mercator petrus gregorius l. 20 sin talismati Cap.e p.° annelessin. l. 2.ª parte 2.ª Cap. l p.° C. de rescindenda richardo in rubrica titulo ibidem hoc titulo a n.° 5.° et ad praesens accommodatius tellianus Almonelli trac. de emp. et vendi. quest.e 2.ª petrus quenias. regula 239. antonius de Burgos in repetitione rubrica extra hoc titulo a n.° 19. Molina de contractibus. titulo de emp. et venditione columna p.ª a n.° 9.° paris dicto tractatu eodem Cap.e p.° n.° 2.°

4.° et ultimo metaphorice traditur emptio et venditio ad eas res quae extra commercium sunt et proprie emptionem non recipiunt ut cum dicitur inimicus, gener, voluptas, vitaque emi aut vendi apud plautum virgilium oratium claudianum et epicarmum quorum loca congerit patruus ubi supra Cap.e 14.° n.° p.°

Ultimo notandum est in emptione et venditione rem quae venditur proprie appellari merce unde mercari et mercator atque consultum de quibus patruus ubi supra n.° 10

Dulcinium vero q[uo]d p[ro] q[uo] merce datur pretium [illegible] dere
num permutatione [illegible]. Sed titulo meus quidem [illegible]
donellus in dicto l.° 13. cap. 9.° quasi merces a[illegible]
res q[uo]d erant mercium [illegible] [illegible] alicui [illegible]
gubelbus proponam q[uo]d emunt [illegible] emptor [illegible]
[illegible] vendere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] o
de lingua latina quasi [illegible] [illegible]
quo preciu [illegible] [illegible] [illegible]
omatoribus conditione habet in carta [illegible] [illegible]
at ait donellus hic n.° 6.°

quandoque autem merci [illegible] quam
quis tamen etiam res mobiles venales [illegible] [illegible] personas
l. mercis 66. et 207. de verborum signif. [illegible] contra
rio preces nomen extenditur [illegible] [illegible]
estimatione accipiatur ut suo loco dicemus.

Titulus De diffinitione Emptionis [illegible]
Quaeritur

Franciscus [illegible] [illegible] ad hunc
titulum emptionis diffinitionem [illegible] [illegible] fuit et
in contractu vel [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vendere [illegible]
[illegible] contrahentium [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de monte [illegible] de emptione et
venditione [illegible] contractus bonae fidei [illegible]
obligatorius [illegible] consensu [illegible] [illegible]
ab [illegible] [illegible] cap. 3. n.° 7 [illegible]
[illegible] 1.° [illegible] tomo p.° [illegible]
et ambiguis [illegible] disputationi gratia posse [illegible]
melius [illegible] [illegible] definiretur
contractus quo ex solo consensu [illegible] [illegible]
[illegible] certo pretio [illegible] [illegible]
alteri tradamus ut eius [illegible] fiat.

Quae definitio sumpta est a loco con[illegible]
[illegible] modi definitionis laudabatur et nec [illegible] sufficit ter[illegible]
[illegible]tur consufficiens huius contractus ipsi contrahenti[illegible]
[illegible] hoc est emptor et venditor eorum in mutuo consen[illegible]
[illegible]tur l. 2 ff. eodem l. 3 a supra ff. [illegible]
[illegible] eodem ad hoc consufficient et verbo contractum [illegible]
[illegible]tinuabitur

Praeterea materia [illegible] emptio et v[illegible]
[illegible] sunt res et pretium nam nec sine re qu[illegible]
[illegible] nec sine pretio [illegible] emptio potest subsi[illegible]
[illegible] emptio [illegible] 72 ff. eodem

Forma autem contrahendi emptionem [illegible]
[illegible] consensus quo agitur ut proprietas rei [illegible]
[illegible] pretio inter emptorem et venditorem co[illegible]
[illegible] emptio perfecta est ff. [illegible]
[illegible] consensus quae est velut materia communis [illegible]
[illegible] contractus [illegible] l. [illegible] ff. conventionis [illegible]
[illegible] hoc contractu [illegible]
[illegible] solo [illegible] capit obligatio [illegible] l. 1a de rerum
[illegible] permutatione hoc est utrique contrahentium ad mutu[illegible]
[illegible] obligationem astringitur ff. [illegible]
[illegible] consensu [illegible] quod sarà comune [illegible]
[illegible]
[illegible] agitur [illegible]
[illegible] emptionis [illegible]
ut [illegible] pretio et [illegible]
[illegible]
[illegible] ut pretium [illegible] ff. [illegible]
eodem cum similibus

Pretium autem [illegible]
[illegible] numerata [illegible]
[illegible] sed et certum ff. [illegible]
pretium hoc titulo [illegible] ad l. emptionem

In haec verba et tradendi et dandi proprie ut statuere
intelligimus ut tradere liquet eo ... qui non
facit Rem accipientis dare autem ut dominium
proprie transferatur l. ubi autem 75. §. de ver-
borum. l. non videntur 167. de regulis Iuris §.
sub Itaq discretis Institutionum de actionibus
In emptione autem licet agatur ut venditor nummos
quos emptor pretium Rei estimabilis satisfaciat
l. pa. de rerum permutatione l. ex empto 11. §. et
Imprimis de actionibus empti attamen non eo quo agitur
ut venditorem debere ... ut proprie dominium eius
in emptorem transferat ... l. ... dicto §. Imprimis
l. Servus quem 30 de actionibus empti l. ultima
de condictione causa data et ideo rei alieni valet
venditio l. si in traditione 21. l. rem alienam
28. sed hoc titulo cuius differentiae rationem suo
loco accuratè perquiremus

Sed cum quia emptio et ven-
ditio prodita videatur ut ... datorem rebus
perpetuo acquiri ... Hoc ...
causas sive titulus acquirendi dominii ...
§. venditae ... effectum est ut
ideo id agi debeat ut venditor rem ... perpetuo
faciendam emptoris l. cum manumissa 80. §. finali
ff. hoc titulo. ubi hanc ob rem doctores et Iuris-
consulti venditionem non esse cum agitur
ne dominium transferatur

Igitur finis emptionis et ven-
ditionis esse ut emptori res tradatur quo semper
perpetuo habere liceat dicto §. et Imprimis ideoque
in eum vel ... dominium transferatur venditor
si dominus esse ... minus usucapiendi conditionem

hoc est titulum et causam que tandem temporicaly [?]
prefenito dominio eius ad quiritur l. clauis [?] 79. ff.
hoc titulo et quia cum fructum ad vero domino et
vinci posset venditor hoc tunc periculum suscipere
et de victione cauere per stipulationem dupli
solebat l. q. similiter ff. quia astrina [?] ff. de edi
litio edicto prestatio evictionis de natura huius
contractus est et tacite inest lege dicto §. et
supremis toto titulo ff. de evictionibus quod latius suo
loco tractabimus

Ex his quam dixit emptio et venditio a ceteris
contractibus expressimus a locatione cui proxime accedit l. 2a
ff. locati non difficile colligetur namque licet locatio ad similitudinem ven-
ditionis ex tribus subsistat hoc est consensu, re et pretio quae
merces dicta l. 2a cum similibus merces et dentur et in pecunia
numerata consistens et debeat ut diximus ad dictam legem 2a
ideoque et pretium dici soleat l. q. si domini §. l. ex lege §.
l. insula §. ff. locati cum aliis attamen ut pretermittam
pretium proprie consistit ad emptionem [illegible] dicta l. 2a
§. 1o [illegible] numerata eadem l. 1a de rerum permutatione
non [illegible] agitur ut res perpetuo fiat accipientis quia locatio
non solet dominium transferre l. non solet 39. ff. locati
aut corpus ipsum transferre l. [illegible] 20. ff. l. conveniri
65. dicta l. cum manifesto 80 §. ultimo ff. hoc titulo
quaedam latius alibi

titulus De contrahenda emptione ad
interpretationem [illegible] l. 1a ff. hoc titulo.

Originem emptionis et venditionis graphice [illegible]
[illegible] Paulus JC. in l. 1a ff. hoc titulo docens tam a
permutationibus initium habuisse quae unus quondam
solo fructus [illegible] non raro eveniret ut propter rerum
inaequalitatem difficiles reperirentur ad inveniendum est
nummus quo ~~[illegible]~~ estimatio judicii et ad pari [illegible]

Res Omnes Redigi Possent Ut Explicat Eleganter
Arist. 1.o Ethicor Cap. 5.o

Itaq nummo adinvento Introducta fuit
Emptio quia cum [illegible] potuit uter emptor et uter
venditor esset quid merx quid pretium diceretur ut In
permutatione [illegible] posse negat Ulpianus In l. 1.a
Mercatum permutatione quo etiam modo Similiter Con-
tractus originem deducit Arist. L.o 1.o politicorum cap.
6.o addit autem paulus In dicta l. 1.a ff. de contrahenda
Emptio. Emptionem contractum esse Iuris gentium conferunt Ex
Jur. l. Ex hoc iure s.a de Iustitia et iure. In § Ius autem
gentium Instit. de iure naturali In l. § gentium
7.a ff. de pactis. In l. 1.a ff. Locati. In l. de [illegible]
21. ff. de [illegible] et Relegatis

Sed hoc difficile admodum videtur quia
pretium et redditur triplici ratione 1.a quia dici non debet
Esse Juris gentium quod apud omnes pene q[ue] gentes non sunt recepta
l. omnes populi [illegible] 10. ff. de Iustitia et iure
§ Ius autem civile § Ius autem gentium de Iure
naturali sed et olim Germani Communes fuerunt populi
Emptioni usu carentes Ex Arist. dicto. L.o 1.o politicorum
Cap. 6. tacito In libello de moribus germanorum et
[illegible] quae observat Alexander ab Alexandro dierum
genialium L. 4.o cap. 15.o G.o Emptio et venditio
ad Ius gentium Referri non potest.

2.a Iure omnium gentium cum
Ipso humano genere sunt prodita. L. 1.a de adquirendo rerum
dominio sed Emptio et venditio multo post humani generis
conditionem dominij sic distinctis et regnis praefinitis
fuit adinventa ut constat ex [illegible] eadem l. 1.a g.o Ergo
non est

Sed venditionis substantiae [illegible] consistit

dicta lege prelia convento ff. de solutionib. pretium autem ex pecunia numerata Id. item pretium Institutionum eodem ita ut non ante emptio consistere quam nummo adinveniri potuerint ut docet eadem l. §. Sed nummi repertio Iuris civilis est cum moneta cudi et signari Iussus imperijs requirat l. alt. C. de falsa moneta l. §. C de veteris numismatis potestate l. 10. unde a Iuris Intelligentio et eorum cap. 5. nummi sive eorum Ethimo a vocati nomi ab ita appellatum hoc est a lege quod non natura sed a Divinis hominum Institutis et lege constant. Ergo emptio et venditio Inter contractus Iuris civilis non Idem numeranda erit.

Ceterum ut his argumentis quae ad banniri negotium fecerant Inter pretibus faciamus satis sciendum est constitutiones Idem eo duobus potissimum dignoscuntur primo ex ratione naturali a qua sive fonte quodam profluxerunt 2° a comuni gentium utilitate aut necessitate et ipsa atque approbatione et non obscure colligitur ex ff. Ius autem civile Iuncto ff. Ius autem gentium de Iure naturali ff. Ius dicimus rationem naturalem ut sua loco attenti quae ubi tanto Inbente Iure gentium sunt Intro ducta simul cum ipso humano genere prodita dicentur eo dicto l. §. de adquirendo rerum dominio quasi lumen illud naturalium notionum a quo ducimus originem humano generi esse quo circum quippe ex illo menti Ergo homine divina natura Impressa Iuxta illud Salmi quanti versu. D. signatum est super nos lumen vultus tui Domine Cg. de huiusmodi lumine naturalis rationis accipiunt multi praeterque theologi scolastici) et eaque eleganter docet Marcus Tullius In oratione pro Milone ibi non scripta sed nata lex quam non didicimus accepimus, legimus, ergo

Inveniri Intuemur rationem naturalem practicam hoc est ipsas eas constitutiones quae ante in gente et humanitate ex natura liberi sunt Inventa multo post humani generis conditionem dicemus Introductas quia ...

Sunt recepte et per universum orbem sparse sunt sed quia lumen illud a Deo emanasse docuimus pre se primum locum obtinet et simul cum ipso humano genere rerum natura prodidit. Recte adsit Vitalis p.º de adquirendo rerum dominio Jus gentium antiquum et ipsi humani conditioni sive creationi quo equale et imitatus Tullium l.º 2.º de legibus dum adiit non homo de mum Sed jus ma di Legem naturalem Sive gentium et ut scripta est sed cum orta est ortam autem simul cum mente divina quae s.c naturalis illas notiones hominum mentibus insculpsit unde q.t Jus gentium dicitur Judit. S. J.º naturali Vocavit Justinianus Jn. S. singulorum de rerum divisione et Sed una est interpretatio de ta lege p.º de adquirendo rerum dominio accepto referenda Antonio Garcia Int. p.º S. Jus naturale ff. de Justicia et Jure

Cum autem communem gentium usum et approbationem dicimus non intelligimus quorundam hominum mores et pravitatem sed consuetudinem et approbationem populorum qui natura convenientia vigent l. Omnes populi ubi notat glosa de Justicia et Jure quia propter ut Ipsum quod sit institutio omnibus fere gentibus naturali ratione ita dictum et humani commertia utilitate necessitate ve adinventum et si forte ab aliquibus receptum non sit ut tradunt Vigerius Jn. S. sed predicta n.º 9.º de co ssam. memoriam de prius et omni creatione S. p.º n.º 2.º Costanus l.º singularum variarum Juris questionum cap.le 6 n.º 9 q.t vel ex eo liquet nam fonta juxta et nefaria parentum liberorum que matrimonii natura probra lemala sunt l. p.a de Juris l. Si adulterium § d. ff. p.t ad l. Julian de adulteriis cum aliis et tamen inter probatum egyptii aeque lacedemonii ut memorat aulus gelius l.º 11. noctium aticarum cap.le 13. et pense nefaria parentium et liberorum coitu utebantur Arabis Jul.º aduersus gentes circonstan

Ex his que refert Baldouinus in d. §. non omnis n.º 6. de emptione et venditione quae verissima esse colligitur solutio duarum rationum superius p.º loco adductarum neganda enim utramque sunt maiores propositiones quia ut diximus supra quin necessario tenenda sunt Ex omnis utramque et regentis, ... moribus sed ex communi consuetudine populorum moribus et legibus reguntur et politice ... nec de etiam antiquitate temporis quo in tradita ... sed ratione naturali simul cum humano genere prodita ... originem ut elegantes ... franciscus Connanus l. p.º commentariorum cap. 5.º n.º 8. et ... de ... progressu ... ann.º 132 pinelus in ... p.ª parte cap. p.º n.º 7.º C. de rescindenda ... valasens de ... emphiteotico quest. 3 n.º p.º fer dinandus de mendoza l. 3.º de pactis quest. ... n.º 11 Antonius pichardo in ... institutionum ... titulo n.º 21

Sed ut dicamus 3.m et ... ostendamus emptionem naturalem esse ut ... l. p. ff. locati hoc est ... ratione naturali propter ... societatis utilitatem ... nummi seu monete usu et inventione ... quam sane ... in hac l. p.º ff. ... titulo. Idem ... gelus in l. ex hoc iure 5.º ff. de iustitia et iure ... n.º 21 ... n.º 44. ... principio signatus ... nummus nec autoritas principis ... ut ... dicta l. ult. C. de falsa moneta ... l. p.º C. de veteri numismate ... l.º decimo.

quaque idem ratione ... solvitur 3.m argumentum ut ... pinelus ubi supra n.º ... nam ut ... autoritatem ... que ... legibus necessaria est in numo ... civili ...

Et tamen non continuo sequetur jam antea communi gentium jure pecuniam non adinventam ut facilior esset commertiorum et commutationum usus sic enim olim Hebreorum fuisse id quod hodie [illegible] principi permittitur hoc est monetam cudere [illegible] emptionibus et venditionibus alijs que comertijs usus esset.

Sequitur ut hujus materiae autoritati que posita jam tibi videtur assurit confirmo paulo in hac L. 1.a altius initio repetito totam rem paulo acuratius ex[illegible] pertractanda igitur primo notandum est tribus ex causis pecuniae fuisse inventam quarum duas tradit alter S.º ethicorum cap. 8.º et attingit JC. [illegible] tertiam scribit idem alter primo politicorum cap. 8.º et exprediti omnes confirmes Julius pa[illegible]

prima nis tractatus 6.º de emp. et ven. cap. 8.º Prima est ut aequa rerum aestimatio fieri posset quod certe nisi electa mat[illegible] teria cuius una et perpetua aestimatio omnes ad paritatem revocaret vix ac ne vix quidem fieri poterat ut supra

2a loco latius diximus; 2.a ut difficultatibus permutationum subveniretur namque docet JC. hic non semper contingit ut cum tu habes quod ego desiderem, tu vicissim ego habeam quod tu expetas, vel quia eaquoque re careo quatenus eges, vel quia nulla in jura [illegible] quare res erat aerum facta

3a summa inveniri quibus quandocunque et a quolibet accipias quod desideres. 3.a propter mercaturam et res exportandas atque importandas quia ut tradit alter libro 1.º politicorum cap. 6.º facilius mercator merces emptorum pecuniam secum ferre potest quam res per[illegible] randas quarum portatus valde difficilis multoties est.

Afferabimus cum Aristoteles praecipue humanis convictibus utilitatem et necessitatem et omnibus fere gentibus convenientem [illegible] Cum vero effecerunt ut ad omnibus fere populis qui politice et naturae convenienter vivunt [illegible] sino Paterae fierent praesumendum est. et [illegible] ad [illegible] referamus licet non statim

cum ipso humano genere proditos fuisse, sed postmodum paullatim fundatum ... fuerit ac per omnes fere gentes fuerit disseminatum, iuxta doctrinam superius traditam.

Sed quo hec penitius intelligantur 2.º observandum est cum Iurisconsulto paulo supra l. p.ª et Paulus cum glossa in cap.º quanto 18. verbo fortius extra de iureiurando in numo tria considerari materiam, estimationem, et formam. Materia est id ex quo numi conflantur sive metallum sit, sive quid aliud quam etiam vocabit I.C. res substantiam ibi non tam ex ... quam ex quantitate ut et in l. 4. §. si ex lana furtiva ff. de usucap. Ulpianus in l. in venditionibus ff. ... Pomponius in l. ... 20 in fine ff. eo titulo. Quare re infra ad l. 2.

Plane in numi materia non nihil apud gentes variatur ... antiqui interpretes ubi supra ... ominum ... bovum alia vero materia ... ori pecuniam ... id signi ... I.C. in Sar. l. p.ª ... olim non ita erat numus sed certe hec verba non eo pertinent sed absolute significant primis temporibus nullo modo numum in usu fuisse ut probat ... in ... mantua Iuris, dialogo 98. n.º 2.º et 3.; qui tamen in eo longe fallitur qui ... temporibus emptionem factam fuisse numo ... potius cum emptionis substantia ... distat ut ait lex pacta conventa 72. infra. ... tum autem ex pecunia numerata §. item pretium ... Emptionem autem quam ipse ex Omero et alijs meminit ad permutationem ... redigendo, ut sensit I.C. hic, et ... ostendit Tiraquellus ... lib. ... 30. glossa.

N°. 17. et 18.

Sed et ipso per evidentem Fabricam quod fuerit
ante troicum ex Siclum pecuniae usum non fuisse cogni-
tum, cum constet ex Genesios cap. 17. versu 23. et
cap. 23. Abrahamum qui integro fere Millenario troi-
ae expugnationem praecessit, ut liquet ex cronographijs
maximo Genebrardo, manifesta tenuisse et argentum effron-
tis ad sepeliendam Saram quadringentis Siclis argenti
probate monete. Ad et Josephus l. 1°. antiquitatum cap.
4. et 5°. ad Cainum nummi inventionem refert licet
Erodotus l. 1°. eius auctores Lydos fuere videatur

Ut cumque sit constat numorum
usum antiquissimum esse. Et multis seculis troiana ex-
peditione antiquiorem, quod vel ex eo comprobatur nam
Plutarchus in Theseo scribit, Theseum qui aliquod annis
ante bellum troianum floruit Athenis nummum [illegible] ut
puto Taurum bovis figura insignitum [illegible]
Deque genere numorum permutationem Glauci et
Diomedis cuius mentio in Iliad. l. 6°. [illegible]
numis in proemio digestorum et alijs in locis citatis
[illegible] supra n° 13 accipiunt, vidimus [illegible]
interpres. Budaeus in posterioribus annotationibus ad Pan-
dectas sub hac l. 1. Et Alciatus l. 9. parergon cap. 17.
et alij nonnulli; apud Iulium Pollucem, l. 9. onomast-
icorum cap. 6. Ubi enim dixerat Homerus Illiados l. 6. Chrysea
Chalceon, ecatomboi enneaboion; hoc est aurea cum ae-
reis, pretio centum numorum bovis figura insigni-
torum, cum his quae novem dumtaxat nummorum essent
arma, Glaucum cum Diomede permutasse, quatamen
propositionem, non admittit Iulius Pollux ubi supra
[illegible] dicta glossa n° 24;
Forcatulus de [illegible] dialogo 48. Gothofredus in notis
ad hanc l. 1am ut mirandum sit [illegible] adduxisse Iulium
Pollucem apud eos ubi supra Petro Gregorio

l.º 36 Civitatis Romanum Cap.º 2.º n.º 20.

Ut ut autem sit illud sane constat pecuniae usum non uno eodemque tempore apud omnes populos inventum sed paulatim receptum et luctuaria [illegible] aeris materia adeo augens magis gentibus probatam quae [illegible] metallo aliquo constaret quod tunc facile tractari [illegible] difficile commercii [illegible] permutationes [illegible] quae ut diximus finis fuit quo nummi inventio collimavit, unde passim inveni testamentum siclorum tam aureorum quam argenteorum mentio. In Aegina primum argentum signari coeptum a Phidone scribit Strabo l.º 8. geographiae apud Eleos vero a Phidone l.º 4.º qua nominum et civitatum distinctione hec loca Strabonis conciliabis quae secum pugnare suspicatur Polidorus de inventoribus rerum l.º 2 Cap.º 20. Nec pecfit autem ad [illegible] inventionem Aelianus de varia historia l.º 12 Cap.º 10. cum ait Aeginetas inter universos graecos nummos percussisse intelliges tamen secundum Strabonem argenteum nam aereum ut diximus multo ante Ionus figura signaverat [illegible]. Ut a terriendo ad agriculturam invitaret.

Italia ipso ante Ianus qui Saturnus vocatur Eutropius l.º 1.º historiae Romanae aereum nummum Saturni [illegible] una parte [illegible] altera navis signatos repererat ut autor est Macrobius l.º 1.º Saturnalium Cap.º 7.º

Apud Romanos teste Plinio l.º 33. Cap.º 3. Servius Rex primus omnium aes notis pecudis signavit [illegible] Timaeum [illegible] vulgo creditur [illegible] de fide tempore quingentis annis ante [illegible] bellum punicum [illegible]

585. Argentum signarim 2ʳ vrbis ex 60 post agnum
aureum tandemque nummum percussum ait [illegible]
nesis dicto cap.° 3. et Ideo Spr. l. 2. D. de fide cum
ellet. De origine Juris apud marcum Tullium lo. 3. de
legibus et alibi sæpe, memorantur triumviri mone
tales æris argenti, auri flatores qui sic est argentum
et aurum publice conflatum signabant. Cum
autem Scultio vt dixi solum æri tantum numis Roma
ni vterentur. Eai nomen commune fuit Omnis generis
pecuniæ tam argenteæ quam aureæ l. 2ª ff. ad legem
aquilianam. § etiam aureos l. 159. de verborum signifi
catione est æs alienum contractæ dici, cum ut quo
debebat numos etiam aurei vel argentei esse, ut
vt testatur nisi dolus et malignarum. l.° 16. Cap.°
17. Et hæc probat tira quellus de retractu lignagie
§ 1.° glosa 20. n.° 78.
metallicæ materia accomodatior visa
est anima conflandis aliquando tamen ex corij
Bouino vt nostri doctores hos historiarum confectio
mihi sentissimum est vt dico Enim, donatum illud
virgilij 1.° Eneidos, taurino quondam posset sinc[illegible]
tergo [illegible] pecunia nomen non a pecoris figura
nummo [illegible] sed a pecore tracto qᵗ ex corio bubulo
con[illegible] nummi materia donato consonat aure
lius casiodorus. l.° 7.° epistola. si [illegible] pecunia
a pecudis tergo nominatam galli auctoribus [illegible] aliquo
adduci [illegible] ad metalla est translatam sed [illegible]
tarcu [illegible] numa autor est nummum [illegible]
scorteos asses congiarium populo dedisse vnde coriacea
seu scortea moneta meminerunt Seneca l.° 1.° de
Beneficijs cap.° 13. cum alii est alienum habere
dicitur [illegible] qui aureos debet et qui coriaceum

forma publica per custumgerarle qui lasede
monitas fuit q.s. ipsum numerate pecunie
prestat et deuius Hieronimus, adueneas prebuit
nunc ibi. ut cum montes auri polliciti fuerint
ne scorteum quidem nummum de thesauris tuis
proferas, et nicolaus, de moribus gentium apud
scotteum, sermone 42. memoriae prodidit el[ ]anto
nos quibus dicimus. ipsum auri et argenti pro
dibuerat ut testatur scoptinus l.o 3.o nummis
scorteis ipse

Quibus certe authoritatibus manifeste con
firmatur dicta Bartholi et aliorum sententia
cuius supra meminimus. et hoc teneri nullam
rationem habendam, scilicet quasi coriaceam mo
netam nunquam fuerit gentibus usurpata sed
non nunquam tantum cum erarijs eo ausi
ad tempus monetam ex corio principes aliquibus
cudisse leguntur. ut necessitate sedante probata
pro coriacea redderent ut factum tempestate
federici secundi imperatori ex historicis osten
dunt gotofrenus q.s. bal. l.p.o et latius otomans.
quaestionum illustrium 21. et tempore captivi
tatis Joannis primi francorum regis testatur
guido papa decisione 493. num. licet frequentis habent
quam quod apud omnes fere gentes materia metallorum
ad nummos consttandos tanquam accomodatior paulatim
electa fuerit attamen constat ex casiodoro. et alijs
supra prositis temporibus coriacea quidem apud aliquas
gentes pecuniae originem dedisse

Sed et hec modus. Codicis, capitulo
395. auctor est apud una paulus pan num tineum pe
cunie dici supra apud eos aliis non habetur moneta
neque est in comparandis rebus consuetudo nummorum
sed eo quod quid pro suo mercari velit panno

lineo comparabis. non solum autem de tribus metallorum generibus ere. argento et auro, mo netam reperio sed e ferro quoque e stanno et plumbo. nam ferream usurpasse spartanos et bi[zantinos] docet gotofredus ad. L. pr. C. de veteri numismatis potestate l. 11. e stanneos vero nummos conflasse dionisium siracusis testis est aristoteles 2. economicorum et plumbeorum mentio habetur in. L. lege cornelia. §. eadem lege ff. ad legem corneliam de falsis. quamvis sibi legendum stanneos 2. literam florentinam eadem tamen censeat contendat prisafius l. 11. observationem cap. 5.

Constat itaque his nummos quo ad materiam sui esse generum non solum in genere vt aliqua contenti sed in specie quam materiae ad tria illa metalla quali cet. vinci tandem esse ab omnibus gentibus probatissimi tanquam pecuniam usui et estimationi propria et ideo postalios do, et de sanctis l. 7. tractatuum criminalium cap. 29. monetam e sola materia conflatam. regulariter adulterinam censeri quod et clare probat. tex. in dicto §. eadem lege. et de materia altenus.

2. quod in nummis considerandum est estimatio i. dest valor pecunie quam triplicem facit antonius faber. l. 1. singulari de varijs nummariorum debitorum solutioni bus cap. 1. intrinsecam sive intrinsecam sive extrinsecam et convientiam sive pactam. et vel hac tertia ommitamus que ex conventione partium. L. accipere, argumento legis pr. §. si conveneris ff. depositi. in [...] et intrinsecam dicunt doctores. estimationem que publico omnium sive regentium consensu fuit imposita

et quia ipsius materiei potuit apud omnes gentes equaliter esse recepta cumque ideo valoris intrinseci nomine censeatur, respondere ponderi etiam apellatione significatur ut conspicitur ex traditis a Pbelisiano in tractatu de censibus 2a. parte l.o 4.o cap.o unico n.o 16. post priora diximus visa

Porro hec intrinseca estimatio ex sui natura nisi aucta materia ipsa aut diminuta in pondere aut bonitate augmentum vel diminutionem non recepit estimationem enim inquit Cavallinus aurum vel argentum quantum volis nunquam tamen facies ipsi in summa bonitatis gradu communi gentium concentione 24 gradum preter gradualiter in argento duodecimum unde unam et perpetuam hanc estimationem dicit Ic. paulus in l. 1a. eam eandemque ubique pecunie potestatem videri gaius in l. 3a. ff. de eo qd. certo loco

Quod autem alibi paulus nummi publicam dare et perpetuam estimationem difficultatibus permutationum equalitate quantitatis subvenisse ad magnitudinem et iustum pondus materie sive metalli ex quo moneta conflata referendum esse quasi diceret cum rerum commutationum et commutationis principio propter rerum ipsarum inequalitatem inequaliter indicere electa materia fuit que equalitate quantitatis hoc est magnitudine et pondere suo equaret omnino estimationem et valorem rei que dabantur atque via difficultatibus permutationum obviam iretur

Ex his inferunt autem omnes communi iudicij agentes estimationem materie hoc est metallorum magnitudine et ponderi quia cum alia alijs essent pretiosiora ut aurum argento argentum ere et ere non [illegible]

magnitudine et pondere Eorum valor potuit discerni
sed utrumque necessarium fuit quia sola magnitudo frau-
dibus [illegible] aperiret facile Enim est deterioris me-
talli cum mistione eandem Representare magni-
tudinem quae propter materiam ponderare ... fi-
mum fuit ... quia fraus fieret. l. 2. C. de ponde-
ratoribus l. 10. id a parte probatur in simili loco
retis cap. 23. cuius supra mentio eo quo loco [illegible]
gantem nicolaum de [illegible] doctores in nummo con-
siderare diximus hoc est materiam pondus et for-
mam elicuit et clarius tiberius Decianus dicto l.
7. cap. 23. n. 9. Aristoteles quoque l. politicorum 6.
autor est nummum in initio simpliciter definitum
pondere et mensura et [illegible] Plinio l. 33. cap. 3.
Romanos primum ere gravi usos hoc est massam
non percussam aut signitam sed appendi solitam [illegible]
libri pendem in trutina quatenus [illegible] latini aspe-
ratam colligitur ex marco varrone l. 4. de lingua
latina de quo latius alexander ab alexandro
dierum genialium l. 4. cap. 11. et ibi in anno-
tationibus traguellum

firmationem ex Principam appella-
nos hi quae valorem materie non equat sed ad necessitatem
et utilitatem principis aut Reipublicae liberae minu-
itur vel augetur et ideo [illegible] nominalem ali-
quibus dicitur quod licet iniusta videri possit et [illegible]
adtamen vere iusta quoque est Respondemus Enim
aumentum aut diminutionem principis valori
nisi iusta aliqua et publica causa quae principem
iure permoveat et populi consensu et [illegible] nam
si nulla subsit iusta causa vel annui [illegible]
vel [illegible] vel alterius publice utili-
tatis adsolvant principem liberum monete valorem

augeri aut diminui non posse tradunt doctores
in cap. quanto 18. extra de iure iurando Coua-
rruuias lib. singulari de veterum numismatum
collatione cap. 7. n. 6. Desianus vbi supra n. 32
et 33. theologi post diuum Thomam in opusculo
de Regimine principum lib. 2. cap. 13. a quo quod
illud est non facimus controuersum an solus prin-
ceps non accedente populi consensu tamen ex iusta
adsit causa possit hoc monetae augmentum aut de-
crementum facere quaerere a nostro nunc instituto
alienum videndus Felisianus dicto thomo 2. de cen-
sibus lib. 9. cap. unico. a n. 17.
Cum igitur hec mutatio intrinseci valoris
nummi et iustitia et equitati Regulis que solutam po-
puli vt loquitur lib. 9a duodecim tabularum supre-
mam legem esse iubent promanet ipsa dici potest
et iuris quoque gentium tribuitur quia ratione natura-
li dictante apud omnes politicas gentes recepta est.
De qua quidem estimatione ampli-
Duarenus lib. 1. anniuersariarum cap. 6. et ad. l. in ratio-
nibus ff. de periculo rei iurando nostri lib. 2. ex falc.
vsum dominium quam rerum non tamen ea substanti-
ae praebet quam ex quantitate nam licet hoc materiae
intelligit in sterlag suspensum dico sine quantitate
vero valorem et estimationem praescripta quamquam
principis sit suare publica e fabrice quae quidem
estimatio passim insuper quantitatis appellatione
significatur. ut ff. l. 1. et constituendo ff. de verbo-
in lege estque qua 9a de solutionibus quam interpreta-
tionem probat Couarruuias vbi supra cap. 7. n. 2.
Pinellus in l. 1. 2a parte cap. 3. n. 7. Cum de
Iudenda sanguinem lib. 2. contra extrarium cap. 48.
Ofenius lib. singulari scholasticarum de festationum
cap. 10.
Quoad vero ut praestitum tamen est in nummo

Spectatur est forma hoc est caracter sive signum
quod imprimitur apud omnes gentes solet ut rerum
eodem valor facile dignoscatur et sollicitudo appen-
dendi habeatur. unde ait Arist. lib. 1 politicorum
cap. 6 et 5 ethicorum cap. 5 numisma principiis
simpliciter pondere et mensura deffinitur post-
modum signo impressum et caractere ad quan-
titatem demonstrandam) nam forma sive
figura numo sive tribuendo gerere officia quam
enim ea sola affectione ostendit numi estima-
tionem prodit tam magnitudinis tanti quod pon-
deris et monetam quanti esse debet ut utrius loco
scrta et perpetua sit enim estimatio et ideo forma
hec est velut testificatio veritatis et justitie impressa
monete quam princeps profitetur quam ob rem
crimine falsi tenentur qui pecuniam reddunt
aut levioris ponderis inferioris ve bonitatis
Reddunt. l. quicunque ff. de falsis ne sc. contra
quae in fide publica homines decipi aut violari
contra omnium gentium ut docet divus Thomas
ubi supra quod latius tractat ad interpretationem textus in
dicta l. quicunque Petrus Caballinus tomo 1° de
solutionum criminalium centuria 2 casu 192

2° vero denotat autoritatem pu-
blicam qua moneta cusa et caractere illo insignita est
quam propter publicam hanc formam dixit textus noster
nec enim omnibus licet fabricare monetam cer-
tis principibus et rei publicis liberis aut de quibus
illud cavisse dederint l. 2 C. de falsa moneta l. fin.
ex lege l. quicumque in moneta ff. ad legem Juliam
peculatus et sic q. titulo de crimine falsi l. 9 qua
dere eleganter Senecus Robertus rerum judi-
catarum l. 1° cap. 16 versiculo porro pretium

Cum est

Ex forma igitur potissimus nummus estimatur cum et ex ea pendeat quantitas siue estimatio nummi quam ex non corpus sed ex cogitamus ut aliis de talibus his cum .94. etenim primis quam est aurum vel argentum significatur nec est nummus sed materia siue metallum l. qui falsam .9 ff. Legio ... glosa 21 nº 14. Significatur nec publica forma definitur diis argenti vel auri appellatione contineri l. cum aurum 20 l. quintus mi ... 29 ff. de auro legato quod si bullam significantum caracterem forme publice deficit et nummus et adhuc tamen reddi materia in qua forma definiens ... que dat ei ... l. Julianus 9 ff. Siquis ... ad exhibendum explicat Felicianus ubi supra nº 16.

Ex his omnibus liquido apparet nummum omnino ex parte ... quantum attinet ad materiam sic et principio varie aliqua fuerit a quo genere ... tandem paulatim receptae est metallo rum materia tanquam ... usui et fini nummi ut ... quo vero ad estimationem generalem ... Recept... vel ... vel ... respondens magnitudini ... ex ponderi materie hec vero pendens ex justo principis arbitrio qui publicam salutem populo respectans auget vel minuit pretium nummi valorem quantum demum attinet ad formam publicam nullam non fuit ... litragem que ea non adhiberet in nummo cum ad certificationem estimationis et valoris ... nummi tum etiam ad publicam autoritatem demonstrandam qua conflatum est qua omnia cum ab omnibus fere gentibus probe fieri commendatione

sum fideliorem et publicam populi utilitatem inventa et probata fuerint ambigi non possest a iure gentium promanasse iusta tex. in § ius l. autem gentium de iure naturali et ea quae sumpserunt tradita sunt

Ex hac origine eliquam facile colligitur quam distet a permutatione emptionem cum in permutatione utraque in commutat merx quarum neutra permutatur nec aliqua materia sit quae estrema rerum fruitionem commutatarum ponere ad medium eque estimationis redigere vere et proprie merx a pretio emptor a venditore distingui potest quia utraque res quae commutatur habet vicem mercis et pretii et utraque continens emptoris et venditoris partes sustinet quam ob causam in permutatione consensus solus non prebet initium obligationi sed ex re ipsa substantiam capit obligatio ut eleganter docet l. 1.a ff. de rerum permutatione ad vero in emptione et venditione cum a nobis debeat numeri quod pretium hoc est estimatio mercis sit utrum venditori et utra emptor sensiens debeat ex illud ex cum eo pretio substantia emptionis consistat simulatque mutuo utriusque contrahentium consensu de finiri cum ex vere et proprie pretium fiet dicatur efficitur ut sola consensu ferri cum voluntate emptio et venditio peragatur ut docet dicta l. 1.a et altera nostra lex 1.a ff. de contrahenda emptione quas erudita explicat differentias inter emptionem et permutationem per cursarius antonius faber l.o 6. conjecturarum iuris civilis cap.e 9.

Cclaeug ad textum in l. venditiones §. infra hoc titulo C. de contrahenda emptione et venditione

— Conclusio —

Venditio facta in alio loco quam ubi res vendita situata valet et tenet conformat forma primus titulo 18. l. 4 fororum

Confirmatur primo tex. in l. ultima ff. de actionibus empti cum tradit servum in sola potestate constitutum dicitur traditus esse presupponens ut servus id quod narrat tex. dedidit

C. de rescindenda ibi prebita tex. in l. quisquis. C. traditis quibus verbis id ipsum pro constanti habetur 3. exemplo legati stipulationis et donationis que rei presentiam non desiderant l. ultima l. id quod 9. l. servus. 98. de legat. primo. l. parvi. 17. ff. de condictione furtiva. l. data. 34. licet lata. C. de donationibus quas glosa nostra allegat

Rationem dubitandi rescriptero. C. in l. dixerat Joannes Sicardus quod finis emptionis sit ut emptori res tradatur. l. 2. §. ultimo. l. 3. l. 40 emptor. 11. de actionibus empti quequidem traditio in facto et corporali apprehensione consistit l. predia 48. de adquirenda possessione corporalis autem apprehensio

Item pretium ex regit l. pª ff. illo titulo unde vendi-
tionem rei que presens tradi non potest tanquam
substantiae contrarium aut quaquam valere vide-
batur. Hec quo dubitabilior nostri text. decisio esse
ponit Profecto Ugo donellus emptorem existimasse
possessiones venditas in propinquo esse ut tradi ei possent
cum vellet et tamen divinatione non caret

Ratio decidendi facilis est nam primo
cum sciendo distinguenda est perfectio contractus ab im-
pletione sive executione juxta text. singularem in l. si quis
alienam 46. de actionibus empti et doctrinam Decij in l.
filio C. de collationibus Jasonis in § actionum nº 123. de
actionibus Dequiafino loco latius. emptio et venditio per-
fecta est simulatque de re et pretio inter emptorem et
venditorem convenit § pº institutionum hoc titulo.
l. pª de rerum permutatione tunc autem impletur
quando id de quo convenit ad effectum perducitur
hoc est cum emptor pretium solvit venditor rem tradit
dicta l. ex empto 11. § 2º rei presentia nihil facit ad
substantiam et perfectionem emptionis denique est in
aliis contractibus qui licet nudo consensu non pera-
gantur at tamen rei interventum non sunt huius-
modi est stipulatio que verbis contrahitur l. pª ff. locati
et rei absentia non vitiatur dicta l. parui 17. unde
si res hec penitius inspiciatur ratio decidendi nostri text.
non inde omnino bene petitur quod emptio solo consensu
peragatur ut interpretes existimarunt sed ex eo
potius quod licet de re aliqua fieri debeat l. nec emptio
8. ff. hoc titulo rei tamen ipsius interventum non cele-
bratur

2º autem advertendum est cum Ugone donello ab-
sentiam et longinquitatem rei venditae non esse

contrariam fini emptionis quidenim verae traditionis
tenil(?) subesse ubi possessio res sit (?) [illegible]. Longinquitas enim
difficultatem et dilationem afferre poterit contractus
executioni non vero substantiae et perfectioni juxta
tex. in dicto l. ultima de actionibus empti quia vero
et tempus continenti intelligitur intra quod expiare
potest ubi possessio res constitutae sunt per personam ante
earum traditio a venditore exsigetur argumento tex.
in §. ult. de inutilibus. constat igitur veram et juri con-
sonam nostri textus esse desitionem

Sed obstat summe Baldus, Salicetus
et alii hic tex. in l. quod saepe 35. §. in principio versiculo si quis a
mico ff. Sollicitudo ubi si quis amico mandaverit ut servum
suum fugitivum quaerat et si invenerit vendat, servo in-
vento et a mandatario distracto venditionem consistere
ait Jc. gaius quia praesens res vendita esse quasi rei praesen-
tia ad validitatem emptionis requiratur

Sed Respondeo Baldus quem
~~[illegible]~~ Severus sequitur speciale id esse in servo fugitivo
qui dum est in fuga vendi prohibetur l. 2. ff. ad l. fabiam
de plagiariis l. in fuga. C. C. ~~de~~ eodem et ideo dum
praevenitur distrahi posse traditur quia praesens esse hoc esse
quasi fam in fuga esse desinit

Verum in inquirenda ratione huius
prohibitionis laborant interpretes

Glossa et ordinarium interpretes
similis glossa in cap. fugitivi 17. 12 quaest. 2 sane [illegible]
quod servus dum est in fuga videatur constitutus in quadam
specie libertatis juxta tex. in l. quis sit fugitivus 17. §. servum
rece(?) ff. de edilitio ideaque venditionem eius esse prohibi-
tam ne liber homo vendi quod admodo videatur glossa alibi
sunt Joannes andreae nº 4. panormitanus et cardinalis

n.º 2 in cap. [illegible] extra [illegible] [illegible] talium sed sane rationem recte [illegible] [illegible] indicta l. [illegible] n.º [illegible] quia servus fugitivus jure vere servus est et habetur et licet de facto et [illegible] senti ut loquitur dicta l. idem recte [illegible] dominica liberatus [illegible] hoc tamen non [illegible] dominus [illegible] potestatem illius [illegible] et conservat possessionem l. [illegible] qui 15. [illegible] [illegible] de [illegible] in capionibus

quare omnis prohibetur servum fugitivum [illegible] venditionem [illegible] ut [illegible] [illegible] quam [illegible] dominorum affecti servi quando [illegible] pretendunt ut ad dominos [illegible] quam rationem non omnino rei sit [illegible] l.º 17. observationum cap.º 10. sed non omnino veritatis [illegible] [illegible]

Igitur sciendum est plagium dici [illegible] hominis liberi vel servi alieni secundum doctrinam [illegible] ad paulum l.º 5. sententiarum t.º 6. [illegible] adversus [illegible] plagiarij qui dolo malo scienter abducunt ingenuos et liberos homines et vendunt pro servis aut supprimunt vel etiam qui dolo malo servos alienos sollicitant fugam persuadent fugitivos celant supprimunt emunt aut vendunt in quos lata fuit anno secundum [illegible] ab urbe condita 571. secundum ottomannum et alios 578 quinto [illegible] et marco marcello consulibus l. fabia [illegible] flaminia quibus [illegible] nonnullis [illegible] [illegible] plagiarij dicta in titulo ff. et C. ad l. fabiam de plagiarijs et in d. est et [illegible] publicum [illegible] [illegible] in C. theodosiano l.º 9. titulo 18. in [illegible] [illegible] titulo 48. [illegible] meminit tullius [illegible] pro caio rabilio [illegible] [illegible] adversus l. 3. [illegible] [illegible] [illegible] l. in [illegible] 12. [illegible] [illegible] versiculo sed si in captivis ff. de captivis l. [illegible]

So. alt. 52. ad finem ff. pro socio:

Penam autem huius legis principio pecuniariam post arbitrariam tandem capitalem constat ex l. quoniam 7. l. ultima C. eodem quare ne vitendi Gotofredus in notis dictae legi ultimae. Petrus Gregorius Syntagmatum l. 36. cap. 32. an. 5. Menochius de arbitrarijs casu 576. apud nos criminis de collera q. huic respondet penam mortis naturalis est imposita foro 32. et 33. tit. 7. a libro 9.

Quoniam vero plagiarij alienorum servorum sollicitatores et suspretores emptionis causam plerumque pretendebant ut hoc quasi sito colore penam l. fabiae evaderent. alexandri temporibus modesto et probo consulibus Senatusconsultum factum est ad l. fabiam coercenda servorum fugitivorum venditio etiam si a domini fiat ad penam legis fabiae ut animadvertit Cuiatius dicto l.° 17. observationum cap. 20. et in paratitlis dicti tituli ad l. fabiam de plagiarijs cuius Senatusconsulti mentio fit in dicto versiculo ignis amico et in l. 2. ff. ad l. fabiam de plagiarijs.

Hac igitur ratione dum servus in fuga est distrahi a domino sub pena l. fabiae prohibetur tametsi aliam postmodum mitiorem fuisse dictam prefatus Petrus faber. Semestrium. l.° 2. cap. 12. ad finem. quam quidem rationem insinuat dicta l. 2. ibi nec enim fugam vendidit et ibi q. qui fugam servorum suorum vendiderunt. Siquidem hoc casu fugam servorum domini dicuntur vendere q. plagiarij aliquando emptionis velamento crimen suum obtergebant: ut latius explicant greci scoliastes

ad dictum titulum 48. Libri 60 Basilicon cap.° 5° quem latinitate donauit cuiatius qui ad caput eiusdem tituli per eleganter tradunt rationem obquam non solum plagiarij qui seruos in fuga emunt. L. fabia tenentur sed etiam domini ipsi quia scilicet crimen plagij publicum est totiq rei publicae utile illud non comitti et ideo est et inter publica ne autem causa plagio preberetur opus fuit dominis prohiberi seruorum in fuga venditionem nam eis non vendentibus nec emptores ulli exunt cum hoc autem homines cognoscunt non ita plagia admitent quid enim improbitati si illa proberet aut aliam plagio deprehenti colorem obtendent quem plagio alij [illegible] emere nequeunt haec ita greci interpretes ad dictum titul. L. 2

Stat igitur primo nostri tex. dispositio venditionem ut dare fieri debeat in re tamen presentem fieri non omnino debere eo qua infert Baldus hic questione 7 n.° 7. gabellam que aliquibus locis (ut castellis, iuxta L. 9.ᵐ ti.° 17. L.° 9. recopilationis) ex omni fere venditione solui tur persoluendam esse in loco contractus non vero rei sitae quia gabella est honus contractus non rei aut pretij ut tradit post alios Lacarte de decima venditionis cap.° 2 n.° 3. ex datis hinc Baldi, questionem tractat in cap.° 4. an.° 2. et molina tomo 2. de iustitia et iure. seu potius 3. in capito de medietatibus et vectigalibus disp.° 676.

Ad tex. in L. emptionem 2. in fin. hoc titulo.

Ticta hic docet imperator primo emptionem consensum desiderare. 2.ᵐ minorem nullum esse consensum 3.ᵐ minorem maiorem 25. annorum inter eorum tempore venditionem et quemlibet alium contractum

facere posse de quibus singulatim nobis erit agendum

Quantum attinet ad primum concensus in hoc contractu dupliciter potest considerari 1.° ut est illius requisitum substantiale ita ut sine concensu neque ad consistere in quo emptio cum ceteris omnibus contractibus convenit. l. 1.ª §. conventionis. de pactis et hoc censu dicuntur omnes contractus fieri concensu licet non omnino proprie quia sc. eo tanquam ex materia eo subsistunt ut ad Rex. docuimus; 2.° ut est forma qua proxime et immediate absque aliquo alio ad de termino solemnitatis verborum scripturae aut Rex interventus informatur et subsistit casu isto quo censu proprie dicitur emptio contrahi et perfici, concensu ut deo volente dicemus ad l. si non donationis. C. infra

de concensu priore modo considerato id erit agendum dumtaxat cuius ex principio notatur eo colligitur. hic quod emptioni est comune cum aliis contractibus nempe sine consensu sine conventione contrahi non posse unde allusitantur, eo, ... eadem dum ad tam ... in hoc tex. tradi emptione solo concensu peragi atque perfici nam ut id verissimum sit attamen hic non probatur sed solum ut diximus emptionem sine concensu non subsistere consonat l. in venditionibus. 9. ff. eodem cum aliis inferius allegandis

Plane hic concensus 1.° debet esse utriusque contrahentis. l. in omnibus ss. ff. de obligationibus et actionibus et ideo proprie conventio dicitur dicta l. 1.ª §. Conventionis unde fit ut nemo invitus emere aut vendere compellatur l. invitum. ff. ubi dicemus quam primam conditionem obtinet et ... efficiat

Julius Datus. de Contractibus tractatu eodem de emptione cap. 11. nº 212.

2º debet esse simul tamen, hoc est eodem tempore ab utroque contrahente simul consensus l. 2. cum glossa de obligationibus et actionibus tradit Baldus in l. ab eo nº 2. C. quomodo et quando judex. et in cap. cum consuetudinis nº 6. extra de consuetudine exprimunt conanus lº 7 cap. 6. nº 2 et 3. Fabrianus tractatu de emptione quest. 3. § nº 46. Motrus in ansitreatro de contractibus titulo de emptione et compra 3. nº 43.

Unde si interrogatus an emere vellit hoc pretio non statim respondeat sed judiciis tractinando differat sitra nouum alterius consensum quamvis postea velle se diceret nihil ageret quia verum est simul non consensisse ut docet albericus in l. 2. C. miti jusfine. ff. de jure jurando quem post alios sequuntur jurdus. Concilio 136. nº 2. lº 2. Cardinalis mantica de taciti et ambiguis thomo primo lº 3. titulo 4. nº 3.

In poterta quod venditionis esse duci tineme alia quando dici emptor responsum sit pendens de libera et prinetur venditor dispositione regis sue ut considerant jmola et alexander in l. si stipulet ut. § ultimo. ff. de verborum obligationibus cum ex intervallo emptor se vellit pretio emere et respondeat venditor consenti vel tacite hoc est non contradicendo emptio et venditio contracta intelligetur ut cum glosa Bart. Bal. et alii

Rebedoret mantra dicto n.º 3. Ratio est quia tunc consensus vere et proprie simultaneus est, qui enim externe loci praefixit tractatur vice fugitur qui vero sequenti adhibetur conclusionis aquapendet totalis contractus. L. si voluntate. C. de resc- indenda ut ubi notat Baldus idem Baldus in L. cum allegat n.º 8. versiculo sicut C. de rescriptis alexan- der consilio 23. n.º 3. L.º 1.º et ideo sicut recte dicit post alios Ruinus consilio. 220 n.º 8. volumine 2. perfectionem contractus consistere in puncto indivisibili hoc est in illo extremo temporis quo fit copula voluntatum in unam sententiam documentorum. quo etiam per- tinet doctrina Bart. in L. contractus n.º 4. C. de fide instrumentorum dum alit in contractibus non dari prius et posterius sed negotium perfici ultimo verbo. quando partes contractum habent pro perfecto et ab- soluto. Sequitur Jason in L. 2. §. prius, n.º 22. ff. de vulgari.

Igitur ex intervallo respondenti emp- tori venditor vel expresse consentiat vel tacite tunc proprie simultaneus vanus consensus interve- nisse dicitur et perfectus ... qui non valuit sed consensu confirmatur dicta. L. si ex stipulatu 35. D. ultimo consensum autem vel tacitis fuisse nemo ignorat in dicta regulam L. 2. de pactis ... obligandum 52. ff. de obligationibus et actionibus tradit mantica ubi supra n.º 4. quadere alibi latius

d.º consensus debet esse liber hoc est non vi metu aut dolo extortus L. quicumque 37. de edilitio edicto. L. Flicitas. 6. de ... ...

l. 9a. §. ad defendendum et l. si dolo §. si voluntate ff. C. de defendendo ubi forte dicemus

4o debet esse verus non fictus aut simulatus nam si contrahentes simulent vendere et revera aliud vel nihil agere voluerint emptio non contrahetur l. 3. [illegible] ubi alibi latius

5o et ultimo debet esse erroneus nam si erratum fuerit in substantialibus nihil actum erit cum enim in emptione et aliis omnibus negotiis et contractibus effectus sine consensus utriusque contrahentis simultaneus et si dicetur ut diximus nihil autem tam contrarium sit consensui quam error l. 2. versiculo ceterum de iudiciis l. nihil 116. de Regulis iuris consequens est ut errore alterutrius partis quantum dicimus census resolvitur emptio ut dicitur in textu elegans in l. in venditionibus 9. ff. de contr. emp. qui quia glossa nostra verbo desiderare attingit et leviter interpretatur dictatum paulo diligentius nobis erit explicandum

Igitur principio notandum errorem dici cum aliud putatur agi quam agatur ut post alios tradunt Menochius, l. 6. presump. 29. no. 4. Vertasonus in tractatu clausularum clausula 11. glossa 3 no. unde Conimbrigensis dicentes dictat quod dissensus potest esse sine errore sed non error sine dissensu possumus enim sani prudentesque palam ab alio dissentire sed non possumus sine dissensu in contrahendo errare quo pertinet Regula dicta Legis nihil 116. itaque qui dissentit palam et expresse non consentit qui errat ut consentire videatur re vera tamen dissentit

2o hunc errorem sextuplicem considerat auctor in l. in venditionibus ff.

que caput est huius disputationibus et ante illum
ff. confirmat huius tituli n. 9. 12. et Afflictus n. 2.
hic secundum error quo videtur contractus emptionis
et venditionis triplex esse potest contractus, rei
et pretij, ut docere videtur dicta l. in venditionibus
§. cuius ille verba. vel quo alio ad corpus sive
rem ipsam referenda sunt. igitur de his ordine est dicendum
Dissensus sive error in contractu hoc est
in ipsa emptione et venditione eam vitiat ut explicat
ugo donellus hic n. 4. varia exempla referens quorum
nullum ad errorem proprie pertinet. error enim in con
tractu erit si cum ego vendere putarem tu conducere
aestimasti quo interveniente nihil agi tradit dicta
l. in venditionibus §. et velle et constat quod in neutrum
praedictorum contractuum concurrat duorum affectus
atque consensus etiam in simili docet textus in l. si ego tibi. 10.
de rebus creditis cum qua tamen lex diametro pugnare
videtur l. cum in corpus 36. de adquirendo rerum
dominio in qua antinomia conciliando valde la
borant doctores sed ea super vacuo hac cedimus [illegible]
[illegible] eginario castallo contio et alijs allegatis
a picardo in §. per traditionem n. 4. de rerum di
visione

Mihi probabilis visa fuit conciliatio alciati
l. 5. parergon cap. 25. quam sequitur potius eorum
conciliatarum sententia 3. cap. 67. et eleganter
explicat forcolteal. ad titulum de rebus creditis
cap. 5. n. 7. nempe ut distinguamus inter obligationem
constituendam et dissolvendam. dissensus sive
error in causa dandi et accipiendi non nocet

quando nec a me nec a te id agitur ut obligeris juxta dictam L. ubi Episcopus cuius glosa verba tu eam quasi creditam accipias non significant pecuniam mutuam sed debitam ex aliquo contractu ut recte probat Alciatus ubi supra versic. nullum subolet. Ex simplicium proponatur quo aliquis contra sententiam animum constituendae obligationis habuerit, quia si nec a me nec a te id agitur ut obligatio dissolvatur sed ut contrahatur quia ego vel donationis gratia vel ex depositi causa pecuniam dem tu vel quasi mutuam vel quasi commodatam accipias verum est nihil agi quia in neutram causam utraque pars consentit ut obligatio nascatur juxta dictam L. si ego promptiores autem sumus ad absolvendum quam ad obligandum. L. Africanus 47. ff. de obligationibus et actionibus

Quantum attinet ad errorem in pretio in emptione videtur ut sicut similiter habeat hunc contractum sicut et locationem juxta tex. in L. decem 52. ff. locati igitur si aureis 10. emere me putem tu viginti vendere nulla est venditio quia error in pretio eque sicut in emptioni consistit ut ait. L. pacta conventa, 72. ff. hoc titulo.

Sed obstare videtur regula tex. in L. si in § si ipsi emi ff. de verbor. quando enim sic habere summam et minorem ita ut non consistit venditio in minore summa hoc est in sinquiendo sinisquam utraque contra ...

Concensisse videtur. facilis tamen est solutio nam
secundum mentem Bartoli in dict. §. si stipulanti
ante numerum p.m communiter recepti ex Soxino n.o
4. versiculo 2. limita Crotto n.o 5. versiculo 3. Follie
Jasone n.o 7. Alciato n.o 16. et 17. ibi a quibus non
discentit Donellus n.o 6. hic observandum est in
maiori summa inesse minorem quando non constat
voluntatem contrahentium esse limitatam et restric-
tam ad certam summam expressam tunc enim
nemo dubitat ex fine eandem summam non con-
sentire arg.o tex. in l. si stipulatus fuero. § 20 de
verborum. in cap. [illegible] de sacerdotali. §. ultimo
de prebendis. l.o 6. tradunt ad dictum §. si stipu-
lanti glosa Alexander n.o 2. galiaula n.o 9. In casu
de quo agimus constat neque venditorem in minorem
summam neque emptorem in maiorem concensisse
quia cumque ei studeat meliorem suam facere
conditionem. l. si voluntate C. de rescindenda
censetur prescriptam esse summam limitatam et
restrictam expresse igitur neque in minorem videtur
concensisse ut eleganter expressit Aquilinus in dict.
§. si stipulanti n.o 4. et colligitur aperte ex dicta
l. si idem [illegible] in [illegible] terminis venditor
minus pretium emptor maius putavit consistit
venditio in minori quia cum nullis stat in summa
limitatam summam [illegible] prescriptam [illegible]
in minorem concensisse existimantur

Secundum multiplicem errorem
distinguunt doctores nempe in essentia in corpore

In substantia in nomine. essentiã vocant est in summa huius tituli n.o 13. odofredus. n.o 2. hic consistentiam rei hoc est qt vere res quae venit sit in rerum natura in quo quidem error interveniat vel vti si homo quem vendere et emere volunt vivum quem putant mortuus sit tempore venditionis nihil actum erit non solum quia sine re quae veneat emptio non est. l. nec. emptio. d. ff. de contr. sed etiam quia cum contrahentes errent emere ac vendere putantes hominem vivum qui mortuus est consensus quoque deficit sine quo emptio non subsistit. qt si non omnino res perierit ut domus combusta in qua area remanet vel pars aliqua aedificij in re emptio non absumpta recurrendum erit ad singularem tex. in l. domum. l. 57. ff. de contr. transcriptum et explanatum in libro 26. tituli l. 4. de verbis ... Coranus l.o 7. commentariorum cap.o 6. Cuiacius ... tionum cap.o 17 et 18 cap.o 11. Suarez. l.o 9.o observationum cap.o 34. Otomanus observationum. l.o 12. cap.o 19. Quenias. Regula 204 nomine Antonius faber. l.o 12. conjecturarum cap.o 17. similis est huic error in corpore vel vtilitatum ego fundum emere Cornelianum putarem tu Sempronianum vendere ... quo in casu non esse emptionem tradit dicta lex in venditionibus. 9 ... rei veram perfectionem. l. si me in vacuum. 34 d. ad quirendo perfectione rei in locationem l. 2

§. cum scitum ff. pro Emptore nec etiam si ex
pulationem l. si sub nomine 32. l. continuus §
137. versiculo romanem ff. de verborum oblig.
regulariter Nec ipsum est ut si exactur sub corpore rey
de qua contrahitur nihil agi, probat allegatur ut tradit
borelius loco n.º 7. allegans l. si. 20 §. 22. ff. de ver
borum sub l. 1.º de pignoratitia quibus similis est id
habetur pro constanti et ratio est evidens quatenus
deficit consensus in materiam circa quam versatur
conventio sive materia autem nullam subsistere
conventionem sexto, ceteris est.

Sequitur error in substantia
qui difficilem habet explicatum. ideo principio notan
dum Juris consultis substantiam dici quod ei essen
tiam prebet. l. 1.º et 2. de usufructu egregii dicitur
ipsa quo nomine utitur dicta l. in venditionibus. §.
versiculo marcellus quia sc. rem faciat substare
hoc est subsistere dicitur etiam in libris nostris ma
teria et equalitas unde quotiens horum nominum
usurpant jc. ut colligitur ex dicta lege in venditionibus
§. l. quid tamen 14. ff. hoc titulo l. si est etiam
ff. quamvis de actionibus empti l. 4. ff. de ostiano
de usucapionibus l. Julianus §. ff. si quis ff. ad exhi
bendum ubi videndus gotofredus et cuiacius in
dicta l. 22. ff. de verborum.

2.ª conclusio est jam fuisse apud veteres
Juris consultos ante in corpore non exactur exactur
tamen in substantia sive materia emptionem con
sistere ut constat ex dicta ... in venditionibus §.

d. Inde queritur quid si emptum proponit in eo
qd. pro auro vel plumbum qd pro argento vel
in alia materia venditur. Et ibidem resp̄ quod putat
huiusmodi errore interveniente nullam esse emptio
nem in dicto d. Eo in de quidem et in delicta l. quod
tamen 14. et 19 eo sent contra confirmamenti paul
in l. aliter. co. ff. eodem et in l. si cum aurum. ll.
ff. de solutionibus et probatur Armenopulo in ma
nuali iuris l. 3. titulo. 3. versiculo in venditionibus
Solvitur autem ob tua ratione
nam cum res eo corpore et eo qd. eo tunicegus apparet
non sinceatur sed ab substantia potius sive materia
non obscurius significat dicta l. Julianus q. d. hoc in
ubi quia mutata forma proprie rei inter dicitur in hoc
alias sentetur tunc eo libera tam esse contra
enter in corpus consentiant hoc est in qualitate
et eo tunicegus qd. ambo dere sponderet
spectatenus et eo tunicegus qd. ambo
dissentiant tamen in qualitatibus intrinsecis
hoc est in ea sive materia vere signandem illam
non consentiunt et eo consequenti emptio propter
dissensum inde corruere debet
Hinc fit apertum quam
ob causam aliud iuris sit in stipulatione l.
pignore in d. l. si id quod aurum 22
et vendentium in dicta l. p.a de pignoratitia cum enim
stipulatoris et creditoris interest est saltem in obli
gatione habere in eo qui consentrae censetur emptoris
alienatio est nam interest emptoris ne velamen
consistat venditio in aes qd. pro auro dein et ex

fines non consentit et considerari fulgosius
in dicta l. In venditionibus c. n.o 5. et ante
cum Baldus post vers. Quaeritur, cagnolus plenius dicta
l. 22. iason l. quis in fundi n.o 31. de legatis
p.o grabriel dudeus n.o 7. in dicta l. in vendi
tionibus, donellus hic n.o 7. et id fieri petens
de Bello pertica, cum quo sequitur Bartolus et
ceteri in dicta l. 22. dicent definitionem illius textus
obtinere in stipulatione ex causa lucrativa non
vero ex causa onerosa puta emptionis quae natura
contrahitur ex cuius causa fit in dubio solet in ea de
textus in l. p.a ff. si quis sub conditione ff. vel
legatorum nomine caveatur.

Sed his omnibus obstare textus
in l. Sterilis 21. ff. quamvis de actionis empti vel...
&c. ut certum praesupponit emptionem et solum gaudere
concentimus inequalitatis locus in materia dicentia
mus velut in mensas quasi de citrea emam quae non sunt
frequenter dicuntur confectae ex citro arbore silvestri
cupresso simili quod in mauritania nascitur ex plinio
lib. 13. cap. 15. huiusmodi mensas magno in pretio ha
bitas apud Romanos idem plinius testatur, et hic in
sipinus 3. antiquarum et multis probat gotofredus
in notis ad hunc ff. quamvis inadere videndus 2...
g.o animadversionum cap. 4. mercator p.o notatorum
cap.o 4. Sed in difficultate facile occurremus dicentes littera
florentina quae habet affirmative emptionem esse cum
ad deinde sit negatio 2.m editionem belgaram et ...
quam probant ... ordinariis vas. t.o 3. ...
thum sub titulo de contrahenda emptione quaeritur

in dicta l. Leg. § 22. et in lib. 2. observationum
cap. 5. Robertus ubi supra aliis a me [illegible]
in d(ic)to § quamvis. Contuivet cerni tam antiquam
quam novam Duarenus excepto in dicta l. 25.
versiculo. Res enim intelligetur. Et recte nam cum
dictio adversativa quamvis inveniatur dubitandi
rationem et quae respondeat dictio nihil dominum
habituram florentina lectio, cum quam de fit omni
prorsus dubitatione careat textus. Ille cui enim
dubium ex venditione validam actionem dari nego
indubia prorsus sic dictio illa contra regulam leg.
quae habeo [illegible] et contra id
quod verba ipsius indicant. Recipienda ergo lectio vul-
gata negativa secundum quam optime quo nam
sequentia praecedentibus ut censui sit quamvis error
in qualitate sive substantia emptionem vitie-
tur ut dictum fuerat in dicta l. in venditionibus 9.
et l. quid tamen. 14. ad quam secundum [illegible]
refutantur verba [illegible] dicti § quamvis quae
Triboniano tribuenda sunt. attamen decepto emptori
ex empto actio competit, quod quia sua interest non
esse deceptum

Novum autem hinc nostro non est ut
venditione nulla actio ex empto detur l. qui ex [illegible]
62. ff. hoc titulo. § ultimo Institutionum eodem
in quibus venditio rei sacrae vel liberi hominis igno-
rantes facta licet vere non teneat actionem emptori
tribuit ex empto ad id quod interest quo casu. [illegible]
in l. 4. l. liberi. 70. ff. eodem inter ignorantes
emptionem liberi hominis intelligi [illegible]

et per ea que scribit Guerardus in §. 4.° nu. 12. Egidius bell[...]

Hinc romanalis cum
actione tradit rosa in dicta l. 9. §. siquis vero
quod magis in specie est dell pigniorata in dicto §. q[...]
scribit in l. eleganter 7. verbo. iohannes glossa et de
dolo in arbitrio de cessi. possessione. autem emptio cum est
pro auro venisset subsistat namque si renditor si [...]
nauit agere potest emptor ad id quod interesse. Emit
tamen tantum nomine dicto. §. quamvis. l. lab[eo]
45. ff. de contrahenda emptione scribit ad omnem damnum quod in
huiusmodi venditione contingit iuxta Regulam
text. in l. Iuliani 13. in principio de actionibus
empti quam huic nostro casui adaptat dicta. lex labeo
45. ff. de contrahenda. ubi error versatur in substantia, sive
materia rei nam auri chalcum vel ut alijs placet
orichalcum pro auro venisset ad vero aurichalcum non
est quod ex auro et aere misceatur sed est fulgidum et
splendidum quod auri colorem et splendorem re
presentat cuius modi esse longo tempore ille
[...] non reperiri scribit plinius l. 2.° 84. de
cum mercatore p.° natatorum. 4. in repho. scaevola
ad textum verbo aurichalcum et alijs quos refert ad
l. 4. de legatis p.°

Rursus ex 2. si ad haec emptor pro
tanquam interesse potest etiam corpus cuius ma
teria erratum fuerit in genere hoc est tantundem
auri ut probat tex. in dicta. l. labeo 45. in fine
quaquidem via emptio Re integrabitur ex volun
tate emptoris iuxta sententiam gloss. saube
Iasonis. nu. 5. in dicta. l. 22. fulgo. ff. nu. 8.

in eadem lege tabeo. neec Ingeneres solum
sed et ipsum Inspetit eo quo recte petere ut jam
num qt. pro plumbo vendidimus. secundum in
rentham dicta l. Indicta l. 22. quo casu venale
omnino emptio contrahe cura cedente fixa
eandem vel rem emptoris consensu quia antea
defecere videbatur. qua autem actione emptor
agat quando a parte venditore deceptus est. tractant
Capiola Bar. nu. 3. Angelus et Romanus nu. 7. ferre
tus nu. 4. Indicta l. 22. cuius ultima verba ...
nunc obtime declarat Donellus. ibi nu. 7. et 8.

Secunda ratio postulat

ut explicemus Insignem traditionem Iuris con
sulti Ulpiani in l. quid tamen 14. ff. de titulo
... ubi scribit ita demum quoque sicemus bi cum re ...
ubi scribit ita demum quoque ...
dere si In materia omnino erratur ut si aes pro
auro plumbum pro argento mensa ... pro ...
preciosa veneat ... omnino In materia ...
... erratum emptionem esse clare docet
eo semplicium prefationem. In vitio ... aureas ...
que ... vendita que magnam partem ...
... fuit Inventa et tamen venditio valet
quia Inquit Ulpianus auri aliquid habet ve
... fraudatum veneatur ... aureum ...
... vitiata Inter ornamenta ...
... aperte liquet ex l. argumento 25. §. orna
mento ff. de auro et argento legato cum ...
autem ornamentum sit valde commodum ...
... l. ... ver. ...

altiatus. lib. 4. parergon cap. 18. tiraq[uellus] ...
in l. 3. gothofrediani glosa 3a parte. 5. nu. ...
cuiatius lib. 10. obseruationum cap. 15.

Verum ulpiano in dict. l. quid tamen 14. directo videtur aduersarius Julianus in l. ... obbo. 41. ff. mensam. ff. hoc titulo inqua antinomia conciliandum inter ... variarunt auctores et inextricabilis est ... in dicto ff. mensam et tamen conciliationes omisit in l. si duo. 44. ff. eodem multas eo cogitarunt ... nus lib. 7. comentariorum cap. 6. nu. 6. ... lib. 2. controuersiarum cap. 31. eduardus de ... et ... Ricardus. alijs allegans in ... ann. 25. in ... hoc titulo.

Mihi inprimis non omnino displicet quarta solutio in dicto ff. mensam quam sibi vendicat duarenus ad dictam l. 22. et ad hunc titulum cap. 4. de consensu vendentis difficultas nempe ut in dicta l. quid tamen 14. ... ... que aurea dicebatur et magna ex parte erat ... ... vendita at in dicto ff. mensam venire ... ... citer ... ex ... ... quae auro tantum ... opertum erat quo casu omnino deficere videtur emptoris consensus.

2o quia ... ... insinuatur acursio et alij ubi supra mihi magis probatur cuiatij nobilis et elegans conciliatio quam sequitur ... ... in nostris ad utramque legem ... ... in paratitlis ... tituli nu. 5. ... ubi supra nu. 10. et sibi arrogant ... ... legum conciliatarum centuria 1. cap. 4. ... ad dictam l. 22. nu. 5. et ad ... ... ult. quod ... cuiatius ... et ... ... alij ... ...

[illegible]

erratur in materia nec omnino defecit emptoris con
sensus certi elegan[illegible]. Loquitur dicta l. quid tam [illegible]
[illegible] proximis [illegible] auro vel argento
[illegible] nulla est emptio quia in materia omnino
erratur nulla enim ex parte aurea vel argentea
sunt sed tantum [illegible] lamine vestita [illegible]
[illegible] lib. [illegible] cap. 15. vel ut [illegible] in l. [illegible]
[illegible] [illegible] auro vel argento
[illegible] [illegible] aureis vel argenteis [illegible]
inclusa [illegible] mensam
procedit [illegible] in dicta l. cum ab eo [illegible]
Secundum hanc definitionem

Existimat idem Ulpianus [illegible] conventionis
q. emptionem [illegible] provinci [illegible]
[illegible] vinum acuit id est ut interpretatur [illegible]
lib. 7. cap. 6. [illegible] sponte sua et naturali vitio [illegible]
quod admodo degenerare [illegible] rationem [illegible] quia
[illegible] hoc casu prope eadem est [illegible] id est [illegible]
vini [illegible] non tam acetum quam vinum
[illegible] substantia [illegible] et ideo [illegible] esse
acetum [illegible] debeat et ideo [illegible]
[illegible] principio [illegible] acetum [illegible] vinum [illegible]
[illegible] Ulpianum ibi et in l. si quis vinum [illegible]
acetum [illegible] hoc est [illegible]
[illegible] in materia [illegible] ut interpretatur [illegible]
[illegible] lib. 2. observationum cap. 4. et lib. 18 cap.
27. [illegible] substantia [illegible]
[illegible] erratur omnino in materia
[illegible] substantia et consequenter [illegible]
stare

ad errorem in substantia [illegible] materia [illegible]

Regitur error in sexu sicque in emptionem
vitiat. l. alioquin. in versiculo set etiam ff. eod.
titulo ubi secus est traditur si praecedente aliqua
qualitas deteriorationem vel bonitatem rei emptae
[illegible] pertineat velut si in mulierem recentem
ego virginem emerem putarem valeret enim in
hoc casu venditio quanquam in sexu neque in
substantia erratur cum sit femina licet de
terior quam credebatur Ut inquit Ioannes
ubi supra cap. 5. nu. 5. huiusmodi error emp
tionem nullatenus quaquam reddit l. aliu
10. ff. eodem sed actionem ex empto praestat
vel quanto minoris si ignorans vel ad id omne
quod interest si sciens venditor fuerit iuxta regulam
l. Iulianus 13. in principio de actionibus empti
vel etiam ad resolvendam venditionem quando
si non aliter empturus fuisset ut docet. l. ex
empto 11. §. si quis virginem de actionibus empti
quod nimis leviter ad ipsum sufficit.
Superest ut de errore no-
minis non nihil dicamus quem sane errorem cum
de corpore constat emptioni non nocere auctor
prius in dicta l. in venditionibus cum versiculo
si in nomine et generaliter esse receptum
huiusmodi errorem nominis proprii nullum
actum tam inter vivos quam in ultima volun-
tate minime vitiare iuxta sententiam glossae
et Scotorum in l. si quis in fundi vocabulo quarta

De legatis [illegible] explicat petrus duenas Re
gula 256. ratio colligitur ex [illegible] si in nomine
delegatis cum enim nomina significandarum
rerum gratia sint adinventa nihil quo libet
modo aut nomine intelligatur nihil refert
proprium non fuisse usurpatum [illegible]
et ideo si servum presentem [illegible] quem stichum vo
cavi cum pamphilus diceretur aut fundum ven
didi sempronianum quem cornelianum me
[illegible] appellavi [illegible] cum de corpore
constet venditio valet eo modo autem error in no
mine probatur declarat mascardus tomo 1º de
probationibus conclusione 570. cetera autem
que huc spectant et precipue de differentia
inter errorem nominis proprij de quo accipitur
dicta l. in venditionibus. 9. et errorem nomi
nis appellativi tractant [illegible] glosa et doc
tores in dicta l. 4. delegatis 1º quos videas

Ad versiculum nihil [illegible]

fortasse quando dis [illegible]
[illegible]
legis [illegible] emptionem contra
[illegible] fundum similem esse [illegible]
[illegible] manifestum [illegible]
[illegible]
[illegible] tandem [illegible]

Intermitionis tempore hunc et alios con
tractus peragere nemo vetari sequitur in hac
furoris forum genera sunt unum eorum qui perpetuo furore sunt et continua mentis alie
natione omnium intellectu carent ut ait Ius
in l. divus 14. ff. de officio presidis quos perpe
tuo furiosos vocat paulus in l. cum praetor 12.
ver. natura ff. de iudiciis et maliorum perpe
tuum tantum et ita ferociter ita perniciosum
sanitati nulla spes supersit ulpianus in l. cum
dotem 22. §. si maritus. ff. soluto matrimonio
alterum eorum quorum furor intermittit ut
et veneri [illegible] Iustiniano in l. furiosum
9. C. quid testamenta facere possunt. eo namque
habent dilucida intervalla quae intermissionem
nuncupat. [illegible] 20. §. nec furiosi
ff. de testamentis. intervallis simpliciter dicitur
§. si maritus. Iac. semenanum [illegible] et media
intervalla. l. cum aliis. 6. C. de curatore fu
riosi.

Furiosus igitur cum mentis ad omnia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lib. 3. [illegible]
rum questionum ibi furo remoto [illegible]
ad omnia societatem. et ideo nec scientiam nec
voluntatem habent. l. furiosi. 40. ff. de Regulis
Iuris. nec veram nec scientiam. l. [illegible]
7. versiculo idemque iuris C. ad senatusconsultum

trebellianum dicto § si maritus neque furiant
neque consentiant. L. si tibi 3. § vmis hominis
ff. de obtione legata mirandum non exist
si nullum negotium contrahere valeat si furi
negotijs. s. ff. de Regulis Iuris. § inniesiti
constituti de pertilibus stipulationibus qui vero
aij les semplis que breviter et dubes conge
mit goto stemus. fr. l. congruit § Littera. illi
trare potens. et consequenter nec emptionem
que mutuo utrinque contrahentis peragitur con
censu. L. ff. ad finem ff. de solitudo. generatio.
cum furiosus qui dimidia habet observaltia
Intermittionis furoris qui facentis et glum brave
quietis tempore sese potenti tunc aud. dubie
ille emptionem et calia necaris faceret dicta
l. cum alijs 6. C de curatore furiosi. dicta l.
fumesim 9. C qui testamenta facere possunt
iuxta Regulam Iuris adigens. 6. § quamvis
ff. de iure patronatus.

Quum [illegible]
obijsit fuin tes. difficilem fr. 52. § ultimatem. [illegible]
matrimonio in quo et si pater filii [illegible] eius con
censu petere nequeat eodem l. 2. ver. q[illegible] si furiosi
nihil homines furiosa sit ad agendum admittitur
pater. quia filio consentire videtur. Respondet et glossa
nostra verbo consentiat furiosum quando q tanto
consentio et f. cum tes. aequ. [illegible] constitit

praeterea tamen species cum necessariis, scilicet expresse sumptus consensus (qui praesupponit capacitatem ad consentiendum, quae furioso defuit. §. furiosus Institutio de inutilibus stipulationibus) furioso qui in mentis sanitate laborat dari nequeat. l. quia adhaerentes. ff. locati. l. si tibi. §. si vinis. ff. de collatione legatorum. quare Bart. ibi nu. 4. vestigijs inhaerendo omissis varijs interpretationibus animadvertendum est inter nolle et velle, inter consensum et dissensum esse medium ... consistens in simplici carentia voluntatis et noluntatis, idest non contradictio, ut colligo ex l. ponponius. 40. §. ult°. ff. de procuratoribus ex l. 4. §. ... scientiam vbi notat quod loco verbo velle ff. de tributoria actione quae furioso dari potest. l. si furiosi 25. versiculo sufficere infra de nuptijs, vnde cum suspetie dicti §. voluntatem filiae necessario non debeat concurrere sed sufficiat non contradicere, minime dubium non erit si furiosae filiae pater ad petendam dotem admittatur verba autem illa vel si omni contineri quis communiter credet. ... significatione dari furiosae filiae expressum aut tacitum consensum, sed ea suspetie ipsius non contradictionem eundem habere effectum asserens et expressus consensus illi ... conveniret quamvis ... rationem ... relictis explicat Barbosa. ibi nu. 23. quem ...

Azo versus et quemcumque alium habere in illo
ter. explanando super vacantium reddi posse videntur
quibus adde Summum, nu. ult. et Salicetum nu. [illegible]
quilam Iuristas gautorum Jacobum de Butrigarijs
laudat hic et adnotata ab additione glosse, in l. prere
S. verbo voluntatis ff. de his qui sunt sui vel alieni
iuris.

Secundo obligatur, in l. 2. ver. et si furiosi. ff.
de negotijs gestis ubi furiosum obligari et contra
here posse probatur. Ceterum furiosus ubi non eo con
sensu. sed facto et re ipsa. et est negotiorum gestione
obligatum ubi: in l. furiosus. 46. ff. de obligatio
nibus et actionibus. quemadmodum enim utilitatis
causa receptum est ut quia absentis eo etiam ig
norante utiliter negotium gesserit adversus eum
actione negotiorum gestorum experiri possit. l.
ff. de negotijs gestis l. 1. Institut. de oblig. quae
nibus quasi contractu ita eiusdem utilitatis
gratia furiosus loco absentis et ignorantis
habeatur. l. 2. §. furiosus. ff. de iure codicillor.
l. ubi non voce 166. [illegible]
124. §. ult. ff. de Regulis iuris. l. sed et si pupillus.
17. §. filio familias. ff. de Institorijs administrum
fuit ut si furiosi negotia gesserit utiliter compete
mihi adversus eum. negotiorum gestorum ac
ut praestet quidquid consumpsit vel habet mihi
vel ad futurum est.

Ad tex. l. Si quando ...

3. In fin. ibi de titulo.

Colligit ex hoc tex. Doct. vulgarem illam regulam: simulat non valeat quod agitur ... ut valeat possit quod probatur in l. si tam angusti. 13. ff. de servitutibus. l. via. 23. in principio. ff. de servitutibus praediorum rusticorum. l. cum post. 7. §. ... ad finem. ff. de transactionibus. perpenant tamen mea sententia illa enim regula procedit quotiens nulla intervenit simulatio sed aliud cuius faciendi animus erat, sub titulo obliquum, tunc dubitatur (ut dicit) non valeat ut vere agitur. eam obtineat vim quam potest; quare ... applicatur sane ... facile ... Doctores ... in supra dictis iuribus in l. an inutilis. 8. ff. de acceptilationibus in l. si unus. 27. §. de accepti latio ff. de pactis in l. 1. §. cum qui. ff. de constituta pecunia. Bart. et Relegios in l. 1. §. cum qui. ff. de constituta pecunia de verborum obligationibus. videndi alciatus lib. 4. paradoxorum cap. 6. et ... in ... iuris ... ad ... tit. ... contractum ... conditionis tamen nomine ...

Quereba tur et valet donatio simili aste venditio
Unde valet qt contrahentes agunt ut agunt
non vero ut agere simulant, magis enim ad hanc
legem pertinet prohibitum elenditionem plus valere
qt agitur quam qd simulate concipitur de quo latissime
in hoc lib. 4. titulo. 22. et lib. etiam 4. titulo. 10.
tororum. expornant valentdaño Responso. 12. a
nu. 3. tiraquellus. de Retractu. lib. p.º p. p.º glo.
2. anu. 12. hinc etenim res capiceruntur ob illa
tianus et mas simulati donationis gratia simu
latum emptionis contractum nullum esse
ut in l. Ancillam. 7. l. si non donationis. 8.
l. emptio. 9. In fine. l. si mater. 10. infra. facit
tex. in l. cum in venditione. 36. in l. si quis
donationis. 38. in l. nuda. 55. ff. hoc titulo
l. contractus. 14. ff. de obligationibus et actionibus
l. hero pretio. 6. infra hic autem pecaturn
et relte nam emptio quem ad modum aliter noster tex.
in fi. defecit substantia vel ut alia litera habet
emptioni defecit substantia sequitur ea causa
supra. tex. in l. 2 et 3. supra eodem quippe ut
inquit glosa. verbo substantia, licet contrahentes
verbis emptionem exprimant corde tamen
aliud sapiunt id autem qd procedit expore
nisi in hanc ratificetur hiulliam substantiam.

habendum ut concesserat Bal. et Salicet. hic; pertext. in l. Lucio. §. Lucio Titio ff. de fundo [illegible] legatus fecit tex. in l. si ambiguo 3. ff. de rebus dubijs cum obligationum substantia ex mente pendeat contrahentium. l. 3. versiculo non satis. dicta lex contractus. §. 4. [illegible] de obligationibus et actionibus unde si ut [illegible] donationis causa fiat simulata venditio licet venditio sit inefficax valeat donatio ut decidit noster tex. perfectam donationem vocans et [illegible] eiadictum observani precigreius [illegible] consonat dicta l. emptio. g. armeno [illegible] pro chiro. lib. 3. titulo. 3. §. et empti fides. l. cum ca. 21. C. de transactionibus. l. si non singula 5. C. [illegible] nam [illegible] mens et intentio contrahentium et ideo fundamentum veritati non nocet dicta lex cum ansillam 7. dicta lex. materia. supra [illegible] sed verus contractus donationem prevalet simulatae venditioni dicto titulo 22. huius libri quarti supra

Ceterum ad versus hanc conclusionem obstat [illegible] tex. in l. si sponsus. §. 8. circa ff. de donationibus inter virum et uxorem ubi venditio donationis causa nec ut venditio nec ut donatio subsistit. Respondet autem vere id procedere

Quoties predicta venditio contracta est inter virum et uxorem quibus invicem donandi libertas ademta est. l. 1. §. ff. ubi titulo. boni. primo et secundo. ubi. l. titulo ff. fororum tamen enim nulla est venditio quia simulata fuit ut ficta donatio quae inter coniuges. l. si autem. 7. §. si uxor. ff. eodem.

Quod ut intelligamus assimile Dicti §. circa sensum specialeas. scito cum aliud sit verbo substantias donationis causa minoris factam venditionem valere: toties enim diximus asserit ulpianus in dicta l. si quis donationis. 38. ff. hoc titulo, sit totum venditionem non valere quoties universa venditio donationis causa facta est. ac enim inspectis non deficit emptionis substantia cum concurrat mens et affectus contrahentium circa venditionem quamobrem certa est emptio et simulo quod ad personam hic dicimus est donationis haec sententia salvi et est omnium mentes, unde infert. Bal. sub dicta l. si quis donationis. 38. non competere beneficio legis. 2. C. de rescindenda venditione cum simulatio venditionis ea verba apposita reperiuntur quod valet. sempronius debit Titio emptori venditionem suorum ratione

30. nu. 7. ff. de verborum obligatione

quam videtur conarum in lib. 2. variarum cap. 4. nu. 6. a quo tamen recedere videtur in dicto responso 12. nu. 2. ver. ex quo pulsi[?] fexturi[?] quare Sarmento potius non sumentis ... ubi q.° ... cap.° anno. 4. de quo latius ... volente ad interpretationem ... agemus

Hec autem venditio nimoris facta inter virum et uxorem nullius est momenti. ... ejus donationis ... verbis. l. viri ux ... 17. ff. ad senatus consultum velleianum ... ff. de jure dotium. l. cum ... 12. ... l. sed ... eo ... 31. ff. ... ff. de donationibus inter vir. et ux. ... donatione ... ubi pro minimo ... vendendi ... non habere ... donationis ... vero ... animum vendendi habere eo pretio ... valebit quidem venditio ... quatenus facta est ... quapropter omnia supra allegata ... donationis ... valebit ... donandi animus ... donat ... ex his que ... tractat tiraquellus ... donatione ... donationis ...

quem protestatio [illegible] ul[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] presumetur donatio [illegible] [illegible]
minoris fit venditio glosa. [illegible] [illegible]
[illegible] bal. [illegible]
[illegible]. l. [illegible] 12 de [illegible] donatione
non presumi [illegible] [illegible]
[illegible] ver. Respondit [illegible]
quam [illegible] [illegible]
etiam [illegible]. l. sed [illegible] 31. [illegible] ver.
[illegible] sine dubio [illegible] de donationibus [illegible]
[illegible] sine dubio [illegible]
uxore [illegible] minoris [illegible]
donandi. Respondetur igitur [illegible]
[illegible] non [illegible]
donando [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] causa ad
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
adversus [illegible]

Addi. [illegible] [illegible]

[illegible] donatione
non nisi traditione perfici [illegible]
[illegible]. l. [illegible] 9. [illegible]
[illegible] [illegible]
traditionem [illegible]
[illegible] contrahi [illegible]
contrahi [illegible] [illegible]
[illegible] de donationibus [illegible]

donationibus verum obiectionem [illegible] habuit quod Fabri verbo perfectos et [illegible]
q. verbo sequatur. [illegible] distinctione temporum ante
Justinianum autem donatio traditione pera-
gebatur argumento [illegible] 35. [illegible]
ff. de donationibus causa mortis [illegible]
communiter Receptis [illegible] 7. [illegible]
2. ff. de pactis vel stipulatione [illegible]
quam [illegible] secuntur [illegible] verbo [illegible]
Justiniani de donationibus imo [illegible] romano et [illegible]
[illegible] legibus Romanis verbo [illegible]
nec stipulatione quia [illegible] quam [illegible]
[illegible] lib. 6. observationum cap. 18 [illegible]
erat nec aliter quam mancipatione traditione [illegible]
[illegible] donationes [illegible] inter [illegible]
parentes firmi erant [illegible] l. 4 [illegible]
donationibus [illegible] C. theodosiano [illegible]
[illegible] quidquid [illegible]
[illegible] in alium, [illegible]
tionem [illegible] tacito lib. 11. et 13. annalium [illegible]
lib. 34. [illegible] lib. 11. [illegible]
[illegible] seu [illegible] et [illegible]
contrarium [illegible] cum videam [illegible]
legem Cinciam [illegible] anno ab urbe [illegible]
549. stipulatione firmari donationes [illegible]
22. et [illegible] 33. ff. de donationibus et
alibi [illegible] constantinum [illegible]
id decreuit ut [illegible] constan-
tini [illegible] l. 7. de donationibus

In l. ... teodosiano. iustinianus vero statuit ...
argentum ... §. d. ... autem. ... donatio ...
emptionis donationem solo consensu absque mancipa
tione stipulatione vel traditione ...
tutionis ... meminit. In d. ...
allegato ... probatur ... titulo. ... lib. 8. ...
... tit. 8. lib. 8. ... nudo consensu ut emptio con
donatio absque traditione nudo consensu ... transferi contra
trahitur sed etiam dominium transferri ... — 2° ex supplo.
legem traditionis. 20. C. de pactis. ...
venditionis que licet ... consensu peragatur tradi
tione ... perfici ...
In l. si ... abitionem. 26. ff. de actionibus ...
empti ... l. empti. g. ... empti ...
ubi ... C. explanantur ...

... parallelismus

Cum hic donatio ... ultima
gine venditionis facta valeret et donatarius ... donat
possessionem ... fuerit agere potest ...
cum donator ... ut conven
tione ... pareat ...
In l. legem. g. obligata ... concordan
... C. de donationibus ...
... venditione condictione ob causam
... repetere. l. 1ª ff. de condictione
ob causam cum quo congruit ... 24.
titulo ... lib. 8. ... notabiliter ...
... doctores ...

titulus Ad. Ex. In. l. Cumres 4. Justa Ex titulo

Aiunt Imperatores titulum possessionis duplicari non posse: paulus contra In. l. 3. §. ex pluribus. ff. de adquirenda possessione docet ex pluribus causis eandem rem possideri posse. quod dissidium facile explicat Accursius in verbo possessionis et in verbo nec enim ad finem exponens possessionis dominii seu proprietatis. Eane expositionem amplectuntur odofrenus, salicetus, et dominus gotofredus hic, petrus faber In. l. non vt ex pluribus. 120. ff. de Regulis Iuris nec In merito Siquidem enim proprie quoque verbum possessionis significat. l. Sicuti 78. ff. de verborum significatione facit lex. Item. 37. ff. de Iudicijs ad idem paulus In eodem. §. ex pluribus aliud: nec enim sicut dominium non potest nisi ex vna causa contingere ita et possidere ex vna dumtaxat causa possumus et In dicta. l. non vt ex pluribus. 120.: non vt ex pluribus causis deberi nobis idem potest ita ex pluribus causis nostrum esse. dissimilis rationem suae positionem et proprietatem ex doctorum sententia proponit Anthonius gomez In. l. 45. tauri num. 97. et 98. dominium et idem

Plenum et perfectum ius fuere cribuit. l. 3. § fin
autem. ibi plenissime habeat rem creditor. C. de
iure dominij impetrando. et l. vnica. ad finem
ibi sed sit plenissimum et legitimum quisque
dominus. C. de nudo iure quiritum tollendo. l. ge
neraliter. 29. ibi pleno iure heredis esse. ff.
de ... manumissis liberis nonfacta et perfe
ctum id dicitur quod omnibus suis partibus
constat. l. pº. ff. de origine iuris et ideo
nec nouam formam recipit nec incrementum
aut diminutionem ut ex ari. textu. 2. et
...orum. pº. de celo, et. 5. metaphisicorum
probat ... ubi ... ...
... l. 2. C. de ... libertate ubi semel
... manumissione iusta ...
... nihil secunda ... vel ...
... ... 14. §. ... actione
ff. de exceptionibus rei iudicate neque enim amplius
plus ... esse posset et ... §. sed
itaque ... de actionibus ... quaedam actione
est magis eius fieri posset quod ... proprium est.
... amplius fieri non posset. §. sed ...
de ... et Innocentius ... in cap. ... dilectos
... ... de ... ...
mentorum ibi iusta legitima sanctione
meum est ... causa meum fieri non posse.
semel igitur rei alicuius dominus ...
ex noua causa eius dem dominus fieri nequit.
posterio vero ... perfectum et consumatum

Iure non habuat ut potest ad illud dominium
sc. adquirendum directum cuius iure concess
Interest namq inter illud dominium quod
rimus plures nobis gentes causas quibus ad illud
peruenire possumus ut licua deficiat altera ad
Iuuemur ideo eandem rem et pro herede et pro
empore possidemus. l. et montanum. [illegible]
§. quod si. ff. de petitione hereditatis dicta. l.
§. ex pluribus

Ex. hac vera diuagatione [illegible]
rimus aliam ad nos causam ex interpretatione
quam colligit Gomez. ubi supra nu. 97. et reliqui
in dicto. §. ex pluribus. quaq admissa propai
stabit verbum possidens quippe sublatum [illegible]
ex donatione traditione firmata dominium et
possessionem rerum donatarum que fuerat et [illegible]
igitur postea ex emptionis causa possessionem
earundem nam [illegible] nihil agit
nam possessio simul cum dominio quesita ex
alio titulo [illegible] quaeritur [illegible]
[illegible] possessio tenendo et consequenter [illegible]
ob quam ex pluribus causis [illegible] potest haberi
mihi autem et hac interpretatio non omni
nino improbatur [illegible] tamen [illegible]
nos [illegible] ex imperatorum g mentia [illegible]
sed de his quorum disputatio de [illegible] ex plu
ribus propria est [illegible] non enim [illegible]
animum [illegible] alienam [illegible]

mitere et ut quorundam mos est qualiter
arepta occatione propria omittentes extranea
captare

titulus. Ad. tit. C. cum rei proprie
emptio.

Cum dixerint Imperatores
possessionis seu proprietatis titulum vendendi
plicari recte sui unquam rei proprie emp-
tionem non consistere si quidem per emp-
tionem dominium vel conditionem usuca-
piendi comparamus. l. clamius. 74. ff. ro[illegible]
titulo. l. ex empto. 11. ff. de actionibus empti.
utrumque enim propria non consistit domini[um]
quia non nisi semel res mea esse potest. dicta
l. 14. § actiones. ff. de ex
lege. et an eadem. 14. ...
ceptione rei iudicatae usucapiendi conditio
quia quod meum est usucapere nequit intelli-
non habet. l. sub Bello. 12. §. si quis alienum
ff. de captivis et postliminio reversis.

Verum enim vero glossa nostra
verbo consistit ac ratione, quae minus certam ge-
neralis ei est visa, praetermissa aliam sequitur
extra digerit (utar enim ... verbi ...
Ioannis mens [illegible]) similiter atque emptio rei proprie
est ... tum actio ex empto pro evictione nam
etiam aliena vendita si emptor ex alia causa
eius fiat dominus actio de evictione

omni. l. qui vendiderit. 9. ff. de evi-
nibus cum itaque emptor rei sue tamquam a vero
dominus statim conveniatur adversus venditorem
actio de evictione, at ipse tenetur venditori ad
pretium ex causa emptionis, et restandum com-
satione venit siue de facto minuendarum ex hac
causa nulla est venditio argumento legis primae
et secundae ff. de compensationibus. ad quam
rationem sequuntur Bal. et Salicetus hic ipsi
in l. si alienam 28. nu. 2. ff. de acquirenda
possessione allegantes tex. in l. Laboratio num.
18. § finali ff. de periculo et commodo rei ven-
ditae

Ego cum videam scriptores [illegible] nostri
hic et in l. sive 16. in l. si in emptione. 34. § [illegible]
ff. de [illegible] titulo, aliis quos [illegible] in hac glossae
rationem cum itaque ista emptio rei sue de jure
tione stabilitur [illegible]
Paulus accuratius de aere dicendum quam astu
originem repetens obsessio difficultatem prae-
tionis dominiorum [illegible] doctores. in l. cum
res. 13. C. de probationibus. in dubio [illegible]
ne valeat venditio ut in l. si ita. 25. l. rem
alienam. 28. ff. de contrahenda emptione
prospectum [illegible] emptori [illegible]
non evincatur rei sue [illegible] condictione
dicta. l. [illegible] 27. ff. eodem [illegible]

Instituti per quas personas rebus aut juribus
dicta vero ratione quae ob hoc dicitur de
evictione qua vel ex natura contractus
ad simplum idest pretium sive estima
tione rei et omne id quod interest juxta [illegible]
ius. 43. in fine. ff. de actionibus empti. l. si
in venditionem. 60. l. evicta. 70. Covarruvias [illegible]
foro. l. al comprador. 19. lib. 3. titulo. 1o. fororum
ff. de evictionibus vel ex stipulatione ad duplum
l. sed et si. 25. et eodem quadam emptori a venditore
promitti oportet. l. emptori. 37. ff. de evictionibus
agitur ut ex [illegible] ad
titulum. 44. lib. 8. codicis videsis [illegible] ad
titulum secundum. lib. 21. pandectarum. Haec
autem [illegible] communes [illegible]
evicta idest ablata judicis cognitione. l. non
tantum. 24. ibi judicio eum evictum esse. [illegible]
de evictionibus. foro. 1o. cum pluribus [illegible]
ibi; hoc est evencida et tolta [illegible]
lib. 3. titulo. 1o. fororum. evincere enim [illegible]
Cujacius titulo. 6. ad africanum folio. 100. [illegible]
legitimo certamine vincere necnon vincere tantum
sed etiam rem abducere et auferre. l. si [illegible]
21. l. habere 57. ff. illo titulo. foro. per [illegible]
31. ibi [illegible] fera evencida [illegible]
finalmente. dicto titulo. 1o. libro 3. fororum

Finis [illegible]

g. quam glosa nostra allegat similem. secundum
titij vendi dexis de fundo Titiu heredem n[on]
reliquerit ex sententia Sabini qualis textu
admissam actionem pro evictione et in l. a
41. §. Item. ff. de evictionibus non contra id
ille stipulationem contrariam fugiens hereditas
fundus evinci ei non potest, nec hereditas
videatur evincere aliquam quia vera
non sit traditio evictum esse ut in similibus
ait africanus in l. non tamen. 24. ff. eo
titulo de currendum tantum erit in ex empto
actionem iuxta eundem paulum in dicta l.
quod si. 9. et in dicta. l. dei. 41. saepe enim an
madvertit creditoris ubi supra et frequenter
evenit in titulo de evictione ut deficiente
altera duple de tractatio quae si subsidiaria
via ex empto ut constat ex dicta. l. non
tamen. 24. l. cum qui. 23. §. si columpna
ff. de usucapionibus. l. nam. 36. ff. de
evictionibus. l. si pregnans. 42. cum simi[libus]
l. si venditor. 8. ff. eodem. ex his principijs
duplex deducitur error alter glose nostre
dum ait in dicta. l. quod si. 9. commiti actionem
de evictione cum potius amitti inferat paulus
iurisconsultus alter salicetti hic in n. 2. versiculo
a vero, aientis quia statim sibi ipsi videtur
evincere emptor sed. Ridiculum contra consen[sum]

Jure Consultum ... 41. §. primo negantem emptorem qui dominio servi ex(...) titerit ... videri ...

Quemadmodum igitur ut eo unde digressi fuimus redeamus, dicendum post... emptor rei alienae evictus ... minus actione ex empto condicet pretium ita ... non solutum retinet argumento. Legis habitationem ... ff. de periculo et comodo rei venditae ubi evictione eminente ... initio contractus emptor pretium soluere non tenetur, vel solutum non repetit ex dicta. L. g. §. g. unde ... materia detur effectum ... glosa ut compensatione ... emptorem et venditorem facta ... ex causa emptionis pretium petere ... ex quadam ... et ... propria ... excusatur ... et ... emptio ... retinere aut repetere potest ... rei propriae non subsistat.

Verum tamen licet ... ratio ... speciosa ... quarum veritatis continet quam ... nunquam ... compensatione ... procul dubio ... si quis sciens rem ... comparaverit. tunc enim compensationi locus non erit. nam ... glosae comparatione quirenus ... venditor

non esse emi nec habet actionem de evictione nec pretium repetebant ratio est justa tex. Jur. l. si fundum. 27. C. de evictionibus Docet antonius Gomes thomo secundo variarum cap. 2. nu. 42. Covarruvias lib. 3. variarum resolutionum cap. 17. numero. 2. ver. ad eam questionem Fachinei lib. 2. controversiarum juris. cap. 39. et ad particularem casum deducunt idem Fachineus. lib. 7. cap. 14. versiculo. sed ane ... Mennochius de presumptionibus. lib. 3. presumptione. 118. nu. 21. et 22. Andreas Gaill. Practicarum observationum. lib. 2. observatione 139. nu. 15. et 16. et lib. 1º de pace publica cap. 19. nu. 12. —

Secundo si ignoranter etiam pro ... emat et pacto remittat actionem et pretii repetitionem ab eius lege emptione dicta nulla sufficit actio emptori de evictione nec ad pretii restitutionem ut tradidit antonius Gomez. ubi supra nu. 39. versiculo notandum etiam ... ibi Joannes Delatu a glosa Jur. l. emptorem. 12. alias est lex eo empto ... qui autem versiculo si quis et ibi Bart. nu. 2. ff. de actionibus empti: Bal. Jur. l. pa... nu. 15. C. de periculo. et comodo rei vendite. ... ergo casibus se ... compensatione

Cum nihil emptor a venditore petere possit dicebat et ratio glosse et ex consequenti dicendum recte valere emptionem rei sue quod ad hoc quamvis sit absurdum nemo est qui non videat generaliter enim Pomponius in l. sue 16. ff. de contrahenda emptione sui rei emptio non valet sive sciens sive ignorans emerit. Julio tamen de sciente loquitur, sequitur ab ignorante quod hic Pomponius cui ad sapientem latius Julianus in l. Servum 37. ff. de conditione indebiti subdit pretium solutum repetet quia nullo obligatus fuit ille vero minime sit sua re gulam cuius per errorem 13. ff. de Regulis Juris. Indebitum sequuntur Imperatores in l. Indebitum 9. C. de conditione indebiti et sciens non recte repetit

Restat igitur glosse rationem vera et solida est tradita a nostro textu quam supra deduximus et explicavimus quod si adulterare falsificare vellimus nullo alio adminiculo eam fulcire vellimus nullo illo invenimus firmius quod nobis sub pollicetur fulgosius hic quatquem post hec scriptor de prehendi confutatam supradictam glosse rationem considerat namque Bone fidei que in contractibus exigitur et summam equitatem desiderat l. Bona fides 31. ff. de posito quaque maxime his contractibus emptionis et venditionis abundat dicta l. emptore 11. ff. quia autem versiculo neque enim ff. de

actionibus Empti Contrarium esse ut emptor pro
re quæ iam sua est pretium debeat, videlicet ei emp
tioni non obstet. Differre quam domini aque fructu
ementis sit dicta. l. fin. C. Infine hoc enim
ipso quod usumfructum dumtaxat habet
satis affert argumenti ad ostendendum rem
non esse ipsius propriam ut alii conantur. lib. 7
commentariorum. cap. 6. nu. 4. et ideo domini
appellatione continetur qui habet proprietatem
et si ususfructus alienus sit. l. fi. §. domini. ff. ad
Senatusconsultum Trebellianum. §. fi. versiculo
proprius. Institutis de heredibus instituendis
tamen officio judicis. quia id bona fides exigit
quanti valet jus utendi quod ipsa habet tantum
de pretio minuetur. l. Officio. 17. ff. hoc titulo.
et hæc quidem ratio propria est emptioni et
locationi quia locatio rei suæ non valet. l. quid
rem. 20. C. Locato. nec adaptatur legato stipula
tioni, precario, manumissioni, et aliis quæ causam
lucratiuam continent et tamen quia non nisi
semel res mea esse potest duplicari non possunt
nec jure proprio consistunt juxta legem
propriam. 14. C. de Legatis. l. nemo. 82. et
87. ff. de verborum obligationibus. l. neque pignus.
45. ff. de Regulis juris. l. 2. C. de vindicta
libertate

etiam Ad L. [illegible]

Sane huius legis aequare

Ut 3a. huius [illegible] [illegible] melius [illegible] religat. Hec sunt premittenda [illegible] emptionem [illegible] propria non consistere quia. et posterioris [illegible] licare nequit ut superius explicauimus. hec [illegible] [illegible] tes [illegible] ex quo colligunt Imperatores rerum [illegible] [illegible] [illegible] donauit emptionem [illegible] natalib. [illegible] quia iam earum dominium per donationem comparaueat [illegible] [illegible]. [illegible] per traditionem. ver. [illegible] de rerum [illegible] [illegible] ferunt valere emptionem rerum dona. tra. [illegible] et ex donatione dominium non fuit acquisitum ut [illegible] [illegible] cum glosa verbo demonstretur res a [illegible] [illegible] donata et a [illegible] reuocatur [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] 32. ff. de donat. inter. [illegible] [illegible] [illegible] ratio [illegible] [illegible] dominij [illegible] [illegible]

proprij [illegible]

2. permittendum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] donationes [illegible] [illegible] per [illegible] reuocare donationes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 37. [illegible] 39. [illegible] C. de [illegible] donationib. [illegible] legitima [illegible] [illegible] reuocari possint [illegible] [illegible] Doctores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3. q. 10. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obseruationum. C. 14. [illegible] [illegible] controuersiarum [illegible] C. 84. Antonius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] C. 17. [illegible] C. [illegible] [illegible] 3. t. 39.

sessione 2. et 3. apud nos enim de quo [illegible] in eius [illegible]
tt. de inofficiosis donationibus quo statuitur ut huius
modi donationes usq ad legitimam dum taxat re-
vocari possint

Ex his colligunt Interpretes 3. nri tex-
tum nempe emptionem fore utilem nec posse uni-
versalem a matre venditoris in eum donata
filius eidemque venditori per inofficiose donationis
querelam posita vocare unde recte docent post
Zenus. Bald. et pleriq nro tex. probari esse ven-
rei propriae emptionem consistere quatenus ali-
quo remedio potest evinci et auferri

Et ut explicem ac simul totam
Sane de emptione Rei suae comentationem absolvo
ad noto cum ista rei verbo consistat in l. si mater
10. in fine in l. suae 16. C. eodem a regula in prio
nri tex. proposita aliquos casus ex cipi primus est
si rei propriae res species possessionis vendatur iuxta
tex. in l. si in emptione 34. ff. rei ff. eodem
in l. si aliquam 34. ff. rei et adquirenda posse-
ssione ceterum haec non est exceptio regulae sed
propria declaratio nam tunc demum obtinet
si venditor fuerit in possessione potior ita ut ab eo
aliquo praeter dictum avocari nequeat ut insinuat
tex. in dicto §. rei docent aperte Graeci in Synopsi
Basilicon tt. de emptione et venditione c. 27. pro-
bat. Ripa. in dicta l. si quis aliquam nu. 4. et in positio
ipsa quae vere aliena est emi videatur

Secunda est si sub conditione
iuxta tex. in l. ex hitismo 61. ff. hoc titulo quo
quidem utilis esse non solum si fiat emptio
sub conditione si in ea dificeat quondam opinator

Refert glosa in dicta l. si mater. 10. verbo emptio
et sentire videtur odofredus. hic n° 2. sed et sub
qualibet alia quia tunc emptio ~~et~~ in id tempus
collata esse intelligitur quo existente conditione
res propria esse desinat ut insinuat tex. in
dicta. l. existimo. 62. et probat in simili lex.
setera. 41. ff. tractari de legatis. p.a lex. existimo
98. iuncta. l. stipulatio. 31. de verborum obligationibus
unde qualibet alia conditio hanc tacite haberet mixtam
eadem emptio utilis esse poterit ea interim in suspensione
manente ut si expleta conditione tempore aliena res sit
consistat sin aliter corruat venditio quod nec iste casus
inter exceptiones erit numerandus quia non tam rem
meam quam alienam emere videor

Tertius casus est si per interpositam personam ut in l. si mandavero. 22. §. si tibi
certum. ff. mandati verumtamen ~~idem~~ non est usque
quaque verum nam qui per alium facit per se ipsum
facere videtur. Regula qui per alium. lib. 6. l. si
damnum. 129. l. et iusti. 140. de Regulis iuris quam
obrem uti nec per se sibi nec per alium rem suam
quis emere poterit. et tamen licet debitor a suo cre-
ditore rem pignoratam frustra emat l. debitor
40. ff. de pignoratitia ex quadam equitate contra
meram rationem Receptum fuit ut debitores sive
quas pignori dederunt venerant possint emptore
subponere eius emendas mandare ex dicto §. l.
pignorum ~~....~~ enim habet. lex qui habebat. 101. de
legatis. tertio secante debitores in proprium cre-
ditoris patrimonium sunt Redacte ut alienam magis

quam pro p[ro]pria rem emere mandare quo emen
dam debitor videatur ita sentiunt acursius in dicto
§. si quorum verbo mandatum Bart. ibi et in l.
quotens. 11. §. eam rem. ff. de publicanis. sinu
nu. p[ri]mo saliceto. 2. in l. unica C. si servus extero.
ubi tamen Bald. nu. 7. et 20. et in l. 3. nu. 19. vers.
ad d[ic]to. C. de nautico fenore. fulgosius in dicto §. si
quorum et in dicto §. si eam rem hoc proprie emptionem
non esse sed liberationem pignoris contendant quibus
non accedo

Quarto ex ratione iuris deferentis ut in l. qui
tabernas. 32. ff. hoc titulo quae vulgo fuid ab doctoribus
allegatur melius tamen probatur argumento textus
in l. si domus. 71. alias 74. §. fundus de legatis p[ri]mo
ubi fundus vectigalis utiliter legatur municipibus
fundi habentibus proprietatem quia sic ut dicit textus
aliquod ius eis deficit hoc est dominium utile ad ad
notata in l. p[ri]ma cum sequentibus ff. si ager vectigalis

Ad quem capimus
de situ huius versiculi tabernam ... offendit ...
quellus de utroque retractu lib. 2. §. 2. gl. unica
nu. 12. et 42. cum dominus rem suam quae tamen
ab eo potest auferri emi emere censetur ius
...able quo antea carebat et ideo sustinetur emptio
quemadmodum et legatum. l. non quocumque. 82. alias
84. de legatis p[ri]mo et usucapio. l. si in bello. 12. §. si
servum versiculo et si ignorans. ff. de captivis

... et ... nam non videtur
perfecto cuiusque esse qui ex casu haberi potest

l. Omnes ff. de Regulis iuris Emptio autem Rei
sue. ideo non valet quia dominium ex pluribus causis
contingere nequit. eam ob rem quia dominio semel
adepto nihil amplius adiici potest ut potest quia Ius
perfectum in se constituat ut sup. omnis dominij fing
Ergo a primo ad ultimum concluditur Recte simpl.
ratione hic res cassis. ff. de Emptionem rei pro suis ueris
ee. si ad duci aliqua ratione posit quatenus dominio
fragili et reuocabili Irreuocabilitas additur

Quinto et ultimus si ratione
partium a communi sociis namque rem communem rei
sensit. l. sed si communis ff. eod. titulo. l. quia si uno. et
versiculo verum est. ff. de iudiciis ad dictione. l. qui
negotia. 34. ff. l. qui fundum. ff. mandati
imo et poterit prouocando socium ad licitationem
eum adigere ut aut suam partem vendat aut alie
nam emat. l. sancimus. 34. ff. neautem. C. de dona
tionibus. tradit Guido pape singulari. 557.

Cum autem socius Rem communem
emit non dicitur proprie totam emere quia emptio
in parte socij dumtaxat consistit. l. sed si com
mun. ff. eod. titulo id quod probat alexander. in dicta
l. si aliquam. 20. quaestione ult. argumento dicto l. tota
ff. partem quia in sure validiter. l. qui de tota ff. de
rei vindicatione

Sed obstare videtur. l. quia si uno
ff. in fine. l. cum putam. ff. de iudiciis ad
dictione quarum auctoritate Bald. in dicta l.
si uno. Bart. in dicta l. si aliquam. ... ff.
emit cum totam et partem propriam ...
ementis ... poste ... actione ...

3. ad[illegible] fol. 30 et tractatu. 8. [illegible]
276. [illegible] tradit preter. ibi. in. l. quicunque [illegible]
17. ff. comuni dividundo

Sed Respondet non male
Repp. in eadem. l. si aliquam. 28. nu. 10. [illegible]
dicta. l. qd sine. 13. dominium partis socij ad
dicentis. fagile et Revocabile mansisse ex primi
venditione cum pacto additionis [illegible]
[illegible] minimum [illegible] aliena [illegible]
emere [illegible] dominio Revocabili
[illegible] super addi potest [illegible]
[illegible] et tradunt [illegible]. in. l.
[illegible]. 13. ff. [illegible] nu. 2. de actionibus empti
aretinus. in. l. apud Julianum. 40. ff. [illegible]
notabili. 2. delegatis. [illegible] que [illegible]
[illegible] tractatu. 6. de contrahenda
emptione cap. 7. nu. 42.

Igitur nec hoc quinto casu
proprie [illegible] empti [illegible] propria sed de aliena
[illegible] constet ex quinque casibus [illegible]
catis. 3.m dumtaxat ad regulam [illegible] propositae

contradi emp. exceptionem vere pertinere

Ad tex. in. l. cum ipse. 5.a

[illegible] et superiori ad emptorem
pertinent. [illegible] autem pro Regula traditur
quilibet liberum esse res que in comercio sunt
[illegible] emere ad tamen aliquibus quarundam
rerum emptio est prohibita inter quas [illegible]
[illegible] tutores nec emere possunt res pupillorum

mobiles aut immobiles emere. l. si in emptione
37. §. tutor ff. eod. titulo. l. pupillus. §. §. Item
ipse. ff. de autoritate tutorum, idque dictus §. tutor.
ad curatores et ceteros qui aliena negotia gerunt
corrigit ad dictus §. Item ipse in fine ad filium et
uxorem, aliasque personas, que iuri tutoris subiecte
sunt

Hec prohibitio locat quando palam et
bona fide emit eius vero uxor emit palam hoc est
in auctione publica in qua quidem emptio tutoris
autoritatem non desiderat bona fide ut omnis
fraus et calliditas absit ut omnes declarantur
in dicto §. Item ipse, sic etiam, emere nequeunt
privatarum [illegible] apparitores et patroni fisci
possunt emere res fisci ex abblatione non aliter
ff. [illegible] titulo iuncta l. ultima
ff. noviter. 4. Cod. de fide et
que greca est et in vulgatis deest. C. de fide et
iure aste fiscalis lib. 10. q. t elegantes prosequitur
Menochius de arbitrariis sententiis §. casu. # [illegible]

Et hic conceptio proponitur in hac l. si.
qua docemur nec tutorem nec eius uxorem pro
[illegible] palam et bona fide re publice mere et rem
habere palam et bona fide re publice [illegible] et in dicto
tradit glossa verbo prohibet 2. solutione et [illegible]
§. tutor verbo non potest ver. vel dic quod [illegible] tutore
communiter recepta est Roderic. ad com. [illegible]
speras tit. de donationibus glossa. 2. nu. 4. tamen [illegible]
de contractibus eorum [illegible] tutela sunt
super verbo cum ipse tamen amici 4.
Unde non [illegible]
recurrere ad alias solutiones quas eadem glossa

scribit hic verbo cum [illegible] verbo compr[illegible]
verbo [illegible] quarta [illegible] [illegible]

Quando plures sunt tutores et unus [illegible]
alterius auctoritate sed non placet [illegible]
quia tutori bona fide [illegible] [illegible] auctoritate
contutori [illegible] non est securus contra
ea non sufficit si mala fide [illegible] [illegible]
pupillus. § [illegible] ver. sed si mala

2.m [illegible] est nostre [illegible]
[illegible] de [illegible] immobilium [illegible]
facta valet quasi immobilium non valeat
sed [illegible] consilium est [illegible]
et immobilia [illegible]
venditio decreto judicis [illegible] aliquorum
rerum vero sine decreto facta invalida est [illegible]
ff. de rebus eorum [illegible] cardinalis [illegible]
[illegible] Etamel lib. 4. tit. 6. per totum [illegible]
anu. 32. potest [illegible] res mobiles et immobiles
pupilli palam et bona fide emere. Ex [illegible]
[illegible] modo si venditione immobilium decretum
judicis adhibeat et hic est consensus communis [illegible]

3. [illegible] et immobilis tutore
jam depositae administratione quasi [illegible]
tor de curante [illegible] rerum pupilli emptio
ne facere [illegible] tanto [illegible] argumento [illegible] si. [illegible]
tutore. 6. de auctoritate tutorum et conformiter
est menti [illegible] 18. de contra [illegible]
lib. 4. tradit quae a Antonio Gamma [illegible]
217. [illegible] Molina de Justitia
tomo. 1. disp. 227. ver. [illegible]
convenit [illegible] quia [illegible] [illegible]

administratione palam et bona fide restans
pupilli rebus emit et impensis ...

Allegari autem palam hoc fuisse
publicam contrariam auctori quod etiam auto
ritate iudicis quia utrumque casus ... contra venditionem
est estradiditur ... d. q. d. privatim fiat
venditio tam ex ipso ... abesse nec fiat per interpositam
personam quaeritur annullatur, si non adfuit

Nontamen curia auctoritas adhibeatur
et Bart. Salicetus et
alij quibus accedit Gregorius ... in l. 4. tt. s. van
dita l. s. valere asserunt tunc enim cum pupillam
et aperte et non dissimulato emptore ne ... tuum
contrahatur et nulla fraus interveniat tanquam
extraneus Tutor emat ut ... ad
extraneus Tutor emat ut in simili docet. l. non
est ... Bart. summaris. ff. de admi
nistratione tuto. ...
sed contrarium colligitur
ex dicta l. pupillus. s. ff. ... cum ipse, nomine
ubi supra ... iure romani quia eo quod eo
... contracto ... autoritas
Uno exigi videntur. ... et bona fide emptio fiat
adhibeatur. 2m. et palam et ... Tutor auctor
q. et ... nam ... sequentibus de auto.
esse non potest. ... cum ... quidem convictus ...
ritate tutorum quia ... propendeo ...
sententiam ... verbo cum
etiam est ... verbo ... emit
ipse et verbo prohibetur, ver. vel ...
a pupillo et ... s. Tutor verbo non potest
in 2a. expositione

Ceterum suspicionibus occurrit. l. Tutor. 16.
ff. de administratione tutorum quasi ex persona
tutorem per interpositam personam emptum
emere posse, sed respondeo optime, cum ait
suppositum in venditionem fere praestaneum
collatam sed quia extraneum pretium non nu-
merabit Tutor rationibus pupilli pretium [illegible]
acceperit numerasse [illegible] rem venditam sibi
retinet quasi ab extraneo in quem emptio prin-
cipaliter collata erat redemptam

Ex hinc traditionis interpreta-
tionem accipere debet dictum sive 2. [illegible] 4 qui
forte nostris [illegible] non corrigitur ut perperam [illegible]
existimavit [illegible] compilator [illegible]
aliud contineatur quam quod scriptum est in dicta
sive emptione. § 4. ff. Tutor in dicta. l. pupillus. ff.
ff. Item ipse sufficit unde quemadmodum de lege
nostra interpretationem recipimus ita quoque dictum
sive 2 recipere debet statum communi constitu-
tione sed statuta [illegible] quantum
accipi secundum ea quae sunt communi [illegible]
ut docet Bart. in l. omnes populi nu. 60. de iust.
et iure communiter receptus ex [illegible] decisione [illegible]
montana 142. nu. 2. et id est quod vulgo dici solet statuta
recipere interpretationem [illegible] a iure c[illegible]
dicitur autem ius nostrum commune [illegible]
attamen ad eius interpretationem recurrimus
ad ius civile vel canonicum et rationem natu-
ralem saepissime dicimus non tanquam ad
ius vere constringamur sed tanquam ad ius
rationabile quomodo inveterata [illegible] sit

pretata est vltima verba in primi lib. 3. [illegible]

Ad tex. in l. Gaudentius. 6.

Infra hoc titulo.

Ad tex. ibi venditionis &c.

In quibusdam codicibus vero
vertit glossa vera legitur donationis quam lec-
tionem probant Odo, Rebuf, Firmus, Salic., Alciat.,
[illegible] sic vulgatam tamen retinendam, quoniam
Paulus Castrensis vt conueniat lex epigraphe
huius tituli.

2m. Vtrumque ex eodem fonte auriendum est.
Ratio dubitandi quia Gaudentius innitebatur, siquidem
donatio inter virum et uxorem iure est prohibita l.
1. cum sequentibus ff. de donationibus inter virum et
uxorem, ergo venditio minoris facta donationis causa quae inter
ceteros valet inter coniuges est inefficax. l. si quis do-
nationis. 38. ff. eodem, quaere late ad l. 3. supra
Gaudentius vel donauerat vel potius donationis
causa minoris vendiderat Matri Lucretiae mancipium
cum ea mor-
tuo postea contracto matrimonio Lucretia [illegible]
secuto diuortio et deinde defuncta uxore
Gaudentio mancipium vindicabat tanquam matris
heres. Excipiebat Gaudentius praedictam venditionem
nullam fuisse quasi inter
donationis causa factam vt ait Marcellus in d. l. si [illegible]
virum et uxorem quia [illegible] Paulus. l. [illegible]
timo. 9. ver. et maxime qui accedit [illegible] placet
pluris ff. [illegible] de verborum obligationibus
Resoluitur querelae conditionem cum [illegible]

Resolverunt aquo non potui sent consistere vel
licet a principio constitit donatio contracto tamen
post modum matrimonio resolutam quasi inter con
iuges factam, nimirum quia advenerat ad eum casum
aquo non potuit incipere —

Iuvenis Replicabat in illa
perfecte emptioni obstitisse matrimonium postea
secutum donationem nullam non esse: vel semel utili
constituta sunt durent licet ille casus extiterit
aquo initium capere non potuerint. l. si a me ...
85. dict. ff. I. non est de Regulis Iuris cap. factum
73. eodem tit. lib. 6.

Auditis utriusque partis Ratio
nibus Imperatores secundum primam ... senten
tiam dixerunt quia Regula pro parte ... [illegible]
celle et paulo perpetua non est et praecipue fallit
quoties actus erat iam perfectus et consumatus
sicut matrimonium per superveniens ...
non dissolvitur l. si patre. 2. ff. de his qui sunt sui, vel
legatum quod semel constitutum extinguitur, ets
in eam causam pervenerit aqua incipere
non potuisset. & e contrario, ad fineml. de le
gatis, l. verbis. s. in fine. ff. ad legem falcidiam
qui ex maiores ... repugnat. leg. de leg. 92. ... contra
riam. Pariter in ... donationibus semel rite
et recte perfectis inter extraneos non desinet
effectum suum producere et vel dominium
transferre vel usucapiendi conditionem pre
bere quamvis matrimonium inter eos subse
quatur, l. si inter. 25. l. sed. 65. ff. ...
ff. de donationibus inter virum et uxorem ...

Et sabicetur hic et doctores in ce tatis rebus

Ad tex. in l. cum cellam. 7 § in l. Emptio. q. ver. sed et si dona tionis in l. si mater. to. in fra d. Tochitul.

Quia ex his legibus colligimus primum tituli falci simentum dominium vel duplicare vel auferre aut posse q. perelegantem in posthumis explicat cuiatius ver. pertinet a d. hanc emptionem. secundum emptionem simulatam et donationis gratia vere factam sub stantiam veritatis non mutare sed donationi fine per hi. Tertium emptionem Rei proprie non consistere quorum duo priora ad. l. 3. posteriorum vero ad. legem quantam supra vero fuimus

Ad. l. si non donationis. d. in fra d.

Hoc ius tex. tam cuiusti in foro. 7. tex. sa. lib. 4. Interpretatio quam in posthumis non attigit cuiatius sub Batim acurate tamen dige batur quo di... evadit, ad tex. i l. si non dona tionis causa

In contractibus innominatis quos a do qua

Contra Revocante Paulus in l. naturalis. §. Et prescriptis verbis cui quidem implendi finem duplex genus actionis datur p.º actio prescriptis verbis que ex ciuili, incerti et in factum dicitur et in id competat ut vel promissa sequetur vel condemnatio quod interesse sequatur. l. Juris gentium. 4. ver. sed si in alium ff. de pactis juncta dicta. l. naturalis §. §. et si quidem. l. ob causam. C. de prescriptis verbis

2.º Condictio datorum et est duplici nomine vel ob causam quasi ob rem data re non secuta ex dicto §. et si quidem vel ex mera penitentia quod a contractu vellet resilire. l. 3. §. sed et si. l. si pecuniam. §. ver. sed cum ff. de condictione causa data

In donatione sub modo querere a contractu do ut des vel do ut facias quibus cum solet confundi distinguitur. l. aristo. 18. ubi doctores de donationibus tamet si competat donatori modo non impleto actio prescriptis verbis ut legi seu pacta pareatur l. legem. C. de donationibus que sub modo et condictio ex capite cause non secute imo et aliquando utilis vindicatio juxta. tex. difficilem in l. p.ª C. illo. sed non tamen condictio ex capite penitentie dicta. l. aristo. 18. docet salicetus in l. penultima nu. 4. versiculo eodem ratio. C. de condictione ob causam. in quo a contractibus innominatis distat et merito nam ut tempore recta glosa in dicta l. aristo. verbo. quia donatio liberalitatis exercende gratia donatio sit l. p.º l. donari. 29. de donationibus. ...

[illegible] de Rebus creditis, si Revalitati autem naturae Repugnat poenitere et a donatario modum fuit fieri pacto datum Repetere

Igitur ut dei nostro ... Alemus In contractibus Innominatis et donatione Submodo Re Integra hoc est In plemento ex utraque parte non secuto locum habet condictio ob causam et id est quod sub proximis verbis Insinuatur excludendo enim donationem significant Imperatores dio genem vineas condicere potuisse si vere donate et non vendite fuissent etiam modo non servato

Hanc ob causam de donatione que sub modo non de simplici cum fulgotio in ... proponit. 7. C de condictione ob causam, ad ... tamen textum. licet contrarium sentiat ... hic est super vacuo enim In donatione que simpliciter nullo quod In Juncto honore fit quereretur an ... ob causam daretur et ideo per speram excludentiam Imperato ... donationis simplicis questio ... quae ... quereretur an dio geni ... repetitio ... ex ... quod ... erat nec ...

Tex. i. ... ver...

Addunt hanc glossam Imperatores quia imaginaria et simulata venditio non valet ... donationis causa valet ut donatio ut ... sup. ... hanc ... alle ...

Tex. ... distraxisti

Distraxisse et contra ...

frequenter in iure opponuntur quasi contrahere [illegible]
sit contractus sive conventiones facere distrahere
vero factas dissoluere ut constat. ex l. si quis . 7 .
§. his quoq. ff. de obligationibus et actionibus
l. neque 4. C de usuris. l. etiam. s. C. si tutor vel
curator. §. his quoque. ver. sed hae species quibus mod.
re contrahitur obligatio inde quod distractus ad [illegible]
lendam obligationem contractus ad inducendam
deferuntur. §. sicuti de obligationibus que quasi ex
contractu et distrahere emptionem pro dissoluere
scripsit vlpianus. in l. ex empto. 11. §. his qui [illegible]
de actionibus empti

Nihilominus significatione in iure
distrahere idem est atque vendere non solum apud
Imperatores in C ubi exempla tot omnia sint [illegible]
nostro [illegible]. et alijs similibus sed etiam iurisconsultis
dictis ut in l. [illegible] ff. socii. l. cum de [illegible] §. [illegible]
de transactionibus. l. [illegible]. 11. §. [illegible] de
publiciano

Originem vocabuli ex auctionibus natam
ait Romanus in Comentario de verbis iuris verbo
distrahere. existimans inde propterea distrahi res
et diuendi quia non unus omnes addicuntur sed plu-
ribus varia in loca eas asportantibus

Hoc etiam comparare
proprie est simul parare inde quaerere seu ac-
quirere ideo q. non minus emptioni quam permu-
tationi alijsque ad quisitionum generibus conve-
nit ex glo. in l. 1. [illegible] verbo. videntur. [illegible]
ff. soc. et peculiari tamen quadam significatione

... origen ... dalinij ... rem

In jure nro pro emere vsurpatur ... ut ...
in C. et in l. cum hos, ff. de contr. empt. y ... matea
ro ... hoc tit. l. 2. C. quare vero ... in ... possum ... et
l. si maior. 13. C. de rescindenda. in pandectis
... sed non omnino nulla ... significatione
loco probetur ... l. sed etsi. 25. § 1.
... hereditatis cui adde ... Relata
a Tiraquello de Retractu lignagij. in prefatione
nu. 4.

De ... ac ... tit. xlij

Emptio et venditio nuda conv
ventione peragitur atque perficitur l. 1. ff. de esse
autem emptio ... hoc tit. l. 1. § item ... nō
de rerum permutatione l. 1. ff. locati: ... Cov
... tituntur ... de donationibus lib. 16. ver. ... carens
contract. tit. 18. lib. 4. nudam conventionem
intelligimus de re et pretio. § 1. instituta
hoc tit. lib. 4. dicto tit. 18. ... veritatem
causa obligatio pretij numeratione rei traditione
fide ... datione ... proprietate ...
... 2. ff. hoc tit. l. empti. 9. ver. placito l. non ...
12. ... lib. 16. unde ... simul atque de re
et pretio convenit inter emptorem et venditorem
mutue ... nascantur actiones. l. ...
7. ff. de pactis. § unico de obligationibus ex con
sensu ... venditio ad pretium datur
venditori actio ex empto ad rem emptori. l. ex
empto. 11. et toto tit. ff. et C. de act. empti

Empti

Verum tamen et emim nobis alio modo vel emptor vel venditor intendit etiam actione sit eliviq exceptionem nequeat hic factum est ut promissa impleverit hoc est ut solvendum agat vel rem tradiderit si emptor pretium debeat l. qui pendentem 25. ff. de actionibus empti. l. fundus 31. §. servum. ver. sed ad referre ff. de . bus creditis. l. si pater. ff. C. de actionibus empti. Exceptio enim non adimplementi quam ex actionem ex negotio ultro citroque obligatorio ortam solet excludere argumento l. filia. 22. l. filiam. 16. C. de collationibus cum similibus allegatis ... l. ediles. 25. §. ult. de aedilitio edicto ... semper ... debeat offerre ... §. ultimo cum aliis superius allegatis ... et ex ... con. 241. ... con. 53. nu. 27. lib. 1°

Dixi autem ... offerre ... necessarium non est ... venditori ... emptori ... cuius ... verba non est ex empto actio ... absolute ... actionem ex empto ... pretium ...

[illegible] pretio empto [illegible] ex [illegible]
dictis [illegible] a [illegible] quaerere orta [illegible]
non est [illegible] est ut doctores significanter [illegible]
tur exceptionem domandam [illegible] effectualiter
exercere requirit propter [illegible] [illegible]
[illegible] exceptionem [illegible] repelle[re] quod est quo etiam
modo [illegible] precamur. L. 4. ff. ad senatus con
sultum [illegible] [illegible] num. 9.
ff. de iure iurando. L. 3. [illegible] [illegible] ff.
de [illegible] [illegible] enim [illegible] L. [illegible]
interest. L. 12. de Regulis Iuris. [illegible] [illegible]
[illegible] ipso iure actionem quis non habeat [illegible]
exceptionem [illegible] [illegible] tractaturus
[illegible] L. 1. de [illegible] et de
monstrationibus

Secundum [illegible] facto [illegible] empto [illegible]
venditio [illegible] effectum [illegible]
tionem non adimpletam [illegible] omissam actionem [illegible]
[illegible] veniat [illegible] etiam [illegible]
non premissa iuxta doctrinam Romani et Alexandri
[illegible] L. [illegible] 12 [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] n. 4. An
dreas Gaill lib. 2. observatione 17. nu. 5. commu
nem et veram dicit Suarez. tho. 1o communium
lib. 5. verbo emptor [illegible] agere, [illegible] de
[illegible] 160 nu. 17. [illegible] [illegible] [illegible]
tractatu de actione ex empto. nu. 3. et ego [illegible]
[illegible] sensu cum Stephano Gratiano tho
2. disceptationum. cap. 325. num. 13. quam
contrariam non [illegible]

Lupotius ex Aelius nu. 2. addi Gam. Cons.
secundo dictus con. 421. nu. 2. Rebuff. ...
... nu. 3. ... ...
... tamen solutio ex supradictis
facilis est

Poterit tamen condemnatus omissam
exceptionem subsecutione sententie opponere
quia huiusmodi exceptio non est impugnatiua
sententie vt eleganter resoluunt cum communi
sententia Galin. et Gratianus vbi supra

Sed quero solito ...
ista quam exposit ... in dicto § offerri debeat et
Realis an verbalis sufficiat hanc enim fatetur ...
... Comensis Relatus ... in additionibus ad
Bart. in dicto § offerri cuius opinio placere videtur
Galin vbi supra nu. 6. et obseruatione 46. nu.
11. illam vero necessariam esse tradunt ... Lupotius
con. 200. in principio. Ancaranus. Con. 331. nu.
... vbi supra. nu. 17. quorum sententiam
multis probat Rolandus, dicto con. 13. nu. 14.
... cuius questionis decisio pendet ex lis ...
... de oblatione ... doctores in l. pretor
7. § siquis ff. de noui operis nunciatione. Bart.
l. ... de distractione pignorum ... ...
... Ripa in l. 4. § ... de ... ...
idem alexander in l. sicut ... ... soluto
matrimonio. Ripa a Tiraquello vbi supra
nu. ... et ... 19. nu. 4. ... vide

Vtcunque ... constat ...
... Rebus ... ad ...

Praeter rationem q(uo)d quia vineas quas dixi traxisse ad
vere jam tradidisse ut supponit noster Textus
in illis verbis non cavemus de dicti et velle eligi
q(uo)d fructus quae ex dictis vineas reperere [illegible]
ratificari ad dictum Textum

2.do Quia in rebus immobilibus
quaestionis realis oblatio non exigitur ut [illegible]
[illegible] docent. Alexander in dicta l. si mora nu. [illegible]
[illegible] Rodericus [illegible] Gratianus [illegible]
[illegible]
cap. 325. nu. 12. et [illegible]
pecuniae aut rei alterius mobilis quae in iudicio
offerri aut [illegible] deponi vel consignari possit [illegible]
quaestiones Fulgosius et Amarrani [illegible]
[illegible] quia ubi agitur de adquirendo oblatio realis
desideratur [illegible] in l. quidquid [illegible]
Responsum ff. de solutionibus et tradita a Bart.
in dicta l. 4. § si quis. ff. de novi operis nun-
tiatione et alii [illegible] et sequuntur Gra-
tianus tom. 2. disceptationum cap. 296. nu. 8.
et Rursus nu. 48.

Ad Tex. [illegible]

[illegible]

In contractibus in [illegible]
Sicuti est poenitentia non solum ex capite causae
datae causa non secuta sed etiam ex capite
merae poenitentiae ut initio diximus in rebus alias
vero [illegible] huius modi [illegible] l. si vis quid
7. de [illegible] cap. [illegible]

... videtur ...

scriut et supponi debemus Nei intelligentiam operepretium esset breviter primordia progressum et complementum innominatarum conventionum discurrere et explanare

Igitur p.° innominate conventiones do ut des facio ut des et alie similes de quibus in l. naturalis. s. de prescriptis verbis mere conventiones sunt hoc est dum ab aliquo in pactionis terminis concluduntur omnino sunt civili inefficaces ad obligandum et adagendum l. p.a de rerum permutatione. l. ex placito. 3. eodem cum similibus imo neque iure nature obligationem pariunt quasi consensus inde nondum et simpliciter utrinque interveniat deficiente causa hoc est alterius implemento ut ... tenent plures quos refert mendoza de pact lib. 3. cap.° 2. quest. 2. nu. 9.° et seqq. ... fa... tianus in tractatu de censibus. t. ... p.° ... nu. 7. ver. preterea. et ut pane in obligationem naturalem in d. aliorum sententiam que ... communior probatur mendoza ubi supra nu. 7 Joann. Bolognetus latte disputanti ad Rubricam de verborum nu. 83. ad. 103. Molina de iustitia et iure 2. tho. disput. 258. nu. 4. dictamen non pro ... ea omnes effectus qui ex obligatione naturali quam pactum nudum simplex pari esse ... ut explicat. Antonius Merenda ... de gabella in d. l. naturalis. s. s. p.° nu. 17.

2.° postquam innominate conventiones in contractum iam transeunt

q[t] evenit cum causa subest hoc est cum secuta
fuit alter utrius partis implementum ex dicta
l. Juris gentium 7. de pactis. Queri in cipiunt (?) jure
civili fulciri cum enim est quem quam in aliena
iactura locupletari. l. nam hoc natura 14. de
condictione indebiti cum similibus. ex hoc
qui promissa ex soluit accommodatur actio [illegible]
caeptis verbis dicta l. Juris gentium 7. dicta l. naturalis
§. 1. 2. et toto tit. de praescriptis verbis quae ex [illegible]
nominibus significatur quorum notationem
breviter expressi ipse ut solet explicat Borel
lus. de pactis cap. 6. nu. 16.
ac autem actione
non agi [illegible] praestet reus fidem liberare suam
et implere pro missum sed deliberatur praesta
tio eius q[t] interest dicta l. naturalis. §. 1. [illegible]
l. solet 7. cum aliis. de praescriptis verbis quibus
non recte satisfacit Mendoza dicto n. 3. 4. de
pactis cap. 2. quaest. 2. nu. 11. Conatur [illegible]
communem et veram refutare sententiam
In quo sane contractus inno
minati a nominatis differunt in quibus rem
conventam reus praestare dare compellitur
l. ubi autem 75. §. ultimo ff. de verborum [illegible]
In emptione quae caput est
contractuum nominatorum quaeri solet an [illegible]
juris olim (?) hoc est an venditor ad rem [illegible]
praestare quod ad occasio quaestionis in [illegible] q[t] ven
ditor ad factum hoc est traditionem rei obliga
tus videatur. l. ex empto 11. de actionibus empti
non ad dationem hoc est translationem dominii

l. 9.o de rerum permutatione cum ali[illegible] de ob-
ligationibus ad tempus [illegible] [illegible] rem [illegible]
tione eius quod interest l. stipulatione 72. ve-
celsus ff. de verborum quo argumento convi[illegible]
Joannes Ugorinus et alii existimant ven-
ditorem liberari arei vendite traditione eius quod
interest prestatione quibus [illegible] facit [illegible]
lib. 2 controversiarum cap. 30

Oxo. ~~contrarium vero dicendum~~ [illegible] nihil hominus tamen
contrarium [illegible] affirmamus [illegible]
bat et declaratur [illegible] communiter doc-
toribus ff. l. p.a de actionibus emptis [illegible]
venditor [illegible] tradendi facultatem habeat ad tra-
dendum precise compellatur [illegible] [illegible]
[illegible] liberetur que sententia probatur aperte
[illegible] dicta l. ex empto [illegible] 11. [illegible] [illegible]
[illegible] institutionum de donationibus [illegible]
tum institutionum [illegible] cum aliis [illegible]
preter aliis rationibus quas cum [illegible] ad[illegible]
[illegible] [illegible] 3 parte num. 25. C. de
[illegible] maternis et aliis relati a [illegible]
supra quibus addo [illegible] autor [illegible] com-
[illegible] lib. s. [illegible] [illegible] venditor [illegible]
[illegible] [illegible] 041. [illegible] [illegible]
tractatu de emptione et venditione col. [illegible]
nu. 11. Rotam genuensem decisione. 214. [illegible]
[illegible] sententia quarta observatione 6.
Antonium [illegible] lib. 6. con[illegible] [illegible]
17. [illegible] [illegible] sectione. 25 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Emptione et venditione cap. 11 nu. 233 et 235

Nec obstat argumentum su-
perius adductum nam facile respondetur vol-
gationem venditoris ne sic facti non esse nam tra-
ditio causam dominij habet admixtam cum si ven-
ditor dominus sit dominium transferat sin vero
usucapiendi conditionem. l. Celsus. 74. ff. de acq.
quadere latius ad. l. emptor. 9. infra

Igitur si in contractibus
nominatis reus praecise tenetur quod promisit
solvere in innominatis vero praestatione eius quod in-
teresse liberatur quod discrimen debilitatis obliga-
tionis contractuum innominatorum tribuiti
communis opinio. Padillani in dicta l. naturalis §.
§. 1.o nu. 22 quam sic eatenus dumtaxat consensi
gere voluerunt Romani quatenus causa subsecuta
dicta lege Ruiz nu. 7. hoc est quatenus equitati
naturali satis fieret quae subest ut in [illegible]
teneretur actor qui promissa [illegible] eius ause
indemnitati praestatione eius quod interesse sup-
ne consilii nemo [illegible]

Praeterea et 3. cum non nisi qua-
tenus causa subsistit actio detur et res sub esse non vi-
deatur respectu eius qui promisso [illegible]
quem esse illo nullo obligationis vinculo i-
[illegible] ~~et~~ utive quemadmodum antea [illegible]
poterat a contractu discedere res et postea [illegible]
tando enim rem conventam non tamen obliga-
tionem contraxisse [illegible]
[illegible] visus est [illegible]

Repetere dicta l. naturalis. 8. ff. de... ad finem de rerum permutatione non solum q. alter moram faciat et conventioni non... quasi ob rem datum re non executa. l. 4. l. cum... C. de rerum permutatione. l. 2. l. si liber C. de conditione ob causam sed etiam ex mera poenitentia. l. 3. 8. ff. l. si pecuniam... et communis ff. de condictione causa data. nec impeditur condictio eo q. alter moram velit purgare et paratus sit conventum implere quia in his contractibus ob tantum ... poenitendi ... non adimi ut cum communi Resolvit. Gadillo ... supra nu. 21. et Ratio quia in eis non nisi ex rei contrectatione et promissi implemento contrahitur obligatio et actio datur ut eleganter explicat ubi ... in paratitlis. tt. ff. de condictione causa data

Ex his iam liquido constat quam dissimiles sit contractuum nominatorum et innominatorum natura et innominatos tunc demum perfici cum ex utraque parte ... et secutum fuit implementum et ideo ... integra ... esse poenitentiae et condictioni ob causam.

At Emptio et venditio similes q. contractus sola consensione firmiter perficiuntur et ... utrique contrahentium ... invito poenitendi ... volente ... ab emptione ... discedere quia statim contrahunjam ... illa obligatio ... ipsius contractus. l. ... de obligationibus

quia ad tempus contractus [illegible]
[illegible] sed neq. re ex una
parte [illegible] contra
ctibus non nominatis [illegible] condictio ob
causam [illegible] sed
[illegible]
habilitatus [illegible]

Ex hoc esse [illegible]
[illegible] venditori [illegible]
traditio [illegible]
[illegible] actionem
ad pretium competat [illegible] l. Si cum 12. C. de
rei vindicatione [illegible] lib. 17. tit. [illegible]
16. Sum. 7. tit. 10. lib. 4. [illegible]
[illegible] ver. [illegible]
[illegible] 12. ver. [illegible]
[illegible]
[illegible] C. [illegible]
[illegible] vendibilibus C. [illegible]
actionibus empti et [illegible] C. [illegible]
[illegible] ad venditione

Proximum autem conductio ex
causa [illegible]
et rei vindicatio dicta l. Si cum 12. [illegible] C. de
actionibus empti [illegible] lib. [illegible]
tit. 8. cap. 10. Armenopulus in manuali juris lib.
3. tit. 3. § 49. quia per traditionem non quidem
nudam sed ex causa emptionis dominium
amisit et in emptorem transtulit argumento
l. traditionibus 20. C. de pactis [illegible] l. nunquam
31. de adquirendo rerum dominio.

autem soli domino dicet competere l. fundum actio 27. de rei vindicatione §. sequitur ea instit. de actionibus.

Sed adversus hanc nostri text. definitionem obstiterunt Baldus et salicetus text. in l. quod vendidi 19. ff. de contr. emp. in §. venditae de rerum divisione quibus consentit Jacobus Rex in tractatu 24. tit. 10. lib. 4. Respondent tamen hic fere dictum habuisse venditore quod res simpliciter tradita intelligendum est, et quod in dictis iuribus et dictus tractatus 24.

Verum ut solutionem hanc intelligamus notandum quod est l. duodecim tabularum expresse statutum fuisse nealiter res vendita et tradita fieret emptoris quam si pretium ipso solvisset aut satis eo nomine fecisset dato scilicet expromissore aut quo alio modo dicta l. quod vendidi 19. l. utres. 53. ff. eo titulo. huius legis meminit Justinianus in dicto §. venditae ad eam quoque spectat Marcus varro lib. 2. de re rustica cap. 2. cum ait

Marcus varro Emptor stipulatur prisca lingua sic illace recte habere recte licere spondes (nec cum id factum est tamen grex dominium non mutavit nisi est argentum adnumeratum) que verba refert ottomanus epitomatorum in quaest. lib. 18. tit. 1. num. 22. recte animadvertens duo negativa nec et non quo affirmare solent. l. duobus 237. de verborum significatione pro uno posita et negare

adsunt autem iuris consulti incitati legibus et Justinianus in dicto §. venditae si venditor fidem emptoris que recte secutus

(ine vlla facti fictione dominium in emptorem transferri quam legis duodecim tabularum interpretationem subtilem sine fictionem dicit ottomanus vbi supra quasi non modo pecunia accepta a venditore esse intime ??? verum etiam tota credita vt inferuant illa verba dicta leg. q. vendidi et dicti §. vendite fidem habuerimus emptori et fidem emptoris secutus nam quia lienam fidem sequitur credere proprie intelligitur. l. 1. q.a de rebus creditis secundum quam otomani obseruationem necessarium esse traditionem quandam breuis manus in diuersa similem ei de qua illa que singularia l. 15. de rebus creditis q.t tamen subtilem agi quam verum).

Ex his principijs colligemus interpretationem ad forum. 6. tt. 8. lib. 8. fororum vbi sine traditione constituit Jacobus Rex dominium rei venditae absque vlla traditione transire in emptorem simulaque emptio perfecta est vt. sc. hoc ita demum procedat si pretium solutum vel satis alio nomine factum vel saltem fides habita sit de pretio secundum dictum forum 28. eiusdem regis Jacobi tt. 28. lib. 4. quem corrigi per dictum forum 6. perperam compilator fororum putauit melius vero Guillermus Jaffer. Eum forum d. declarationem recipere ad d. foro 24. nam eo solum supplere voluit Jacobus Rex defectum traditionis vt sc. ea ne sit necessaria ad dominij translationem

non vero e[contr]o vt co[n]venientia sola partium sit quam traditio, subsequitur non plus fieri posse quam veritas, [...] terminis habilibus iuxta Regulam [...] quiter [...]. 20 de testamentis tum plurimi absq[ue] traditione dominium rei venditae transferatur tum quando aut pretium numeraverit aut aliter satisfecerit venditori aut fidem de pretio [...]

Secundum eandem observationem suppositis terminis habilibus communis est [...] frequenter [...] et similium denegari venditori condictionem et in dicta l. 9a C de actionibus [...] vindicationem quia [...] habierat et [...] dominium rei traditae transferat [...]

[...] vt doctores communiter non tamen [...] quam pro certo habeant vt de pretio non habito concedi vindicationem venditori [...] glo. nostra verbo [...] et in dicta l. 9a eodem verbo solutione 4a [...] Omnes hic et ibi in dicta l. [...] 12. in dicta l. 9 vendidit 19. adeo vt neminem adhuc repererim qui contrarium asserat praeter quosdam salmanticenses ante sesores quorum argumenta statim proponemus

Communis opinio [...] autoritate et Ratione. Ratio haec est [...] venditor [...] non habuerit venditae rei et traditae dominium [...] accipientis fit dicta l. 9 vendidit 19. [...]

eam potest vindicare gl. in l. ex parte 37 in principio ff. de peculio gl. in l. si ventri § 1. in bonis de privilegiis creditorum alias est in pandectis florentinis l. si ventri 24. de rebus autoritate judicis possidendis

Autoritas desumitur ex l. diligenter § ver. forte quoque ff. mandati gl. in l. eam in 20 ff. de precario. precipue tamen est tex. expresso in l. procuratoris § sed plane ff. de tributoria actione ubi gl. spectamus ad effectum de quo agimus concedendo vel denegando vindicationis rei vendite et tradite distinguit in creditum venditor habuerit necne ut si habent vindicatio cesset si minus competat

Attamen salmanticenses professores hoc argumento potissimum nituntur quod ab emptore semel perfecta venditione ab eo cum altero invito recedere non liceat l. ab emptione 4 ff de pactis. nec si summa quam dant et numerare denegetur sic ita fieri potest dicta l. empti g. dicto l. non [illegible] precio 12 § nec re vendita et tradita repeti aut vindicari ex act. § et dicta l. si quia cum simpliciter et indefinite loquantur determinare. Baldum, Salicetum, et communiter doct. affirmant cum autem eas dumtaxat procedere de quo venditor fidem habita est de pretio

Sine argumento superius adducto pro communi respondentes doctores vindicationem non denegari ob defectum dominii sed re a contractu, semel perfecto

Recedatur contra Regulam tex. in l. sicut ff.
C. de obligationibus. licet enim venditori. cum
increditum non habet ipso iure vindicatio com-
petat quia dominus est ne tamen in eius sit potesta-
tem vindicando contractum infringere concedita
emptori adeum repellendum exceptio vel rei ven-
dite et tradite toto tit. ff. de exceptione rei vendite
vel de l. ma ... l. vindicantem. 17. ff. de evictionibus
quo casu ex ... mant dicte dictam l. 9. C. de
actionibus empti. in rem actionem non competere
non quia ipso iure vim non competat cum ven-
ditor fidem emptoris secutus non est sed quia
exceptione submovetur ut in l. Julianus. 13. ff.
de actionibus empti.

Cui opinioni primum obstare sequen-
dictam legem in figendo. s. quia in ea procuratori
mandatarius est ... quem nulla fuit venditio
vindicationis exceptio rei vendite et tradite parum
obstitit.

Primumque negotij facessit eius dicta l.
cap. 20 ... parti precari ... in ...
ad ... de qua parte domini. ... cap.
narum cap. 8.

Sed nec obstare ... dictam l.
procuratoris. s. ... enim ibi ...
... equitatis ratione vindicationem ...
mittere ... venditor ... cum sit ...
ditoribus ... videtur ...
domini ... et spem ... recuperandi
non habeat ... quidem ...

Item.

Sed tamen eruditissimus praeceptor meus Don Pimentelius ordinarius legitime [illegible] obstantibus ac omnino [illegible] credendum non esse [illegible] esse quam putabat aut dubitabat [illegible] in dicto §. [illegible] quod Juris consultus [illegible] solum [illegible] quod venditor dominus esse [illegible] definit cum [illegible] emptori [illegible] non habita [illegible] quae quidem ratio efficax militat [illegible] emptore [illegible] solvendo [illegible]

Nec exceptionem rei venditae et traditae nocere quia replicatione potest [illegible] quaecumque in [illegible] causas [illegible] causa replicatione [illegible] potest [illegible] §. ult. ff. de exceptione rei venditae [illegible] non habita causa esse [illegible] non solum [illegible] ut [illegible] tamen [illegible] non habens traditionem [illegible] ceptum nihil [illegible] contractus [illegible] nam licet id ex mera poenitentia non [illegible] ut in contractibus innominatis licet [illegible] men ex justa causa [illegible] C. de [illegible]

Unde [illegible] legitimat [illegible]

Dam etiam communem expositionem [illegible] dum in his juribus venditorem fidem emptoris [illegible] quod divinationem non continet cum semper [illegible] supponendo [illegible] termini habilis [illegible] qui testamento 20. de testamentis [illegible] in dicta l. [illegible] C. de actionibus [illegible]

Empt. namq. ipso q. vindicatio illi negatur pro constanti habeatur dominio caruisse vendit. [illegible] etsi fidem habitam de pretio

Sed Ille ingeniose et erudite animadvertens his non fieri quin venditor si velit personalem ex vendito actionem possit intendere ad pretium et si per illam non satis plene consulatur ut per realem argumento l. alius cautionis. 26. de Regulis Juris cum enim Ille duae actiones ad idem non concurrant sed vindicatio ad rem actio venditi ad pretium vindicationemq. uno et eodem tempore competere possunt.

Ego ut q. sentio libere proferam Imprimis separandam censeo vindicationem a condictione si quidem fundamentum condictionis tamquam capax mere pententie quam capax causae non secutae est natura et obligatio fragilis et debilis contrahentium ... quis vero ... nisi quatenus ... supplementum ... obligatio contrahitur ... periculo ... Radix autem vindicationis est dominium ... actoris ... l. in rem actio. 23. ... rem domino ... habere liceat.

Hinc p.o colligo ... objectum non ... habenti venditori ... dominio non esse qua ... ex sola ...

Septimus

ventione vini sunde causa subest obligatio
effica contrahitur ut sic restitutioni contrahy
hanc sit causa pre recta et ideo sub ba[...] l. 8. l. 9.
l. 12. cum similibus que condictionem de [...]
gantes non respiciunt ad dominii transla
tionem sed ad naturam venditionis que sine
perfecta solo q[...] conventioni censetur [...]
non [...] ese [...] non est necessaria distinctio
Baldi et Saliceti fides habita [...]
pretio quia utroque casu condictio cessat que sen
tentia est de mente glose singularis in l.
cum ita [...] verbo persistet C. de pactis inter
emptorem et [...] verbo congeti [...]
[...] qd volebat

Secundo colligo [...]
tionem necessariam esse [...] an vindicatio
[...]
habierit transeat dominium [...]
et vindicatio denegatur si non habierit dominium
[...] venditor et vindicatio ei concedatur [...]
[...] [...] procuratori [...]
ff. de tributoria.

Sane obrem [...] C. de [...]
[...] [...]
[...] [...] [...] 12
[...] pariter et [...]
C. de rei vindicatione [...]
conditionem et perfectam [...]
glosa [...] verbo assignetur [...] de rei vindicatione
[...] enim [...] titulus [...]

Et ratio cui innititur ad deligendam vindicationem ne mancipij venditi dominium per traditionem in emptorem translatum.

Nec poterit causa in emptor in fraudem sibi fieri et emptionis lege ... rem vindicando contractum venditor ... multiplici ratione. Primo quia ... conventionem et non principaliter ... condiceretur juxta ea quae diximus ... in modicis ...

Secunda quia ... ex causa ... nostro ... dicemus. Tertia quia emptor pretium offerendo purgavit moram et vindicationem excludit ut recte docuit glossa in dicto ... plane ... verbo ... vindicari ... in dicto ... vendite num. 3 de rerum divisione. Petrus Gregorius lib. 25 ... cap. ... ver. ... alioquin ... villa ... lib. 3 ... 7 et 4 ... et ... Judila ... diligenter ... in ... per ... lib. 2 ... etiam ... ergo ... cum ... omnino sibi ... imputare.

... poterit nova ... non ... observatio vindicationem non concedi ad rescindendum contractum sed ut venditor rem recuperet et eam quasi quodam jure pignoris ...

quidem quia fixo propria pignus non confisse
l. neque pignus 46. de pignoribus) Retineat
donec pretium solvatur quem admodum ante
quam traderet poterat retinere juxta dictam
legem. Julianus l. 13. §. offerri ff. de actionibus empti
Cum ... quam [illegible] vendi magis proprie
dico ut hic idem fieri [illegible] contributione no
minatarum ... princeps venditio na
turae illibata servetur. Recitatio ediretur

Vesium tamen an ...
... habeamus ... ex iis quae
diximus colligere et ... accommodare ...
ad notandum esse venditorem jure communi ... re
vendita postquam tradita est emptori nullum jus
pignoris ... posse habere ... cum ...
teris creditoribus ... ex dicta l. ...
ratoris. §. ... de tributoria actione. l. ...
... num. 16. juncta glo. ult. ff. de ... verbo.
hoc autem ideo quia licet ...
... tradita est quasi jure pigni
possit retinere tamen post traditionem est pro
ventum cum dominium transferri ... emptore
l. ... 11. C. de actionibus empti ...
quo hoc jus hipotecae ...
dubio procul ... actione ... ex vendito
contemptus ... ceteris creditoribus ...
contributionem quam sententiam communem
dicunt Villalobos. ... Suarez ...
thomo. 1º verbo creditor. Barbosa ...

allegans. In l. si cum dotem. 23. §. finali. nu. 31 et 32. ff. soluto matrimonio, Felicianus de solutionis. lib. 1º rerum cotidianarum cap. 8. nu. 1º. grabriel iuridicus iudicia l. quod vendidi nu. 9. de contrahenda emptione, Cancer variarum lib. 1º cap. 13. nu. 2. quod si in creditum vendi ditor non habuit tamen dominus mobilia etc. ... possit vindicare omnibus creditoribus praelatus in dicto §. plane dicta l. si vendi. 5. §. item bonis de privilegiis creditorum facit lex de peculio 30. ff. de peculio sentiunt omnes supra dicta etc. et docent gain. lib. 2. observatione 15. nu. 4. Covarruvias de citione 27. de contractibus nu. 37. parte 2.

Hinc varias fuerunt doctores cautiones quibus venditor fidem de pretio habens et rem tradens sue indemnitati posse consulere et has excogitarunt. primo esse particularij ad ... nominum ... emptorem tamdiu ... quamdiu ... salvatur tunc dominium ... possessionem vere ... retinet venditor ... ... concessit vel ... per rei vindicationem ... omnibus creditoribus ante ... cautionem ... supra nu. 4. ... dicta l. ...

ff. de precario Ex. l. 3. in [illegible] [illegible] [illegible]
inter emptorem [illegible] [illegible] [illegible]
tionem habebit.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tiam emptor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
15. ff. de precario et commodo [illegible] [illegible] venderet
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tamen de [illegible]
[illegible] haberet [illegible] [illegible] in cautelam
[illegible] [illegible] [illegible] ibi [illegible] nu. 8.

3. [illegible] [illegible] vendita [illegible] [illegible]
potecata maneat quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] ven-
ditor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in l. 3. § ultimo cum l. sequenti [illegible] [illegible]
et tollegis [illegible] Regula [illegible] [illegible] 9. C. qui potiores
l. qui pro debitore 6. C. de bonis auctoritate iudicis
facultas. ob [illegible] [illegible] inter [illegible] [illegible]
[illegible] l. procuratoris. § plane [illegible] [illegible] [illegible]
creditore pignorare ff. de tributoria.

Sed quaeritur [illegible] [illegible] creditoribus
hipotecarijs venditor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] etiam
qui anteriorem habent hipotecam [illegible] [illegible]
Barbosa in dicta l. secundum [illegible] 23. § finali nu. 34. [illegible]
[illegible] [illegible] qui prior est tempore potior est
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
hipotecariorum. l. 2. l. qui [illegible] [illegible] cum [illegible]
ff. qui potiores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in dicto § [illegible] nu. 4. [illegible] [illegible]
argumento [illegible] l. quamvis 17. C. de pignoribus [illegible]
licet 7. C. qui potiores [illegible] [illegible] [illegible]

a Barbosa [illegible] nu. 37. [illegible]
gatione. 5. nu. 9. Gabriel dicto lib. 2. obseruatione
15. nu. 7. Giurba obseruatione. 12. nu. 4. Rebuffus
tho. 2. ad constitutiones gallicas tractatu [illegible]
constitutione Reditum [illegible] a. glo. 8. nu. 28.
et alios relatos per [illegible] tho. 2. va-
riarum [illegible] 505. quinto [illegible] cap. 7. ver.
[illegible] et [illegible] co. 3. [illegible]
Villar [illegible] [illegible] [illegible]
Responso. 10. qui a nu. 7. idem esse [illegible]
[illegible] propter [illegible] [illegible]
[illegible] aliter [illegible] generali [illegible]
[illegible] omnia bona debitoris [illegible] l. finali C. [illegible]
[illegible] quod [illegible] difficultate non caret

[illegible] contra [illegible]
[illegible] est [illegible] offert [illegible]
[illegible] legalem [illegible] manu [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Bol-
[illegible] Baldus nouellus [illegible]
[illegible] variarum cap. 7. nu. 2. et 3. quibus [illegible]
[illegible] Gutierrez 3. practicarum questione. 99. nu. [illegible]
pro dote tamen respondemus [illegible]
[illegible] Couarruuias [illegible] con. [illegible]
nu. 11. [illegible] 3. Gabriel [illegible] obseruatione. 12.
nu. 4. [illegible] l. 7. [illegible] nu. 8. tt. 16. lib. 5.
compilationis [illegible] lectione. 155. nu. 6. lib. [illegible]
Molina [illegible] 38. n. [illegible] et disputatione
536. nu. 2. [illegible] tex. in
Auctenticis de equalitate dotis. [illegible]

[illegible]

Maldonado dicto [illegible] n. 15. [illegible]

sententiam [illegible] putaris secundum quam non

semel [illegible] pretorio [illegible]

Sed tamen [illegible] communi [illegible]

[illegible] posteriori sententia [illegible]

[illegible] et verior [illegible]

[illegible] judicio [illegible] consequens nam [illegible]

[illegible] causam dotis esse [illegible] causa [illegible]

credito [illegible] pecunia [illegible]

[illegible] hipotecam [illegible]

[illegible] 7. C. qui potiores [illegible]

[illegible] hipotecam vendi

[illegible]

[illegible] in illa [illegible]

[illegible] subeunt [illegible]

Jure nostro Regno Valentino

[illegible] hipoteca [illegible]

[illegible] non pre

ferantur [illegible] emptoris creditoribus [illegible]

[illegible] ver. ult. tt. 6. lib. 8. [illegible]

[illegible]

[illegible] vero [illegible]

sentia [illegible] vera est et magis [illegible] hipoteca

cum [illegible] quod [illegible]

[illegible] foro. 13. ver. [illegible]

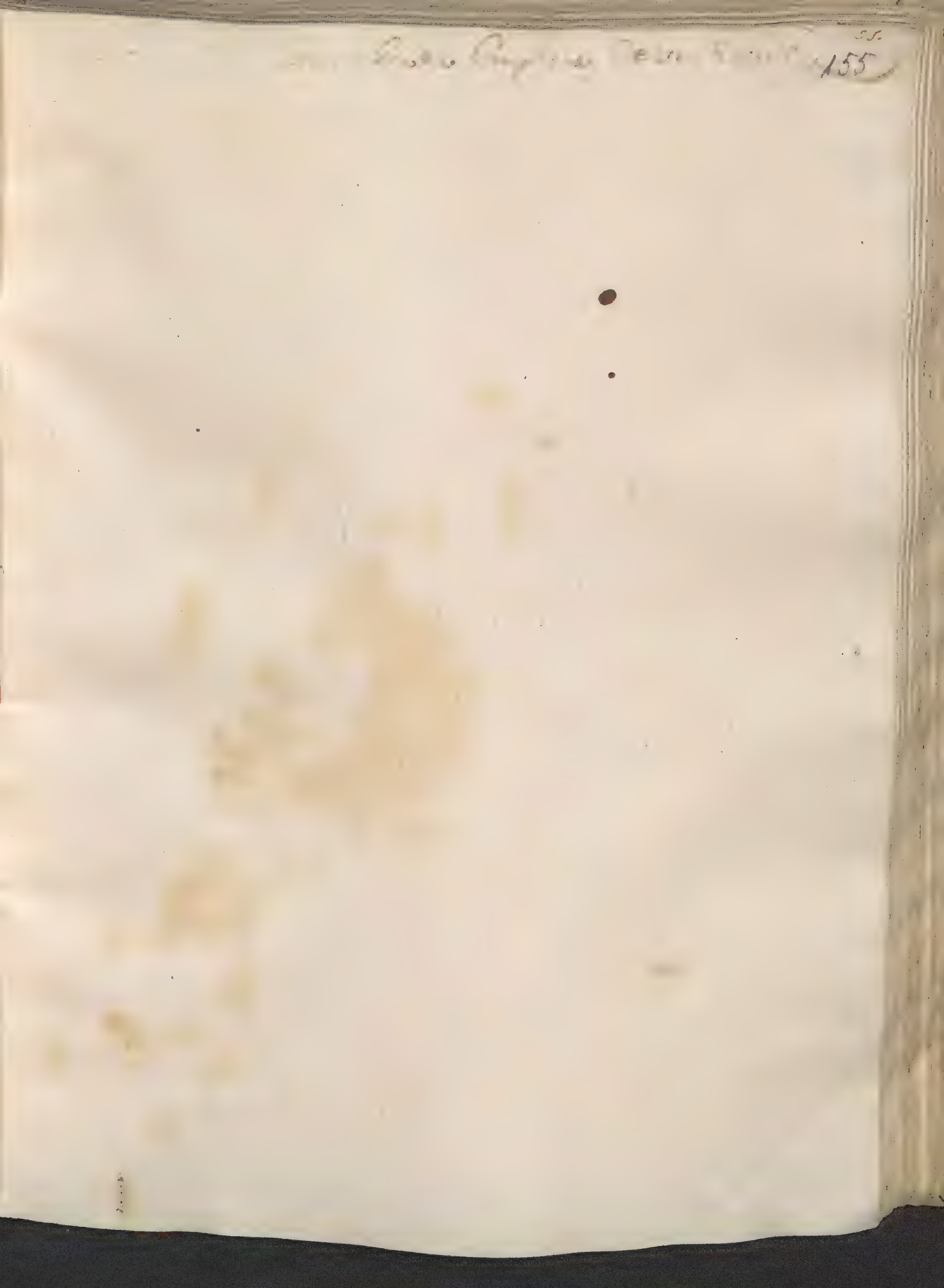
[illegible] locatori [illegible]

pretii locati: at [illegible] locatore [illegible]

[illegible] hipotecam [illegible] [illegible] 7.

[illegible] [illegible] [illegible]

Et in quibus casibus proprius [illegible] quam vis. [illegible] co-
explicat [illegible] Menochius de arbitr. jud. [illegible]
redactae, lib. 2 cent. 3 cas. 218 et licet juxta [illegible]
civilis Romanorum [illegible] [illegible] [illegible]
modi hypotecae locatoris potiretur omnibus aliis
etiam anterioribus ut constat ex his [illegible]
Menochius congerit, Rota [illegible] decis. [illegible] creditor
[illegible] [illegible] [illegible] anno 12 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
communia [illegible] [illegible] [illegible]
minus nostrorum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aequiparationis [illegible]
privilegio et [illegible] [illegible] expressionis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Ad tit. ff. locati et conducti et ad Rubricam

Non male definitur locatio et conductio secundum mentem doctorum et precipue Donelli. lib. 13. coment. cap. 6. Contractus juris gent. nominatus bonae fidei ultro citroque obligatorius nudo consensu perfectus quo id agitur ut pro usu Rei aut operae merces prestetur.

Priora verba ordine et gradatim enumerant quae ad genus locationis definiendum pertinent. nam in primis est contractus, isque hoc est Jure omnibus gentibus communi proditus et probatus in quo convenit cum emptione mutuo deposito et aliis de quibus in l. 1. §. 7. alt. 8. ff. de pactis. et in §. Jus autem gent. Institutionum de Jure naturali. distinguitur tamen a stipulatione quae contractus est Juris civilis ut in eximiat. l. §. 9.a infra ubi dicemus. et a conventionibus legitimis quae serente cum obligationem pariant. l. legitima 6. ff. de pactis contractus sunt viris doctis et precipue Donelo. lib. 12. comentariorum cap. 10.

Dicitur deinde nominatus quia est ex eorum contractuum numero qui nomen

rerum habent se nomen et speciale habent
dictu. l. ff. q. 7. l. 3a. §. item emptio ff. de
rerum permut. In quo minus convenit con-
ventione mutuo, deposito, et alijs de quibus
in dicta l. ff. et differt a quatuor illius ge-
neribus contractuum qui in generali nomine
conventionis stant et explicantur in l.
naturalis extra de prescript verbis

Additur bone
fidei ex qualitate actionis quam producit
bonefidei appellatam in §. actionum de
actionibus ex fluit que libera in hoc iuditio
locationis sit Iudici permissa potestas ex bono
et equo extimandi quid quantumque alte-
rum alteri mutuo atque vicissim prestari opor-
teat. §. vnico de obligationibus ex consensu
quod habet etiam commune cum emptione societate
et plerisque alijs negotijs et contractibus et nu-
meratis in dicto §. actionum. dicens similiter
a mutuo stipulatione et alijs conventionibus
quarum actiones pretermittuntur in eodem
§. actionum

Adicitur preterea vltro citroque obliga-
tionis quia in hoc contractu mutuo ex vtraque
parte obligationes nascuntur vt in emptione
mandato societate et alijs quibusdam. §. l.
ver. vnde. de autoritate tutorum. l. labeo.

l. g. ver. contractum de verb. sig. in quo scilicet
essentialiter a mutuo stipulatione et dolo in ex
quibus unus dumtaxat alteri obligatur et
tamen proprie sunt contractus ut late proba
bimus superiore anno ad Ru. C. de contrat.
feudalium.

Ille neque dicitur nudo consensu per
fectus quia praeter conventionem hoc est solam
consentientium in idem placitum volunta
tem nihil aliud exigimus ad constituendam
mutuam et vicissitudinariam obligationem
ut explicat. tex. in dicto. §. unico eodem in
ad. l. 1. infra quo nomine differt a mutuo -
stipulatione et litterarum obligatione con
tractibus q. innominatis in quibus quid aliud
Requiritur hoc est vel Re interventus vel
verborum solemnitas vel scripturae proprietas
praeter conventionem ut substantiam
capiat obligatio ut colliges ex eodem §. unico
dicta. l. 1. §. item emptio, dicta. l. natu
ralis. 6. l. 2. de obligat. et actionibus
convenit autem cum emptione societate
et aliis in quibus solus consensus initium
praebet obligationi dicto. §. unico, dicto
§. item emptio

Actenus de prima parte de

finitionis que genus gradatim explicat
posteriora verba propriam vim et proprie-
tatem naturam atque substantiam loca-
tionis exprimunt quae emptioni venditioni
proxima quidem est ab ea tamen mere
diversa. quemadmodum enim in emptione
videre solo consensu efficaciter agitur ut unus
contrahentium tradat ad rem alter pre-
tium pro re debitum et hac de causa mutue
comparate sunt actiones ex empto et ex ven-
dito vel empti et ven. de quibus tt. precedent.
Ita et in locatione nuda conventione ista
contrahitur ut unus factum aliquod prestet
vel usum rei eo tribuat alter pro usu hoc esse
commoditates et fructus rei aut facti illius
mercedem solvat cuius mutue prestationis
gratia due proprie actiones dantur altera ex
locato altera ex conducto sive locati et
conducti ut ait §. 1. Institutionum hoc
tt. et subscribitur his nostris tt. sed ut in hoc
proportiones respondeat locatio vendi-
tioni ad quam difficat manifestum est
ex his postremis diffinitionis verbis insi-
nuatum quod breviter nunc erit expla-
nandum
Cap. 1. si differunt mercede nam
sicut merces certa in locatione esse debeat

Ut pretium in venditione §. i. Insti. de e. et v. iuncto §. pretium autem. de emp. et ven. attamen non omnino liquet an merces ad instar pretii in pecunia numerata consistere debeat cum et in aliis rebus his praesertim quae numero, pondere, et mensura constant constitui posse videatur ex l. si olei. 21. C. locati. quod erit suo loco latius

Secundo materia differunt nam omnes res quae in commercio sunt in emptione et ven. venire possunt l. si in emptione 34. §. omnium ff. de contrahenda emp. et ven. facta autem seu operae minime ut patet at in locationem et conductionem tam res quam facta quae operas diximus in definitione deducuntur. l. naturalis. 5. §. ad cundo. de praescriptis verbis l. 2. infra ubi dicemus. ex rebus autem non omnes sed ea duntaxat quae usu non consumuntur aliarum enim quarum abusus potius quam usus est proprie locatio fieri non potest ut observat cuiacius. lib. 9. observationum. cap. 15. et in recitationibus ad tt. C. de usuris inde inferens numorum non esse proprie locationem sed c fenus cum sertamercede utendi dantur quia pecunia non utimur sed abutimur. l. 5. §. de senatusconsult. [illegible] 4. §. si ciuiu[illegible]

ff. de usu fructu earum rerum. § constitu
bitur de usu fructu. ubi diximus
textu in fine nam
In emptione pretium datum pro re ipsa quaeri
nihil In conductione merces pro usu rei locatae
et ideo quotiens substantia seu corpus ipsius
rei ab uno proficiscitur ut in alium transeat
pro certo numeratoque pretio emptio videtur
nec locatio potest esse. l. sabinus. 20. l.
convenit. 65. ff. de contrahenda emp. l. 2
infra. ubi de eo volente exponitur. sed enim
in locatione nec dominium nec possessio
rei putari solent. l. si quis ante. 10. l. qui
bona fide. 19. l. qui universas. 30. § quod
per servum. l. res pignori 37. ff. de adquirenda
possessione l. non sole 39. infra. in
emptione vero utrumque si venditor dominus
est. l. ex empto. 11. ff. de actionibus empti
sint minus possessio quae usucapiendi conditionem
praebet. tt. ff. et C. de usucapione pro
emptore
Unde recte docuit. l. cum manumissione
66. §. ult. ff. de contrahenda emp. emptionem
videri non posse cum id agitur ut rei dominium
non transeat sed vel locationem
vel aliud hoc est simile genus contractus.
Vide etiam recte tradit Bart. co[illegible]

Receptus in l. 2. ß adeo infra in locatio nem pactum venire in venditionem tradi tionem hoc est in locatione cum qui merce dem accipit ad nudum ~~ma~~ ministerium et factum tenuit nam vel operas prestat vel usum rei alicuius alteri qui merce dem dat permittit interim possessione atque dominio aput eum manentibus ut diximus at in venditione rem tradere tenetur venditor quae traditio nudi facti non est nam eam possessio sequitur unaque dominium vel saltem domi nij adipiscendi causa siue titulus quod usuca piendi conditio ut dicitur l. clauibus 74. ff. de contrahenda emptione. quo censu scripsit Baldus in l. Lecta condictio. q. nu. 24. ff. de rebus creditis obligationem eam venditoris mixtam esse dandi ~~et facien~~ faciendi quidem propter factum traditionis dandi vero propter translationem dominij aut usucapiendi con ditionem

Ex quibus conficitur quomodo formelle modo contrahendi distinguantur emptio et locatio nam illa tunc esse cum id agitur ut pro certa pecunia quae pretium proprie dicitur res tradatur ut per eam in emptio rem transeat et abalienetur locatio vero

Cum conveniat ut pro certa merce de usus
rei aut opere praestetur rei tamen possessione
et dominio vero saltem atque proprio apud ven
ditorem manentibus.

Vidimus quidnam de locatio
tio avenditione cum qua tantam habet fami
liaritatem ut non numquam vix possit, sicut nos-
ter contractus sit. l. 2. §. adeo. supra. § adeo. in-
stitutionum locati. nunc breviter tractemus
qui differat ab aliis contractibus quibus ali-
quam partem similis videtur et sane qua
parte in locatione et conductione obligatio esse
ad idem ipsum reddendum conductori acce
pit. l. si qui 48. §. qui servum supra assimilatur
commodato deposito et pignori in quibus id
etiam agitur ut eadem ipsa res quae commodata
deposita aut pignorata esse restituatur. §. [illegible]
[illegible] cum sequentibus institutionum quibus
modis rem contrahitur qua vero parte obligatur
quis ad aliquid faciendum ut in. l. 2. supra
l. item 22. §. cum insulam. l. qui insulam
30. §. qui aedem supra non nihil ei similitu
dinis est cum mandato et praecipue cum con
tractu innominato do ut facias. l. naturalis
5. §. at cum do. ff. de praescriptis verbis

Q. utrum alias si

serventias mitant quas persequi in ius longum esset summa et precipua differentia qua ab his omnibus separatur est merces hoc est quantitas sive pretium illud quod pro usu rei aut operis sive facti prestatur l. 1. §. ult. ff. mandati. l. 1. §. qui servum ff. depositi. l. naturalis. 4. §. ad eundem. l. sibi 22. ff. de prescriptis verbis. nam in comodato usus quidem rei conceditur sed gratuito. depositum facti hoc est custodie est gratuitum pignus securitatis sed nulla mercede interveniente ex dicto §. quemlibet cum sequentibus. mandatum officium est et amicitie et ideo nisi gratuitum nullum pro precio censetur. l. 1. §. ult. ff. mandati quamvis aliquid interdum remunerandi causa interveniat quod honor sive salarium dicitur. l. si remunerandi. 6. C. illo tt. denique in contractu in certo do ut facias negotium quidem gratuito non geritur. dicta l. sibi. 22. sed id quod pro facto datur certa merces non est hoc est certa quantitas et designata summa ab initio pacto dicta l. naturalis. 4. §. ad eundem. de prescriptis verbis nam ideoque ab emphiteusi quicquam maxime assimilatur distinguitur. quod ex quasi rebus erit exponendum.

Igitur sciendum emphi-

teusim dicitur a verbo greco [illegible] secundum

autorem [illegible] in paratillis. tt. C. de

iure emphiteutico proprie et stricte est

[illegible] quasi emphiteusis seu contractus in-

cisionis et culturae et ideo incisionis nomine

significatur. in novella valentiniani de prediis

[illegible]. nomen ex [illegible] nam prin-

cipio agri inculti deserti et squalidi mu-

nicipiorum ea lege perpetuo colendi fruendi

dabantur ut certa annua pensio que vectigal

diceretur, in l. ex vectigali. 31. ff. de pignoribus

solveretur et agri incisione hoc est cultura

per [illegible] denominationem sumpsere

a cultura quadam [illegible] meliorati et fructuo-

siores redderentur unde in [illegible] iuris agere

in vectigali et emphiteuticarius non diffe-

runt secundum [illegible] ubi supra [illegible]

[illegible]

Sed postea succedente tem-

poris agri etiam privatorum tam steriles

quam fertiles non solum perpetuo sed etiam

ad tempus. 10. aut 20. annorum colendi et

fruendi concedi ceperunt ut colliges ex. tt.

ff. si ager vectigalis et. tt. C. de iure em-

phiteutico. §. adeo hoc tt. et tandem [illegible]

[illegible] ut in prediis quibusvis etiam

novali ut sint ædes idem genus contra-
cus usitaretur quam obrem vectigalium edicti
meminit l. si finita . §. si vectigalis
ff. de damno infecto

Ex his colligitur emphiteusim
nihil aliud esse quam contractum quendam
quod dominus prædij usumfructum plenis-
simum (q. vulgo dominium utile dicitur) alteri
ea lege in perpetuum vel ad tempus longum concedit
ut in recognitionem dominij proprietatis
(q. directum dici solet) statutis temporibus
pensionem soluat et tamdiu non liceat rem
auferre quamdiu illa soluetur aut quid aliud
per accipientem eius vel successorem non fiat
quo res comitatur. quæ emphiteusis desciso
rio iudicatur iudicto §. adeo cum similibus
tenilis ff. si ager vectigalis et C. de
iure emphiteutico

Quæsitum autem fuit
an his contractus emptionis an locationis
species esset nam utrique pene quam si-
milis videtur. explicat Iustinianus
in dicto §. adeo et ibi late doctores sane ta-
men Imperator proprium fecit contractum
hoc est definiuit contractum esse ab his
duobus et ab alijs omnibus proprio iure dis-
cretum atque separatum. l. 1. C. de iure em-
phiteutico. §. adeo supradicto. et sane ab
emptione aut difficulter discernetur

a locatione non item non nullis tempore
distingui placet collocatio ad tempus fiat
emphiteusis In perpetuum et ut minimum
ad longum 10. annorum tempus. alijs efficitur
collocatio dominium non mutet rei utile
In scriptum transire faciat sed neutra re
ritatem attingunt non prior est nam et loca
tionis perpetuae meminit lex vitam. 10. C loc.
et. et ex contrario emphiteusis temporanee
l. 3. ff. si ager vectigalis non etiam posterior
nam et locatio quae ad longum tempus fit do
minium utile In conductorem transfert ex
doctrina glose communiter receptae In clemen
tina. 1. de rebus ecclesiae non alienandis propriae
locationem et non Inphiteusis speciem esse
colliges ex traditis a Jasone In. l. ex hoc Iure
5. nu. 42. de Justicia et Iure et In. l. 1. nu.
34. C de Iure emphiteutico.

Quare alij mate
ria existimant distinguendas locatio
rei cuius uis tam mobilis quam Immobilis
fiat emphiteusis solius Immobilis. alij de
nique forma collocatio solo consensu con
trahatur emphiteusis scriptura et solem
niter inter videntur ex. l. 1. et 2. C de
Iure emphiteutico et communis docet

Illi quia solum evincere possunt locatio
nem emphiteusim non esse quia locatio genus
est non vero non esse locationis cuiusdam
speciem. Isti autem quia nec communis
vera est ut probat speculator. lib. 4. particula
3. tit. de locat. §. nunc aliqua ver. sequitur.
nec ut vera sit tradit scripturam in em
phiteusi esse de substantia contractus sed de
necessitate probationis ut sensit obtime
Bal. in authentica sed novo iure. nu. 22 et
23. C. si certum petatur. emphiteusis ergo
ex solo consensu valet, licet eam fuisse con
tractam probari debeat scriptura ut ait
Donellus. lib. 9. comentariorum cap. 13. ver.
quaestioni.

Vidimus aliud proprie

Et locare aliud conducere vidimus etiam quid locare et conducere communiter sit. Videamus nunc quid locare quid conducere proprie separatim sit et consequenter quis iure locator quis nam conductor dicatur quod potius necessarium est ad distinguendas actiones quae enim emptori competit ex conducto dicitur quae illi ex locato. l. 1. de praes. cuius verbis

Vulgo putant locare nihil aliud esse quam usum rei aut saltem aliquid ex livere certa mercede accepta conducere vero mercedem dare pro usu Rei quae ex hi u... aut facti quod praestatur unde locatorem eundem finiunt qui mercedem accipit conductorem qui ... dat

Sed certe haec Regula perpetua non esse nam legitime locatoribus dicitur qui mercedem dat conductor qui accipit quod ex antiquis primo notavit ... potius ad l. 1. §. si vestimenta ff. depositi et ex nominibus ... franco ... ad l. 2. ff. de l. Rodia et e contra et appositis exemplis demonstrat cuiatius lib. 2 observationum cap. 28.

quidam aliam perpetuam inter locatorem et conductorem differentiam colligit ut locator sit ... qui

vtendum aut fruendum aliquid dat conductor qui accipit, sive ille mercedem accipiat eo, sive det, sive contra id re accipiat ille dat, quod videtur probare iudicis ... de prescriptis ver. sed tamen neque ea differentia certa atque perpetua est.

Quod vero ad explicandum indicium obtineo separandam esse duplicem locationem, aliam rerum, aliam factorum, sive operarum, nam ut superius diximus non solum res sed facta locantur, quamvis non omnes res vel ... locationem quoque recipiant. Locatio rerum est cum res aliqua puta domus, fundus, vestis, vtenda aut fruenda datur ... vt ... vsu aut fructus rei certa merces praebetur vt ... ... re vti frui liceat ... pecuniam ... locationem ... si quis domum ... sed et ... si ... lege 24 ... praeterea ... actionum eodem

Quod ... et ... in ... locatione ... difficultas quia semper ... persona locatoris ... conductoris et ideo vtraque regula tam vulgaris quam ... verissima est nam qui rem vtendam fruendam dat mercedem accipit et ... locatio dicitur qui vero rem vtendam fruendam accipit et mercedem dat rem

conducere ipse conductor factum con ductio iuxta tex. in dicta l. si quis. g. l. et ego. 11. l. ex conducto. 15. infra quorum no minum rationem tradit donelus. lib. 13. comen tariorum cap. 6.

Locatio factorum seu ope rarum est cum aliquid faciendum aut pe rendum puta domus edificanda vesti men tum faciendum quid docendus homo fe rendum pro certa mercede datur atque suscipitur hoc enim quia in altum sive facto consistit fac tum dicitur quia vero opere seu opera adhibita hoc est labore aut artificio peragi debet opera. Nete generaliter dicimus in tt. ff. de operis servorum et tt. de operis libertorum ubi operae dicuntur in fabriles artificiales et officiales quad. ere ait l. si non sortem. 26. § libertus de condictione indebiti.

Et sane in hunc modi locatione non satis certo definiri posse videtur in qua persona locationem in qua con ductionem ponamus et ex consequenti uter locator uter conductor dici debeat cui e lo cato et cui ex conducto actio detur in ver tam enim mutuarum praestationum ordo simul locationis et conductionis appellatio et neutra regula tam communi quam cui

intelligi valet modo enim locator is dicitur
qui mercedem accipit conductor qui solvit
sicut ille accipiat attendium [illegible]
vt in l. sed addes. 19. § cumque dicim infra
l. 3. de his qui notantur infamia. l. qui
operas. 38. l. qui insulanes. 60. § qui solum
infra l. si operas. 26. ff. de [illegible]
aliis in quibus generaliter locate operae
cuius dicuntur qui eas mercede acceptas pres
tat modo autem ex contrario res dicitur
locator qui dat mercedem conductor qui ac
cipit pro opere quod alterius [illegible] attendum vt
in l. item 13. § 1. ff. si quis [illegible] cum se
quentibus l. item si. 22. l. si. 25. § qui
columnam l. qui insulam. 30. § qui [illegible]
§ [illegible] l. in navem. 31. l. opus. 36. l. si
[illegible] 37. l. si qui. 48. l. ea lege. 51. § locavi
l. insulam. 58. § [illegible] l. sequenti
l. cum in plures. 60. § vestimenta et § lege
infra

Quare donelus veritati propria ac [illegible]
[illegible] interesse [illegible] qui quod facit
nos pro nomine certa mercede convenientia pres
[illegible] operam sine suo sumptu an vero [illegible]
[illegible] expensas sua impensa [illegible]
casu obtinet Regula vulgaris nomine qui
operam [illegible] exhibet [illegible] suo sumptu

dicitur locare nos qui mercedem damus sumptumq. facimus dicimur conducere utpote in receptore dicta l. si quis dolo l. 19. §. cum quidam in histrione qui tantum per vi. in scenam prodire permaneat accepturus dicta l. 3. in mulione qui operam suam aliena impensa praebet dicta l. cum in plures 60. §. servum 7. et generaliter in operarijs siue mercenarijs dicta l. qui operas 31. cum similibus

Posteriore vero casu locus est differentiae cuiq. nam si utero semplis res sat illustrior cum architecto mihi conveniat ut domum aut insulam edificet in area mea suo sumptu certa constituta mercede pro opera ego dicor locare ille opus faciendum architectus vero conducere licet ego mercedem dem ille accipiat ut in l. item si 22. §. si lege 24. in principio infra cum alijs supra allegatis idemq. dico in sarcinatore, carrucario, mulione praeceptore quos scilicet suo sumptu intelligo vestimenta sarcire, onus exportare, commeum vehere puerum docere in dicta l. item quaeritur 13. §. si vero 25. §. qui columnam l. qui insulam 30. §. qui nullas infra. id est affirmaret in naviculario siue magistro navis qui navem exercet suo sumptu dicta l. item 13. §. si naviculario dicta l. sed addes 19. §. si quis mulierem infra navigicueret

R. 2.

rans portandas aut ce vehendum dicit 171
Conductor locasse navicularius conduxisse
dicitur

Sed illud tamen addas velim Donelo qui rationes appellationis tam prioris quam posterioris casus diligenter persequitur nimirum in hoc posteriore eum qui faciendum aliquid simulque mercedem recipit dixerit in relationibus locasse et conduxisse dici. potest quia enim parte ad illud opus faciendum operam suam mercede aliquo edit locatoris induit personam et ideo dicitur locasse operam idest faciendi necessitatem dicta l. item si 22. §. cum insula infra. qua vero opus faciendum suscipit et impensam prior erogat conductoris vice fungitur hoc enim pecuniam suam quodammodo redimere videtur utpote traditur sibi opus faciendum unde fortassis explicavit h. Donelo. dicto lib. 13. cap. 5. accedimus ut Redemptores dicerentur eidem qui operis faciundi conductores sunt dicta l. lex lege. 51. §. ult. dicta l. cum in plures §. 6. §. lege in fine. et locatorum appellationem non respuunt

Mirandum igitur non erit cum naviculario qui merces vehendas conduxerit modo locator modo conductor

actio dari dicatur in l. 2 ff. ad l. Rho-
diam de iactu. nam quatenus opus
mercium vehendarum suscipit et peragit
suo sumptu conductor, quatenus vero mer-
cedem sive vecturam accipit operam sui
impendit suam non rerum quam merces vehendas
exhibet locator dicitur.

Tt.

ADDE In l. locatio 1.
Coniuncto principio legis 2. Cui
Respondet § 1. Instit. eodem

Locatio conductio
finitimum valde emptioni venditioni
genus negotii est. sed ut alias similitudines
mittam ea est praecipua quod eisdem regulis
partibus substantialibus proportione quadam
constare videatur. eisdem regulis con-
sistere ut alibi ex l. 2 nam sicuti ad emp-
tionem componendam et perficiendam tria
exigimus rem hoc est mercem de qua
tradenda agatur, pretium quod pro merce
detur et conventionem de ipsis rebus
praestandis. l. 1. de rerum permutatione
iuncta l. ex empto 11. de actionibus empti.
sic quoque ut locatio peragatur desideramus
rem, quo nomine etiam operas sive facta
complectimur. rei enim infinita est
appellatio et nihil non potest compre-

rendere ... quando ... eius ... tio quo angustetur. l. rei appellatione de ver. sig. quae ut venda ... aut faciendo detur, mercedem pro usu et fructu rei aut facto ... praestandam et mutuum ... praestationibus consensu ... convertio dere et pretio ... emptione dere et mercede ... locatione forme ... fingatur quo utergo contractus vires capit ... l. 1. §. Item emptio. de rerum permutatione decta l. ... 7. ff. de pactis. l. 1. de contrahenda empt. §. 1. Instit. eodem. l. 2. de obligatio. et actio. §. unico. de obli. ex consensu et ... l. 1. et 2. in quibus ... censu. dicitur consensu contrahi ... nuda dere et mercede conventione locatio perfici

Id ergo non tractamus de consensu quatenus est quoddam necessarium requisitum sine quo locatio celebrari nequit quia hoc est ei commune cum omnibus contractibus in quibus consensus mutuus contrahentium basis est et fundamentum l. 1. §. conventionis de pact. et sic ad generalem conventionum materiam pertinet sed quatenus est velut forma qua ... deducit ... contractibus ... his aliis fundamentis

Dicitque haec lex 1. primum locationem conductionem esse naturalem et omnium

gentium hoc est contractum Juris
gentium dicta. l. Jus gentium. ff. de
ex hoc Jure § de Just. et Jure ff. hoc Jus
autem gentium de Jure naturali sic
enim gentium quia ratione naturali
dictante introductum naturale quia
solis hominibus commune gentium dicitur
§ singulorum de rerum divisione
ubi et ad tt. de Jure naturali ex quibus
mus et dicto conventione hoc Juris
introducte naturales quoque et omnium
gentium dicte appellantur ut
sit necessarium non sit cumulo. nec esse
idest exponere
Secundum non verbis sed
consensu contrahit locationem est
sola conventione de mercede absque ulla
verborum solemnitate ad substantiam
tioni requiratur. Pausii quod etiam docet
l. 2. infra
Utraque hec propositio certa est
sed illud non parum habet difficultatis quod
unam ex altera pendere confirmat Juris
consultus paulus quasi ex eo quod locatio sit
Juris gentium necessario consequatur
solo consensu contrahi nec verborum
ullo indigere solemnitate ut sic videtur
supponere videatur unum omnes Juris gentium
contractus solo consensu perfici
aliud contractum que verbis fit verbis fieri.

verum obligationem sive stipulationem
Juris esse civilis et tamen utrumque suppo
sitivum obiamen juris prudentiae repugnare
videtur ut ex sequentibus probatur

De primo quidem quia
conventiones innominatae obligationem
non pariunt ex solo consensu sed ex data
tione vel facto quod sinalagma vocari in
dicta l. Jurisgentium. 7 de pactis aliqui
putant nemo autem ignorat eas Juris
gentium asseribi in dicta l. §§. 7. Per
mutatio quoque Juris gentium est dicta
l. ex hoc jure §. ubi nomine commentii sig
nificatur et tamen non ex nuda concen
tientium voluntate sed ex re tradita initium
praebet obligationi l. 1. §. item emptio.
de rerum permut. l. 3. C. eodem. Praete
rea ex contractibus nominatis quique plane
re et non consensu perficiuntur ut depo
situm, mutuum et comodatum juxta
dicta l. §§. 7. l. 1. §. re contrahitur de obli.
§. Jus autem gentium de jure naturali
juncto §. et sequentibus quibus modis re
contrahitur quod non est obtima consequen
tia quam inde fecit paulus et expressit
in l. 1. §. ult. de contrahenda emp. emptio
aut locatio est Juris gentium quod solo con
sensu peragitur.

Ad secundum quoniam accep-
tilatio J.g. esse dicitur in l. an inutilis §. §. ult
de acceptilationibus constat autem acceptila-
tionem verbis fieri ex eadem l. an inutilis
§. §. accepturo l. nisi 14. ff. eodem quid per
que stipulationem finem habeat ut colliges ex
l. 1. ff. eodem et §. Item per acceptilationem
Institutionum quibus modis tollitur obligatio
Igitur neque etiam bene conceptis locatio iuris
gentium ergo verbis non contrahitur.
Prior huius di-
ficultatis pars non difficulter solvetur negamus
enim iuris consultum sentire omnes iuris gen-
tium conventiones solo consensu perfici
sed tantum nullam iuris gentium conven-
tionem verborum solemnium formula indigere
ut obligationem pariat quod verissimum est
et statim probabitur.
Hoc igitur pro constanti
habito dicit locationem cum sit J.g. hoc est
ut exponit glo. quia J.g. contractus est non ver-
bis hoc est sine ulla verborum solemnitate solo
consensu ut cumque significato contrahi qui
etiam census est cuius demum iuris consulti in
dicta l. 1. §. ult. de contrahenda emp. demum
dicit emptionem J.g. esse et ideo consensu fieri
cuius loci non ea sententia est quasi omnes
gentium contractus solo consensu consistant

esset enim veritati contraria ut supra obser-
vimus sed potius ut loco qd. fit contractus eg.
solo consensu perficiatur nihilq a iure civili
inventum ut obligatio nascatur desideret
hoc est neq verborum solemnem formulam
ut stipulatione neque nominum confectionem
ut litterarum obligatio. quam obrem statim
quasi censum suum magis promens subiecit
emptionem inter absentes contrahi per nun-
tium vel per litteras quia scilicet verborum
solemnitate non eget ut stipulatio quae
obid modis predictis contrahi nequid. l. 1.
ff. de verborum. quam verissimam addictam
§. ult. interpretationem elicuit glo. ibi ver-
bo. solo consensu ex collatione illius loci
cum dic. l. 1. eamque sibi arrogarunt
connanus. lib. 7. comentariorum. cap. 6. Otto-
manus ad. §. 1. enuntiatione. l. de emptione
et venditione, cuiatius in comentarijs ad
dictam. l. 1. §. eadem de verborum et in
postumis ad paulum. lib. 34. ad edictum
sub dicta. l. 1 de contrahenda emp.

Transeamus ad alteram
partem argumentationis quae difficiliorem
explicatum habere videtur. nam aliquod no-
viores convicti autoritate dicta. l. iul. in
[illegible] obliu. ff. §. ult. de acceptilatione, affirmant

audere stipulationem esse contrac tum iuris gentium non civilis qui et rationem videntur. Conventio hoc est mutuus in idem placitum consensus equitatis naturalis est l. 1. in principio de pactis et ideo iure gentium obligationem parit ut inferius dicemus sed conventio inest stipulationi ex eadem l. 1. §. conventionis. ergo et stipulatio contractus erit iuris gentium. Huius sententie autor laudatur quo nobis ad Plu. ff. de verborum quem secuntur Ricardus lib. 4. variorum cap. 5. et allegati a felitiano tractatu de censibus in proemio n. 17. et eneruosse defendit lafarte in tractatu de desima venditionis in proemio an. 15. Picardo in. ... institutionum de donationibus anu. 6.

Sed quam fallax sit hoc argumentandi genus nemo non videt si enim ex sola conventione omnes contractus senceventur nullus non esset iuris gentium quia nullus est qui non habeat in se conventionem ex dicto §. conventioni et tandem constat aliquod obligationis sive contractus ius civille produisse dicta l. ex hoc iure §. dicto §. ius autem gentium ergo illud solum evincet argumentatio stipulationem qua conventio est ... ... ratione generis sive materie ... qua

naturali equitati vinculo subtiniei loquitur. l. sti cum. 95. ff. naturalis. de solutionibus sed hoc vinculum non efficit eum contractum sed cum solo hoc est ex conventione sola non est timetum ergo et qualitas contractuum in individuo hoc est huius auxilium contractus sed ex aliis potius ut subtiliter explicat vaconius. lib. 4. declarationum iuris declaratione 60.

Igitur recedendum non est a communi opinione cuius autor glo. in dicta l. ex hoc iure. 5. et in dicto. ff. ius autem gentium et in ff. de constitutione pecu. et de actionibus ubi aliis pauci philosophi docet stipulationem inventum esse iuris civilis quod etiam asserit gerardus bacumm, hic constans in rub. de verborum. anni. 45. et gro. lat. balterius ad principium institutionum de obli. n. 3. Antonius faber. in iuris prudentia papinianea lib. 2. t. 2. principio. 5. illatione 4. et alii fere omnes neotorices

Ut autem totam hanc rem ab origine repetant ex qua ubi tractent. statuo iure gentium ex quavis conventione modo honesta et bonis moribus non contraria nasci obligationem et actionem saltem naturalem

dicitur. In dicto. §. naturalis Inditta. l. 1.
de pactis. l. cum amplius ff. §. his natu
rae de . Regulis Iuris unde eo Iure quaunque
modo consensus exprimeretur et conven
tioferet efficax erat ad agendum cum
habet actionis genere Informi apud gentes
usitato de quo panormitanus In cap. 1
lecti. nu. 2. extra de Iudiciis. et dicit Baldus
hic ad l. legem C. de pactis. et quidamalij
non admittant omnino verissimum est
ut docuimus ad legem. Si non donationis. ff.
C. de contrahenda emptione.

Ceterum Ius civile Ro
manorum ne litibus immodicis Res publica
vexaretur et ne nimium constringeretur
libertas hominis si ex quavis conventione
teneretur fortassis Inconsulto datur non
omnes conventiones comprobavit idest
non omnes voluit efficaces esse ad agendum
sed quas dam quibus frequentiam et
utilitatem nomen proprium et specialem
certamque formam Invenerant. Quaedam
comprobavit et confirmavit Iure solo con
sensu ut emptio et locatio quae re contra
huntur dicta. l. Igentium. 7. ff. de pactis
dicta. l. 1. verum permutationes cum
similibus cauculas procedente tempore
peculiaris aliqua lege singulatim compro

bant que cum proprium et specificum
nomen non omnes habeant legitime gene
raliter vocantur. l. legitima 6. ff. de pactis
Reliquas nisi causa subesset inefficaces ad a
gendum honeste cuiusq voluntati et fidei
permisit quarum obrem nomine et re di
cuntur nuda quia neq proprium nomen ha
bent neq actionem pariunt dicta l. ff.
7. l. solent 15. de praescriptis verbis. l. legem
11. C. de pactis quod iure civili effectum satis
significat Je. Paulus lib. 2 senten. tt. 14 dum
ait ex pacto nudo inter cives Romanos actio
nem non nasci quasi aliud inter gentes esset.

Verum [illegible] cogi
tavit modum quo quarumvis conventiones tam
etsi causam non haberent ratae essent et
firmae et obligationem parerent atq actione
et sanctione firmae firmiores et edificatoriq
[illegible] deberentur. huiusmodi est stipulatio
que solemni quadam verborum formula
hoc est [illegible] atq praeconcepta interroga
tione et subsecuta responsione constat
l. 5. §. stipulatio. de ver. unde hoc genus
contractus ab effectu dicitur verborum obli
gatio quia ex solemni verborum con
ceptione qua praemeditatus consensus expri
mitur obligatio quaeritur. l. cum pater 19
ver. si vero. C. de iure dotium. l. si stip. [illegible].
126. §. [illegible] plures. ff. de ver. a ratione autem
originis et fine stipulatio vocatur stipuli

omni veteribus ... omnium significat

§. 5. Instit. de ver. Paulus lib. 5. senten. tit. 7. Isidorus lib. 5. ethimologiarum cap. 24. at stipulatio si non dandarum et obstringendarum obligationum gratia inducta esse voluit paulus dicto tit. 7. quo propter eas omnibus pactis contractibus et negotijs alijsque solebat ut finimus eo pacto ex stipulatu autem agi posset ut monet solum paulus dicto lib. 2. tit. 22. et constat ex dicta l. 5. §. conventionales et ex l. iuris gentium 45. de pactis cum similibus.

Sequitur iam eandem stipulationem origine et forma esse iuris civilis quod audacter pro constanti habet scientia cui non adversatur tex. in dicta l. an inutilis §. §. ult. de acceptilationibus quia ulpianus ibi non simpliciter ait acceptilationem esse iuris gentium sed hoc iure nostro ut iuris gentium sit quasi non ex sui natura et origine sed ex usu hominum postmodum subsecuto ... tribuatur quod tamen dixisset cum inventa aquiliana stipulatione non tantum verborum obligatio ut antea per eam tolleretur sed quaevis alia res illa etiam quae iuris gentium esset §. Item per acceptilationem Instit. quibus modis tollitur obligatio l. 4. de transactionibus. ubi eo loco iure nostro ubi ait ulpianus dicta l. an inutilis §. autem

Itaque acceptilatio duplici ex causa post pactum ...

cautionem dici potuit ... ff. prima
quia eius usus asiut gentes propter
temporis prectubienct et fida approbatione ut consit glo. ibi. efecta fuerit
ff. ut enim sine ... dicti annotarunt
juris gentium constitutiones non ex antiquitate temporis sed ex ratione naturali
et ex approbatione communi gentium quae consuetudinem agit quam lege constet sunt
estimandae non obscure colligitur ex dicto. §.
jus autem gentium et. l. omnes. ff. de justicia et jure et ideo non raro accedit ea
quae sunt juris civilis jus gentium constituere quod ... Arias pinelus.
in l. ... prima parte cap. 1. n. 7. C. de rescindenda.

Secunda quia usus saltem est apud Romanos ut sicuti obligatio quae tollebatur
per acceptilationem ... esset ita etiam et
ipsa juris esse gentium videretur ut sicut
non vere sit juris gentium sed ... solveret
per fidem ... Romani atque si juris
gentium esset quae explicandi ratio magis
placet ... ad principium instit. de
obligationibus. n. 10. et antonio fabro ubi
supra et ... etiam ut enim demus acceptilationem communiter probari gentibus
... nihil ... nimis
carere juris gentium ... quo ... que
verborum solemnitate ... perage
da ex eadem. l. 8. §. ult. insuper quam

non adversetur jus gentium contrahi

et non solum qualitati verborum attribu-
ens. l. 1. ff. de pactis cum similibus praeterea
non hinc egitur potius rationi naturali
ex qua jus gentium vel ratio ex causa quadam
existente prodiit. §. Jus autem civile de
jure naturali; sed civili tantum firmam
barum sit obstringendarum obligationum
denique distringentibus necessarium quo jure
gentium constitutionis jure multas abit
lex. Indicto §. Jus autem gentium. aut qua
quam habet quid enim ille opus habet accep-
tilatione aut vetere aut aquiliana quae
nudo pacto quasvis obligationes et producere
et tollere possunt dicta l. cum amplius. §4.
§. his natura, de regulis juris. Recte ergo
et significanter dixit cujacius ad. l. 1. §.
eadem. de verborum, acceptilationem ante casu
ri civilis jus gentium quodammodo commu-
tatam

Eis satis superque aut legum contra
manes planatur superest nunc ut videa-
mus cujusnam effectus sit praecipua quaestio
eis deducitur conclusio locationem solo con-
sensu peragi quod tamen quasi cuilibet contrac-
tui commune est cum emptione et similibus
consensu perstringendum

Itaque primus
effectus est solo casu continua matus quo
quae possit vel emere et vendere eo solo.

Secundus est ut non tantum inter praesentes sed etiam inter absentes locatio contrahi possit per nuncium scilicet vel per litteras ut de emptione dicitur in l. 1. § ult. de contrahenda emp. de mandato in l. 1. ff. mandati de societate in l. 4. ff. pro socio, et generaliter de obligationibus quae consensu fiunt l. 2. ff. de obligat. et de conventionibus in l. 2. ff. de pact. Contra autem de stipulatione negatur quia inter praesentes tantum et inter eos loquentes seque audientes contrahi potest quae silicet verbis fiat verba autem quae coram nuncupata proprie dum [illegible] dicuntur l. 1. ff. de verb. §. Item verborum instit. de inutili. stip. paulus lib. 1. sententiarum tit. 7. § 2.

Tertius est ut rei absentis locatio facta valeat quemadmodum et emptio. l. 1. C de contrahenda emp. quod et alijs contractibus qui solo consensu non peraguntur Rei tamen sunt sed rerum non desiderant commune est. ut in stipulatione apparet quae et ipsa Rei non indiget praesentia. l. pamuis [illegible] l. 7. juncta. glo. ult. ff. de condictione furtiva

Quartus ut solus consensus tacitus scilicet ex scientia et patientia alicuius locationi sub inde sufficiat ut explicat notum

in ampliatio de contractibus tt. de locatio-
ne columna. l. 1. venio ad aliam ordine
n. vlt. sicuti et insecut Renouande. b. qui
ad sentium. 14. infra. ubi deo volente dicimus

Quintus ut simulatq
de mercede conuenerit neutri contrahendi
liceat altero inuito a locatione discedere iuxta
Regula. iii legis sicut. 5. C. de obligationibus
l. 1. et. 2. C. quando liceat ab emptione discedere
cum aliis nec interest pure aut in diem
vel sub conditione contracta locatio sit quoad
hunc enim effectum eque perfecta conditio-
nalis atque pura locatio intelligitur ut de
emptione tradidit glo. in. §. 1. instit. in tit.
de emp. et ven. fin.

Sextus et vltimus ut
statim mutue actiones nascantur et tam
locator quam conductor ad ea prestanda de
quibus conuenerit adigantur ex l. 1. §. item
emptio de rerum permutatione. §. 1. instit.
hoc tt. qui effectus non est locationis condi-
tionalis quippe dum eo stat quo ad iudicii so-
lutionem interim dum conditio pendet
dicatur imperfecta non vero quo ad mutuas pre-
stationes sicuti in alia emptio. l. necessario ff.
de periculo et commodo

hi duo posteriores effe-
ctus locum non habent si contractus locationis
in scriptis celebretur quatenus suspensus

tribetur consensus quo et vox scriptura constitutur juxta ea que de emptione et venditione sunt in §. 1. de emp. et ven. et generaliter in l. contractus 17. C. de fide instrumentorum. et dicimus ad l. ult. C. de contrahenda emptione eandemque obtinere in locatione ut certum ponit Bart. n. 7. et alij in l. Item quaeritur 13. §. ult. supra. pariter et que de arrarum amitione juditiis similibus Justiniano constituta sunt post procedere in locatione Rebe [?] Molina de Justitia et jure disputa 338. n. 5. et disp. 407. Rebellus de obligationibus Justitie. lib. 14. quest. 1. n. 6. Eisdem enim utraque Regulis compsitae ut dicitur hac l. 2.

De mercede

Ut conventione seu consensu alterius sed cum fieri debeat de mercede ut dicitur hac l. 2. proximum est ut de mercede nunc tractemus. merces dicta est a merendo ex Varrono lib. 4. de lingua latina vel quod merentis cedat ut vult Donellus. lib. 13. commentariorum cap. 6. dicens utramque notationem sue nominis rationem Rei pariter convenire cum merces generaliter sit id quod pro usu rei aut prestatione opere datur et sic pretium quod quis usui Rei aut opere sue vel meretur vel merere hoc est lucratur

quamvis autem pretiu

conductionis ut sequitur in quod l. 28. §. ult. infra generaliter merces dicatur et quandoque pretium simpliciter ut in l. ea lege. 51. ff. locati. l. insulam. 58. infra. nihilhominus speciales quasdam sortitur appellationes quam breuissime hic explanandas.

Primo ergo in omnibus predijs tam urbanis quam rusticis dicitur pensio quod statis temporibus pro usu et fructu rei pendatur hoc est soluatur. l. si quis domum 9. §. hic subiungi. ver. sed an ex locato, l. ex conducto. 15. §. papinianus infra. specialiter autem in predijs rusticis reditus. l. liberto 25. de annuis legatis. l. fundi. 38. ff. de usu et usufructu legato. quoniam quod annis ad instar fructuum redeat et etiam de ratis quasi pecunia que ex fructuum venditione redacta soluitur. l. defuncta 68. §. sempronio. ff. de usufructu.

Secundo quod pro rebus deuehendis datur generaliter solet significari vecture nomine l. colonus. 61. §. nauem. infra. et specialiter si nauicula rio detur nauli. l. cum seruus. 39. §. fundus de legatis. 1. l. huius. 6. ff. qui potiores

Tertio quod in stabulo

sine tamen nasolvatur. locavit varroni ubi
lib. 4. de lingua latina a loco, locus enim
eidem varroni est ubi quidque locatur ubi
quid quamvis consistit dici etiam videtur
huius modi merces viaticum, in l. cum
duobus 52. §. si quis de hostijs ff. pro socio.
contractato nominis significatione cum
alias generaliter viatici nomine intel
liguntur stipendia et sumptus itineris
l. 1. l. item 9. ff. de tutelae et rationibus
distrahendis. l. tito 36. ff. ad municipalem
l. cum quem 79. ff. de iudiciis, immo et pe
nis pecunia ad sumptum destinata ut in
lib. 1. annalium. quinti claudij aput agel
lium. lib. 17. noctium aticarum. cap. 2.
et in l. cum filius familias ff. de rebus cre
ditis.

Ultimo merces soli ut legitur l. sane 17.
ff. de pignoraticia actione hoc est pentio quae
a superficiario pro solo penditur solarium ele
ganter vocatur in l. 2. §. si quis a nemine ff. ne
quid in loco publico ubi additur vectigal. et
in l. etiam 15. ff. qui potiores in l. cum servus
39. §. heres de legatis 1. q.t latius tractat
Brisonius de verbis sig. lib. 11. verbo merces
soli et lib. 17. verbo solarium. Cuiatius ad lib.
69. edicti. to. 1 col. 1591. Gotofredus in
notis additam. l. etiam 15. et de nomine
plus satis ad rem ipsam accedamus

Cum apud omnes constet
mercedem interuenire debere in locatione ideoque si uno nummo fiat quasi nulla mercede interueniente nullaque quae et ipsa locatio dicatur. l. si quis. § 6. infra dis[illegible] quibus illa conditionibus prodita esse debeat. ac statim occurrit celebris illa multisque contentionibus agitata questio an merces in pecunia numerata necessario consistere debeat

Dubitandi autem praebet mater omnia inter locationem et venditionem necessitudo habeo quidem arcta ut eisdem utraque regulis consistere dicatur in lege l. 2. pretium autem in emptione in pecunia numerata consistere debere sciatis iuris est. § item pretium de emptione et venditione [illegible] et merces in locatione quo argumento stadiscent glo. odofredus. Bal. n. 2. castrensis n. 1. fulgosius. n. ult. castalius. in aduersarijs hic

Sed facile Respondet.
nam ut principio diximus et sensit Retiedum odofredus id ad verbum consistit eadem sunt utriusque Regulae non simili ordine omnimoda sed analogica haec est ut quemadmodum in emptione Res ipsa non gratuito datur sed pro certo pretio ita et in locatione usus rei.

non gratis sed pro certa mercede ut tempus fir-
mitatur. An autem hec ut illud in pecunia nu-
merata consistere debeat alia questio est ad
qualitatem mercedis pertinens que generali-
ter huius legis 2. tit. sexto definiri posse
videtur. imo eo ipso quod qualitas ista nullibi
exprimitur et si maxime exprimenda ad
asserendam planius et facilius utriusque con-
tractus similitudinem hec veluti eadem qualitas
videtur non convenire mercedi sed tantum pre-
tio. Ita subtiliter contra glo. sententiam dicemus
et argumentum retorquet vulteius ad ipsius
eiusdem institutionum libri n. 18. et antellius
gimelus in Re. 2. parte. cap. 3. n. 30. et 31. Cedo
Rescindenda.

Set enim huius modi argumentationi
occurritur auctoritate text. in l. 1. §. si quis servum.
ff. depositi ubi cum pro custodia servi hoc est pro
opera et facto custodiendi servum. contractum
fungitur tamen dantur pecunia mercedis nomine
dicitur locatio cum vero pecunia non datur aliud
genus negotii locationis simile fieri ergo ex-
primit vulgarius ut notant glo. et doctores ibi
id quod vulteius requirit hoc est mercedem in
pecunia numerata consistere verae locationi
sic. Idipsum innuit iuris consultus paulus
in l. 1. ad finem. ff. mandati ubi postquam
dixisset contrarium officio esse quomodo si me mer-

solum, si maior merces mutetur in brevi... intervenientes. Enim pecunia res ad locationem pertinet, quasi merces quae in pecunia numerata statui debet pecuniario nomine recte intelligatur nihil quaerere... in locatione mercedem an pecuniam dispensari

Verumtamen Joannes corrasius lib. 2. miscellaneorum cap. 11. mensaca. controversiarum usufrequentium cap. 53. n. 2. menochius de adipiscenda remedio tertio. n. 93. vulteius ubi supra n. 20. faciliter eorum summi viri e libri pretia triplici pecuniae significatione distincta ostendunt enim pecuniam accipi tribus modis in iure. primo generalissime refertur ad totam hominis substantiam seu rem familiarem et significat omnia bona quae in cuiusque patrimonio sunt ut in l. rei 5. l. pecuniae. 178. l. pecuniae. 222. de verb. sig. et quod veteres ... ut testatur l. 2. § et neminem. C. de constituta pecunia

2. generaliter etiam sed paulo angustius complectitur omnes res quae pondere numero et mensura constant quia functionem recipiunt in genere suo ad instar pecuniae. l. 2. § creditum. ff. de reb. creditis. l. talis. 30. de legatis 1. l. si convenerit. 10. ff. de pignoratitia actione. et sub ea significatione accipi censent corrasius et alii supra ... scita. l. 1. § si quis seruum. ff. depositi et ...

dicta l. 1. Iustini ff. mandati

Ratio et ultimo pro
pria constitit dum ubi sola denotat pecuniam
numeratam sive numum ut in l. fine 29. ver
sicul. quamvis ff. de ver. sig. § consti. dicitur
de usufructu. in l. leo. 22. § cuius accedit ff.
de administratione tutorum et alibi saepe
et hoc modo pecuniam accipimus supra in r.o
venditionis dicto § item pretium de emp.
et ven.

Sed tamen ut fateamur tamen dictionibus
verum veram esse et inclusis saepius pecuniae
verbum secundo modo acceptum omnes res fun
gibiles continere quod videtur posse videtur cum
pecuniae nomine nisi specialis forte ratio di
versam suadeat interpretationem numeratam
proprie intelligatur ut satis indicat dicta l.
2. § mu[...]tui datio non ideo tamen e frigerent
contrarius et aliis auctoritatem leo. in l. sumere
25. § vi maiori supra ubi aut dubie consiti genus
tum proprie orationem pro cum sumendus ad pe
cuniam numeratam contrahitur ut hic apparet
quam ostitanter contra glosse opinionem
apud melo. n. 29. et 32. et men[...] ubi supra
adducatur

Sed necesse erat cum auctoritatem l. ob
in l. naturalis. 5. 2. secundo ff. de praescriptis v[...]
verbis ut acute sentit quelus ubi supra n. 33. et
34. docet enim iuris consultus paulus pecuniam
datam ut quid fiat si tale factum sit quod locum illu[...]

locationem esse sicuti eo casu quo pecuniam
do ut rem accipiam est emptio ut antea tra
diderat Idem Iuris consultus in d. § consequen
ter quae quidem doctrina sic licet argumentari
sicuti pecunia data pro re emptio est ita pe
cunia data ut quid fiat locatio atque cum pe
cunia data est emptio cum numerata con
tribuitur §. et tunc quoque locatio erit cum
pecunia in numerato statuetur. quod ut magis
exprimeret Iuris consultus et concluderet
Responsione nemo praeiudicii poterat argumen
tum solum convincere locationem esse cum
pecunia numerata pro facto datur non ta
men locationem non esse si pecunia numerata
pro mercede non fuerit constituta subiungit
statim haec verba sive non erit locatio. quasi
alia re data quam pecunia numerata non sit
locatio esse nequeat sed negotium locationi si
mile ut habet dicta l. 1. §. si quis servum ff. de
posit. Rei enim nomine non species tantum
ut tentat mens loco ubi supra n. 3. sed ex genus
hoc est quam primum fungibilem et certam pe
cuniam numeratam intelligit Iuris consultus
cum supponere §. et siquidem. Rei vocabulum
in eadem significatione accepit inquiens
Rerum permutationem non esse emptionem
hoc est non resultare contractum emptionis

cum ratione non pecunia numerata sed
aliarum rerum seu rei genus illa sit valor
constare igitur videtur
esse ex traditis a paulo sub ... a ... sub
... similem esse locationem emptioni ...
quem admodum in illa pretium ita et in hac
merces in pecunia numerata consistere debere
quae fuit sententia glo. nostre et ... ...
... in l. ... ... 52. de donat. inter ... ... l.
... ... in l. licet ... verbo quantitatis
l. ex ... ... verbo fructus et in l. si olei 21.
C. eodem probata communiter doctoribus quos ...
plenissimum esset recensere
... ...
dicta l. si olei 21. communius ... ... ibi
... ... communi ... ...
aut alter dicebat Bal. in l. 1. secunda lec. n. 17.
C. de iure emphiteu. licet in aliis locis communi
accessisset affirmat ... ... non solum in pe
cunia numerata sed et in ... fructuum quan
titate posse consistere quia ... ...
videatur in dicta l. si olei quam Baldi opinionem
... ... contrarius ... ...
... ... supra ... tractatu ... ad africani
sub l. ... ... 35. § 1. ... ...
... constans communem ... ...
nibus ad paulum sub dicta l. ... ...
l. 5. C. locati valasco de iure emphiteutico quest.
20. n. 5. et ... quest. 30. n. 2 ... ...
... ... institutionum ... ... de locatione ...
... tamen notandum ... ... supra

huius tt. n. 7. Petrus Gregorius. lib. 27. sintag. cap. 5. n. 10. conarus et alij quos refert Pichar. ad principium Institu. eo tit. n. 27.

Qui tandem n. 29.

controuertiam dirimere conatur distinctione dicta inter locationem rerum et locationem factorum ut in illa in re qua non fungibili possit consistere merces in ista in pecunia numerata debeat necessario consistere nulla tamen probabili discriminis ratione attributa ut satis appareat huius modi distinctionem non rationis germanam rationem habere ex propositae quasi antinomiam duorum iurium quorum alterum hoc est dicta l. naturalis. §. 5. ad ... do. in certa de locatione factorum mercede in pecunia numerata eligit alterum vero hoc est dicta l. solet. 21. agens de locatione praediorum mercedem in certa rei pondere ratione constitui posse agere docet

~~Igitur ut ex tanta ratione rem ... ser et ... trademus necessarium erit ... ab incerti separare. et primo apud omnes ... locationem ... cum sicut aliquid seu corpus puta ... vestis ... aut domus pro usu rei aut operae datur~~

Igitur ut tam ... hemiter et dilucide tradamus necessarium erit certa ab incertis separare. et 1. apud omnes constat

locationem non esse, quia contractum do ut facias cum spetiali presentanea putà si usus vestis, servus, aut domus pro utraque aut vendat id quod omnium dominium concernit, quia tunc dicto §. secundo ibi enim rei dominium saltem debet intelligi ut in l. greg. c. 13. ff. de pignoribus.

2. Sexto quoque huius esse locationem non posse in hoc dicto contractu innominato facio ut facias, et usu rerum huiusmodi concessa quidem modo permutatio ut in l. 1. prope finem ff. de rer. permut. et in dicta l. 2. §. si quis servum ff. depositi ubi proponit servum cum custodia alterius gerendum idem si per locationem cooperarii vel dominium servum servus ille vendes dictum locatio esse non potest, non tamen quia precium non datur ut habet Gregorius Calatrinus quod etiam quia nihil est in hoc negotio quod necessario vici hinc possit et ubi negotium aliquam quidem locationem. Nec igitur erit ergo contractus innominatus facio ut facias ut Rebellus allegat.

Laforte de decima venditione capite primo numero vigesimo primo decimo et 20.

3. Deo etiam omnes conuenerunt definientes non sufficere aliquam quantitatem precium, aut exiguis modis triplicibus reperire taliquam consuetum vel verentia aut quanta

constituatur non sit venditio sed societas quedam juxta tex. in dicta l. si merces § 25. §. his maior infra ubi differentia constituitur inter colonum qui pecuniam numeratam conducit et quem vero conductorem fi[illegible] dicet ex partiarium colonum hoc est eum qui partibus vel [illegible] quitur gl. in l. lib. 9 [illegible] vel ut [illegible] pro parte dotalia fructuum fundum colendum suscipit hunc enim ad [illegible] facijs et habere tradit ideo damnum et lucrum proportione cum domino sentire quod latius [illegible] sequitur Valasquez dicta quest. 30. n. 3. et docet Bal. in l. n. 2. Molina de contrac. tt. de locat. Colum. 1. n. 25. Garcia de expensis cap. 14. n. 20 Molina de just. et jur. disput. 486. n. 4. Rebellus de obli. justitie lib. 14. quest. 1. n. 12.

Difficultas [illegible]

Tres consistit an merces de constitutione [illegible] fructuum quantitate vel in quantitate [illegible] gabili venis et propterea contractus locationis sit negae comunis quam defendimus affirmant contrarium et alij [illegible] in l. et [illegible] dicto 35. §. cum fundum infra in l. licet 10. l. ex cepto 18. C. locati [illegible] [illegible] fundamentum est [illegible] in dicta l. Valeri 21. C. eodem ubi merces non in pecunia numerata sed in fructibus [illegible] ne consistentibus et tamen contract[illegible] locationi [illegible]

locatur sub titulo de locato et ideo ut generi
tioni convenias de locatione accipiendam
esse. Secundo quia utitur Imperator verbolo
cati verba autem in propria significatione
accipienda sunt. l. non aliter. ff. de legatis
tertio. Tertio quia dicitur contractus bone fidei
cuius modi locatio est non autem contractus inno
minatus de re speciali qui ut locationi assimi
letur stricti tamen iuris censetur prout ea
que tradunt doctores in l. de rerum de actionibus
Quarto quia ab eo anteque secutum fuerit
aliter utrius partis implementum recedere
non licet quod certe contra. ... locationis quadrare
vel inferius et ... nam vero in nominato
quippe ... quam causa sub ... tamen
contrahentium penitere liceat ut constare
contraditio ad dictam l. Iuris gentium. ff.
de pactis et ad dictam l. naturalis. ff. de praescriptis
verbis. et ex l. 3. ... l. si pecuniam. ff. de con
dictione causa data quibus ...
...
...
...
...

fuit ... quas ... consequenter ...
nellus in ... 2. p. c. 3. n. 32. C. de Rescin. vend.
... Marcilius ad ... pre
terea Instit. ... fatetur ... ...

minime oleum mercedis loco sumatur cum
oleum quod annuatim locationis abhorrere non
videtur quia res estimata pecuniae loco habetur
l. vet. argumento l. munerque. 17. C. de sal
tionibus et ideo veram emptionem esse ait glo.
in l. 1. verbo taxatas C. de rerum permutatione
l. pretij nomine detur species aliqua estimata
verum cum ista glosse opinio non omnibus arrideat
Imo nominatim displiceat Pinelo ubi supra n. 1.
et cap. 1. n. 16. ut latius tractavimus ad. tit. C.
de contrahenda emp. alij secundum dicunt nam
in specie dicta l. solet principio mercedem in
pecuniaria mercede consistentem posse modum con
ventum ut mercedis loco certa olei ponderatio
prestaretur quod nihil vere locationi detrahere
constat ex germana interpretatione l. pretij
9. C. de rescindenda quam scribit glo. ibi verbo.
consentienti et ex sequentibus declarant Pinelus dicto
cap. 1. n. 17. Lasarte de decima venditionis. cap. 7.
n. 51. Picardo ad §. Item pretium. n. 17. de emp.
et ven.

At ea nostra interpretatio optime videtur
quadrare dicta l. cohaeredi. § [illegible] 35. §. cum fun
dum supra. ibi enim non sic vult Africanus velo
cato si cum fructus dantur pro mercede quod fere re
signare [illegible] prudentis secundum quam
merces constituitur in parte fructuum [illegible]
eorum parte aliquota. non poterit proprie dici
contrahitur locationi [illegible] [illegible]

merces constituebatur pro pensione pecuniae quantitatis sic tamen adiecto ut fructus mercedis nomine constitute nomine pensentur hoc est compensentur nam constitutio mercedis pro pecunia pertinet ad substantiam contractus subrogatio vero fructuum in locum mercedis pro ut ex pacto adiecto ad exsecutionem quae fuit eius pro clemente, generali verbo mercedis, quam sequitur ... gli cat ... cap. 1. n. 30. ... clineus. lib. 1. controversiarum iuris. cap. 2 Molina de Iustitia disputat. 486. n. 3. vers. unde et glo. non relata Probatur ... de ... in ... ubi qui. theo. 1. lib. 5. tit. 2. n. 35. et 36.

Sed non videtur ... dinumerationem adaptari dicta l. si ... 21. quid quid contendat ... ubi supra n. 31. ea ratione ... quod rex iumentales semper sunt supponenti, iuxta Regulam l. qui testamento ... ff. de ... tamen ... hac admissa interpretatione non tam supponi quam fingi contra ex mentem et verba ... dentur.

quare ergo ... mentem Bart. in dicta l. si merces 21. ... n. 3. et 4. ... magis puto ... non esse locationem pro ... veram sed locationi ... simile negotium ... locationem ... male ... de con... tit. de locatione column. 3. n. 14. ... tamen ... quis con... videor ... Molineus ... cap. ... ver. ... lib. 3. ...

tariorum cap. 6. Gifanio ad d. praeterea Insti-
tu. hoc tit.

Vt autem ego explicem obseruo quod dicta l. Iulei. 21. contrahentes eo animo fuisse vt voluerint et intellexerint locationem contrahere idque denotat cum verbum quo usi fuerunt Imperatores conductoris verba referentes tum etiam quod Iulianus sub distinguimerum contractum bonae fidei fuerunt secundum litteram emendationem et non bonae fidei legendum. Ibi enim quasi contrahentes bonae fidei dicti locationem se fecisse putarint. verumtamen cum merces in pecunia numerata consistenta non fuisset sed in certa olei ponderatione non poterat vt maxime voluissent vera locatio consistere quasi deficiente quod eius cuius substantia quod in simili loquitur Papinianus in l. pacta conventa 72. ff. de contrahenda emptione. Imp. ex mercede consistit merces autem ex pecunia numerata iuxta dictum §. adciendo.

Sine ergo tota ratio dubitandi illius leg. Qualiscunque de vera locatione agatur animorsus conteret dubitatione contra Regiam seq. in l. quod limitata ff. de conditionibus [illegible] [illegible] quod locatio vere non erat [illegible] [illegible] in convencio denominata [illegible] locationis similis colligi videbatur [illegible]

[illegible]
contrahentis a contractu discedere et [illegible]
maxime [illegible] ratione [illegible]
consultum fundi [illegible]

Ceterum [illegible]
mentem [illegible] contrahentium [illegible]
lis hunc contractum qui secundum [illegible]
[illegible] vere et proprie locatio
non poterat [illegible] bono et equo locationi [illegible]
[illegible] voluerint penitendi licentia adempta
[illegible] quia fundum [illegible]
[illegible] sola conventione [illegible]
necessitatis vinculo juxta Regulam [illegible]
[illegible] C. de [illegible] exactionibus.

Juxta hanc [illegible]
tionem [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] esse [illegible]
[illegible]
germanum sensum [illegible]
rum ita [illegible] ac [illegible]
rerum

[illegible] in [illegible]
[illegible] esse solutio [illegible]
quantitatis licet generaliter soleat [illegible]
operis [illegible] specialiter tamen [illegible]
[illegible] numerata intelligatur [illegible]
[illegible] de contrahenda [illegible]

facilis quoque est solutio

ad tex. in d. l. excepto. 48. C. eodem tit.
nam secundum priorem expositionem ipse
ibi verbo fructus accommodanda et ipse eadem
Juxta posteriorem quamvis satis conveniret cum
texto in dicta l. et reddi dicitur 39. ff. locati
fundum ipsa

hactenus quae de mercedis qualita
tem aperuimus transeamus ad aliam necesse
sufficit mercedem in pecunia numerata consis
tere nisi et certa, ut supra l. si convenerit 23. ff.
communi dividundo in l. si uxori 52. de do
nationibus inter. si ergo merces certa quantita
taxata non sit vel re ipsa vel relatione ad aliud
quod certum iam sit, praeterea natura et sua veri
tate locatio. pro leg. hac venditio. 7. §. huius
modi ff. de contrahenda emptione. locatio non erit
sed novum quoddam negotii genus ex quo
praescriptis verbis agetur. l. si tibi 22. ff. de prae
scriptis verbis. n. 1. ver. quae de alibi sufficiente
tu numero &c.

hinc aquae veteres quaesitum fuit
constare ne locatio in alterius certae per
sonae arbitrium mercedis diffinitione collata
sive ipsi quod generaliter alieno arbitrio
permissa fuisset vel velit quanti sit ma ximam
aut quanta merces de alii arbitrati fuerint, et
Justinianus juris communis conveniebat locationem
nam fatte contrarium. l. si merces. 25. in principio

Infra eum non videt non esse continuimodi
arbitrio merces, sed certa propter incertitudinem
personae ut Io. et Bart. et alij ibi et evidenter
ostendit Donellus lib. 13. commentariorum cap. 1. ver-
bo pretium

In illo verbo articulo quando sibi incer-
ta persona et ad designata nec pretium nec se-
ctabant ut testatur Iustinianus in l. ult. C. de
contrahenda emptione et vendit. et in § Item pretium
Institutionum eodem cui tamen hanc [illegible]
[illegible] conventionis vim esse placuit ut si
[illegible] electum [illegible] non [illegible]
vel qua non possit mortuus vel qua [illegible]
[illegible] nulla sit locatio quasi nulla merces
constituta, sin estimet ex inde valeat locatio
quia et merces [illegible] et certo esse in [illegible]
[illegible] Iustinianus ubi
supra et in § 1. Institut. eod. tit. [illegible]
qui sententiam in dicta l. 1. merces 25. Infra
que propter discrepantes [illegible] senten-
tias vim legis non potuit habere [illegible]
[illegible] in notis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] rationem [illegible]
non definita [illegible] merces [illegible] tamen
[illegible] consuetudine [illegible]
[illegible] mercedis [illegible]

[illegible]

rerum modi locatio proprie secundum rei lo-
catae naturam intrans intelligitur eo circa
mercedis definitionem eam remittendam quo
consuetudo mea ... ...
et ita sentiunt q.o doctores comm. in l. ex conducto
§. ... Blasco de ...
... n. ... Richardo ... n. 21. ... §.
... n. 6. Instit. eodem Molina dec. 499.
n. 4. Mantica dicto lib. 3. tt. 2. n. 5. quibus
etiam accedit ... n. 2. ...
et l. ab locatione ...
...
Molina de contractibus tit. de locatione ...
l. n. 5.

Hinc eandem ... Pinello
Ru. 2. p. cap. 3. n. 4. de rescin. vend. unde hanc
conclusionem ... eius ego opinionem
admittere cum Rebello dicto lib. 9. q. 1. sec-
tione 3. n. 15. unde varia essent pretia rerum
variaque mercedes secundum consuetudinem ... ut suo
loco dicemus tenendo enim ex consuetudine va-
ria sentium pretium ... vere et
proprie aut colligi poteris et ex consequenti
tanquam defectu substantia contractus
emptio aut locatio existere nequiret

Illud etiam Pinelo
... communem sententiam non probari ...
dicta l. ex conducto §. ut vulgo creditur nam ul-
... secundum Richardi interpretationem

ad principium in tractat. vel cit. n. 19. et 20.
de tacita reconductione que eadem ratione
est eadem quam pro prioribus equalitatibus
facta censeatur ut explicat. Bar. in L. Item
quaeritur. 13. § qui impleto ff. loca. et post alios
menochius lib. 3. presumptione 85. n. 19. vel
potius quando de locatione remanere duminum nec
etiam aliis mercis facta adesse constituta. Et
quando hoc pacto unus minorem alter maiorem
definitam contenderet hanc enim affirmando
alter utriusque partis intentionem ad quevis tam
conficiendam recurrendum est de [illegible]
sequentium annorum ... in facto ... ut
[illegible] ... Bal. n. 3. et 7. ...
quidtamen [illegible]
... lege non id facta merces ... tamen
... publice ... certo ...
pretiorum ... aestimatores ... vel arbitrii quidem
quos ... locatores ... ad ...
valere locationem ... tom. ... tit. 2
variar. cap. 2. n. 9. ad fin. ... ad ...
... aestimatorum ... reperit ...
... contrahentis ... ac ... lo-
catio ... dicet. ... ac
ceunt valascus ... quest. 3. n. 10. Pinardo
... n. ... cit. ...
... ...

[illegible] merces [illegible] quo non valere pretio quisquis
qui videantur emptionem aut locationem
factam iusto pretio iustaue mercede nemo
[illegible] iuxta tex. in l. ult. C. de contrahenda
vel dicto et lex [illegible] de mercedibus [illegible]
[illegible] deliberare liberi Religiosi pleno [illegible]
auctoritas ex his que tradunt doctores [illegible]
tis [illegible] Andrea de Castillo et omnino [illegible] lib. 3
tr. 2 n. 3. 10 et 11. 13. 37. et 38. et maxime
alias ad instrumentum venditionis cap. 18.
[illegible] dispu-
tationem ad [illegible] allegari nempe [illegible]
ad iustum pretij quod iustum esse debere [illegible]
pretium autem iustum esse quod. Respondet [illegible]
[illegible] valet aestimationi rei [illegible]
[illegible] merces que valore equat [illegible]
[illegible] rei locatae

Sed quoniam duplex est rerum [illegible]
mandarum ratio una legitima altera naturalis
legitimam voco quam lex aut statutum
aliquo predefinivit rerum pretia rerum
aut mercedes locationum ipsa aut prag-
matica [illegible] quod allegant [illegible]
[illegible] et castelle frequentissimum [illegible]
et huiusmodi pretium dicitur teologis com-
mune et alijs [illegible] [illegible]
consistere quia nec augeri nec minueri

aequaliter [illegible]

[illegible] argumentum

[illegible] alij que idem [illegible]
aut principijs [illegible] [illegible]
[illegible] l. [illegible] 52. ff. ad l. falcidia
[illegible] vel [illegible] cum [illegible]
[illegible] similiter non quidem mere
et nude [illegible] et comparate [illegible]
inspectis varijs circunstantijs [illegible]
rei et personae [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] iudicij l. pretia rerum 63. ff.
ad l. falcidiam l. si [illegible] 32. ff. ad leg.
aquiliam l. si [illegible] fundus § 4. de legatis 2.

[illegible] principaliter [illegible]
ratio hominum [illegible] communi iudicio
et estimatione [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] pro varietate [illegible]
[illegible] [illegible] regionum et [illegible]
non [illegible] l. [illegible] in principio de ac
tionibus empti l. 3. § ult. de actionibus
empti eamque sequendam quod vel in civitate
aut loco in quo contractus sit vigeat. l.
septem. 12. C. de [illegible] lib. 10 vel in
loco ubi merces [illegible] vel [illegible]
[illegible] sunt dicta l. 3. § ult. l. 2. C. ut ne
mini liceat in emptione lib. 10.

Hec autem varietas est-
mandi cum in vnoquoque loco aliquatenus
et si modicam varietatem soleat quoque ad-
mittere Recte docent theologi ad diuum
thomam secundae secundae quest. 77. art.
primo. et nostri ad legem 2. C. de rescinden-
da venditione Covarruuias et alij infra
eam non posse consistere in puncto indi-
uiduo quod augmentum aut decrementi
respuat sed in medio extare quandam la-
titudinem habere

Quis velut tres gradus
constituuntur supremus, medius, infimus.
intra quos nulla datur iniquitas vt latius
tractant post alios Covarruuias. lib. 2. variarum
cap. 3. Molina. 2. tho. de iustitia. disput. 347. et
sequentibus Rebellus. lib. 9. de obligationibus
iustitiae quest. 2. sectione. 6.

Igitur pretium iniustum
censetur quod est supra aut infra latitudinem
iusti vt exempli causa si res valeat pretio
medio centum aureos supremo. 105. infimo
95. iniquitas admittetur in pretio si pluris
105 et quinque aut minoris nonaginta quinque
res venierit quae sane iniquitas nisi ignorantia
accessus aut effectus aliud evincat. ietalis est
obnoxia restitutione videtur communi doctorum
et interpretum schola vt plurimi

Rationibus et tenorum Navarrus in cap. novit de
iudic. 5. col. corallario 4 num. 42. extra de iudiciis
Molina disput. 350. Rebellus de iustitia quest. [illegible]
tione 1. Felicianus. de censibus lib. 2. cap. 1. num. 6.
nec cum ita se habeant mini-
me videri potest quomodo licere possit [illegible]
consultus in l. item si pretio 22. §. ult. et in l. in
causa 16. §. idem pomponius ff. de minoribus contra-
hentibus tam in emendo vendendo quam in locationibus
conductionibus concessum esse naturaliter se invicem
circumscribere atque circumvenire et ita quod pluris sit
minoris emere aut conducere quod minoris pluris ven-
dere aut locare. quod tamen licet omissis variis inter-
pretationibus doctorum in l. 2. C. de rescindenda
in cap. cum dilecti 3. cap. cum causa 5. de emptione et vendi-
tione aliisque quae in locis larga manu congessit [illegible]
Castillo. lib. 2. controversiarum cotidianarum cap.
8. n. 17. ita accipio non quidem ut naturali aequi-
tatis iure id licitum atque concessum sit. Ratio
enim naturalis quae stringit iustum pretium ae-
qualitatem pretii cum re quae venditur aut locatur
aut de qua agitur iuxta tradita ab Aristotele
2. ethicorum cap. 5. et primo politicorum cap. 6. [illegible]
[illegible] re ipsa vel fere in ipso contrahentium
pretio aut de mercede se invicem circumveniant.
Ita enim verbum naturaliter saepe accipitur
hoc est re ipsa seu realiter sine defectu ut constat
ex l. solutam 49. ff. de solutionibus et notat
Brisonius. lib. 12. de verborum significatione [illegible]
verbo naturaliter [illegible]

Subtiliter ergo Juris consul-
Justitiae aliis firmarunt duplex genus sui
circumventionis seu circumscriptionis alterum nimirum
personalis quae dolus seu machinatio ex proposito di-
citur cum nempe fraudibus technis quae illectus vnus
contrahentium ab altero in pretio decipitur atque
circumscribitur et haec est propria et vera circum-
ventio glossae castrensis et aliis in dicta l. fraud. 22
§. ult. Instit. quae quidem maxime a contractibus bonae
fidei abesse debet l. 3. Instit. ff. pro socio cum aliis
et eo sive vel contractum rescindi vel calumniatio
nam regressat ut quod justo pretio deesse suppleatur vel
quod exuberat restituatur juxta ea quae tradit
...uerrias dicto lib. cap. 4. n. 26. Molina disput.
352. n. 13.

Alia vero est circumventio realis sive
materialis quae scilicet ex solo facto ipso firmatur
quod citra fraudis et machinationis propositum
re ipsa accidat alter vtro contrahentium in
pretio vere e decepto aut laeso. et huiusmodi circum-
ventio aut quamquam dolo exaequatur vt enim
habet l. dolus 10. C. de rescindenda. dolus emptoris
ex qualitate facti, non ex animo et proposito
doloso rerum quantitate pretii aestimandus est.

Dirigitur ut praecitatae leges
Sequiuntur naturaliter hoc esse re ipsa seu facto ipso
citra vllam machinationem et fraudem, sed sola
industria communi cuius meminit resp. elegans
in l. si voluntate 8. C. de rescindenda. licitum
est atque concessum contrahentibus se invicem

in pretio circumveniri ut auctentica praetatur lectio ... ... contract ... cap. 5. ... praemio

Concessum autem ideo fuit iure civili quod contractum ... rescindere propter ... minoris pretii aut mercedis nisi dolus adversarij procedat alioquin denegat ad contractus rescissionem aut pretij suppletionem. l. ideo 23. infra. l. si quis donationem 37. de contrahenda empt. quam ... ... Covarruvias ubi supra et sequuntur alij quos ... ubi supra n. 47. quod sane non efficit quin ex lesione aut effectus iusti pretij ... ... quae merito pro nulla habetur et iusti ... ... non ... admittere ... ... enim ... ... quod iure civili permittitur hoc esse ... ... aut improbatur sed ... ... conceditur iure divino aut naturali ... ... 14. ff. de Regulis iuris non omne quod licet honestum ... ... post alios ... ... Covarruvias. lib. 2. variarum cap. 4. n. 11. et ... cap. quamvis pactum ... parte ... 4. n. ... ... lib. 6.

Itaque ... ... minus quam par esset non ideo tamen concessum est rescindere contractum nisi in modica ac enormi ... ... in modica ...

ea jure sentetur quaesti vltra dimidiam juxta dictj juxta tex. celebrem jn dicta L. 2. jn L. si voluntate. ff. C. de Rescindenda venditione, probatur jure canonico jn cap. cum dilecti. 3. jn cap. cum causa 6. extra de emp. et vend. cuius tex. decisione nouam et contrariam Rigori juris Antiqui statuere disputandi Rationi communiter sentiunt doctores vt testantur castillo dicto lib. 2. cap. ff. n. 11. Anthonius faber de erroribus pragmaticorum L. garbe de cade. ff. errore. 1. et errore. 6. vbi contrariam opinionem qd nimirum noua non sit rei constitutio nouam sine tex. et Ratione jn vetam a uirato affirmat cuiatius ... conformem juri antiquo constituendo tractatu ff. ad africanum sub L. 47. de euictionibus et jnquisitionis ad paulum. lib. 32. et 34. ad edictum sub L. 3. ff. proposito et sub dicta L. 22. ss. vlt. jnfra et lib. 23. obseruationum cap. 24. quam sententiam communiter Receptam jn merito praeposuit ... jn dicta L. 2. jn principio cum tamen non male jnpugnans

[illegible] ... antiqui contra ... [illegible] ... nominatum ... [illegible] ... vtriusque ratio et equa ... [illegible]

[illegible] ... L. ff. sed ... [illegible] ... communis opinio.

[illegible] [illegible]
tradito [illegible] [illegible] 3. 10. [illegible]
[illegible] 23. cap. 32. Ubi tamen contrarium [illegible]
commentarijs additam. 1. in causa. 16. [illegible]
[illegible] ubi [illegible]
[illegible] esse [illegible] et ideo [illegible] legendum
erit [illegible] [illegible] ut supra errore. 7. [illegible]
[illegible] contra communem defen[illegible]
[illegible]
[illegible] 2 [illegible]
[illegible] adlocationem quae eis [illegible]
venditorie [illegible]
omnium [illegible] supra [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] contrac[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] contractum [illegible]
[illegible]
[illegible] 2. n. 19. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] contra [illegible]
[illegible] ut contra [illegible]
[illegible] [illegible]
20. [illegible] parte [illegible]
[illegible] 10. [illegible]
[illegible]
399. n. 12. [illegible] 407. vers. 7. [illegible]
[illegible] 44. [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

De consensu [illegible] alterius super esse [illegible] partis substantialis [illegible] contractus [illegible] proportione respondere emptioni hoc est res [illegible] admodum [illegible] [illegible] non [illegible] nec [illegible] emptio [illegible] tomum [illegible] [illegible] [illegible] nomine [illegible] [illegible] figurarum [illegible] tractant doctores [illegible] [illegible] 5. [illegible] ad eundem. [illegible] Mostis [illegible] contractibus [illegible] [illegible] manus [illegible] [illegible] ad hunc [illegible] n. 10. Molina disputatione 499. [illegible] [illegible] 18. [illegible] [illegible] etiam [illegible] commentarium [illegible] [illegible] 5. [illegible]

[illegible]

[illegible] non [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] satis demonstratum est quia [illegible] differat [illegible] attingimus ad [illegible] [illegible] [illegible]

... a Dep. .. Rom.
...tione multiplicem fieri se emptio ... [illegible]
cum locatione conjungerunt Doctores ad quemi... in
Inst. tit. locati. conducti. circa ... notauit paulus
castrensis hic n. 2. In emptione periculum post
rationem aut deperitionis rei alterutri statim
pertinet quicquid quamuis res ante traditionem
pereat aut deteriorentur integrum nihil ominus
pretium datur. l. necessario. ff. et toto titulo ff. et C. de
periculo et commodo § cum autem. Inst. tit. de emptione
fra. 13. tit. 19. lib. 4. In locatione contra illas locatori
periculo perit aut deteriorentur non conductori
quamuis ille locatoris venditoris loco emptoris
vice fungi videatur. l. ex conducto. 15. § huius rei
...catus. cum aliis infra ut dicemus.

Si igitur in speciei
proposita a Juris consulto Iavoleno cum conuenit
mihi cum aurifice ut ex suo pondere ... ui
materia annullos certi ponderis certae formae
faceret plurimi refert utrum emptio an locatio
sit nam si illos et annulis fieret antequam tradan-
tur ... dolo aut culpa ... fraudi fierent
aut comminuti ... periculo esset emptoris
...tur ... cui nihil ominus integrum pretium
soluetur ex dicto § cum autem Inst. ... si
sint annuli aurifici ... eo praestito a conductore
mercede

Videndum itaque quinam contractus
... censeatur emptio ne an locatio quam rem
tractat Bart. ... de ... rei ...
... Iudici ... actione 8. quod ... in ... aureis

cuius doctrinam realiter explicat in fine, in tractatu de decima venditionis cap. 2 et nouissime Mantica de tacitis et ambiguis conuentionibus lib. 1. tit. 2. nu. 39.

Et imprimis distinguendum est an domino auro vel argento aliaue simili materia auro annulos fabricari faciat; an vero aurifex ipse aurifex et materiam praebeat et operas adhibeat suas. et quidem, ut a posterioribus incipiamus, in casu cum materiam ipse praebet et operam, a quo construatur, apud veteres constitit locationem non esse venditionem ut non constituere [illegible] significant Gaius hic ver. [illegible] Justinianus in § item quaeritur instit. de locat. Nunc autem dubium non esse quin locatio conductio [illegible] praestita [illegible] contrahitur

Cuius autem mate-riam [illegible] [illegible] [illegible] et ubi [illegible] [illegible] [illegible] eo quod [illegible] conventione [illegible] [illegible] venit factum [illegible] contrario [illegible] [illegible] primo et praecipue id agitur ut aurifex annullos construat [illegible] factum [illegible] [illegible] consequenter vero ut annullos [illegible] [illegible] et accipienti faciat. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] L. 4. de rebus creditis [illegible] [illegible] praestatio locationi conueniat [illegible] [illegible] operae venduntur [illegible] [illegible] ut tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in casu contractum caput [illegible] Bart. comprimat exemplo [illegible] in [illegible] item [illegible] 22. [illegible] [illegible] [illegible]

verum Rectatio Brut. [illegible]
[illegible] mauchio, & [illegible] expositione [illegible]
metio 4. n. 17. at [illegible] cuius tex. decisioni in hoc
l. casu non quadrat. etenim ibi [illegible] praesuponit [illegible]
aequi agimus cum aurum artifici do ut ex eo anulos
mihi conficiat datio rem seu translationem aliquam
sive esse licet cum veniat in consequentiam operam
quasi artifex qui opus in re facit aliquid [illegible]
[illegible] dominio quasi possessio
plane falsa est nam ut ait Iuris consultus [illegible]
ponimus in l. locati 31. ver. In navem ff. de auro
et argento leg. licet aurum apud eum fuerit
dominium tamen non mutat sed manet eius qui de-
dit et sibi [illegible] iure conductori
prestat conductor propter operam mercedem

Et [illegible] vera
ratio [illegible] in nostro [illegible] primo casu locatio magis
quam emptio intelligatur sed quidem toties condu-
ctio alicuius rei est quoties materia sui qua aliquid
[illegible] eadem [illegible] eius manet vendi-
tio vero quoties [illegible] mutatur ut alter in l. [illegible]
20. in l. conuenit 65. ff. de contrah. emp. at
qui cum materiam ego prebeo ut anulos ex ea
aurifex fabricet, aurifex [illegible] operam prestat
ego pro opera mercedem dominium auri [illegible]
[illegible] apud me manente emptio ergo esse non
[illegible] quam [illegible] aurifex alienat aut [illegible]
[illegible] mercedem [illegible] pro opere [illegible]
[illegible]

[illegible]

aliud esse materiam aliud [illegible]
[illegible] materiam [illegible] ydeoq. sicut aurum non
sit aurificis [illegible] sit tum cuius esse [illegible]
ut potequam [illegible] specificanti cedat [illegible]
[illegible] tantum nova, et proinde, apud [illegible]
iuris consultum Gaium in l. adeo. 7. §. cum quis
ff. de adquirendo rerum dominio nam [illegible] argumen
tandi genus [illegible] enim aliud
sit materia seu aurum aliud species hoc est om
nia ex eo confecta attamen cuius esse species de
[illegible] cuius materia fuerat [illegible]
quia [illegible] ad [illegible] redire
ad massam auri vel argenti [illegible]
quo casu dubium [illegible] species domino
materiae adquiratur iuxta mediam sententiam
qua in dicto §. cum quis confirmatam a Iusti
niano in §. cum ex aliena de rerum divisione

secundo quia species

confectas [illegible] materiae qui operas [illegible]
[illegible] nomine [illegible] qua [illegible] ab eo qui
sibi [illegible] quibus duobus casibus etiam si
species ad [illegible] eadem materiam [illegible]
[illegible] naturali ratione domino materiae
et non specificanti cedit. l. adeo 12. §. si quis
[illegible] ff. ad exhibendum. l. quid quid. 27. ver.
quare ff. de adquirendo rerum dominio [illegible]
re dividendi ad dictum §. cum ex aliena

[illegible]
[illegible] l. [illegible]. 34. [illegible]

[illegible] ... [illegible]
materia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] luminaria plene transfera
tur non materia que precedens [illegible] eius dominium si
non speties ex materia confecta que naturali ratione
eidem quoque cedit ut ostendimus [illegible] Richardus ad
[illegible] §. Item queritur [illegible] capite dicto [illegible]
de decima venditionis cap. 2. n. 3 [illegible] la [illegible]
notato [illegible] [illegible] subiicit n. 6. [illegible]
[illegible] [illegible] §. [illegible] [illegible] [illegible]
applicat [illegible] n. 12 et [illegible] Rota collegit n. 4.
nostri tex et similiam decisionem non solum [illegible]
in annulis et alijs huiusmodi speciebus quae ad [illegible]
nem eidem materiam reduci possunt sed et in
aliis [illegible] possunt ut [illegible] [illegible] [illegible]
declar [illegible] 21
[illegible] [illegible] primo casu [illegible]
[illegible] alio [illegible] [illegible] opponitur [illegible]
iuris consulto [illegible] [illegible] [illegible]
materia data [illegible] [illegible] [illegible]
iuris consultorum sententia nam [illegible] [illegible]
tur Justinianus in dicto §. Item queritur [illegible]
mabat mixtum esse negotium et materiam
[illegible] emptionem contrahi operis vero conductio
nem et ratio est quia cum operarum emptio
dici nequeat quae facte non vendantur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
materia non locetur sed in perpetuum [illegible]
[illegible] [illegible] parte emptio [illegible] [illegible]
[illegible] huiusmodi [illegible] materie emptio

ab opera locatio casu si quidem et si materiam
aurisconfatis praebuit laesor ex emptio possum
agere sui de opere ipso conqueratur locati conducti
habeam actionem ut explicat Theophilus Judicto
D. Item quaeritur

Verum haec catis opinioni ex Glosa
quam non fuit admittere cum uno eodem negotio
diversae conventiones existant. L. 1. §. Quod fertur
ff. Depositi magis placuit unum esse negotium
ut alibi Gaius hic et hic quidem non locationem sed
emptionem rationem habuit Pomponius Julius
L. Sabinus 20 vobsenius ff. L. convenit. 65. nam
ut locatio sit necesse plane esse corpus ipsum quod loca
tur ab eo dari cui opus fiat et sic eius idem maneat
cuius ante fuerat haec autem conventione qui opus
locat hoc est dat faciendum et pecuniam pro
pere solvit nullam substantiam suae mate
riam praestat alter ergo qui opus conduxit hoc
est faciendum suscepit materiam praebet opus
ansique confectum ab alienat et transfert
et ideo emptionem contrahi oportet translatio
enim dominii emptioni convenit non locationi
L. Cum manufacta. D. 1. ult. de contrahenda emptione
L. non solet 39. supra.

Cap. 2 de Regulis Iurisprudentia

tertiux. Habet in omnes modum: possessor malae fidei nullo tempore non praescribit

Agredior explicationem huius 2e Regulae, satis famosae, et utilis, cuius occatione latissime materiam praescriptionum, deo duce, tractabimus, et omnia capitula s. Romanae ecclesiae libentissime, ut de more habemus, subjicimus.

Casum huius Regulae sic figuro cum toca: Titius vendidit Rem quae non erat sua: Vg vineam, domum, vel aliquam Rem aliam: erat vero alterius, et illam mihi tradidit, ego qui emi a principio huius contractus bene sciebam Rem esse alterius; quo non obstante Rem illam detinui per viginti vel triginta annos. et lapso tempore dominus Rei vendicavit sibi illam, fecit quod me conveniret, tende ut Iudex declaret illum dominum et me compellere ad sibi Restituendum illius Rei, et me cum fructibus; A si quis annon...; ... iudicium una cum fructibus ... Siculo, ... qui sollicitata de Rerum ... Ego vero excipiendo proposui, quod illam Rem possederam per longum tempus, vz per triginta annos, et quod medio illo tempore praescripseram; ille Replicando proposuit, quod non poteram praescribere ob malam conscientiam, quia sciebam Rem esse alienam, et illud probabit. quaeritur, quid Iuris an potuissem praescribere

Tex̄tur. Respondet quod non etiam in longissimo tempore possideret quia possessor malae fidei non prescribit ullo tempore: addatur, nec in longissimo quia possessor malae fidei est continuo in peccato mortali, et lapsus in tali temporis non diminuit peccatum, sed auget Cap. Cum tanto ult.º de consuetudine, et Cap. fi. de regulis iuris et aliis in materia communi cum similibus quam tu videas

Hac ſure ſuam negotium ut ſuas partes materiam ſtatuo dividam quemadmodum Balbus facit in p.º tractam preludiam et essentia lia prescriptionis puta eius diffinitionem unde dicat quo Iure sit introducta et ad quid tollat naturalem obligationem in quo differat a consuetudine et alias questiones ex his pendentes

In 2.º parte tractabo naturam prescriptionis: sc. an sit favorabilis an odiosa et quis inde effectus resultet pre[illegible] an [illegible] capiendo extendat?

In 3.º parte tractabo principaliter de prescriptione rerum corporalium quae sit differentia inter ius civile et canonicum in materiam prescriptionis: et in specie materia tituli bonae fidei et malae et de prorogatione de effectu temporis. cuius in memoria

Non Constat

In 4.º quintum tem pus Requiratur
In omni prescriptione cum accessoriis illud co-
mitantibus et quando dicat interval tempus et
prius et de acquisitione iurium corporalium sue spi-
ritualium servitutis et libertates et actionum per-
sonalium realium mixtarum et aliorum iurium
tam in genere quam in specie presertim de prescriptione
iuris et sententiis et at ad versus prescriptionem
concedat restitutio ex c. Ignorantie et prescriptione
fructuum et accessoriorum

In 5.º parte de prescriptione
eclesiastica sive canonica et iurium spiritualium
et prescriptione regalium et rerum a fisco aquisitarum
et an ea que competunt per modum facultatis de iure
gentium possint prescribi et an prescriptio ligueat
por actum privilegium necessarium et plures alias que
rationes ordinate quod necessarium tempus pro complamentum ma-
teriae prescriptionis

In ultima parte tractabimus de quatuor
principalibus ut in quibus casibus et contra quos pres-
criptio non curat et seu nunquam in eo et 2.º quando
in quibus casibus prescriptio jam incoata dor-
miat 3.º quomodo interrumpatur 4.º et ultimo
qualiter actio perpetuet

titulus Partis prime quoad primum de nominis etimologia
et significatione huius vocis prescriptio

Cap.º 1.º partis prime

Questionem acedens inquiro de nomine prescriptio
aliquando enim nomine commun conductae

ad lex naturam intelligendam ut docetur a iuris consulto L. 2ª. § cum autem, applicata ff. de Re bus quotidii.

Derivatur vero prescriptio a verbo prescribo quod significat idem quod prefingere, statuere, prefinire vel limitare ita textus in c. 2 de constitutione prebende in verbo et inita prescriptum verbum, quod est, prescriptum idem quod statutum, et singula

de Bimonono et magestimo seu ordine decretione ibi ne ultra prescriptum terminum, idest ultra statutum: unde dicitur prescriptio quod sit temporis prefectio: et propterea cum suis terminis potest appellari prescriptio. Sinco dicitur multiplex prescriptio §; orarum, dierum, hebdomadarum, mensium, et annorum de iure vide Baldum p.º § de principali quest. 2ª.

Prescribere idem significat quod excipere L. qui annitis unde Lima ff. de exceptionibus L. 2ª. ff. de prevaricatoribus ibi iuris consultus: accusatori idem prescribi quod dum ce est alio accusatum et absolutum: ex quo sicut verbale nomen, prescriptio, nihil aliud sit quam exceptio, quam quis adversarii intentionem generaliter alioqui veram in eo casu de quo agitur allegat non procedere, ut docet Coua Ruvias inspiriti initio p.ª partis relectionis num. p.º ex altiato in locis ibidem allegatis qui alterius putat quod exceptio sit nomen generaliter conveniens cuiuscumque defensioni, qua adversus actionem vel intentionem obligitur: at prescriptio ratio sed exceptio quae de sui intentione severa, nihil convincens agentem repellit, ut moratoria prescriptio L. 2ª. C. de precibus imperatoris offerendis: in quo loco glosa interpretatur

dilatoriam exceptionem quod etiam ex[illegible] in l. si
maritus, § [illegible] ff. leg. Julia, versiculo praescriptione [illegible]
ff. ad legem Juliam de adulteriis: ubi praescriptio ex-
ceptio appellatur quae ante litis contestationem est oppo-
nenda ad repellendum accusantem, ut inducta lex
qui annotat. dicitur praescriptio litis finitae exceptio
quasi ea repellat agentem statim in limine litis
ante contestationem. Cap. de exceptionibus libro 6o

observo etiam ex eodem

Costa Summa ubi pro[illegible] nu. 2o non tantum prae-
scriptionem dici exceptionem declinatoriam, quia et
exceptio peremptoria dicitur exceptio s[illegible]
C. de praescript. Imperatori offerendis l. [illegible]
testamen. [illegible] et l. cum pater 77 § pater
cum filio ff. de legatis 2o et aliis ex his quibus textibus
apparet non tantum [illegible] dilatoriam sed peremp-
toriam et probat quod in hac specie quae tractamus,
praescriptio nihil aliud est quam exceptio quae ex ipso
temporis et [illegible] [illegible] et [illegible] l. [illegible]
C. de praescriptionibus longi temporis [illegible] ff. [illegible]
[illegible] temporalitas praescriptio [illegible] dicitur
longe possessionis, praescriptio quae [illegible]
[illegible] negare praescriptionem [illegible] quae ex longi
temporis possessione deducitur esse [illegible]
de [illegible] praescriptionis [illegible]
Costa Summa [illegible] 4o [illegible]
[illegible] cap. [illegible]
[illegible]
[illegible] autem esse intentionis [illegible]
[illegible] venit [illegible] agendum [illegible]

Exceptio pro quae defentio dici valeat non tamen quaelibet defentio exceptio dici possit sed tantum illa quae actioni opponitur et probat. l. unic. l. si quidem ex una et l. sequenti duodecima C. de exceptionibus cap. significavit 41 de exceptionibus quia omnis defentiones non propter quae dicuntur exceptiones quasi debeamus dicere exceptiones propterea dici posse defentiones non e contra quaslibet defentiones exceptiones dici

Quaestio 2a quid sit praescriptio

[illegible] Ut melius quid sit praescriptio intelligatur notare debemus ex patre Molina de justitia et iure disputatione 66a quod quoties [illegible] tio formae substantialis [illegible] propria generatio (ut supponitur ex filosofia) [illegible] tamen alterationem sumpta denominatione a termino ad quem est consequentia dici etiam generationem et gradum [illegible] contra ad finem ignis dici generari ignem [illegible] generatio impediri queat [illegible] ut nunquam [illegible] sit dicere ignem esse [illegible] sumpta ignis generatio pro introductione formae substantialis in materiam eoque simul [illegible] ignem eo modo generari et [illegible] de qua disputamus quamvis usucapio loco modo de usucapione in isto exemplo quia conducitur [illegible] ad naturam praescriptionis intelligendam [illegible] actualis domini [illegible] ad quem [illegible] possessionem tanto tempore et cum conditio-

rebus adest requisitis nihil dominus possessioq. ad dominij ad
quisitionem disponit dicitur etiam usucapio sumpta
pro termino denominatione et dum res ita possidetur ante
quam illius dominium comparetur dicitur usucapio, et
tamen usucapi: usucapio impediri et fieri et numquam fu
turum esse, verum dicere item usucapionem esse hac praescriptio
Quod tamen non contingit sumpta usucapione de praescrip
tione pro sua possessione et dispositione ad actualem domi
nium consequutionem consueverunt doctores dicere usu
capionem hac praescriptionem interrumpi: nempe quando
possessio interrumpitur aut desinat bona fides: non vero sumpta
pro actuali ipsa dominij consequutione quomodo de sumptione
est a. f. c. quam etiam doctrinam tetigit Covarruvias non
[illegible] sed et f. c. [illegible] partis Relectionis
[illegible] versiculo praeterea [illegible]
Aliis definitionibus relictis pro
ponamus tenendam definitionem praescriptionis prout per
tinet ad nos de praescriptione disputare ad intelligentiam huius
Regulae possessor
Praescriptio igitur est exceptio per temporis
ex tempore legibus definito vim habens accurate, sane, hec de
finitur a Molina ubi supra
Explico singulas partes et
Imprimis pro genere ponitur, exceptio tanquam genus
per particulam per temporis excluduntur exceptiones
[illegible]: per particulam vero ex tempore legibus definito
habens vim excluduntur [illegible] per temporis exceptiones
quae non ex tempore lege constituto sed aliunde vim habent
praeser pertinentes ad materiam nostrae Regulae sane verissima
est et adaequata definitio cum ex omnibus eius partibus

Conualescat.

Quam litteram ut melius intelligas observandum est cum multis allegatis: quod etsi usucapio sit dominii acquisitio ut diximus: praescriptio tamen, quatenus ad rem praesentem pertinet, latius patet: quia aliquando dicimus nos praescriptione ad adversam actionem personalemque intentari in nostra potestate, et praescriptione adversus ius, quod quis habet in rem aliquam, et ob eam rationem interdum esse servitutem extinctam, quae illi iuri in illa re respondebat, similia quoque alia saepe dicimus in quibus locum non habet usucapio: ex eo quia neque dominium, nec quasi comparemus, sed solum ius aliquod extinguatur, vel ut eleganter tradit Maldessi tractatu primo Capitulo 3. de praescriptionibus dubio primo, versiculo 2°, accipitur, hic: solo quasi temporis lapsu reus actionem excludere conatur, ut non tam non esse, quam senio quasi emarcuisse ius actoris ostendat, exceptione quoque legis auctoritate comparemus ex non usu illius iuris certo aliquo tempore, aut ex non intentata actione ut iam amplius esse nequeat usus illius iuris intentarique negeat talis actio ut ex dicendis infra patebit, sumitur quoque praescriptio non pro usucapione paulo ante diffinita, sed pro exceptione, non quacumque, sed quae opponitur tempore a lege diffinito, et intervenientibus conditionibus scilicet statutis extinctum esse dominium, vel ius aliquod quodcumque, quomodo sumitur in titulis qui de praescriptione sunt in iure cesareo, ex qua ratione comprehendat ea omnia quae dicta sunt.

Si obiicias contra declarandi formam esse minus aptam quia ponere ... tum ...

Respondetur negando [illegible] quando traditur ipso Rex [illegible] quia devenit Rex inseparabiliter, ut dico [illegible] pro parte Relectionis [illegible]

Questio 3ª quesit differentia

inter usucapionem et prescriptionem

[illegible] Pro [illegible] ex [illegible] notat [illegible] pro parte Relectionis [illegible] eversiculo [illegible] non quam ex [illegible] determinari potest 3ª q. obser[illegible] ad [illegible] tam in mobilium Regum [illegible] cap. et quis tanto tempore bona fide et cum [illegible] conditionibus eas possideret, quanto et cum quibus [illegible] jure [illegible] est constitutum [illegible] legum conditoribus [illegible] appellari prescriptionem, sed usucapionem, ea [illegible] quia ratione [illegible] dominium [illegible] prescribere [illegible] quatenus autem [illegible] dominii adversus [illegible] intentant actionem, qua tanquam [illegible] vindicare sibi eas volunt: contra vero [illegible] obstinuerunt [illegible] et tanto tempore et cum eis conditionibus illas possedisse, [illegible] paraverunt earum dominium, [illegible] non habere actionem quam [illegible]: dicunt [illegible] exceptionem appellari [illegible] exceptionem [illegible] illo modo [illegible] prescribere: [illegible]

Margin (left): [illegible]

Margin (right): [illegible] inter usucapionem et prescriptionem

Inscribuntur tituli in iure Cesareo de prescriptione
longi temporis, et de ea, [illegible] exceptione adversus
[illegible] quas dominus, quae ex eo presentibus possessoribus
competit, quod longo tempore, et cum conditionibus
ad id necessariis res possederint; inscribunturque
alii similes tituli: id quod non parum inservit ad
colligendum textus: huiusmodi [illegible] titulum
de usucapionibus, aliisque in locis ut [illegible] de prescriptione
sepe loquuntur.

Et tamen conditores legum Iuris Cesarei [illegible]
quantur: in iure tamen Canonico, et apud interpretes
utriusque iuris est usurpatissimum vocabulum prescrip-
tionis pro dominii adquisitione ex possessione
tempore et cum conditionibus ad id requisitis: in ea
que significatione nos describens utemur, cum communi
doctorum, et iuris Canonici usu.

Quod ad questionem

Multi usucapionem a prescriptione distinguunt, quia
usucapio sit rerum mobilium, prescriptio vero im-
mobilium: quod falsum est satis ostendi circa [illegible]
ubi supra, et apparet clarissime ex textu [illegible]
capitum Institutionum de usucapionibus. Distinguamus quod
usucapionem a prescriptione, et econtra: quod usu-
capio sit adquisitio dominii per continuationem
possessionis temporis a lege definiti Lib. 3. ff. de usu-
capionibus, cum suis requisitis: prescriptio vero [illegible]
quando, ut notavimus supra quest. 2a. [illegible]
nos prescriptione adnumeravi actionem personalem
que potestate in nos intentari, et prescripta sit.

Adversus hunc quod qui furem aliquam habebat ea gravatione sentebatur ex extinctam. servi titulus quae illi furi fulca respondebat: aliaque similia dicuntur in quibus locum non habet usucapio: quo usucapio et praescriptio de qua agimus distinguuntur. vide quae diximus supra dicta quaestione 2ª

Questio 4.ª quo Iure Fuerit Introducta prescriptio et propter quid...

1.ª conclusio prescriptio est introducta de iure civili, et hoc habetur communiter l. 1.ª et 3.ª ff. de usucapionibus quod notat etiam Iustiniani C. de usucap. pro emptore, in quo fuit etiam introducta ut decet l. bonum finis l. finali ff. pro suo. videtur etiam Balbus de praescriptionibus quaestione 4.ª 5 parte principalis.

2.ª conclusio. certum est legem civilem non tantum ad simplicem actionem veteri domino contra quem praescribitur, sed vere dominium rei conferre ~~bone~~ possessori legitime praescribenti dicta l. 3.ª ff. de usucapionibus, ubi dicitur: usucapio est adiectio dominii ~~in habet quaestio~~

3.ª conclusio Iustitia legis usucapionem transferentis dominium neque est plana, neque praesupponit fundatum in negligentia prioris domini; sed ut lex est finis rerum dominia dicta l. 1.ª ff. de usucapionibus eadem [illegible] praeterea ut lites, et contentiones in Republica vitentur aliquando et finiantur ut diximus supra 2.ª conclusione. de fide, et moneantur quisque rem suam non negligere cap. vigilanti [illegible].

q.ª 4.ª quo iure fuerit inducta praescriptio et propter quid

De praescriptionibus quae sane caruisse ad unam Renunciationem

Id. utilissimi Litium quae oriuntur dum sic certa sunt

rerum dominia, ex sententia Malderi tractatu de Capite

de praescriptionibus dubio 6. Supra conclusionem sequentem

Molinae disputatione 62ª de Justitia et Jure vers. Secundo pro

cul dubio, et versiculo obijcies forte circa medium.

Confirmatur quia lex de praes

criptione non est poenalis, alioquin praescriptio esset

tum lapso tempore non adimeret dominium rerum

priori domino, sed esset expectanda sententia

Judicis l. post contractum 15 ff. de donationibus

Quod tamen nec illi volunt qui dicunt a dimente

quando negligentia fuerit moraliter culpabilis

Quod ideo minus solidum existimatur, quia ut recte

docet Molina: Si quando leges respiciunt ad negl

igentiam non debent censeri eam velle sanire

ut habeat culpam theologicam, sed solum vacui

defectum et qualiter volcam[illegible]

2ª conclusio: praescriptio

etiam procedit in animo judicio etiam posidenti ex

causa lucrativa. Haec conclusio etiam est Molinae

supra. quam supra simus liciter locuntur de [illegible]

de re fidei

Ex quibus constat sic contra in [illegible]

dicimus qui praescripsi: quod confirmatur quia sic tamen

dicimus cuius finis est famus Ambr. Cap. cum con

tingat trigesimo octavo de jure jurando praebere

leges praescriptionis Cap. de quarta quarto, et vario

aliis capitulis de praescriptionibus: ubi de qua lege

talis lata justa obligat in conscientia: sic tamen autem

esse legem tribuentem dominium praescribenti, ley praecipue hoc commune bonum, jam dictum est. Quare Azo falsus est dum asserenti in loco supra allegato, usucapionem et consequenter praescriptionem esse contra equitatem naturalem: cum jura canonica allegata tantum faveant in conscientia praescribentem, vel usucapientem cum legitimis conditionibus. quod non esset, si esset contra naturalem equitatem cap. ult. de consuetudine.

Sed dubitas quare non debeat quis locupletari cum aliena jactura L. cum legatarii ff. de regulis juris in 6. L. autem qui bona fide praescripsit rem possessam fuisse alienam eam non restituere locupletari cum aliena jactura quod tenetur cum foro conscientiae ... respondeo ... dictam regulam ... de causa ... comune bonum ... aliquis patiatur ... in alterius comodum ... jure praescripta.

Sed dubitas 2m fundamentum praescriptionis et bona fidei ut dicemus ... quocumque tempore ... quod cognoscit ... rem alienam tenere quam praescripsit ... restituere. Respondeo cum Molina ubi proxime bonam fidem toto tempore ad praescribendum dato ante quam dominium vi praescriptionis comparat esse fundamentum praescriptionis, cognitionem vero supervenientem post eam praescriptam et dominium ... comparatum quod res illa ante praescriptionem fuerit alterius ... impedire praescriptionem jam factam ... Nec obstat quod ... extat ... Navarro ... reductionis ... a ... eandem ...

Quod si quis in quo malitiam ...

Atque quam legitime praescriptam arbitrari se tenere illam restituere eo quod videas etiam fuisse alterius tunc talis conscientiam est erronea et teneatur is qui eam habet etiam conscientiam deponere vel eam cum ... nonquidem quod careat alteri nec satisfacit debita ... erronea conscientiam ... peccatum ... ut ad Romanos 14. ... habet quod non est ex fidei ... conscientia ... quia quis credit se aliquid ... conscientiam tenere est peccatum

... sit quaestio ... proxima praecedens praesens quaestio de fidibus. Si praescriptionem non esse contra ius naturale, praesupponit cum titulo et aliis requisitis: quamquam praxis ... maxime favorabilis, et ... tamen conclusionem tradit ... S.1 p.1 partis principalis sui tractatus de praescriptionibus numero decimo quinto, alios allegans. Tamen etiam conclusionem defendit contra ... relectionis ... S. 2 ... quod probat ... ex ... et ... modo praescriptio ... humana perfecta ... animae ... praescriptionem ... ut ... qui referuntur ... de Iustitia et Iure ... quia ... praescriptio ... et ... numquam ... millenario ...

Prescriptio habet vires, ex obtq. in cap.o vigilanti quinto de prescriptionibus et l. ult.a C. de longi temporis prescriptionibus q. concumeso etiam ipso domini ignorante prescriptionem, quia sic ignorans possidenti praebere: sive sit casus, et titulum ipse suae rei, quia ignorat ei suum iure per alium possessa habeat: sive ignorat factum, ex quo competat ius suae illae, quam alius qui praescribit, possidet: ut probatur in dicta l. ult.a et in glossa in dicto capitulo vigilanti, in verbo lacendo, traditur Numais supra.

Argumenta quae fecimus posuimus contradicta solvere dicendo ex his quae diximus in superiori illa quaestione; quod sic praescriptio a iure probata non procedat cum dicta et dolo, vel quod negligentia non est causa cur fiat inducta praescriptio, sed solum illae causae de quibus supra quaest. 4.a

Quaestio 5.a An pars praescriptionis sit naturalis et naturalis obligatio ex contractu vel quasi.

Quae dicimus de natura praescriptionis apparet sicut ...... quia ..... praecepti proprii de facto ...... actionis ...... tollitur ...... C. in l. 2.a ...... de excerptionibus ...... non potest dici actionem ex contractu ...... nascentem ipso iure ...... sed solum quo .... in l. p.a C. ....tionem et glossam in l. obligationum ...... in glossa 2 ff. de obligationibus et actionibus ...... traditur etiam ab Albo ...... 5. ...... partis principalis ...... docent etiam Panormitanus et ...... in ...... de prescriptionibus ubi est ...... ex. .... affirmant per illum ...... dicentem ...... praescriptio

Omnem ipso iure actionem excludi, quia licet non tollatur naturalis obligatio remanet inefficax et sine utilitate quare autem praescriptio tollat naturalem saltem quoad effectum ratio est quia praescriptio similis est solventi l. si pupillus quadragesima quinto versiculo in autem ff. de administratione tutorum: quem sequitur verbis expressis Bartolum, et aliorum in dicto cap. ad aures, ubi enim affirmant quod licet praescribens sit similis solventi, non tamen inveniatur quoad omnia, cum praescriptio tollat vel saltem reddat inefficacem ipsam civilem obligationem et naturalem: solutio autem tollit naturalem, et ex consequenti civilem: solutione enim ... tur tollitur omnis obligatio, in titulo quibus modis tollitur obligatio in principio: sed equiparatum solventi quantum ad hoc, ut concludatur illo contra quem est praescriptum ex quibus apparet nullius momenti esse obligationem et actionem ex quo cito sunt inefficaces: et ideo praescriptio non inducere compensationem, nec posse tali obligationi, sive civili sive naturali accedere fideiussor.

contra Sed est difficultas in obligatione ex maleficiis, tollatur naturalis obligatio per praescriptionem. quam ut bene solvas observa hic non loquimur de naturali obligatione quae nascitur ex consensu de qua in l. 5 ff. de pactis: quia licet ille qui delinquit videatur consentire in poenam non esse consensus verus, sed fictus. verum accipiendo obligationem naturalem large pro omni obligatione quae oritur ex equitate naturali, hoc modo reperitur in delictis: de qua divisione obligationes naturales vide Bart. in l. 1 ff. ... principium secunda columna versiculo, praeterea ex maleficiis ff. de condictione indebiti. Sec. secundum hanc doctrinam concludo ... tollitur actio ... maleficiis ... poenae restituta ...

quatenus esse actio poenalis non tamen tollitur quatenus esse actio rei persecutoria: quia nequam delinquens est in bona fide cum delictum praesupponat dolum vel saltem culpam: et sic praesumptio doli contra delinquentem l. 1 C. ad legem corneliam de sicariis

Questio 7.a an praescriptio tollat actionem ipso iure

Sit conclusio quod praescriptio non tollit actionem ipso iure sed ope exceptionis sed dat actionem utilem ad iustificationem. Haec conclusio etiam patet ex praecedentibus quaestionibus. Ita dicit alexander in lege finali Iason Bellis ad Bart. ff. rem ratam haberi. Vide etiam Cravettam plura allegantem in verbo praescriptio versiculo 3.o et confirmatur quia praescriptio in decursu temporis non ... ipso iure non tollit actionem nisi ope exceptionis: ut tradit in tractatu de ... 2.a parte secundi temporis quaestio quinta. ... in dicto capite ... de praescriptionibus ... conclusionis ... quia praescriptio excludit actionem ope exceptionis cum exceptio ut dicimus sit actionis exclusio ... et quod iudex possit repellere ex officio non solum cum nulla competit actio sed etiam si competat tamen inutilis et ineficax.

Questio 8.a an exceptio praescriptionis impediat litis ingressum.

Sit conclusio: exceptio praescriptionis impedit ingressum litis. Hanc conclusionem defendunt Bart. et doctores in l. ... C. de ... actionibus et probatur ex textu in l. finali ... ut ...

Praescriptio ... actionem ipso iure

iquis hec concludit Aflictis Dec tom... habetur ...
legatis ab albo 14° par. te quest. 7° et probat. ...
in l. Sicut certa ... de praescriptione triginta
annorum, videlicet ... ubi prohibetur ...
... praescriptione. et probatur quia ut vidimus ...
quest. 4ta praescriptio ... alias causas, ...
... impediri ... vide ...
in Rubrica de praescriptionibus

... Ultima questio de differentiis inter praescriptionem et consuetudinem.

De hac questione vide ... Fusignani ... 3° 2ª partis ... n° 2°.

Pa differentia ... quod in consuetudine requiritur consensus ... vel maioris partis eius l. de quibus 32 ff. de legibus. praescriptio vero non requirit consensum adversarii, quia currit etiam contra ignorantem l. finali ... de praescriptione longi temporis, et l. ... de praescriptione 30 annorum, ... magna ... finali de ...

2ª differentia quia per praescriptionem adquiritur ius privato, sive illud ius ... ex publico sive ex privato, per consuetudinem vero non adquiritur ...

2ª differentia quia per praescriptionem adquiritur ius privato, ... ex publico sive ex privato per consuetudinem 2° non adquiritur ius alicui privato sed publico unde ... etiam si ... ex privato ... vendica ... praediorum ubi apparet quod ... potest consuetudo quod quis possit ... fodere lapides ex fundo alicuius ... illud ius ... ex privato tamen adquiritur publico et ... communi ... adquiritur ... sonis privatis non esse consuetudo sed praescriptio ...

Suetudo est lex non scripta dicta C. de quibus ex tres debet esse communis distinctione 4a. C. erit tantum lex. sic ad quiritur. privato non potest dici lex ita palermitanus in dicto C. finali

3a differentia est quia in consuetudine etiam contra ius non requiritur titulus quia istud non cautela iuris quinimo potius opposita: quia in consuetudine, cum sit quedam lex ut diximus: inspicitur sola voluntas seu tacitus consensus populi sed in prescriptione

Sed in prescriptione contra ius non requiritur titulus cap. 4o de prescriptionibus in 6o ita panormitanus in dicto cap. finali

... tradi differentia quia sine in prescribenda consuetudine non requiritur titulus ut diximus ita nec etiam bona fides. et sic fit quod populus potest introducere consuetudinem sine titulo, et cum mala fide vide Jasonem in dicta l. de quibus et capite finali de prescriptionibus

Differentia quod licet in prescriptione in qua tempus debeat de scientia ... et patientia adversarij l. 2a C. de servitutibus et aqua, et inferius ut latius ostendemus in materia prescriptionis servitutum: tamen in consuetudine inducenda non est necesse probare de aliqua scientia et pati entia adversarij. ita ostiensis in summa in titulo de consuetudine §. finali ... ... plurimis concordantibus adductis ... ad panormitanum in dicto cap. finali

Ultima differentia: quia prescriptio tendit ad tollendum vel ad ... dominium vel actionem: consuetudo vero ad inducendum de novo quod non est. vide Jasonem in dicta l. de quibus ... principali ... ... more ... de ... omnium iudicum

Secunda Pars de prescriptionibus.

Accedentes ad secundam partem videamus.

De natura prescriptionis et qui sint eius resultet effectus

Titulus [illegible] Prima questio an prescriptio sit favorabilis vel odiosa

Baldus affirmat quod prescriptio aliqua est favorabilis ut usucapio quae est introducta in eius favore possessoris aliam esse odiosa ut prescriptio longissimi temporis 30 vel 40 annorum introducta principaliter ob negligentiam non petentis et aliam odio quando est cum mala fide sicut est cum bona fide sed est potius mixta; alia est mixta scilicet partim odiosa partim favorabilis ut prescriptio longi temporis decem vel 20 annorum quam determinandi [illegible] deducit ex textu cum glosa notabili in l. finali in versiculo [illegible] magis et in verbo [illegible] utroque C. de [illegible] domini [illegible] extendo quod etiam [illegible] placuit [illegible] de prescriptionibus c. questione 3a et glosa instituta de usucapionibus in principio in verbo per triennium dicenter quod usucapio est favorabilis et prescriptio odiosa. quam glosam etiam [illegible] in eadem docet Baldus tractatu suo de prescriptionibus 1a parte questione 4a quia prescriptio 30 annorum de qua in l. sicut in titulo [illegible] defectu [illegible] contra [illegible] reputatur favorabilis [illegible] Baldum in l. Si quis [illegible] columna [illegible] in versiculo opponitur [illegible] titulo de [illegible] refert et commendat Jason in l. finali in principio C. [illegible] 20 [illegible] de [illegible] et in l. 3a S. Generaliter ff. de acquirenda possessione.

In [illegible] tamen [illegible] quod dicimus in 1a parte questione 4a quod [illegible] non sit introducta ob negligentiam sed ob [illegible] causas, scilicet ut [illegible] difficultates.

39

Falco

Dominiorum incertitudo: a firmo tamen dubitationi conclusionem sequentem.

Sit conclusio: prescriptio est Dei favorabilis, et non odiosa: Itaque neque danda est aliqua usucapio, vel prescriptio que sit favorabilis tantum, alia odiosa, alia vero utrisque favorabilis et odiosa. Hanc conclusionem defendo contra variorum ubi supra itaque omnis prescriptio est favorabilis; neque est facienda distinctio an sit cum bona vel mala fide: de qua bona vel mala fide deo ducere sufficio. neque distinguendum est de materia feudali vel qualibet alia. Quod vero omnis prescriptio sit favorabilis probatur ex eo quod omnes, quod de dominiorum incertitudine, litium multiplicitate et difficultate conscientiarum, et subsidio periculo dicta sunt, seque vim habent sive interveniat negligentia ex parte eius contra quem prescribitur sive non: quin potius si nulla interveniret talis negligentia, res bono communi nondum pediret prescriptio commendare non potest, quod vim habere consentire illam que vere dominium transferret, sane multo magis etiam sententie rerum dominia, longe quod graviora pericula conscientiarum subditorum ex eo orirentur, quam sed lex statuta non esset: quando quilibet praescriptionem aliquam haberet, iudicare non posset an ius adversarius quem scilicet prescripsit culpam aliquam negligentiam sua ad quaerenda et obtinenda quam indigna esset prorsus casus, que a principe christiano sit tam evidens suorum subditorum periculo sanciretur et hoc docet Molina theologus de iustitia et iure disputatione 62

Neque obstat quod sequitur

necessario, ut prescriptio sit favorabilis. Verum quod dicis
ut eos [illegible] Adrianus allegatus a Navarro in
letali culpa necligentiae ut ea lex in consentiente foro
vim obtineat: raro enim aut nunquam rerum do-
minia transferuntur: quando quidem raro aut nun-
quam letalis culpa est, [illegible] sua necligen[tia]
quae pertinet ad prodigalitatem, quae ex suo genere
est culpa venialis: est ergo favorabile, et expediens bono
communi, ut lex prescriptionis confirmatur, quae etiam
quando nulla est necligentia in illo, adversus quem
prescribitur, dominium transferat in illum qui alioqui
legitime prescribit, quae vim in suo foro conscientiae habeat.
Hoc idem de fide confirmatur quoniam
iure canonico cap.o vigilanti 5.o et cap.o ult. de prescriptionibus
summi pontifices solum reprobent prescriptionem male fidei
sane a contrario sensu omnem aliam etiam si nulla inter-
venit necligentia ex parte eius adversus quem prescri-
bitur approbarunt in conscientia, ipso cum de probatione illius
alterius sive utique prescriptionis consulebant. praeterea: ut
enim vidimus supra 1.a parte quaest. 2 et 3 in similia solum
deddunt causam legis sive prescriptionis, ne dominia
maneant sub incerto et ut via litibus precludatur: nihil
vero de puniendam necligentia eius adversus quem pre-
scribitur meminerunt: cum igitur due illae primae et prae-
cipue legis causae, quae vim habeant, etsi nulla talis in-
terveniat necligentia, necessario dicendum est ut lex
prescriptionis tunc etiam locum habeat et vim: quare
prescriptio favorabilis est, et non odiosa ex dicta causa.
Dico 6 [illegible] in cap.o vigilanti de
prescriptionibus ubi [illegible] Ait [illegible] legisla-
torem ob tantam necligentiam [illegible] prescrip-
tionem: quibus verbis affirmare videtur praescriptionem
in penam necligentiae fuisse introductam: quare prescriptio
favorabilis non est sed in odium [illegible]

Praescribitur. Respondeo cum Molina ubi supra: quod praeterquam quod ibi est sermo de praescriptione malae fidei, verba textus ut habeant: propter vitandam segnitiem et longi temporis errorem et confusionem, l. praescriptionis [illegible] in quibus sane verbis nulla fit mentio de poena aut culpa sed solum asseritur finem legis fuisse, ut homines alliciantur ad inquirendas et comparandas res suas et ut dominiorum confusio et incertitudo vitaretur. Quod fidei nos non negamus, legislatores simul fuisse intentos, et sic culpabilis negligentia quae tamen nisi [illegible] illa etiam via puniretur: sed solum affirmamus, ut diximus 1a parte quaestionis 4 conclusione 2a, eum non fuisse praecipuum sed accessorium ac minus praecipuum legis finem quo secluso adhuc lex vim haberet.

Nego obligationem 2° quod [illegible] sententiae confirmationem ad [illegible] adversarius, et [illegible] allegatum a Molina ubi supra fine: quod sicut quando per sententiam iudicis [illegible] aliqua alicui [illegible] sententia solum habet vim [illegible] iudicatae [illegible] in exteriori foro: sic etiam quando aliquis praescribit rem aliquam [illegible] culpa et negligentia eius, adversus quem illam praescribit, [illegible] praescriptio solum habet vim in exteriori foro [illegible] non vero in interiori. Respondeo enim esse disparem rationem inter sententiam iudicis et praescriptionem sine culpa et negligentia: quia iudex per sententiam non tribuit ius, sed solum illud declarat, et ideo si is, cui res adiudicatur non habeat ius ante sententiam neque per sententiam illum comparat: lex vero praescriptionis, principis auctoritate quae id postulabat bonum, et [illegible] publicae vere tribuit dominium [illegible] legitimis

Rem aliquam prescripsit acquealterius vegi[illegible]
ecclesia prescriptione C. non esset dominum Rex, quam
prevenit et existente dominium alius aequatur, quia
legem de causa res titure non tenecatur id, cuius ante
prescriptionem, non erat dominus
ad quam allegata a Baldo Respon
deo quod prescriptio cum mala fide non procedit de jure canonico
ex hac Regula possessor, et ex fundo cap. finali et juncto
cap. vigilanti de prescriptionibus quod etiam firmatur glossa
juncto cap. placuit et junctis [illegible] prescriptionum [illegible]
[illegible], aponitur [illegible] [illegible] ex dicto cap. [illegible]
[illegible] prescriptiones, ubi ita habetur: de prescriptionibus
[illegible] introducta favore possidentis, et odio petentis: quia
[illegible] juvet his, qui bona fide et justo titulo vel bona fide tan
tum possideant. odio autem, ut puniri ficarem [illegible] nec [illegible]
[illegible], et desides: [illegible] prescriptio [illegible], quod est contra
nostram conclusionem. Respondeo [illegible] [illegible]. [illegible]
probare prescriptionem esse accidentaliter, et [illegible]
[illegible], non tamen secundum [illegible]: quia ut vidimus
in solutione primi argumenti et ex iis quae docuimus
apparet, prescriptio non est introducta [illegible] ut negligentes
puniantur sed ut lites finiantur, et ne rerum dominia
sint in incerto. quae sunt causae principales et finales
et [illegible] in favorem communis boni. et ita
[illegible] omnia jura quae allegari possunt, ut manifeste
[illegible] finale [illegible] C. de annali exceptione, ubi ita
habetur: Eam contra desides homines, et sui juris
contemptores odiosae exceptiones sunt [illegible].

Quaestio 2a Quis sit effectus prescriptionis

Haec quaestio [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] difficultatem [illegible]
[illegible] dominium [illegible] [illegible] [illegible]

Possit prescribi quod [illegible] valde gravis: quia cum prescriptio sit exceptio et consequenter ex [illegible] actionibus, l. 2 ff. de exceptionibus et non tradit ... et aliis ... parte 4 et 2 quest. ... omne dominium simul [illegible] imprescriptibile: quia quomodo prescribens opponet exceptionem contra quem prescripsit, si dominium tam directum quam utile sit translatum ab illo. Et neque sequentem actionem rei vindicationis contra prescribentem. Fundamentum enim actionis radix est dominium, ut ... de actionibus in principio. Et nec omne dominium utile contra quem est prescriptum valet auferri per prescriptionem.

Hinc primum falsum habet [illegible] ... quod autem solum dominium utile prescribenti adquiratur probatur ... sententia illud habetur, quod sc. ex triennali usucapione transferatur dominium directum: ad vero ex prescriptione 30 vel 20 vel de [illegible] annorum tantum ... transfertur dominium utile in prescribentem, directum vero ... maneat apud veterem dominium contra quem est prescriptum. Quam sententiam veram esse sentit glossa in autentica nisi triennale C. de bonis maternis, glossa in C. traditionibus C. de pactis et in principio Institutione de usucapionibus: quas secuti sunt Bartolus et dd. in dicta autentica nisi triennale, vide ... ad ducentem cum pluribus aliis ... tertie partis ... qui tam sententiam communem esse fatentur apud ... l. si usufructum 13 ... de fundo ... et ... d. l. ...

ff. de aqua pluuia arsendae. Preterea praescribenti competit exceptio quod priori dominio competit actio l. super longi ii C. de prescriptione longi temporis. l. si quis emptionis C. de prescriptione 30 vel 40 annorum est etiam ratio quod dominium iure naturali quesitum et cum directum est l. humana ciuili tolli potest. sed naturalia iura ibi ca de iure naturali gentium et ciuili l. eas obligationes ff. de C. minutis quod prescriptionem l. humana introductam ne quis iustitiae dominium directum tolli confirmatur etiam hec sententia autoritate J.C. l. si quis diuturno ff. de prescriptionibus si seruus vendidit in quo loco primo C. adquisita seruitute in qua utilem actionem prescribentem habere ad iustitiam ...

Vt huic difficultati satisfaciamus quem ut ad nos pertinet iustitiae debemus breuiter obseruare quid sit dominium et quotuplex unde autem et quare dominium dicatur videte Connanum l. 3 comentariorum J.C. 3 in principio definitur vero dominium ius perfecte disponendi de re corporali nisi l. prohibeat. hanc definitionem communiter amplectuntur quos Antonius Gomes ad l. 45 Tauri num. 5 refert et sequitur hec definitio est Bartoli in l. si quis vi § differentia ff. de adquirenda possessione que definitio probatur a Molina de iustitia et iure disputatione 3 in principio ut acomodatur et magis compendiosa et si aliquem habeat scrupulum post principium 2a pars legis 1. non 1o et 2o C. de bonis maternis sic causalem definitionem dum habeat de re corporali quia iuris in corporalis etiam est dominium l. qui usumfructum § ff. si usufructus petatur certa habere passo melius et aliorum doctorum dicere dominium est ius perfecte disponendi de re aliqua et ita comprehenditur dominium rei corporalis et incorporalis quomodo

quiescet Aru... proculq verumtamen est quod dictus Molina et ibsum postea fatcatur de dominio lacius sumpto vt de directo et vtili: vt est dominium beneficiorum ecclesiasticorum quando de illis habetur ius sine; et ita solemus dicere hunc, vel illum esse dominum huius beneficij, aut catedre, et cappite sibi absenti vt de pre... in textu dicitur per acceptationem beneficij collati competeri ius sine... ... ... acceptantis. dicitur etiam ... ... comparatum ... non comparatum e... ... nec negabit Bart. ... ... esse dominium angelorum ... incorporeis. alie difficultates ... ... dispositionem dominij apud doctores.

... difinitioni particular ... ... dominium ... ... qd dominium ... ... iure compleci ... ... hereditas, vsus fructus, ... et obligationes ... ... de rebus corporalibus et incorporalibus ... principio per illam partem. perfecte disponendi de re ... ... modo et propria autoritate, sive ... ... sive in alienum commodum ... ... trahendo, aut consumendo, sive ... ... iura: que vel omnino non sunt dominium vel non sunt ... et perfectum dominium qd solum ... definitur: eo enim cognito facile ... dominia minus perfecta, que quasi partes ... et perfecti dominij sunt. ... ... dominium qd ... ... in emphiteusim et ... ... iura ... etiam

q^t si quis procuratori aut amico concedat ut pro-
videnti dare aliqua quocunque modo velit. quia
enim non propria auctoritate potest procurator
aut amicus de talibus disponere non sequitur tam
habere ius perfecte disponendi de rebus illis, quod
ad dominium est necessarium

Additur secundo distinctione illa ad
stabiliendam, si lege prohibeatur, quoniam quasi alligari
ac impediri ius aliquod ne prodeat in actum, si vero prohi-
beat ne factum teneat, quod aliquando iustae iusta de causa
efficiunt, non tollit dominium, et ius perfecte disponendi,
sed illud ligat quo ad actum, quemadmodum sunt aliqui propter
amentiam, somnum vel infantiam non possunt disponere
de re sua, non tollit quin sit illius dominium: ergo et si ille
habeat verum ius disponendi de illa, tamen est impeditum
quo ad actum ob defectum usus rationis. Si vero alicuius
legis, aut mandato principis, iusta de causa impediri
ne in actum prodeat et si prodierit, ne factum habeat,
non tollit quo minus ille legitimus integerque sit illius
rei dominus: quia aliud est partem iuris quasi integran-
tis dominium ab uno auferri, et alteri conferri, ut fit quando
uni legatur dominium agri et alteri usus fructus, aut quando
retento directo dominio ager traditur in emphyteusim;
aliud vero nulla parte iuris in alium translata impediri quem
ab usu talis: quia primum in causa est, ut aliquis non sit in-
tegre, et perfecte dominus, hoc est pleno iure, ut habetur
in l. generaliter 29 ff. quib. et alienib., et L. Si ita stipu-
latus 126 ff. de verborum obligationibus. Secundum vero
non tollit quempiam non esse perfectum dominum, sed
solum ligat illi ius intactum, aut in parte, q. ipse pupillus
nequeat alienare donationes atque ad tempus aptetur
aut iure praescriptum, non tollit quo minus sit legitimus
eorum dominus in ... ad Pauli ad Galatas 4°

In principio quanto tempore res parvulus est
nihil differt a servo. Cum sit dominus omnium
sed sub tutoribus et actoribus est usque ad prefinitum tempus a patre et
et confirmatur pretenda ...
quod licet bona aliqua sint vinculata, eaque ab eo alienari
prohibita ut sunt bona maioratus, etiam illi quorumque
bona ad quem jure hereditario pervenirent, verus, integer quidem
sit illorum dominus cum nullum jus, nulla de parte
dominium sit ab eo abdicatum, et in alium translatum, sed
solum sit alligatum quo ad actum alienandi constituendi
que gravamen quodlibet in huiusmodi bonis, cum minime
cum eodem omnino jure atque libere ad filios ceterosque
transeant. Unde quum ad instar principis quando a parte
aliqua eorum bonorum vinculum sibi permittit quo
illam alienari, nihil dominij confert primogenito, vel
hereditario illa possidenti, sed solummodo tollit vinculum
quo dominium eorum bonorum quo ad actum alienandi
erat alligatum: ita quando annuens petitioni alicuius
bona eius dein vinculo primogeniture alligari, seu re publica
illi licere permittit, nullum dominium auferat, sed solum ius
alienandi, et alius actum prohibitum facit
Quare non bene sentiunt
eorum quod Pinelus ad l. 1am C. de bonis maternis n.o 50
et Molina lib. 1.o de primogenijs cap. 19 retinuerunt, quique
subscribit et Antonius Gama 1a parte de decisionibus lusi-
tanorum decisione 350 n.o 1.o quatenus affirmant
possessores maioratuum non esse veros dominos, sed solum
usufructuarios bonorum maioratuum. Quibus cum
autem quidem Pinello et Molina cum alia plurima
ex 1.o variarum resolutionum cap. 2 n.o 14 An-
tonio Gomez ad l. 4.m tauri n.o 76 et plerique alij
quia plane affirmandum est et legitimos et integros
integros dominia propter et lenia dicta. Cum vane

quia bona illa dominium habent nec alii potest
assignari, quam possessor maioratus: comprobari potest
ex tex. in dicta l. generaliter versiculo sub conditione
et l. qui et a quibus, cuius verba sunt: Sub conditione
pendentibus legatis pendente conditione, pleno iure heredis
est, sed nullam libertatem ab eo consequi potest
ne legatario iniuria fieret si impleretur conditio,
deinde eo facto pertinuerunt quibus in manifestum
aliquem eadem causa alienare non posse rem aliquam
quod adveniente morte possessoris aut impleta [illegible] qua
conditione resoluta et transitura sit dominium a [illegible]
non tollere quominus ante mortem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
consequitur quae dominium [illegible] adducet [illegible]
de iustitia et iure [illegible] 3.a et probat [illegible]
ideo 65. ff. de rei vendicatione et aliis [illegible]
quae adducuntur a commemoratis auctoribus.

Dominii variae species adducuntur
a doctoribus allegatis [illegible] ut quando
quid aliquis sit dominium [illegible] bonis, aliud dominium [illegible]
seu rerum pertinentium ad universitatem iure universi-
tatis; et dominium particulare, quod unusquisque habet
super res suas aut [illegible] hanc [illegible]
[illegible] personas particularis, et [illegible] accipiunt
dominium proprie: accipiunt enim aliquando do-
minium improprie, et quando [illegible] [illegible]
dominari vel praedominari: [illegible] enim [illegible]
[illegible] quo vis, aut [illegible] [illegible] [illegible]
dominium [illegible] iuris intellectu [illegible].

Dominium [illegible] bonis
si temporale seu saeculare sit ad eos solum pertinet quibus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
cumbit, ut [illegible] dicti vasalli eorum dicuntur: non vero
ad alios, qui nomine illorum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et tale proximum [illegible]

Dominium solum positum est jussure vel gubernandi, judi-
candi, et protegendi, et defendendi, nec non jussure accipiendi
ab eis emolumenta que ea de causa ipsi debentur: seu
omnis dominium eorum fuit positum est quod respublica
aut comunitas propter sit eorumque [illegible] jura
jus eam, et propter illud [illegible] quod tale dominium
non est pro comunicare quod pertineat ad plures simul habere
quodam comparatione [illegible], et eiusdem comunitatis
tempore ad unum immediate, et ad aliud aut alios mediate
utrisque dominium jurisdictionis alicuius oppidi, aut
civitatis, potest pertinere immediate ad aliquem ducem,
marchionem, aut comitem: mediate vero ad Regem
quod si ille Rex subiectus quo ad
jurisdictionem Imperatori vel alio qui Regi potentiori
potentiori, tunc ad eius mediatius una cum toto Regno
ad talem Imperatorem aut potentiorem Regem pertinebit
vel [illegible] Doctores dominium illud
jurisdictionis quod modo declarato ad multos spectat
dicitur dividi, seu superior et mediatus, et [illegible]
Casum videlicet immediatum aut mediatus comparatione
alterius superioris qui mediatius [illegible]
[illegible] habet dominium [illegible]
porali seu seculari dominio jurisdictionis: quia spi-
ritualis jurisdictio summi pontificis, patriarcharum,
patriarcharum metropolitanorum, et episcoporum
ordine quodam servatur, partes ecclesie que tamen
species est a proxime dicta distincta, ut supponitur

Dominium locorum, seu rerum
pertinentium ad universitatem iure universitatis
est dominium, non quidem jurisdictionis, sed pro-
prietatis comparatione eorum locorum, aliarum rerum
que ita sunt universitati propter ut ad singulorum
usum sint deputata: eiusmodi sunt prata oppidi
aut civitatis alicuius deputata ad pascua

Veterum eorum qui illius loci sunt, sibi etiam ad
signa fingenda similiter de fide ac et alia huiusmodi
de fide huiusmodi res et loca non solum sunt populi
oppidi aut civitatis, sed etiam domini, qui vel aut oppido
ista dominatur, eoque sui suo ordine, et gradum, et superesse
prorationem sui gradus in populo aut civitate eis uti
sine aliorum praeiudicio plura potiora quam alii
sic ea habeat ut pascendo et plura signa fidei ... ac
fingendo: id quod non solum si immediatum dominium
iuris ditionis in illo oppido, aut civitate habeat, sed etiam
si habeat dum taxat mediatum

Dominium particulare quod unus
quisque iures suas habet est similiter dominium non
iuris ditionis sed proprietatis et adeo cognitum, ut
non indiget explicatione dicimus autem communitatem
eam liquam potest simile dominium supremal ... in
habere: quia si civitas aut oppidum, vel vineam,
vel domum, aut quippiam aliud habeat non quidem
divisum singulis unum, sed ut res deservi ad publicum usum
destinatum sane per inde communitas rerum illarum possi-
dere dominium quod illius habebit quod vel unius quisque
de populo dominium habet rerum suarum privatarum

Et de dilectione ... dominium divisim
parte sed dominium iuris ditionis et dominium proprie-
tatis ... tum sit dominium iuris ditionis sui ... ecclesi-
asticum et seculare. Et dominium proprietatis
in aliud duo membra explicatur.

Dominium praeterea praesupponens
proprietatem dicitur etiam simplex et comple-
tum potest autem venire ... duplici capite, ut
dominium aliquod sit non plenum: primo quia
licet ex parte rei cuius quis dicitur esse dominus
sit integrum, quia est cum iure ad omnem usum
et dispositionem de re illa, habet tamen con

participem fuisse eo jure, ac dominio: et quando aliqui adiepiunt hereditatem inter eos dividendam ... rebus tamen, quae emerunt, et quae ceperunt aliquid inter eos ... dividendum et nondum fuit ... divisio. Alio modo (ut colligitur a ... ex l. ... stipulatio 126. §. ... ff. de verborum obligationibus et ex dicta lege generaliter ... qui ... potest evenire quando ... habet integrum jus in eo, sed pars una juris pertinet ad unum; et alia ad alium: ut quando ad unum pertinet proprietas, et ad alium usufructus ... eiusdem rei.

Si accipiatur dominium non pro pleno eo, secundo modo subdividitur ... in dominium directum, et utile. Dominium proprietatis ... appellant dominium directum: ... vero (hoc est jus utendi, fruendi, ...) ... de usufructu ... principio et l. ... eodem) appellant dominium utile ... quale est in nudo ... emphyteuta, et feudatario, qui (ut ...) ... quid ... habet in re aliena, quam ... usufructuarius.

Quae autem divisio non pleni dominii in directum et utile traditur ... in l. ... §. ... Diversa ... ad quem ... et quod vero ... quod ... pertinet, ... habere enim ... rei ... pro ... tas appelletur constat ex §. ... et ... tuta de usufructu ... usus ... §. eodem, cuius verba sunt: Ne ... inutiles proprietates, semper abscedente usufructu ... placuit ... modis ...

attinere ad proprietatem. q.d vero is ad quem pertinet proprietas dominus illius dicatur, aparet manifeste ex §. tribus statu et Instituta de usufructu in principio, et §. 4.o ad quem omnes fatentur, ex le blanc tam ipsi Bart. dictam dumforem confirmat, ostendens usufructuarium esse dominum eius rey cuius alius habet proprietatem ex l. possessores. 22 Institute C. de fundis patrimonialibus lib.o xi quem simpliciter non appellat dominum agri eum qui emphiteuticus: cum tamen dominus non sit proprietatis, sed solum usufructus. idem probari potest ex l. 4. ff. de usufructu cuius verba sunt: usufructus in multis casibus est pars dominii.

Si tamen aliquis obstat textus in l. 1.a ff. si ager vectigalis, cuius verba sunt: qui in perpetuum fundum fruendum conduxerunt a municipibus et si non efficiantur domini, tamen placuit competere eis in rem actionem adversus quemvis possessorem sed et adversus ipsos municipes. ex quibus apparet illam legem negare usufructuarium esse dominum cui etiam favet l. 1.a ff. de usufructu. et Instituta eodem in principio dum usumfructum definiunt esse jus utendi alienis rebus salva rerum substantia: cum enim res ille aliene appellentur apparet illas non esse usufructuarij, et ob id usufructuarium illarum rerum dominium non habere.

Respondendum est non esse dicendum a communi divisione quam post Bart. receptam, a qua nos etiam minime recedimus, tamen etsi semper constendum sit, proprietarium magis proprie ac prefsius esse dominum rey quam usufructuarium, ea que ratione jure aliquo solum proprietarium appellare dominum dominio prefsiuo, tal simpliciter, quod est directum et declaratum [illegible]

Dum tamen quedam alia iura vsusfructus tradantur appellar(e)
licet dominium dominio minus plenum, qualecumque
vtile. Itaque quando dominium est non plenum, res est vsus
vsufructuarij, sane quo ad ius vtendi fruendi: et proprietarij quo
ad ius eam alienandi, et quo ad alia iura, nempe vt finito tempore
vsus fructus ad proprietatem redeat, et vt emphiteuta soluat
illi canonem, et quo ad quedam alia de quibus ad nos impresen-
tiarum non pertinet, ex quibus fit sub definitione dominij solum
dominium proprietatis plenum ex vtraque parte declarato
fuisse definitum: Similiter quia ex vtroque capite
habet dominium plenum, potest de re perfecte disponere
cuius est dominus, ad quod dominium comparandum siue ple-
num sit siue non plenum, preterquam in casu necessaria est re-
gulariter traditio seu presentatio. l. traditionibus numero 20
C. de pactis, Instituta de rerum diuisione §. per traditionem
cum quatuor sequentibus, et alijs similibus que allegat Couar-
ruuias 2° l.° variarum cap. 19 n° 5.

Excipiuntur tamen aliqui
casus prius est quando ecclesijs monasterijs et pijs locis
et alijs quibuscumque pijs ciuitatibus, vel pro redemptione
captiuorum relicta aliqua, legatum aut fidei commissum
est relictum, vel donationis titulo aliquid eis est datum
aut etiam venditum quia tunc statim absque vlla traditione
transfertur illis dominium. l. vt inter diuinum C. de sacrosanctis
ecclesijs. Ex quibus fit quod si dem tradatur, et vendatur seu res
emptori, si valida est talis venditio ex qua vero quemadmodum
lege constitui potest, vt solo titulo absque vlla traditione dominium
transferatur: sic neque princeps cuius est leges condere ex ipso
quod absque traditione vel solo titulo dominium suarum rerum
transferre, reuera illud suum transferat, ex quo ...
tenent plurimi quos Couarruuias cap. 2 citato n° 3. Refert
ex ipso quod princeps dono aliquid dat, aut contractum celebrat
vel alium similem cum aliquo celebrat, transferri
suum dominium absque vlla traditione: ex quo presumendum

do ēē principis voluntatem

est tamen probabilior opinio contra-
riae suo loco, et auctorum aliorum, scilicet: frumenta ac
tributa non transferri dominium nisi de voluntate prin-
cipis aliunde constet: quia potius praesumendum est velle
contrahere, ut alij contrahunt, et praesertim cum id suo, sui
commodum vergat.

Contra venit quod rationibus et princi-
pijs singulis praesumendum est eam esse principis volun-
tatem: et confirmatur ex cap. si tibi absenti 17 de prae-
bendis in 6°. in quo loco desinuit collationem beneficij
sufficere ad acquisitionem dominij iuris, ut quod sine alia
alia traditione eo ipso quod collatio acceptatur: quando autem
titulo honeroso aliquid concessum esset alicui absque
traditione, et postea ex ignorantia, aut oblivione
daretur alteri praesumendum non est voluntatem
principis ēē ut prior dominium consequatur, et prae-
feratur illi alteri: quia id absque iniustitia et peccato
nequid velle.

2° casus est in haerede, qui hic ex testamento
sive ab intestato, sive adat, sub bonis defuncti; quia
continuo ac adit haereditatem comparat dominium illarum
absque ulla tolerium bonorum traditione et apprehensione
l. Cum haeredes. 23. ff. de adquirenda possessione, cuius
verba sunt: cum haeredes instituti fuimus adita haereditate
omnia quidem iura ad nos transeunt. possessio autem
nisi naturaliter comprehensa sit ad nos non pertinet.
aditio autem haereditatis est quando haeres edicit ac capere
et profitetur se velle esse haeredem, institutum de ea-
dem qualitate. § ultimo.

3us casus est quando aliquid designatum
in particulari, ut talis fundus, aut talis servus, aut aliqua alia
res certa, et determinata in singulari alicui legatur: quia
tunc legatarius, hoc est. sci qui res legatum relinquitur
comparat dominium illius absque ulla traditione eo ipso quod ei
adit haereditatem, etiam si legatarius ignoret, et tunc

ditatem ce aditam, et Sibi ce Relictum tale legatum, et quod potius est, fictione Juris, eo ipso quod Heres adit hereditatem censeatur dominium rei legatæ transisse in legatarium à tempore mortis testatoris: quod colligitur ex L. a titio 64. in fine ff. de furtis. Et est communis sententia, quam Refert antonius gomes primo L.º variarum Resolutionum cap.º 9. n. 7.

quando autem legatur aliquid alicui Certum, sane in quantitate, sed incertum in individuo, veluti dentur alicui tot mensuræ vini, aut olei aut Certa summa pecuniæ, vel quid aliud incertum in singulari, licet adita hereditate non compareat dominium illius, eo quod incertum fit, conceditur tamen illi hipotecaria actio ex L. 1.ª C. communia de legatis. cuius doctrinæ consentiunt doctores quos Refert, et sequitur et refert antonius gomes ubi supra n.º 8. concedi vero actionem hipotecariam est bona defuncti ad quem cumque pervenerint manere obligata ad solutionem talis legati. Ita ut legatario non solum de tractatis personaliter ut heredem, et etiam in defectum heredis, bene illi Realis actio adversus bona, quæ fuerunt defuncti, ut qui illa possident vel legatum solvant, vel ea tradant, ut ex eis solvatur legatum.

4. Casus est quando quis donat alteri Rem aliquam alege, seu sub eo modo, ac conditione, ut donatarius alimenta illi tribueret: quia si donatarius non servat modum, prebendo donatori alimenta, continuo absque alia traditione dominium Rei donatæ Revertitur ad donantem L. 1.ª C. de donationibus quæ sub modo, alios modos poteris videre apud molinam de justitia et jure tractatu 2.º disputatione 3.ª

quibus suppositis, Respondeamus ad questionem, ac conclusionem: quia cum prædicta traditione sique facta sit probavas et justificasset, dominium Rei vendicantis adquiri non ei penes priorem dominum manet: atque ideo non solum præscribenti utile dominium competit, sed etiam directum. Et con-

conclusio est contra Illumi. sup. referentiam in part.
Relectionis de principio n.º 5.º Fracassini: cogebat
cum eiusmodi Molina ubi supra disputatione 62. [illegible]
facile etiam cit. defendit etiam Faquinaeus con
troversiarum Juris. l.º p.º cap.º 70. quae sane conclusio confir
matur evidentibus (meo judicio rationibus) quid enim
refert quoad Juris naturalis rationem, quod per usucapionem
vel praescriptionem; dominium directum vel utile paris
adquiratur: cum etiam utile, quam dominium sit
sufficiens, ut juste usus ipsius Rey utilitas, et commodum
si bene sit unicuique tradita, praeterea, si lege
humana requiratur dominium directum auferri a quo,
non poterit nec praescriptam debet rerum dominium
directum ad eligente in principem. l. humana transmi
ti quod est falsissimum, et manifesto erroneum et con
firmatur: quia sicut nec per universalem usucapionem
dominium directum l. humana adquiri potest (cuius
contrarium contraria sententia fatetur) quod tamen
sine dubio adquiritur. nec potest assignari ratio cur
convariarum (ubi supra) congruo qua probari queat domi
nium utile non sit etiam penes alicuius Rei, plane dominium
jure naturali, sicut directum quod sit ut si directum sit jure
naturali, ita et utile.

Praesertim quod etsi fateamur dominium verum
alicuius Rey. habere jus suum, et dominium naturali ra
tione, et jure. id sane procedit, modo sint eligamus domi
nium seu et libertatem ipsius dominii, quae jure naturali
competit cuique Rei publicae subditorum, et eius dominii tractoribus
qui ad utile regimen, subditorum possunt legibus statuere de do
minio rerum, et de ipsorum subditorum, pro forma disponere,
quia in hoc manifesto concernimus, hi enim reipublicae
de Principibus subditorum, sunt siquidem de dicitur:
illud jus naturale, quod dominium proprie Rei quis habet,
et id dictat, dominium hoc ordine et assistendum,
habere, et assumere interpretationem, a quibus ipsius dominii
naturali ratione, quia obtentum est homines ipsos, et

Res Communes Subditos et Reipublice cuiusq principibus, ut Utilitati Communitatis subserviant, et ita subditi q ad eiusdem Communitatis Utilitatem sunt necessarii, debent. Subditi parere Reges Revocare possunt, legum vel principium imperia. Leges autem que inducunt usucapionem ex justa causa, justo titulo comunitatis Utilitatem sunt statutae: et ob id, sunt contra rationem iniquitatis non sunt tradendo: Et preterea illi potest dominum Rerum, non omnino de distincta jure naturali, sed humano ob particularem earundem Rerum Communium applicationem de quare tractat Doctor Summist. in Regula possessorium, cum tractet de usucapione: et si principium Juris naturalis sit, nemine et faciendam injuriam, nemini nocendum et S. Juris precepta, Institutio de Justitia et Jure: ea que ratione Res propria alicuius non est alicuius dominio invito Jure auferenda: sed enim dominium per usucapionem translatum vel prescriptionem legali spem, sine justa injuria aufertur a priori domino: quia dispositio dominia rerum sunt Juris naturalis, et ea que sunt Juris naturalis humana lege nequam aufferri: S. sed naturalia Institutio de Jure naturali gent. et ci: non esse quaerendum hoc, prescriptione, aut usucapione, dominia aufferri contra Jus naturale, nec de hoc Jus naturali violari, quia id potius assumit sub prescriptione et usucapione moderatione que, et ipsi Rationi naturali expedit.

Non obstant Argumenta adducta a Doctoribus contrarie opinionis: non obstat primum ex L. si duo patroni. § ft. Julianus. ff. de Jurejurando. Cuius littera contextus hic est. Julianus ait, cum qui juravit fundum suum esse, post longi temporis prescriptionem etiam utilem actionem debere habere qui textus varie a doctoribus intelligitur: Respondeo tamen breviter cum Sagunino ubi supra, In verbis finalibus, ego Inde difficultatem, quam censeo illius loci, necess..

ex prescriptione nasci utilem actionem, sed competere actionem utilem ei, qui iuravit ex iure iurando etiam post longi temporis praescriptionem, sc. ad alteram facio possessore completam et ex Duareno in commentario ad titulum ff. de iure iurando cap. 5. tradit Sanguinetum ubi supra

Ad legem 3.m de aqua pluvia arcenda circa finem Respondeo: quod quia similiter neque proprie possideantur non minus videri debeat, licet nomine utilis actio ex prescriptione queratur. extra etiam Respondetur ad dictam iuris l. si quis diuturno, ff. si servitus vindicetur: ubi enim si legibus habetur adquisita servitute per prescriptionem, actionem utilem competere

Ad 3.m argumentum ex dictis iuribus, sc. ex l. super longi. 11. C. de prescriptione longi temporis l. si quis emptionis ff. C. de prescriptione 30 vel 40 annorum: ubi probatur quod ex eo quia prescribenti competit exceptio, pro non domino debeat competere actio: est enim exceptio exclusio actionis et impedimentum, et sic pro supposita exceptione ex parte prescribentis presupponenda est actio ex parte agentis, qui sc. olim erat dominus rei. Respondetur. quod et si dominus antiquus agat et solum nomine de facto rem vindicaret tanquam dominus videtur: ad vero Res ipsa, et de iure ~~non est~~ dominus: quod probatur, quia exceptione repellitur ab eo qui prescripsit de fide quia ita iure constitutum est, ut ille qui rem prescripsit bona fide possessione cadat rem vindicare possit ut constat ex d. l. si quis emptionis ff. C. de prescrip. 30 vel 40. annorum, consequenter non ante quod dominus, sed ipse possessor rei dominium habet. quae cum ita sint, non est opus utili, et directa dominij quia nihil interest ipso iure quis actionem non habeat, an per exceptionem submoveatur. l. nihil inter

l. ut. ff. de Regulis Juris. et sic ius Romanorum patet
ratio dubitandi in principio huius questionis

Ultimum erat argumentum: quod huiusmodi dominium proveniat de Iure gentium l. ex hoc Iure 2ª ff. de Iustitia et Iure: quod a Iure civili tolli non potest per prescriptionem, quia seruata iustitia de Iure naturali gentium et civili cui argumento supposita his que diximus in probatione nostre conclusionis quam ius naturale quod dominium pro... quod dictat illud, neminem ... quis ... et quod dictat illud, neminem ... auferendum, sumit interpretationem ex alia ... ratione que dictat, ut ... et ... legis principis ... et ... perimus, et ... leges prescriptionem ... observemus que iustam ob causam et propter publicam utilitatem sine ... de lure ... inde ... ff. ...

Intelligit tamen cum dicto quo nostram conclusionem: quod debeat intervenire bona fides, quemadmodum ... de aliis dicimus etiam ipsa prescriptio longi et longissimi temporis. quod colligitur ... in l. ... ff. de verborum significatione, ... contra ... cap. ... 14. et ... dicta autentica ... vale C. de Bonis maternis: quare omnis contraria est de possessore bone fidei, sive longi, sive longissimi temporis ... prescriptionem ... dominium ... Respondetur glossa in dicta l. traditionibus C. de ... et ... auctentica ... quam ... sequitur ... in ... panormitanum. ... 2ª parte ... principalis questionis ... principio. ... etiam ... alij ... adduc

actiona humana, in precessura, in Beatri partis
principio.

Ex quibus infertur conclusionem
nostram locum habere, quocunque modo re
praescribatur an scilicet cum praesentia ac scien-
tia adversarij necdum, vel an sit praescriptio
tanti temporis cuius non extat memoria vel
etiam si praescribatur contra dominum habentem
dominium directum tantum. quocunque enim
modo (si adsint legitimae conditiones) dominium
directum acquiritur.

Adhuc sunt alij effectus praescriptionis
ut a quod praescripta re principali, et inseparabiliter
annexa, praescribatur: quia ista de accessoria praescri-
buntur cum principali: et sic praescriptio ex-
tenditur: casus est in l. cos. 26. iuncta glossa ad
usuris, et ibi notant Baldus et doctores. ubi sublata
actioni principali praescriptione. Respectu sortis
censetur etiam sublata accessoria pene, et usurarum
probatur etiam ex texto in l. longo iuncta
glossa ff. de diversis et temporalibus praescrip-
tionibus, et ex texto in l. Labienus. ff. pro
ff. de usucapionibus, per quem textum dixit Baldus
in repetitione legis si de quibus in 2a lectura ff. de legibus
quod praescribens fundum praescribit omnia acces-
soria, ut servitutes ut ibi dicitur. non autem prae-
scribantur simpliciter connexa: quia illa separan-
tur ea praescriptione, si potius separari, ut e
alio tradit Balbus de praescriptionibus parte
2a quaestione 2a nro 13. extenditur etiam praescriptio
ad praeambula ut docet doctor numero 16. et
Romanus, consilio 263. ad expediendum eorum consu-
mationem. ubi concluditur sequestrationem conside-
rando si praescriptio conferens iuris dictionem

in uno, censetur contulisse in eius consequentiis
seu accessoriis, ut est tex. optimus secundum Ro
manum in dicta. l. si alluvione in eo de eo quod ff.
de usucapionibus. eadem ratione conferendo iure
praescriptionis conferens iurisdictionem in uno videatur
contulisse in eius antecedenti sive praeambulo et quae ad
sequuntur praescripta iurisdictione exequendi debita
praescriptam iurisdictionem communicandi super execu
tione.
Et cui praetexta praescriptio quod si
pars in dominio ipsius decimas praescribatur et tenens in qua
parti et eius decimarum tractatione sive divisione per eo
quo videtur in casu decimarum de decimis et per hunc
terminum in capitulo cum dilectis de capellis monacho
rum in capitulo baldus ubi proxime n.º 26. ex
[illegible] et aliis. et licet praescriptio decimarum in
quibus etiam si fit quibus praedia porro quousque eo extenso
ideo in omnibus praediis non extendatur 2.º primo sanctuarii in
ad illud non extendatur ad ea quae continet in capitulo qui
capitulo tua de decimis ac panormitanus in capitulo
cum 26. quaest. 4. a panormitanus in capitulo
cum contingat in fine de decimis, tamen
men qui praetendit decimas in una parte agri
calo-[illegible] ius in ulla hereditate vel alio tenore
censeatur praescripsisse in alia quo alius non possi
det decimas. ita panormitanus consilio
71. casus talis est quidam clericus. secundum eo
lumine. itaque praescripsit ius decimandi in uno
praedio in quo toto tempore praescriptionis fuit de
cimatum triticum, sed completa praescriptione
seminatur milium, de ipso debetur decima. nec
eadem res diverso iure censeatur. contra Vincentium
qui est 23. ff. de usucapionibus. ita baldus ubi
proxime n.º 17. et alii.
Causa clerici praescriptio [illegible]

nas seu ium vel Ecclesia prescribit Jus deci-
mandi in certa terra videtur prescripsisse quoad
omnes fructus qui postmodum ex illa terra proveniant
licet tempore prescriptionis solum Recepit decimam
de certis fructibus: quia alij fructus non fuerant inde
collecti cap. cum in tua 20. de decimis: secundum Cremen-
sem, si fuissent alij fructus percepti, ex quibus
iste non percepisset decimam: ut tenet panormitanus
in cap. Bona el secundo. de postulatione prelatorum
quod intelligendum est quando decimam aliquorum fru-
ctuum perceptorum fuit soluta alteri, quam
si decima nulli alij fuit soluta, quam
tur illi qui prescripsit decimam certorum fructuum debet
decimam omnium aliorum: quia solubiliter esse
decima de alijs fructibus ecclesie prediali, cum
decima de certis de illis fructibus, ecclesie pre-
diali, et reliquorum fructuum ipsi ecclesie, que
prescripsit: ut notatur a panormitano in dicto
cap. cum in tua in 2. lectura ex quo infertur
quod unum predium potest esse quoad decimale
uni ecclesie, et quoad alterum decimale
tertii uni ecclesie, et respective alteri; o6
servatamen quod si fuerit fructus fundi, quamvis in
eadem ratione, prescriptione fuerit decimandi
iure prescriptio non extendatur ad alios fru-
ctus, ex quibus nunquam fuit percepta decima
seu causata prescriptio: non facit autem con-
tingere fructus eodem fundo. ubi datur unitas con-
trariorum: quia tunc possessio vel prescriptio
ex parte, extenditur ad totum. ut per panormi-
tanum in dicto consilio 71. circa finem

2° volumine

Sed est difficultas an prescriptio iurisdictionis extendatur, in qua difficultate Bart. in l. 1. §. si quis ff. de itinere actuque privato, detenerit q. non: affirmans q. in iurisdictione prescribenda probatur quasi possetione abtractus, in illo tantum alii prescribit; e contrareo si haberet concessionem ab alio, qui habet ius concedendi: quotiens sistitur iurisdictione in uno alio, in illo tantum prescribit, et in omnibus retinetur ut est satis per Bart. et in l. si publicanus ff. finali de ff. de publicanis et in l. ... ff. de alteru ... ff. de administratione tutorum, cuius dicta defert, et sequitur Bertaquinus firmanus in 1.a parte sui tractatus de gabellis columna 7. circa finem, et sequenti in 11. questione, et ultra allegata per eum notat Bart. in l. l. cum de finem versu columna finali versiculo iuxta ff. de finis: ubi habet q. si potest probare iurisdictionem ex usu non prebabitur in ... fabrica qua fuit usus id etiam tenet panormitanus in dicto cap.o audito columna 2. circa finem de prescriptionibus q. notat Innocentius in cap.o dilectus de capellis monacorum.

Istam questionem examinat in Jason in l. imperium ~~in~~ columna 15. ff. de iurisdictione omnium iudicum: ubi tenet q. tacite prescriptio iurisdictionis non extenditur, licet extendatur consuetudo: tandem quo conclusio idem Jason veram et opinionem et communem sententiam cum tres sint spetiei iurisdictionis ... merum mixtum imperium, et simplex iurisdictio, q. qui usus una spetie ... intelligitur prescripsisse quo ad omnes actus, qui sunt eiusdem iurisdictionis et spetiei; sed non intelligitur prescripsisse in alia spetie iurisdictionis per legem si quis. 27. in prin.

cipio ff de aqua pluuia arcenda et ibi notant doctores: et ista fuit declaratio aliorum quas refert Jason ubi proxime quod corroboratur ex dictis Baldus ubi supra n.o 23. ex Bart. et Saliceto, in l. pa. C. de emancipationibus liberorum quod si per consuetudinem aliquis usus est una specie iurisdictionis tanta simplici acquirit iurisdictionem quo ad omnes alias sub illa comprehensas, qui sunt simplicis iurisdictionis argumento legis si stillicidij octavo § finale ff quem ad modum seruitutes amittuntur non autem quantum ad diversam speciem iurisdictionis ut quo ad merum imperium argumento dicte legis si ipius ff de aqua pluuia arcenda, et ibi notant doctores et Jason [illegible] a capellis monacorum

Et ita procedit contra prefatos doctores quod tenet palormitanus in cap.te cum Ecclesia in 2 notabili, et in versiculo, sed quero de mente Joannis andree ibi de decimis ubi videtur impugnare dicta [illegible] [illegible] § [illegible] si quis hoc [illegible] dicit [illegible] [illegible] aliquis exercet aliquis iurisdictionis [illegible] rentes animo [illegible] iurisdictione universali quod [illegible] per inquisitionem complectam [illegible] potest iurisdictionem [illegible] casibus occurrentibus in quibus usus non fuit [illegible] [illegible] quod omnino non fuit [illegible] [illegible] [illegible] annos sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per acquisitionem [illegible] [illegible] [illegible] modo [illegible] [illegible] [illegible] illud [illegible] secundum [illegible] iurisdictionem [illegible] [illegible] ratio quia [illegible] extensio ad aliam [illegible] et [illegible] ratio [illegible] [illegible] extensio ad aliam [illegible] iurisdictionis sed ad alios actus eiusdem speciei speciem iurisdictionis ut [illegible] meri imperij

Videtur nos [illegible] quod [illegible] [illegible] acquisitio iurisdictionis non extendatur ad diversam speciem [illegible] [illegible], et declarare quod [illegible] iurisdictione

adquirenda: Si contra vero (…) tenenda: quia tota retinetur in (…) (…) capitulum (…) aetibus collectorium (…) (…) et illo (…) (…) per flumen (…) (…) (…) singulatenus retinetur quasi (…) totius (…) universum et (…) (…) (…) (…) iurisdictione (…) (…) dicitur quasi (…) totius iuris dictionis (…) neri ut non curat contra (…) (…) colligitur (…) (…) (…) (…) iusticiarum (…) sentit etiam speculator (…) (…) de (…) (…) (…) concludere videtur quod (…) iuris (…) (…) (…) (…) (…) (…) (…) (…) (…) non (…) (…) declaratur (…) Baldo (…) quod (…) ad modum (…) habet iuris dictionem (…) (…) (…) (…) (…) (…) (…) (…) quod (…) (…) iurisdictionis vel (…) (…) habet (…) (…) capitulo (…) (…) (…) (…) (…) (…) (…) (…)

Personis et capitulis retinere videtur in [illegible]
amitat [illegible] actionem vel quasi appellatur [illegible]
veniens non amittatur vel suspicetur [illegible]
[illegible] cum [illegible] conti[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 3. [illegible] de acquirenda [illegible]
[illegible] [illegible] nec [illegible] eius
[illegible] [illegible] et memoria [illegible]
que notatur in cap. quid [illegible] de verborum
significatione

[illegible] 2 et declarat [illegible]
[illegible] in l. [illegible] §. si quis hoc [illegible]
[illegible] quando est alius [illegible] vel quasi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] solum adquirit [illegible] sed nullo
[illegible] vel quasi [illegible] iurisdictionem
quasi respectu unius [illegible] universale
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] collumpna finali [illegible]
[illegible] in cap. [illegible] de religiosis domibus. ubi ipse
idem tenet [illegible] voluit Innocentius [illegible]
[illegible] columpna [illegible] de capellis monachorum [illegible]
et in cap. cum dilectus de religiosis domibus quem
refert et sequitur Panormitanus [illegible] allegat
consilio 71. [illegible] 3. et idem
2 volumine: ubi docetur [illegible] iurisdictione
universalem in loco, videtur iurisdictionem [illegible]
[illegible] adquirere [illegible] [illegible]
generali [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] respectu capitulorum [illegible]
[illegible]: et [illegible] casum [illegible]
dictum Bart. in dicto §. si quis hoc [illegible]
[illegible] Panormitanum, ubi [illegible]
[illegible] in cap. cum [illegible] in 3. notabili de de-
cimis ad finem 2. columpne [illegible] notabili
[illegible] [illegible] iurisdictionem

territorij puniendo predictos, adest et alia
curiae Arnensis delinquentes Brevalitensis
licet fuerit numquam fuit ... hinc vide
venatur Balbum ubi supra n.° 2 ... in ... In
Eas ditionis et ea ... praetereo de Iur
dictione omnium Iudicum ... ad ...
exequetur ... adiegatum ... Balbo.
Ad praecomplementum huius ...
tionis praemittere ... Sane consuetudo ...
... Satisfactio quae ...
ubi proxime quod consuetudo regnicanor ...
favorabilis non est restringenda sed dilatanda
adeo quae sunt similia et eius dem rationis quia
ubi praescriptio non extendatur ad noua ...
... consuetudo tamen extenditur cap. ...
olim. 6. de consuetudine: et late ... ...
... dicto ... propter ... et ibi ...
... archidiaconi: ratio est quia ... consue
tudine equitas ... et ...
tione attenditur quae ... sunt similia ...
egrediatur praescriptae formam ... de
quibus omnibus et aliis vide Balbum ubi supra
...
accedo iam ad 3. partem principalem huius
nostrae materiae ... principalem ...
dum est de praescriptione rerum corporalium
et ... parte.
... dilucidandum ...
... per meos ...
et ultima de traditione ... quo ad
primam partem huius tertie partis offertur
Quaestio p.ª An requiratur
praescriptionem rerum corporalium.

[illegible] 26.

super. Ad tt. de appell. ad Rub.

Appellationis remedium valde frequens est et necessarium Ulp. in l. 1. ff. h. titt. passim a nostris varijs exornatur encomijs quibus in ff. et C. ideo omissa continuat. et Rub. quarum est ex Jo. Viamesio in princ. nu. p.o ad brevitatem pergamus.

Subscribit tt. noster de appell.

nu. 2. Recusationibus et Relationibus quare non bene meito debuit compaginare capitulis Ru. nram. Lau. sub titt. et videbitur.

Cap. p.m de Appella.

Appellatio igitur est de

nu. 3. a minori Judice ad maiorem ratione gravaminis illati vel probabiliter inferendi provocatio inferioris Jurisdictionis suspendens et illam ad superiorem devolvens.

Prima pars definitionis

probat. ex tex. in cap. omnis oppressus. 3. cap. quoties episcopi. 46. 2. quest. 6. cap. significaverunt 43. cap. significanti 49. infra hoc eodem tt.

2. pars probat. ex cap. p.o cap. superelo. 10. cap. dilectis. 55. cap. ut nostrum. 56. h. tt. cap. non solum. 7. eodem tt. in sexto. dicto. cap. quoties episcopi infine. 2. quest. 6.

tradunt preter ordinarios

Supra Marantha in speculo advocatorum. 6. parte tt. de appellat. nu. p.º Lancelotus de attentatis 2. parte. Cap. 12. in prefatione. nu. 2. Pos. et Teguero. utrq. in sua practi. ille in proemio 6. part. tto. p.º nu. 9. hic Du. 27. nu. p.º Petrus gregorius 3. parte Sintac. lib. 50 tt. 2. Dovelus. lib. 20 coment. cap. 4. Busatius. in parall. C. eo tt. Mandezus de alba. Con. 92. nu. 6. tto. p.º

Sed offert se in limine grandis hau. dubie difficultas, quomodo iuris dictionem

nu 4. Judicis aquo suspendat appel. cum potius eam extinguat ex l. p.ª §. fin. infine. ff. ad S.C. turpilianum facit tex. in l. si quis. 6. §. lu tantum ff. de his iusto. Nuptis. l. qui alatro. cq. §. si quis ff. de testa. l. 2. §. fin. ff. de penis. quibq. iuribus decernens appellatione interposita Iuregium Rei condemnati statum manere tenent alexandr. in l. p.ª verbo. accepit. ff de re iudicata. arcto. faber. lib. 7. conciliturarum. cap. 20. tenent plures quos refert et sequitur nostras sinia florentinum. questionum quest. 32 nu. 2. ~~sed fiat casu~~

Sed suspendere tantum et non extinguere tenet abbas

n. 5. in Sumti nu. 6. versis. nu. 7. Petrus gregorius 3. parte sintacmatis. lib. 50. cap. 2. nu. 43. et probatq. ex tex. in cap. sepe. 44. ver. quod si forsitan. ibi Nota manet sententia que fuerat appellatione suspensa. infra eod.

eodem. tt. Cap. p.o et sententia de re judicata. Cap. pastoralis. 2o. §. praeterea de offitio et potestate judicis delegati. Cap. venientes. 19. de jure jurando. cum alijs apud gratianum disceptationum forensium Cap. 269. nu. 41. tho. 2.

nu. 6. Quod etiam procedit quantum ad jus civile l. si causa cognita. 32. C. de transactionibus. l. finali. C. sententiam rescindi non posse. l. si quis. 11. ver. quod diffinitivam autem. l. generaliter 12. Cod. provocatione lite suspensa. C. de re judicata. l. precipimus. 32. ver. sed si. appellatio. C. de appellatio. l. ab exceptione. 5. C. quorum appellationes non recipiantur. quidquid dicant Jason. et mandosius relati et secuti a gratiano disceptationum forensium. Cap. 121. nu. 14. tho. 1. cum tam jure pontificio quam civili suspendat non extinguat appellatio

Propter has difficultates nu. 7 diversimode conciliationes a doctoribus adducuntur. primo namque alterius judicati l. si causa cognita. C. de transactionibus

distinctionem adducit inter causas, civiles et criminales. nam in criminalibus, quae odiosae sunt, sententiae appellatione extinguuntur. dicta l. 1a. §. finali ff. ad turpilianum at vero in civilibus tantum suspenditur ex iuribus supra nu. 5. et 6. adductis sed non placet cum nullam legitimam discriminis rationem adducat.

Secundo et melius alij distinguunt
nu. 8. ut attento praeti statu sententia per appellationem extinguatur attento tamen futuro eventu suspendatur quia evenire potest ut is qui appellavit non prosequatur appellationem quo casu fingitur nunquam appellatum. l. finali §. illud etiam. C. de temporibus appellationum. ibi tanquam si ab initio minime fuisset provocatum cum alijs adductis a Surdo con. 223. nu. 14. lib. 2o. Cessare Barbio. decis. Bononiensi 51. quo casu Rota monet sententiam quae fuerat appellatione suspensa dicto cap. lege 44. ver. quod si forsitan. Supra hoc tt. l. furti. 6. ff. de his qui notantur infamia.

tenent hanc distinctionem abbas et Felinus supra illi. nu. 6. hic nu. 20. alex. in l. 1o. nu. 2. et ibi Jason. nu. 9. ff. de re iudicata. covarruvias in practic. cap. 23. nu. 1. ver. his accedit. Lancelotus

de attentatis. 2. par. cap. 12. in prefatione
nu. 114. Padilla. in l. si causa cognita. nu. 1
C. de transact. Paz. ubi supra nu. 12. Magon
decis. florentin. 132. nu. 11. aprobat. Rodriguez
in tractatu de execut. senten. cap. 1. nu. 22.
ver. ceterum. quedistinctio verissima est quid
quid dicta nostre sicio ubi supra nu. 5. quia
contra eum stat communis opinio ut resolvit
fontanela. tho. 1. de pactis nup. clausula. 4.
glo. 10. nu. 68. et sequentibus

Ex his infertur secundo vel nu. 9.
liter infertur actionem judicati non oriri
ex prima sententia confirmata sed potius
ex secunda confirmante ita glo. l. finali
6. §. 1. verbo. eodem per illum textum ff. de leg.
quinto tantum infamia tenet sevallos. communium
contra communes quest. 617. tho. 2. carlev
variarum resolutionum. cap. 17. de senten
tiis et earum executione anu. 368. parte 3.
rationem asignat alexander. in l. 1. nu.
5. et ibi Jason ff. de re judicata nam si a
geretur ex sententia confirmata posset victus
de eius nullitate tractare quod jura abhorrent
caldas pereira, in l. si curatorem habens
verbo. perquat in integrum rest. nu. 37. C.
de in integrum restitutione. alias a ...

tionem proponit Fontanella de pactis nuptialibus clausula 2a glossa 20 parte 1 nu. 75. conformiter distinctioni supra relatae. Unde etiam supra ostenditur teneri appellatum non vero appellantem iustificare sententiam iudicis a quo. explicatione quod sententia attento statu extincta est Franciscus Barbatius decis. Bononiensis 47. et Fontanella supra nu. 76.

Appellatio alia est iudicialis alia extra iudicialis, iudicialis est quae in iudicio interponitur postquam coeptum est parte citata ut in exemplis relatis sunt de decreto Inca quoque post appellationem. 41. §. forma 2 questione. 6. et Albericio Canicio in summa iuris canonici lib. 4 tit. 44 de appellat. ver. ut bene recte dividuntur.

Iudicialis appellatio duplex est alia a diffinitiva alia ab interlocutoria de iure civili et municipali ante sententiam appellari nequit. l. ante sententiam. 7. C. quorum appellationes non recipiantur. foro. 4. et §. nu. Coll. de appellat. de iure canonico etiam ante sententiam

De iure canonico etiam ante sententiam causa legitima allegata

cap. ut debitus honor. 59. in gra loc. eodem tit. cap. 1. eodem tit. in 6. sanguineus lib. 1. controversiarum. cap. 80. in quacunque parte iuditij et a quocunque grauamine appellari potest cap. cum sit Romana cap. super eo. 10. cap. super. 12. infra loco eodem tit. cancer variarum Resolutionum. cap. 17. de appellat. nu. 1. et 2. parte. 1. sed de iure concilij tridentini tam in causis ciuilibus quam criminalibus a mera interlocutoria non appellatur nisi habeat vim diffinitiuae vel contineat grauamen irreparabile per diffinitiuam in. sessione 24. de Reformatione cap. 20. in principio. et ses. 13. de Reformatione cap. 1. in fine, Gratianus disceptationum forensium cap. 75. et cap. 76. nu. 9. et 13. tho. 1. serbla in praxi episcopali, verbo appellatio nu. 5 et 6. cancer. variarum Resolutionum cap. 18. nu. 6. parte 3. Rodriguez de execu tione sententiae cap. 1. nu. 13. et facta questione obtinuit fortis in cap. 12. Rn. loc. tit. ubi dicemus est de sui natura diffinitiua licet sit prolata per verbum intimetur nihilominus est appellabilis, lancelotus de attentatis 2. parte cap. 12. limitatione. 1.

nu. 52. et quomodo id cognoscatur tradit
Volateri consultatione. 47. per totum

nu. 11. Extra judicialis est que ob alijs extra judicialibus interponitur ut in electionibus presentationibus et alijs que fiunt ante littem contestatam cap. bone memorie. 51. infra eo eodem titulo cap. pastoralis. 29. de iure patronatus cap. cum inter 16. et 31. cap. cum nobis 19. de electione cap. concertationi. 8. de appellationibus in 6. maranta in praxi. 6. parte tt. de appellat. nu. 278. cuius quidem appellationis usus frequens est de iure canonico raro tamen de iure civili ut bene notat vualmetius in punti nu. 4.

In super appellatio

nu. 12. intra decem dies interponenda est cap. quod ad consultationem. 15. de re judicata. cap. dilectis. 32. in fine. de electione. cap. anteriorum. 2. quest. 6. autentica hodie. C. de appellationibus. fro. 3. et 12. nu. eodem tt. cancer variarum. cap. 17. de appellat. nu 13. parte. 1. lancelotus. de attentatis 2. parte C. 12. limitatione 50. nu. 26. qui nu. 41. docet huiusmodi dies computari de momento ad momentum vidium de cis. 266. per totum

neq etiam de conscientia partium possunt prorogari gamma ubi additio florez de mena de. cit 217.

Quod vero tamen [illegible]

Vera est ut elapsis decem diebus omni remedio privatur appellans tradit post alios mascardus de probationibus conclusione 114. nu. 7. tho. p.o computantur tamen a die scientie et notificationi sententie nata Cor. con. 51. nu. p.o vol. p.o cefalus. con. 279. anu p.o vol. 2. mandelus de alua. con. 111. nu. 15. mascardus supra conclusione. 120. nu. 2 et per totum Gratianus d. repetitionum foren tium cap. 364. per totum. tho. 2.

quod quidem ita

Intelligendum est ut appellari possit a pronuntiatione diffinitiva vel illico viva voce vel incontinenti post notificatio nem sententie in Juditio vel post. sed cum differentia quia si incontinenti appel latur sufficit viva voce appellare ex inter vallo autem requiritur scriptura. l. 1. §. finali cum l. sequenti. l. a sententiam in fine ff. [illegible] l. litigatoribus. 14. C. eod. foro. 2. eodem. maranta ubi supra nu. 126. et sequenti. Dec. in proemio sexti [illegible] partis tho. p.o anu. 29. nu. 14.

nu. 17. Sunt duo precipui apel
llationis effectus primus suspensiuus quia
per appellationem iuris dictio Judicis suj
rioris suspenditur cap. venientes. 19. Ubi
Sententia appellationis suspensa de
Jure Jurando. cap. si a Judice. 10. de appella
tionibus in 6to. magon. decis. florentin. 90.
padilla. in l. si causa cognita. de transactionibus
et huiusmodi appellatio si denegetur debet
iterum appellari. capitius. decis. 34. pro
ribus. Con. 28. nu. 13 et 14. vol. 4.

nu. 15. Devolutiuus est
quia per appellationem cognitio cause
devolvitur ad superiorem etiam in causis
a quibus appellari non licet. Coua Ruuias in
practicis. cap. 23. nu. 7. ut in causa alimen
torum surdus de alimentis. tt. 8. privilegio
60. nu. 17. Barbosa. in l. 1. soluto matrimo
nio. parte 1. nu. 56. et 57. faguineus. lib.
1o. controuersiarum. cap. 77. caputaquensis
decis. 39. et 40. vidius decis 73. verallensis
decis. 29. parte 1. similiter in causis eccle
siis appellari non licet gro. 58. nu. de
Jure Emphiteutico. foras et alibi surdus.
con. 358. nu. 12. tto. 3. cancer. variarum
Resolutionum. cap. 17. de appellationibus
nu. 23. parte 1. farinaccius. verum cati

Scaccarum. lib. 2. cap. fin. S. quaes. 8. q.
nu. 1. Graziani disceptationum forensium
cap. 279. nu. 98. lib. 2. et cap. 507. nu. 17.
lib. 4.

Appellatione interposita pe- nu. 16.
tendi sunt apostoli hoc est litterae dimissoriae
alias non valet appellatio. Maranta in specul.
tit. de appellat. nu. 249. Mascar. de probat.
Conclus. 117. nu. 26. lib. 1. Dicuntur apostoli
litterae dimissoriae quae fiunt per tabellionem
del iudice a quo ad iudicem ad quem et
mentina quamvis de appel. sunt et ani vel
testimoniales vel reverentiales. Paz. ubi
et Ximonales vel Reverentiales. Paz. ubi
supra nu. 42. Canisius in summa iuris canonici
lib. 4. tit. 15 de appell. ver. ubi etiam
quibus loquitur Sorius. 5. tit. de appell.

Proximum de appella- nu. 17.
tione quid de supplicatione dicendum
et sane supplicatio est quedam querimoniae
relatio facta a principe vel quam ex quadam
Benignitate principis Nec dicitur suppli-
cantem adversus sententiam contra quam
non competat Remedium ordinarium in
appellationis. l. unica C. de sent. prefecti
pretorii. § si quis functa autem eaque
supplicatio C. de precibus imperatori offe-
rendis notant Rolan. Con. 47. nu. 1.

et 2. tho. 2. Maranta in praxi. 6. parte
tit. de appel. nu. 12. Don Ludouicus a Pe-
guera. In sua prax. Ciuili. tit. de supplicat.
nu. 1. Joannes a Capitis Ridolfius in colectaneis
decisionum. colectanea. 1518. et colectanea
1527. parte. 5.

N. 18. Notabilem ponis inter ap-
pellationem et supplicationem ponit
differentiam Rolan. con. 94. n. 4. tho. 1. nam
quia appellatio arguit Insipientiam vel Ini-
quitatem Iudicantis. l. 1. ff. [illegible] non sic
supplicatio. Maranta vbi supra. nu. 16. pro-
ponit aliam differentiam pendente namque
appellatione executio fieri non potest. bene
vero pendente supplicatione, praestita
tamen cautione de qua in autentica que
supplicatio. C. de precibus Imperatori of-
ferendis. et in pragmatica Regis Petri in
extravagantibus. cap. 1. fol. 57. et in lib.
foro. 24. Curiarum. 1604. fol. 7. cancel-
lariarum. cap. 17. n. 297. parte. 2. Fon-
tanella. tho. 1. de pac. nup. clausula. 4.
glo. 18. parte. 4. nu. 69. et sequentibus
praeterea considerandus est textus in foro. 25.
Curiarum. 1585. vbi disponitur. sententias in
causis usque ad valorem triginta librarum

Praestita cautione executioni mandan-
dam appellatione non obstante, ut simi-
liter tenet franquis decis. 120 n. 10. et
decis. 141.

Nullo merito a sententia Regiae n. 19.
vel eius concilij non datur appellatio
sed tantum supp.co Brunorolus a solle in com-
pendio propositionum iuris verbo appellatio
non datur, Menochius de arbitrariis casu
68. nu. 34. Sesalus. cons. 34. n. 107. vol. 3.
Relicta disputatione an ex iure instituti
aliena utrum sententiae Regiae audientiae
fatiant legem de qua questione ultra alios
videndus Gerquis cabedo. decis. portugaliae
212. ubi pulcre petrus caliostus llamias
in tractatu analitico de lege Regia. 8. 20.
n. 31. et sequentibus.

Cap. 2. de Recusatione

Recusatio est Iurisdictionis vel Au- n. 20
dientiae suspitionis causa proposita de-
clinatio quae fienda est coram arbitris
cap. suspitionis. 39. de offitio delegati. Lapes
tissimi C. de iudiciis. cum spetiali bi. ubi
dicemus supra hac tt. avendanyo vel de-
ll'exequendis mandatis Regum 2. parte
Cap. 13. Menochius de arbitrariis 1 casu
192. nostras Molin. in compendio tt. 2.

de iure dicitione in meum indicum supra ordinarij nu. 184. gratianus disceptationum forentium cap. 100 sub no. 1. nam periculosum est coram Iudice suspecto litigare cap. 2. de quaest. 41. §. 3. postulas Iudice Infra eodem et. cap. quod suspecti. 3. quaest. 5. et ideo ante litem contestatam opponenda est dicta l. apertissimi C. de Iuditijs.

n. 21. Notandum tamen quod de iure civili causam Recusationis tantum allegare sufficere sine probatione illius autentica siuero contingerit. l. apertissimi. C. de Iuditijs et idem cavetur de foro valentie foro 2. Rub. de Iuditijs quod de iure canonico non sufficit sed causa suspitionis suspectae allegada et probanda est dicto cap. cum speciali Infra eodem tit. ut post alios tenet mola supra nu. 177. ubi nu. 206. huiusmodi Rationem Reddit quia de iure civili Iudex recusatus non Removetur in totum sed datur illi adiunctus quod de iure canonico non procedit sed in totum Removetur de quare pauca pro nunc sufficiant quia materiam tractabo in dicto cap. cum speciali Infra eodem tit.

Cap. 3. de Relationibus

n. 22. Relatio Iuditij de iure

Qui stantis ad principium vel per eius
in facto casu relatio quid sit iudicandum
exequendum l. cumque § 1 et verum ff. de
iudiciis auctoritate de fine § finali Marano
in practica parte de appellat. Relationis
exemplari paria sunt ut videndum
l. cert. C. de relationibus cap. pervenit
nisi ob. infra sec. eodem. Speculator
tradunt in tit. de appellat. Bellarmini
in praxi ll. ff. de appellat. nu. 12 et
domina favente dicimus iudicio cap.
primae ob. infra sect. et cum his
finitur Rubrica

Rubrica Cap. 1. De appellationibus dimittendis attentatorum

Conclusio

Status rei immutatus facta post iudicialem
factam appellationem est ipso iure
nulla probant conclusionem textus.
In cap. superlo. 10. ibi eidem exceptioni
ex hic merito super edendum. cap. ad praesentiam. 16. ibi contra appellationem
Cap. cum teneamur. 17. cap. ad sec. 37. ibi
fuerit post appellationem excommunicare

non possunt cap. bone memorie 51. cap. dilectis 55. infra eodem tit. cap. non solum 7. eodem tit. in 6. l. unica ff. et C. nihil novari appellatione pendente cap. quotiens episcopi 2. questione 6. foro 1. tit. de appellat. quibus iuribus cavetur illud omne quod post appellationem interpositam innovatur attentatorum remedio revocari

Conclusionem ornant

nu. 1. Preter ordinarios iudicii iuribus Bartholomeus Socinus regula 41. et 42. inter fallentias regularum iuris et ibidem Lattedivenay regula 42. Covarruvias in practicis cap. 22. nu. 1. Sebastianus Vantius de nullitatibus tit. quotiens et intra quod tempus de nullitate agi possit nu. 48. Plenissime Lancelotus de attentatis 2. parte cap. 12. per totum ubi per unam et viginti ampliationes materiam tractat et per 53. limitat Rebuffus ad constitutiones Gallie tho. 3. tractatu de appellat. articulo 6. glo. 1. Gratus responso 477. nu. 6. tho. 2. Donellus lib. 28. comentariorum cap. 9. Hieronimus Gonsales ad regulam 8. cancellarie glo. 6. nu. 221. et 222. Cardinalis Tuscus in practicis littera A. conclusione 379. et sequentibus Surdus con. 139. nu. 3. tho. 1.

nu. 2. Sed contra

~~ad~~ hac conclusionem. 5. Est primo ratio omnis privatio presupponit habitum. + decem. 110. ff. de ver. obligat. cap. ad dissoluendi 13. de desponsatione impuberum. sed in primo tex. collatio Benefitij post appellationem inmouatur vel contratitur in preiuditium Ap-pellantis eadem. igitur collatio Benefitij post appellationem facta mero iure valet et sic non est ipso iure nulla.

Secundo obstat decisio tex. in cap. pervenit. 10. in fine eod. tit. ubi cum clericus esset condemnatus ad dessidendum in beneficio et appellasset etiam post appellationem provideri vicarius de fructibus benefitij ea ... etiam post appellationem potest aliquid innovare n. 4.

3. obstat decisio tex. in cap. Pastoralis. 53. §. verum in fin. eod. tit. ubi quamvis excomunicatus appellet a sententia excomunicationis potest nihil de mutari de fructibus Benefitij pravari ergo post appellationem etc. n. 5.

Confirmatur ~~a~~ ... n. 6

In cap. quia frona. 29. supra eodem titulo non obstante appellatione a sententia absoluendi excomunicatum potest nihilominus eius absolutio Impartiri a superiore sine vitio atentati. Gl. cit.

N. 7. 4. Obstat nam si post appellationem subsequatur postitioni vel sequestretur posessio Remedio atentatorum non Reuocatur. cap. constitutis. 45. supra hoc eodem titulo clementina vnica de sequestratione possessionis et fructuum quia nouata post appellationem Interpositam valida sunt.

n. 8. 5. Obstat nam colatio beneficii de quo In nostro texto sicut est extra Iuditialis sed post apelationem Interpositam valet actus extra Juditialis quia si fit contra appellationem cap. cum a nobis. 19. de electione quia collatio beneficii de quo In nostro texto cum non fit contra appellationem valebit.

n. 9. 6. Obstat quia si idonea Iustificata sit causa coram Iudice ad quem In appellatione correcta nona licentia post appellationem Reuocantur Iusto consilium In 2 parte de appellat. fi. 6.

sed in nostro casu causa appellationis [illegible]
non erat iustificata quod [illegible] collatio beneficij
ptij facta fuerit pendente appellatione [illegible]
Revocatur vt attentatum

Sed hic non de simplici

iudicasse noster text. superiori [illegible] ornata
sed quia litera illius aliquantulum obscura [illegible]
habere videbitur illo casus positionem non sine
Ratio nabili causa adducere de [illegible] casus erat
[illegible] cum habet archiepiscopus eboracensis [illegible]
[illegible] apostolice in Anglia legatus visitando priorate
aliquo ante talia ordinauit ut priori appellandi
occasionem preuenit appellationem tamen [illegible]
ocationem preuenit appellationem tamen [illegible] post ap-
[illegible] archiepiscopus quatuor priori post ap-
pellationem interpositam grauamina intulit
Primo eum ab officio suspendit secundo [illegible]
[illegible] subiectas interdixit. Tertio canoni-
cos illi obedirent excommunicauit. quarto
[illegible] (Integra decretali to. 2. con-
ciliorum tt. de appel. cap. 1. post [illegible]
ranensis concilij sub alexandro 3.) ecclesiam
[illegible] ad presentationem [illegible]
nem illius pertinentia contulit et ordinauit.
De quibus omnibus dictus prior grauem summo
pontifici alexandro 3. transmisit querimo-
niam de [illegible] tamen priorisque [illegible]

Et pendentium omnis sententie ecclesiastice
qualis sunt suspensio interdictum et excō
municatio cap. querenti de ver. sig. post appella
tionem interpositam sunt ipso iure nulle cap. ad hec
37. supra hoc eodem tit. cap. pastoralis 40. ver. nos
igitur de sententia excommunicationis Ma
ranta super rapp. parte 6. tit. de appel. nu. 131.
solum tamen de illo in quo erat dificultas
Respondisse fatur tales electionem seu benefi
tiorum concessiones irritas declarandas ut in
cap. significauit 47. in fine supra hoc eodem tit.
cap. dilecti 7. in fine de exceptionibus unde emanauit
clausula in rescriptis et gratiis appostolicis a
poni consueta Reuocato in irritum quid quid
post appellationem inueneritis attentatum in
negatio procedatis

11. Proposita sic S. facti specie
aperta electionem res. cum appellatione
interposita facta fuerit beneficiorum colla
tio contra titulum ff. et C. nihil nouari
appellatione pendente et probant Gon. a
istas in confirmationem conclusionis adducta
modo procedit siue appellatio sit Recepta
siue non utroque enim casu nihil nouandum est
appellatione pendente ita con. Menoc. in
final. Cap. 23. n. 1. Mascardus de pro. lat.
[illegible] 115. n. 11. tit. 1. [illegible] [illegible]

· 2 · Attentati. 2. parte. Cap. 15. N. 58. ipsi Rocci con-
clusionem nostram in naturali equitate fundari
ne prejuditium fiat appellanti nat. lecta ...
inita cit. ne prejuditium fiat ... nihil novum
appellatione pendente.

Sed pro clariori declaratione n. 12.

tamen notari quam materie attentatorum
observandum est attentatum de quo loquimur
Stabessimi usit omnis actus sine Rationabili
causa appellatione vel his equipolentibus pen-
dente a Iudice vel a parte in contemptum Su-
periorationis et prejuditium partis ac Iurisdictio-
nis cuius sunt ista maiestas inprimis et ante
omnia Renocandus. In qua definitione actus po-
nitur loco generis et comprehendat quidquid post
appellationem fit directe sine Rationabili
causa ad excludendam omnem innovationem
licite factam ut infra dicemus in solutionibus
argumentorum.

Quomodo explicatur ex ... n. 14.
teneamur. 14. infra loci ... ubi appel- ... cap. ... in ... facta
lans turbaverit possessione in qua fuit appel-
latum ... Iudex a quo appellatione ... -
manente ... illam ... Cuius ...
... summe difficilis ... ...
...natio non Iudicia quo ... quem ...
Cap. non solum ... appel. ... 6. ... appellata
sententiam ... Iudicis ...

l. Iudex. 55. ff. de re iudicata de quo videndus
Joannes aloisius Riccius in collectaneis decisionum
collectanea. 1478. parte. 5. quod adeo verum est
ut non possit compellere litigantes ut post appel
lationem coram ipso compareant cap. si a sententia de
appell. in 6. Et iudicis a quo nullo modo permittitur
huiusmodi possessionis reformatio

Nihil hominus tamen verum
Cap. 14. verius est huiusmodi possessionem reformare posse
iudicem a quo ex decisione text. in dict. cap. cum
teneamur qui necessario iuxta meliorem interpre
tationem quam proponit Panormitanus in dicto
cap. cum teneamur. nu. 2. ver. sed communis recep
tum est intelligendum est quando appellatus
aliquid in praeiudicium attentat ut si illum
in sua possessione turbasset tunc namque absque
periculo attentati potest iudex a quo illam
possessionem reformare in favorem appellantis
Petrus Dueñas Regula 42. fallentia. 12. et 16. in
ter fallentias Regularum iuris Maranta in
praxi parte. 6. tt. de appel. n. 194. Iudex
namque a quo potest omnia facere absque periculo
attentati quae tendunt ad appellationis fauo
rem ex his quae... Lancelotus de attentatis 2. parte
cap. 12. limitatione. 4. per totum. Dueñas supra
fallentia. 17. Maranta supra. n. 196. Surdus
concilio. 35. n. 13. tho. 1. Gratianus. di. cap.

Gren. Cap. 155. n. 41. tho. 1.

Neque obstat difficultas supra n. 15. n. 15.
proposita nam quamvis Judici ad quem permi
tatur huiusmodi attentatorum Revocatio nihil
etiam Rationi Repugnat si Judici a quo permi
tatur eiusdem turbatae possessionis Reformatio neque
in hoc casu impedit sententiam latam quia
nam nihil vetat quominus si voluerit appe
ans ad eum a quo appellavit Revertatur et
sine periculo Renunciatae appellationis petere
vexatus perturbata possessione Re
formetur cum protestatione ad mi tar tex. in cap.
felicis ibi in n. 94 infra ubi est latum et hoc modo
huiusmodi attentatum Revocatur. Potest etiam
huiusmodi Reformationem similiter petere a iu
dice ad quem ut explicat Zucamelius supra quia
tex. in dicto cap. non solum non negat id iudici
a quo, licet permittat iudici ad quem

Dicitur in definitione appel n. 1.
latione pendente supra tt. ff. et C. nihil no
vari appellatione pendente thomas trentini
decis. 6. n. 3. lib. 2. Mascardus. conclu. 148. nu
1. et 4. de probat. tho. 1. Gratus. con. 36. n. 6.
tho. 2. oddo. de Restitut. in Integ. 1 parte. quest. 42.
art. 1. n. 2. namque si fit appellatione pendente nul
lum est ipso iure neque possibile est distinguere
an novata post appellationem Revocentur ut
valida an vero ut nulla et tradit titas quella
in l. si virginem verbo. Revertatur. C. de Revocandi

Donationis Lancelotus supra Iudicio cap. 22 n. 78. et sequentibus quia sola legis prohibitio reputaui concepta ob eius attentati nullitatem Indicit quando continet decretum. Irritan. Cattadorus decis. 2. n. 3. tt. de prebendis cum alijs pluribus de quibus per Sutierrez lib. 3. practicarum. quest. 15. num. 4. Garcia de Beneficijs tho. 2. parte 9. cap. 2. § 1. nu. 230.

Et probari videtur

n. 17. applicato tex. in c. audientiam 34. de appel. Ex decisione tex. in cap. audientiam 34. supra hoc eodem tt. vbi si quis se summitat pro tectione superioris quo casu pro appellante habetur Marantha supra parte 6. parte tt. de appellatio. n. 135. quo nihil debet fieri neque in illo grauari sub decreto nullitatis et clarius ad dict. tex. verba illa Del nuntrei non teneri.

Sine etiam ratione explicatio tex. in cap. vnico vt lite pendente n. 8. Cattadorus in cap. vnico vt lite pendente Inferret vbi ibi Iure viribus non subsistat vbi dispositum quod lite pendente vno ex electis mortuo vel renuntiante noua electio fieri non potest sub attentatorum periculo quem tex. bene explicat post alios Rixsus supra tt. de Iure patronatus decis. 176. n. 125. et sequentibus

n. 18. Superiori do etiam ratione non solum procedit quando post interpositam appellationem aliquid innouatur sed etiam quando pendente tempore ad appel-

randum asfuro del terminatuno. Sempre Semi tempore Revocantur attentata cap. non solum. 7. hoc tit. in 6. quia cum illud tempus confessum sit condemnatis non est illis auffe rendum cap. indultum. 17. de Regulis Juris in 6. l. 4. S. Siquis condemnatus ff. de re iudicata Ro uarumias in pract. ccis Cap. 23. N. 2. Maranta ubi supra n. 400. diffuse Lancelotus de attentatis 2. parte Cap. 11. per totum. Sixonis ing. magon de cis. lucensi 23. N. 9. Vidius. decis. 37. N. 16.

Idemque dicendum est quando dubitatur an appellatio sit admitenda vel non quia etiam eo casu atentata medio tem pore venunt Revocanda Lancelotus supra 2. parte. Cap. 12. ampliatione. 19. per totum

Nec ne dicis obstat tex. in cap. N. 19.
venerabilibus. 7. S. porro de sententia excomu nicationis in 6. ubi lata excomunicatio intra tempus datum ad appellandum valida est. Sed Respondetur cum glo. ibidem verbo. appellatum quod ille tex. procedit specialiter in excumunicatione que non potest esse suspen denti cap. pastoralis. 53. S. verum hoc eodem tit. et dicemus infra n. 46. et probabis fran cus in eodem. S. porro. N. 6. Covarruvias in cap. alma mater parte 1. S. 2. n. 2. ver. tertio species N. 20
Ponitur in definitione

Actis equipolentibus. ut comprehendatur

questionis recusationis, delegationis, relationis, avocationis, inhibitionis, restitutionis, et aliis pendentibus. unde sit ut attentatum non dicatur ante litem contestatam. paul. capalis decisione 222. petrus Benigtentis. decis. Romanensis. 40. prout illos refert et sequitur Neroshiz in colectaneis decisionum parte. 5 colectanea 1815.

Videlicet verbum a iudice vel a parte ut comprehendat omnia que novantur in tempore post appellationem in damnum partis et contemptum iurisdictionis. unde dici solet quod attentans simul et eodem tempore iniuriat iudicem et partem offendi: Nata con. 56. n. 4. ver. unde licet alter. Lancelotus de attentatis 3. parte cap. 31. n. 2.

n. 21. Ponuntur ibi verba imprimis et ante omnia revocandum quia petita attentatorum revocatione absque ulla dilatione est facienda alias iudex mortaliter peccat dicto cap. non solum de appellat. ubi glosa semper. quod verbum necessitatem importat Bart. in Regestutione l. 3. n. 3. C de pig. Avendaño de exequendis mandatis 1. parte. cap. 12. n. 17. ita franciscus et Joannes Andreas in dicto cap. non solum. Afflict. decis. 90. n. 1. Oddo de Restitu. in integrum 1. parte quest. 42. arti. 1. n. 9. sunt namque attentata prius diluenda quam negotio principale Afflictis supra n. 2. et ibi addicio. utilis

[illegible]

[illegible] in cap. Ex parte. 61. n. 7. Infra
loc. cit. Petrus Gregorius lib. 7. Sintagmatum cap.
4. n. 3. Thomas Decius, decis. 25. et 26. lib. 1. quia
attentatorum materia summarissima est probatio
nemque semiplenam sufficeret et iuramentum supple-
mentum, docet post alios Mascardus tro. 1. de
probat. conclu. 147. n. 6. et sequentibus et bene
fit quod in differiatis attentatorum revocatio fieri
potest, Marcus [illegible] Antonius Eclamatis decisio-
ne Marchie, 26.

Sed obstat tex. in l. cum causa. [illegible]
11. ff. loc. cit. de appel. ubi condempnatus ad [illegible] — in l. cum causa 11. ff. de appel.
solvendum certam pecunie quantitatem non
obstante eius appellatione quo astrictus est, fuerit
a quo solvere et postea in secunda instantia
obtinuit et nihil Conninus tamen post [illegible]
sententiam fuit ei pecunia restituta, igitur
attentata ante omnia non revocantur

Sed Respondeo quod
licet in illo tex. post sententiam revocata
fuerint attentata non tamen illud [illegible]
est a Iurisconsulto ibi, et antea non potue-
runt revocare cum ex dicto cap. non solum ante
omnia revocari debeant ut dixi supra facit
optimus tex. in cap. si constiterit. 12. de accusatio-
nibus in fine ubi spoliatus beneficio appella-
tione pendente per remedium attentatorum re-
stituitur non obstante [illegible] Capitulo [illegible]
Clarius tex. in cap. Ex parte. 12. de rescriptis
notarunt Emola in dicto cap. si constiterit.

n. 7. Cabedorius. decis. 3. de restitutione spo
liatorum

n. 27. praeter definitionem supra
applicatam offerunt se dubia sequentia primum
Utrum sit necesse peti a parte huiusmodi attenta
torum Revocationem an vero ipso iure fiat Respondeo
necesse esse a parte petiam, siquidem non Revocasse
ita pulchre hieronimus gonsales ad Regulam 8.
cancellariae glo. 56. n. 63. et sequentibus veralli
decis. Rotae Romanae 6. n. 1. parte 1. et pluribus
exemplis exornat Rispolis collectanea decisionum
num. 1209. parte 4.

secundum pro tempore
n. 28. petenda sit huiusmodi atentatorum Re
vocatio Respondeo posse peti etiam post litis
contestationem usque ad conclusionem in causa
ita Joannes andreas et dominicus in dicto cap.
non solum ille nu. 2. hic n. 3. marantha in
praxi parte 6. tt. de appel. n. 403. cavalla
inas in practicis. cap. 23. n. 3. Pas in praxi
5. parte cap. unico. n. 16. tho. 2. ubi docet con
sultius esse appellanti [illegible] quando superiori
libellum offerat in eodem libello exprimi ipsa
his sententiae et atentatorum petere Revoca
tionem

n. 29. Tertium quaestione Petenda
sit huiusmodi Attentatorum Revocatio Re
spondeo simplici sive peti posse et sive appel
lationis et atentatorum Remedio quia pinguis
implorato offitio Judicis. l. 3. et l. minime. 12.

Prout tenet Maranta supra n. 407. Petrus gregorius lib. 7. sintagmatum. cap. 2. n. 46.

Sicut nullitas vel proest sententiam vna cum appellatione vel remedio nullitatis vt tenet Scaccia de nullitate ... coram quo proponi debeat nullitas ... n. 4. 8. et. 10. ...

n. 72.

Quantum ad quid teneatur attentans. Respondetur teneri ad omne id quod interfuit parti appellanti innouationem non esse ... restitutio in integrum ... ff. de restitutione ... minoribus ... attentans ... l. naturaliter § nihil commune n. 50. ff. de adquirenda possessione Paleotus ... fructuum restitutionem vt docet ... in collectaneis ... collectanea 139. ... 3. parte cap. 31. n. 150. ...

Illud capitulum de penis atentandis agit

N. 27. Que dixi simul supra n. 19. Attentata super his que ante omnia esse Renocanda procedunt solum in definitiua sententia non vero in interlocutoria, nam gesta pendente appellatione ab interlocutoria non veniunt per modum attentati Renocanda dicto cap. non solum de appel. in 6. plenissime lancelot supra 2 parte. cap. 12. limitatione 1. per totum quatione nouata Resindu[n]tur quando appellatio inferioris iurisdictionem suspendit. ab interlocutoria id non prius accidit quam si conferi[?] net probabilem iustamque causam appellandi insertio cap. ut debitus honor. 59. in fabrotti. sesolus[?] con. 533. n. 24. et sequent. lib. 4. vel inibitio a superiori facta fuerit cap. Romana. §. si vero et in dicto cap. non solum loc. eodem tit. in 6. mascardus de probat. conclu. 140. n. 20. lib. 1. Vediu[?] decis. 380. n. 44. Cristiques[?] canitius[?] in summa iuris canonici lib. 4. tit. 19. de appellat. ver. cum itaque ea quo nouata post interlocutoriam Reuersio atentatorum non Renocantur, Guido papa decis. 436. n. 9. lancelotus in dicto cap. 12. limitatione 1. n. 2. et 6.

n. 2[?] ... cap. ... 30. ... Ergo sucumbunt[?] nomine dicam. tex. in cap. cum sessante. 60. infra loc. tit. et tex. in cap. si a iudice 10. eodem tit. in 6. ubi si iudex a quo est appellatum, gravamini illud Reuocare potest in principali

causa procedere, Joannes Fran.cus del castillo de cistione. §. nam Renocato grauamine cessat appellandi causa. l. ad ligeres, 6. §. quamuis ff. de jure patronatus. l. q.d. ex tum. 32. ff. de pactis et pluribus exemplis exornat Rixo sius. In collectanea 443. parte 2. q.d. adeo verum est vt si in causa appellationis Judex procedat et Judex a quo procedimenta in interlocutoria ab illo facta Reuocet tunc processus interim factus a Judice ad quem erit nullus, tanquam cessante causa resoluit Boerius decis. 256.

Ratio huius est nam sicut honor debitus proprio Judici a subditis seruandus est ne ab eo pro sua voluntate recedant nisi ex causa Rationabili. tex. in dicto cap. vt debitus honor. infra eodem tt. ita etiam proprius Judex. agere debeat ne in illo quando aut deferendo subditos grauet argumento. tex. in l. obseruandum 19. ff. de officio Presidis et si forte vel errore vel alio modo grauauerit id ipse emendet. l. q.d. iussi 14. ff. de Re judicata cum declaratione petri Gregorij. lib. 9. partitionum Juris canonici. tt. 15. de appel. cap. 3. littera. A. n. 29.

Item quod dixi simius supra. n. 19. imitandi in sustentati post appellationem ne in obra[illegible] tunc tamque non Reuocantur Remedio attentat[illegible]. sicut secontrario accidit post [illegible]

ationem habet quia appellatio extra iudicialis est quedam prouocatio ad causam iuxta
cap. cum sit Romana. §. et fuerit ibi nec solent huius modi dici appellationes sed probationes ad causam, infra hoc eodem tt. et non suspendit in totum iurisdictionem Superioris sed solum respectu articuli a quo appellatum est. Ita Francus. in cap. bone memorie. 51. n. 3. infra. Couarruuias. in prac. cap. 24. n. 1. cum tamen appellatio iudicialis in totum suspendat inferioris iurisdictionem cap. si a iudice, hoc tt. in 6. cap. 2. de dolo et contumacia eodem. in 6. abbas. in cap. suspicio in cap. super eo. nu. 6. et ibi nogestur. n. 8. infra. de sol. Couarruuias in prac. cap. 24. n. 4. lancellot. de atten. 2 parte. limitatione. 3. n. 3.

n. 3. Limitatur tamen huius modi doctrina in dictis atentatis de quibus n. antecedenti nam non solum essent facta post appellationem extra iudicialem sed etiam contra illam tunc enim quo remedio atentatorum [illegible] cap. cum nobis. §. de electione. abbas, et decius. in dicti hic. n. 24. ille. n. 4. Marantas in prax. 6. parte 6. n. 401. Lancelotus. vbi supra n. 9. qui de communi testatur.

Item [illegible] limito ut appellatio extra iudicialis prius iudicialis [illegible] atentata quando fuissent facta iudicio et post alios, [illegible] gratianus discepta. foren. c. 84. n. 3.

Ex quibus ad nostram

[illegible] appellatio [illegible]

tep. deueniendo apud omnes Jurisperitos et legi de appellatione ... contra Judi... quod aperte indicamus ... supra et hoc non est dubitandum

Sed dicet aliquis

Et non male si appellatio Jubetur nostro ... contra Judicem ... collationes beneficiorum et concessiones et etiam ... post appellationem ... Remedio attentatorum et ratione supra ad ... n. 30.

Sed facilis est Responsio si ad unum ... tamus scilicet Jus ... appellationem fuisse ... ne collationes fierent super Juditium appellantis ... fuerint non solum post appellationem sed etiam contra ... lam attentata dicuntur et consequenter Remedio attentatorum Reuocantur Ita franc. Jn presenti. n. 4. et de his n. 29. et Jn cap. Bone memorie n. 12. Jnfra hoc tt. ... Jn Ru. hoc tt. n. 10. cum alijs adductis ... supra n. 9. et Jn ... ita tenet ... Jn presenti. n. 6.

Hinc ... elicitur declaratio ad tex. celebrem Jn cap. quia diuersitatem. 5. de concessione prebendae, Jn quo ... statuit ... temporis ... conce... ordinis ad presentandum. cap. 2. eodem tt. de concessione prebendae Garcia de Beneficijs ... 2 parte 10. cap. 2. n. 1. non currere ...

n. 32.
... cap. quia diuersi... ... de con... prebendae

Imperito utcumque et sed tamen ut cumque suspensionis supra memoratis nullatenus impeditur declarat Gironda variarum quaestionum quaest. 3 n. 5. et supra et Garcia supra n. 15.

Quod similiter quamvis suspensionis dictus quod de facto esset suspensus nihil eo minus archiepiscopus Ebroicensis Beneficia et caeteras concessiones dicto cap. quia diversificatum de conc. praebendae notavit optime Luna metius ubi supra n. 6. et sequentibus sed integra potestas remansit quoad rationem respectu collationi Beneficiorum suspensione non obstante nisi quod canonici malitiose distulerit dicta Beneficia et caeteras quantum ad se pertinet ordinare juxta tex. in dicto cap. 2 de concessione praebendae Luna metius supra n. 10. latte Garcia in dicto tractatu de beneficiis tho. 2 parte 10. cap. 3 per totum —

n. 31. Ad argumenta in contrarium adducta Respondeo et ad primum concedo maiorem propositionem quam probat tex. in principio Insti. de libertinis vers. nec esse necessarium notat Picardus in d. Servus n. 2. Instit. de cap. diminutione. et ad minorem dico Revocationem attentatorum fieri in nostro tex. non de jure sed de facto quatenus etiam de facto processerunt quomodo intelligenda verba tex. ibi in irritum Revocetis easdem quas si vero sunt Revocari concessiones caeterarum lege seu non archiepiscopum fuit tamen non ut validas sed quatenus de facto processerunt, pro quo facit alios tenens Rebuff. in n. 23. et Felinus ibi ut alias dicebat pro ..... [illegible]

arguta sapientia 2 quest. 6. glo. in verbo con
silium nostrum in cap. 2 ut lite non contestata et iuramen
to in cap. significavit eod. et cap. significavit ubique
et infine in fa. hoc eodem tit. ubi ponuntur si
milia verba et ratio est quam supra tetigimus
quia huiusmodi electiarum et beneficiorum col
lationes non solum post appellationem sed etiam
contra illam factae fuerunt ut supra diximus n. 32.

q.e Primo exemplo comproba[illegible] 38.

do. Statum namque est inter caetera quae ad confir
nanda testamenta comprobanda requiruntur
[illegible] principale ius est [illegible]
[illegible] vel expressandis in ius scripta [illegible]
prohibentur [illegible]
[illegible] temporis necessitatem [illegible]
bus. 7. ff. eodem tit. Bor. del. auctor. [illegible]
in principio Institutionum [illegible]
libera n. 2. Donellus lib. 6. commentariorum
cap. 12. et filio praeterito testamentum est nullum
l. 1. ff. de iniusto rupto irrito facto testamento
et tamen filio praeterito dari remedium de
cisorium contra tabulas bonorum possessionis con
sultus in l. 1. ff. de bono possess. contra tab.
quasi primo fulcire [illegible] dicendum filio
praeterito validum fore testamentum quando
admittitur per remedium rescissorium contra
tabulas. [illegible] nec quaquam [illegible] consulti
[illegible] l. 2. ut excludat nullitatem testa
menti [illegible]
et patet [illegible]

et Joanne Gutierrez [illegible] generalis [illegible]
ad [illegible] de [illegible] [illegible] n. [illegible]
in [illegible] [illegible] nostri gratianus [illegible]
[illegible] forens. tho. 3. cap. 448. n. 8. [illegible]
in nostro [illegible] dicendum

n. 36. explicat [illegible] cap. [illegible] 20. [illegible] Ad secundum [illegible]
cap. [illegible] 20. [illegible] de jure com-
muni omnes beneficiatos sive habeant redditus
magni valoris sive parvi ad residendum in suis
beneficijs obligari cap. ad hec 13. de prebendis
cap. quia nonnulli 3. de clericis non residentibus
cap. fin. de officio vicarij et [illegible] cap. [illegible]
explicant [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]
[illegible] et capellanijs lib. 2. cap. [illegible]
Garcia de beneficijs tho. 1. parte 3. cap. 2. n. 1 et 2.
et novissime Camillus Borrell. in summa decis.
tit. 20. de beneficijs. n. 248.

n. 37. Que doctrina [illegible]
[illegible] [illegible] quo beneficio [illegible]
et maxime [illegible] [illegible] beneficio
[illegible] de beneficijs 4. parte q. 2. n. 2 cum
Bernar. Diaz. in pract. cano. c. 52. n. 4. Meno
de arbitr. centuria 6. casu 534. n. 10.

[illegible]

n. 38. [illegible] quibus adquiritur jurisdictio [illegible]
[illegible] castellanus [illegible] habeat [illegible]
regno valentie [illegible] beneficium [illegible] bene-
ficium [illegible] alterius jurisdictioni [illegible]
[illegible] tamen ratione beneficij [illegible]

Rota. Negri [illegible] tenet archiepiscopum Siranum iuris dictionem contra Illustrissimum [illegible] Augustinus de confinis tab. 1. c. 2. d. 14.

Superest tamen in re [illegible] n. 19.

trina de residentia personali in beneficijs simplicibus de consuetudine generali non procedit siquidem consuetudo inoleuit apud omnia tribunalia secundum stillum Romane curie ut ecclesiastica simplicia beneficia nullo modo sine necessitate requirant residentiam personalem ut declarauit Rota Romana et sacra congregatio concilij tridentini in quibus Gonzales ad Regulam 8. cancellariae glo. 5. n. 4. Zeballos ad praxim Bernardi Diaz cap. 52. n. [illegible] D. Garcia ubi supra dicta 3. p. c. 2. n. 3. et sequent. Gratianus decis. provinciae Marchie 155. anu. 1. Carmelus Borrell. in summa decision. tt. 10. de Residentia anu. 7. 18. et 21. et in tt. 20 de Beneficijs n. 247. et sequent. [illegible] Allorius in supra tt. de capellanis decis. 399. ubi in pulcro casu tenet capellanum non teneri personaliter residere quamuis [illegible] hebdomadatim anniversarium [illegible] celebrandi duas missas idem tenet Borrell. supra dicto tt 20. de Beneficijs n. 253.

Episcopi autem iure [illegible] diuino et naturali etiam ecclesiastico ad Residentiam obligantur sub grauissimis poenis de quibus in concilio tridentino sessione 6. cap. 1. de Reformatione et sessione 23. de Reformatione cap. 1. et in [illegible] p. 4. 115. et p. 5. 64. de quibus [illegible] Bullario [illegible] Vega in hoc opere cui titulus est n. 70.

-gexo de curat cap. 17. Salzedo ad prax. crim.
Bernardi Diaz cap. 52. littera. A. et. C. Castro
Cordula, Nauarrus, Couarruuias, Seuallos, et
alij apud garciam ubi supra dicta. 3. p. c. 2. n. 16.
et sequentibus; [illegible] supra [illegible] tt. de distributionibus
cotidianis decis. 502.

Ed tamen limitatur nisi [illegible]
[illegible] theologiam vel jus canonicum
publice legant tunc namque [illegible] esse canonicos
et curatos permittitur [illegible] commendatos [illegible]
[illegible] Bullas Gregorij [illegible] Garcia supra n. 54.
et sequentibus et n. 80. et sequent. camilus Borrel
in summa decis. tt. 10. de Residentia. n. 26.

Cui Responsio

n. 72. Respondeo [illegible] text in dicto cap. [illegible] intelligi
debere quando appellatio interponitur a clerico
vel canonico a mandato de Residendo [illegible]
[illegible] quo casu [illegible] cum appellatio
[illegible]
[illegible] fructibus Beneficij quomodo
limitatur Regula Cancellariae [illegible] 42.
potentia 19. Mazzolla supra. parte 5. tt. de
appel. n. 184.

Et Ratio est quia [illegible]
[illegible] canonicus appellauerat a mandato de Re-
sidendo [illegible] mandatum [illegible]
[illegible] conformem esse [illegible]
[illegible] et [illegible]

Personaliter deserviat unde et [illegible] ille
huiusmodi appellationem esse [illegible]
suspensivi relationi cauto et [illegible]
lotus in [illegible] 2 parte cap. 12 limitatione 4
n. 4. et cum regulari appellationi finaliter
esse deferendum [illegible] cum appellationibus [illegible]
de appell. fin. 6. Rolandus cons. 71 anni 10 et Lam-
celo 1 aperte [illegible] appellatione a canonico
fieri posita a precepto de residendo pendente etiam non
obstante posse episcopum decernere vicarium
competenti portione neque [illegible]
citur ut non sine ingenio notat Lancelottus dicto cap.
12 limitatione 6 n. 11 facit ad idem doctrina Can-
feri variarum cap. 17 de appel. n. 47 parte 1 [illegible]
ac etiam [illegible] ex decreto concilii Triden-
ti sessione 24 cap. de Reformatione cap. 10 [illegible]
dicto limitatione 13 n. 4.

Limitarent tamen huius-
modi decisionem [illegible] dicto cap. [illegible] n. 43
si dictus canonicus vel clericus appellans
docuerit de privilegio exemptionis quare
[illegible] non tenebatur ut
Referens [illegible] Lancelottus in
dicto cap. 12 limitatione 10 n. 3.

Item limitarem
quando canonicus esset [illegible]
tunc namque vicarius [illegible]

[illegible]

cum ipsa [illegible] casus quo ad fructus percipien-
dos non pro presentibus habeantur cap. uni. de cleri-
cis non residentibus in 6. [illegible] maxime [illegible]
[illegible] constitutione [illegible]
[illegible] de clericis non re-
sidentibus et in concilio tridentino sessione 5.
de reformatione cap. 2. [illegible] pro [illegible]
[illegible] 3 parte cap. 2. n. 49. Salzedo ad prac-
ticam Bernardi Diaz cap. 52. ver. primus [illegible]
Gratianus disceptationum foren. lib. 1. cap. 166. n.
10. Camillus Borrell. [illegible] 10.
de Residentia n. 26. et 35.

[illegible]
[illegible] presen-
[illegible] inter presentes [illegible] cap. uni-
co. de clericis non residentibus in 6. concilii
tridentini sessione 24. de reformatione cap. 12.
ver. distributiones vero [illegible]
[illegible] ratione studii nequaquam dande sunt.
Ita resolvunt [illegible] lib. 3. variarum
cap. 23. n. 2. Gutierrez lib. 2. canonicarum
quaestionum cap. 15. n. 12. Garcia supra citato
3 parte cap. 2. n. 112. Gratianus lib. 2. di-
sceptationum forensium cap. 283. n. 19. et in
pluribus casibus [illegible] superiori [illegible]
[illegible] distributionibus [illegible]
[illegible]

... quando esset

contra quia quis dicat camillus Borrell. in
summa decisionum tt. 10. de resistentia n. 35.
quia auctores ibidem allegati ex ipse solum non
loquuntur de distributionibus cotidianis sed de
fructibus qui dividuntur in fine anni vel
alter dicendum sequitur Ricius in praxi dicta
et de distributionibus cotidianis decis. 499. n. 1.
et 2. tum etiam contra Borrellum, tum omnes
declarationes sacrae congregationis concilij tri
dentini quas sequendo tamen partim tenet etiam
[illegible] Riccius in praxi dict. tt. de distri
butionibus cotidianis decisione 499. n. 3. et sequentibus.

Et bene est quod appel
latione fructuum non veniant distributiones
cotidianae. Has pariter referens in vulgatis casibus
tenet Rimin. lib. 3. variarum cap. 13. n.
1. et sequent. [illegible] Riccius in collectaneis
decisionum, collectanea 1491. parte 4. [illegible]
[illegible] verbis [illegible]
distributiones cotidianae.

Aspicit tamen [illegible]
particulari gratia non obveniat [illegible]
[illegible] quia tunc [illegible]
habet non modo ex bona qua [illegible] sed etiam
[illegible] de [illegible] Gregorius
13. prout referunt Gonzales ad Regulam
8. cancellariae [illegible] 7. proemiali n. 18. et Ri[illegible]

Vra(?) tit. de distributionibus cotidian. c.
decisione 485. n. 6.
Sed si ultra est verum huius modi destructionis distributionum quotidianarum infirmis et commorantibus sanis proximaliter videntur dicendum non deberi cum solemnitatibus et funeralibus ... distributiones distributionum quam proponit ... Episcopalis verba distributiones cotidianae n. 1. ... quedam ponentis ... ecclesiasticis divinis ... alteri divinis officiis sed cum contrarium de summi pontificis in cap. 1. de clerici egrotante cap. unico ult. ... de clericis n. ... de rebus ... li. 6. tenent ... lib. 8. ... cap. 23. n. 8. p. 3. et novissimus camillus ... summa ... tit. ... de clerico egrotante n. 19. ... tamen ... huius modi clerici ... distributionis ... cotidianis decis. 498. n. 7.
Sed ulterior ... difficultas contra superius dictos quia ... nullum ... solarium ... anno ... l. ... conductio. 19. ver. item cum quidam ... bona ... idem ... locati ubi casus contingens ... cuius ... tenebat ... probat ... n. ... 5. ff. de condictione causa data ubi ... data ... pecunia

ad proferendam bona et casu [illegible] infirmitate impedi-
tus fuerit servitium condictio pecuniae concedatur
ergo tam famulo infirmo qui servitium prestare non
potest salarium non debetur ergo quilibet clericus infirmus
qui famulus domini dicitur inter esse divini
obsequio non potest ergo nunquam concedere-
tur distributiones cotidianae ullo
modo. n. 48.

Licet dificultas postulabat
ut [illegible] famulo infirmo de-
beatur salarium quamvisque [illegible] [illegible]
[illegible] doctores [illegible] tamen communi[illegible]
tum est sententiam ut nullo modo debeatur salari-
um licet de equitate [illegible] moveretur [illegible] Covarru-
vias lib. 3. variarum cap. 13. n. 8. Baeza de [illegible] de-
bitore cap. 19. n. 3. Vicentius Carrotius in tractatu de
locato et conducto quest. 10. de mercede famulorum
anu. 23. et sequent. fol. 39. Flores Diaz [illegible] Va-
riarum questionum lib. 1. quest. 8. n. 2. de salariis fa-
mulorum n. 17. [illegible] de [illegible] cap. 27. n. 23.

Unde Respondeo ad argumentum n. 49.
quod licet famulo infirmo nullum debeatur salarium
nihil hominus tamen debentur clerico infirmo distri-
butiones cotidianas quia famulo debetur salarium
propter laborem solum personalem at vero clerico
non solum debentur distributiones cotidiane ob la-
borem tantum sed etiam propter officium et [illegible]-
tatem [illegible] etiam [illegible] clericus infirm-
[illegible] Covarruvias in dicto cap. 13. n. 8.

nec obstet una causa nempe pro recitum personali
non tamen cessat alia scilicet dignitas et officium
ut tradit [illegible] Refferens Valasco consultatione 60.
n. 6. sunt et alij plures casus quibus debentur
distributiones cotidianae etiam non interessenti
bus de quibus Couarru. supra et Azor supra
dicto et. destributionibus cotidianis decis. 458.

Ad 3. argu. ex cap. pastoralis

n. 50. explicatur cap. pastoralis §. verum super hoc [illegible]

§. verum super hoc et cetera observo primo quod
licet appellatio a sententia iure suspensiuo non
operetur effectum suspensiuum [illegible]
[illegible] de censuris disputatione 3. sectione 6. [illegible]
[illegible] 3. p. disputatione [illegible] de fidei [illegible]
articulo 40. n. 42. cum alijs adductis a [illegible] com
mentarea 42 ad decretales n. 1. 2 parte

tamen si talis senten
tia feratur iudicem vel sub conditione [illegible] verbi
gratia si hoc vel illud feceris vel [illegible] vel illud [illegible]
[illegible] sub poena excommunicationis bene potest
appellari etiam quantum ad suspensiuum
[illegible] de attentatis 2. parte cap. 12. n. 30.
Nauarrus in cap. cum contingat de rescriptis causa
14. in fine [illegible] supra n. 2 ver. [illegible] quia
his illis verbis solum imponitur excommunicatio
comminatoria non vero lata [illegible] de cen
suris tabula 1. cap. 9. §. 6. n. 15. ubi alios allegat
sicut e contrario verba dicta quicunque hoc vel illud
egerit sit excommunicatus vel anathema sit

provenerit excommunicatio est lata ex eodem Marino supra n. 18.

Observo 2. quod licet appellatione pendente nihil sit innovandum ut dixi supra n. 11. et 16. et hinc dicatur quod condemnatus sententia pendente appellatione non dicitur condemnatus, Surdus in tract. de pacti nup. clau. 4. glo. 10. p. 1. n. 70. et sequent. cum appel. interposita Iuris dicto Iudicis dormitasse dicatur. Ut constat ex dicto cap. pastoralis § verum ibi videtur Iuris dictio dormitasse et suspensioni causam dedisse. cap. dilecti 53. ver. praeterea supra. et sententiae executionem suspendat. cap. cum sicut. 13. de sent. et re iu. n. 51. 52.

Tamen in appellatione a sententia rei non observandum sed tantum duo: ut cum supremo notat Cuiane. sub dicto § verum n. 2. et 3. Primum est quod si post interpositam appel. proferatur excommunicatio est ipso iure nulla cap. ad praesentiam 16. supra. Suedo collectanea 27. n. 6. 2 p. Sanct. Blatten. dicto cap. 12. ampliat. n. 1. n. 52.

Secundum est quod ante appellationem lata sententia Excommunicationis ipso iure teneat neque per appellationem subsequentem [illegible] sine fructu ut [illegible] monetur [illegible] sub dicto § verum quod cum executione excommunicatio semper trahat et excommunicatus per dictum [illegible] non [illegible] potest [illegible]

etiam post appellationem ex adiectis - videtur

Spoliant [illegible] supra n. [illegible] Lancel. [illegible]

[illegible] cap. 12. limit. 21. n. 3. et [illegible]. Nauar. in cap.

cum contingat de rest. ver. Remedio 7. ver. [illegible]

[illegible] lib. 4. [illegible] n. 9. [illegible]

[illegible] tit. 15. de appel. cap. 7. lit. K Jene. collec.

42. n. 3. [illegible] nam Agena Legis vel canonis

appellari nequit Grat. dis. [illegible] cap. 232.

n. 20. [illegible]

que doctrina limitatur nisi quis [illegible]

plus ligaretur ex [illegible] tex. in cap. [illegible]

sententia excommunicationis tenet Lancellotus

supra n. 14.

53. Unde respondeo tex. in dicto cap.

[illegible] §. verum intelligendum esse quando

[illegible] sententia excommunicationis [illegible]

[illegible] ante appellationem [illegible]

[illegible] denunciatus [illegible] post appellationem [illegible]

[illegible] appellationem pendente talem [illegible]

[illegible] executio sententie [illegible]

[illegible] intelligendum

[illegible] tex. [illegible] cum excommunica-

[illegible] cap. ad reprimendam [illegible]

tionis sententia propter appellationem non

[illegible] de off. [illegible]

[illegible] de appel.

[illegible] tradunt [illegible] 42. [illegible]

[illegible] 511. tradunt [illegible]

Lancelotus dicta limitatione 21. n. 1. et 3.

ex ratione quam supra n. antecedenti ad

Eruditissimus Episcopus tempore explicat Gutierrez ca-
nonicarum questionum lib. 1. cap. 1. n. 90. quo
modo non obstare supra dicti conclusioni ne-
minem latet.

Et hac sane interpretationem
grandis sequitur difficultas ex sumpta ex con- 24
stitutione concilij constans, seniensis et confirmata
a Martino 5. (quam proprijs verbis refert diuus
Antoninus 3. parte tit. 25. cap. 3.) quia juxta illam
constitutionem nemo vitandus esse nisi publice
fuerit denuntiatus vel constat ibi nisi sententia
aut inferrabilis medij fuerit lata contra personam
collegium universitatem ecclesiam vel locum
certum et a judice publicata vel denuntiata
specialiter et expresse; igitur in specie prae-
dicti SS. verum non erat quis denuntiandus
qui ante denuntiationem appellaverat quia
ante denuntiationem quis non esse vitandus.

Ad hac quam solutionem 25
proponat eruditus controversiam esse apud doctores
utrum standum sit constitutioni concilij constan-
tiensis deroget supra anneco constitutioni concilij
Basiliensis sessione 20. anno domini 1435. de
qua sup. 2. tit. consiliorum in nova editione qua
cauetur non esse vitandos publice denuntiatos
nonsolum Ecclesiam prosequi publice et notorie
excommunicatos quamuis non sint publice de-
nuntiati. Et sane graues viri in ea sunt opinione

in[illegible]
esse [illegible] standum esse constitutioni
concilii Basiliensis [illegible] in cap. Rodulfus
35. n. 39. [illegible] Navarrus in ma-
nuali cap. 27. n. 35. Covarruvias in cap. alma mater
parte 1. § 2. n. 7. [illegible] de censuris tab. 1. cap.
3. § 7. n. 7. et tab. 2. cap. 11. § 1. n. 2. et § 3. n. 3.

Sunt tamen plures etiam non
minus doctiores docentes standum esse constitu-
tioni concilii Constantiensis divus Antoninus
loco supra citato Sotus in 4. dist. 22. quaest. 5.
[illegible] et dist. 25. quaest. 1. art. 9. Cordubensis
in quaestionibus latinis lib. 1. quaest. 43. [illegible]
in summa [illegible] cap. 5. § 1. Ledesma in 4. parte 2.
quaest. 25. art. 1. Toletus in instructione sacer-
dotum lib. 1. cap. 13. [illegible] de censuris
disput. 9. sect. 2. [illegible] in 3. parte divi Thomae
Gregorius Sayrus lib. 1. de censuris cap. 1. n. 8.
et alii plures theologi quos ibi referunt [illegible]
[illegible] cardinalis Turrecremata lib. [illegible] de eccle-
sia cap. 100. [illegible] in cap. 2. n. 21. de [illegible]
[illegible] ubi reprehendit [illegible]
[illegible] Gutierrez canonicarum
quaestionum lib. 1. cap. 1. [illegible] et com-
[illegible] tenendum propter auctoritatem divi
Antonini [illegible] tenens contra-
riam vocat [illegible] communem [illegible]

Navarrus recessit ab opinione priori, in suo ma-
nuali: latius Rom. in tractatu ut notavi cap.
9. n. 8. supra

Quibus sic positis Respondeo quod licet
standum sit constitutioni concilij constan-
tiensis nihil hominus tamen illa non obstat
quia nihil disponit in favorem excommunicati
sed duntaxat in favorem fidelium partici-
pantium cum excommunicatis unde etiam stante
dicta constitutione magis ligat excommunicatio
post denuntiationem respectu fidelium parti-
cipantium sed non respectu ipsius excommu-
nicati qui in illo nullo relevatur ut per ea quae
supra dixi cap. 1. n. 36. Senedo, dicta collectanea
4.2. ad decretales. nu. 4. unde appellatione inter-
posita posset quis denuntiari neque obstat
quia denuntiatio non impedit processum nec
fidelium participantium cum nemo [illegible]
desuper. textus in Rodul. consilio. 1. n. 87. Rio. 1.
cum alijs ad dicti Senedo supra in fine n. 4.

Ad confirmationem dicti n. 3 [illegible] applicatio [illegible]
textus argumenti Respondeo textum in dicto cap. quia cap. quia frequenter.
frequente. 25. in sexto intelligi [illegible] quia [illegible] cap. [illegible]
[illegible] excommunicatus [illegible] [illegible]
[illegible] ut ei absolutio [illegible] satisfactionem
aliquam praestare debet [illegible] tamen [illegible]
non adhibeat illum [illegible] intendit [illegible]
absolvatur appellat [illegible] [illegible]

actione juris ea namque tunc est namque ratione [illegible] Iudex a quo appellatum non est [illegible] cautelam absolvere et in hoc casu talis absolutio non erit attentata ut expressit cap. quia frequenter tenet franciscus ibidem Marantae in praxi parte 6. tit. de appell. n. 409. non aliter Scaccia [illegible] decis. cap. 2. limitatione 23. n. 7. Joannes a Cortsius Reccius Jur. cons. tit. de appell. decis. 5. 7. 17.

[illegible] Recidivam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] prima sit nam excommunicatio non est fienda contra quoscumque peccatores sed contra illos qui ipso correctionem subterfugientes sunt juxta illud Evangelii si ecclesiam non audierit etc. qui ipsi [illegible] in contumacia appellatur juxta illud Deuteronomii cap. 21. ubi si genuerit homo filium contumacem etc. et his aequum esse ut si juris reus in contumacia offerat separatum obtinendi mandatum [illegible] juxta tex. in cap. quaestionum 21. in 1. parte. Infra illi absolutio concedatur appellatione [illegible] operatione ob eamdem causam et sine ratione excommunicati nemo possit tolli et [illegible] ex cap. ad reprimendum ff. de officio delegati. Gratianus regul. foren. cap. 185. n. 30. tho. 1.

Secunda quia huiusmodi absolutio ideo est favorabilis ut si Iudex

... [illegible] ... jure ... [illegible]
gravissime peccaret propter periculum vitae
humanae ne excommunicatus hic excommunica
tione decedat juxta glo. verbo, decedat supradicto
cap. quia fronte cum excommunicatio sit medicina
lis non mortalis cap. multi secunda quaestione
prima et aliqua incommoda excommunicationis
referat Rodriguez supradicto n. 3. unde merito in
hoc casu concedetur absolutio propter dictum
periculum ut [illegible] Francus supradicto cap. quia
fronte n. 18. ex regula juris quae habet appella
tionem non esse admittendam quando est periculum
in mora argumento tex. in cap. fin. de pignoribus
cap. [illegible] 25. de sententia excommunicationis

3.º quia etiam in [illegible] n. 6.

dicti capituli, quia fronte non [illegible]
litiganti excommunicatum [illegible]
casu non esse audiendus cap. veniens. [illegible]
[illegible] opponere [illegible]
cap. cum [illegible] 27. de sententia et re judicata
cap. non [illegible] 2. quaest. 6. quam [illegible]
solutio videtur [illegible] n. 2. [illegible]
[illegible] qui [illegible] quidem mihi probati [illegible]
[illegible] itaque etiam
[illegible]
excommunicatus cautionem [illegible] supradicto
juxta tex. in cap. [illegible] de sententia excommunicationis
in 6. quam cautionem [illegible]
[illegible]

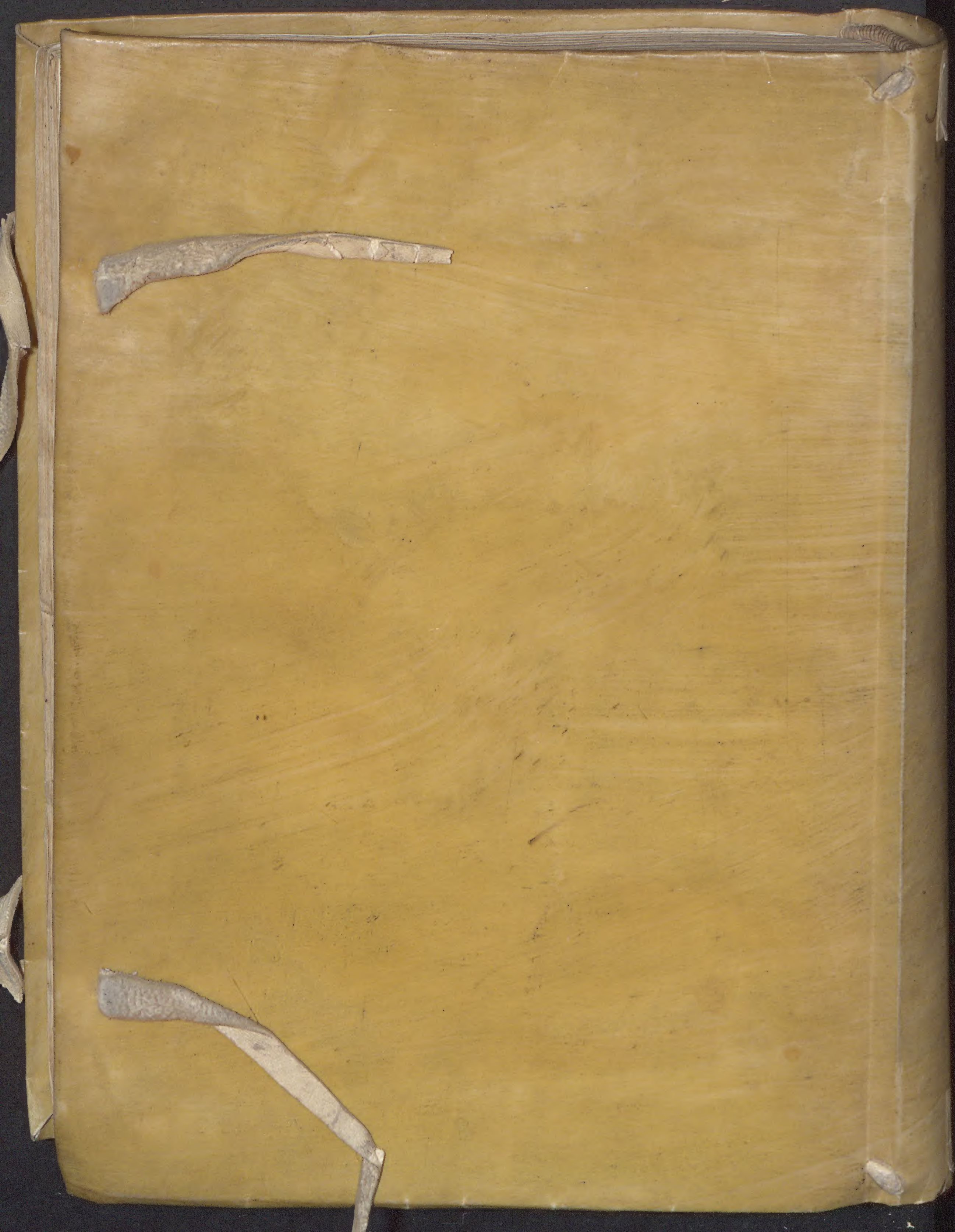
iuxta ad dicta ... judicito. cap. ...
ponte ante n. 12. Ubi ..., ...
... quis ... dare cogantur. n. 2. Barbosa. in ...
... D. ... n. 6 ... ...
... matrimonio ... communium ...
... quest. 55. ... quest. 57. n. 47.

n. 62. ... constitutis. 46. ... appel.

Jam ... tuno argumentum ... cap. constitutis 46. ... et ... clementina ... de ... ratione posse ... tionum et fuit dum et adverso ... judicio cap. constitutis intelligendum esse quando non a futura electione vel ... vel a confirmatione illius fuit appellatum per illum de ... cap. ... cap. consultationi. D. de appel. in 6. ... sed tantum appellavit a futura traditione investiture post electionem vel confirmationem factam ... namque appellatione non obstante ... est ... et in ... de qua ... ratio nem ... ibidem quia in appellatione ... decano ... in potentiam ... allegavit alia ... ac ... proponenda ... judicem ... unde ... ... non esse ... ... autem quam ... ... confirmationis non posse per appellationem impediri quia ipso ... ... nihil ... L. ... 7. C. de condictione ... causam. L. si maiores. 25. ... donationis

3. C. de transactionibus cum alijs relatis omn. n. 29 de casibus fortuitis prima parte quest. 1. n. 8. quam rationem adtingens et attente considerans Summus Pontifex Gregorius 10. in cap. ut circa 7. de electione in 6. ubi ad obviandas huius modi malitias statuit quod si a belectionibus fiunt appellationem tenentur specifice exprimere omnia que appellantes obijcere intendunt cum iuramento quod illa vera esse credant aliter super hoc nullo modo non audiantur idem dispositum est in clemen. 2. appellanti §. eodem tit. quam eo ornat Puteus in collectaneis decisionum parte 2. collect. 372.

Unde ad argumentum ex dicto cap. consistituti respondemus ubi non admittit appellationem a futura possessionis traditione quia illa nihil aliud est quam ex sententia confirmationis quo casu appellatione non obstante debet confirmatus consequi possessionem cum firmiis finale consecutivo argumento tex. in l. 2. ff. de iuris dictione omnium iudicium explicat lancelotus de attentatis 2. parte cap. 12. limitatione 40. n. 6. et 7. Cov. varietatis in dicto cap. consistitubi n. 1. et ita diximus supra n. 52 et 53.

A[illegible]as
legales

M.S.

243